

วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

Volume.12 No.2 July - December 2018

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences
<https://rerujournal.reru.ac.th>

ISSN 1905-6036

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561

Volume 12 No.2 July – December 2018

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหา ในสาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โพธิ์นาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธ์ุ

อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารีเคน

รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบชาติ อันทะไชย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

Professor Dr. William R. Barratt

Professor Dr. Leslie B. Barratt

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธ์ุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชาญปัญญา

อาจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ตักสิลาการพิมพ์ โทรศัพท์ 08 8560 8139

คณะกรรมการบริหารวารสาร

1. กรรมการฝ่ายเลขานุการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
อาจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์
อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล
อาจารย์ชอบฟ้า จันท์เจริญ
นางสาวอ้อมขวัญ กฤษณะภาพ

2. กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และสมาชิก

อาจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์
อาจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ
อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล
นางสาวอ้อมขวัญ กฤษณะภาพ
นางสาวชีวรัตน์ ศิลพันธ์
นางสาวพัฒนา สัจจาวาท

3. กรรมการฝ่ายข้อมูลและสารสนเทศ

อาจารย์ชอบฟ้า จันท์เจริญ
อาจารย์ ดร.พิทักษ์ พลคชา
อาจารย์บัณฑิต ศรีเกษ
นายสุรินทร์ จันท์ปุม
นางสาวอ้อมขวัญ กฤษณะภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วทานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปีดถา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ วิรัตน์ พงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ฝารณะนัต	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา วีรกุลเทวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริศร์ พงษ์เพียจันทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศมมาดล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ไพศาล แน่นอุดร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อาจารย์ ดร.สุขมิตร กอมณี	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ธนพล ตีรชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)
เลขที่ 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
โทรศัพท์ 0 43 55 6231 หรือ 0 4355 6001-8 ต่อ 1027
โทรสาร 0 43 55 6231 หรือ 0 4355 6009
<https://rerujournal.reru.ac.th> E-mail : reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ฉบับปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2561 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมิน เป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่

<https://rerujournal.reru.ac.th/Login/signup.php>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วย เสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
บทความวิจัย.....	1
ความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวี ของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด สุธัญญา กฤตาคม	3
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 อาริชา ศิริอามาศย์ และสมนึก ภัททิยธนี	13
การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายบ้านหนองงูจาร์ยฝาง กรณีศึกษา : กลุ่มถักทอไท บ้านหนองงูจาร์ยฝาง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ณมน ธนินธญากร, วรพจน์ พรหมจักร และสุภิกัตร์ บุญแน่น	23
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 วิเชียร สมชาย และกาญจน์ เรืองมนตรี	35
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พงศกร พลอาษา และธนภร เฟ่งศรี	46
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เวนิช สารีศรี และธรินธร นามวรรณ	55
นโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร อริพงษ์ นาครอด รังสรรค์ อินทน์จันทน์ และรัชนิดา ไสยรส.....	68
ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รัชนิดา ไสยรส	83
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สุนันท์ หิรัตพรหม	96

สารบัญ (ต่อ)

บทความ

หน้า

บทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด	
สุรเดช แก้วสิทธิ์, ไพศาล แน่นอุดร และกชพร นานาผล	110
ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ปณิธิ คุณตระกูล, ศรัญญา รักสงฆ์ และอัจฉริยา อิศระไพบูลย์	121
รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร	
สันติ ถาวรพรหม	134
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24	
วิริญญา แวงโสธรณ์ และเพชรญู กิจระการ	149
การข้บ่งปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น กรณีศึกษาโรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง	
สิทธิโชค สบายเมือง และศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล	162
การเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นเทศบาลตำบล : ศึกษาจากกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง	
สุกัญญา ธงภักดิ์ และประชาสรรค์ แสนภักดิ์	173
การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
วัฒนา ธิมาชัย	182
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24	
ไพรวรรณ ดอนกระสินธุ์ และอำนาจ ชนะวงศ์	194
รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด	
ธาวิน ธาระมนต์, แดงวิชัย สายรักษา และณรงค์ฤทธิ์ โสภา	204
แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	
พงษ์ชัย เพ็ญศักดิ์คุณสรณ์ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์	219

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ ภัทริน ไชยวงศ์ และธรินธร นามวรรณ	228
รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน:วิธีการสร้างความมั่นคงทางอาหารกับการจัดการ พื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร ภัชราภรณ์ สาคำ	239
บทความวิชาการ	253
สมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นเรศ ปู่บุตรชา, วัลนิกา ฉลากบาง, วาโร เฟ็งสวัสดิ์ และพรเทพ เสถียรนพแก้ว	255
แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ตามระเบียบกรมราชเลขา ในพระองค์ บพิตร เค้าหัน	269
วิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม ภุชงค์ ภูตลาตขาม และนิสิต อินทมาโน	282
การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อมรรัตน์ ไชยตะมาตย์, วัลนิกา ฉลากบาง และนิภาพร แสนเมือง	294
ภาคผนวก	307
หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	309

บทความวิจัย

ความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวี ของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

People's Satisfaction from Watching Digital TV after Transition to Digital TV in Roi Et Province

สุธัญญา กฤตาคม¹
Sutanya Krittakom¹

Received : 15 ก.พ. 2561

Revised : 5 มิ.ย. 2561

Accepted : 12 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมานด้วย t-test และ F-test ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อ ด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐบาล ด้านการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณ ด้านการรับชมเนื้อหา และด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านสู่การรับชมดิจิทัลทีวีไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ ดิจิทัลทีวี โทรทัศน์ระบบแอนะล็อก

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

โทรศัพท์ 08 6556 1995 อีเมล : Sutanya.reru.ac.th

¹Lecturer in Public Relations Major, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Roi Et Rajabhat University

Tel.+66 65 56 1995, Email : Sutanya.reru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were 1) to study people's satisfaction from watching digital TV after the transition to digital TV in Roi Et Province, and 2) to compare the people's satisfaction based on their different factors; genders, ages, education levels, careers, and income. The samples were people from 400 households in Roi-Et Province. The research instrument was a constructed 5 rating scale questionnaire. Data analysis employed descriptive statistics (frequency, mean, and percentage) and inferential statistics (t-test and F-test). The results showed that, after the transition from analogue TV to digital TV, the people's satisfaction of public relations from government agencies, distribution of set top box coupons, TV content watching, and benefits from watching digital TV was rated at the "high" level, in average.

The result of the hypothesis testing showed that different personal factors (genders, ages, careers, and income) did not cause differences in the people's satisfaction of the transition to digital TV. In contrast, different education levels made differences in the people's satisfaction of the transition to digital TV at a statistical significant level of 0.05.

Keywords : Satisfaction, Digital TV, Analog TV

บทนำ

การสื่อสารประเทศไทยในปัจจุบันถือว่าเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบดิจิทัลทีวีที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคสื่อของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนมีทางเลือกในการรับสื่อได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การมีจำนวนช่องที่เพิ่มมากขึ้น รายการที่มีความหลากหลาย การรับชมรายการย้อนหลังได้ ซึ่งแตกต่างจากอดีต นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ออกอากาศโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกมาตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2498 จนกระทั่งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ได้เล็งเห็นถึงปัญหาในการส่งสัญญาณในระบบแอนะล็อก เช่น สัญญาณอ่อนมารบกวนจึงทำให้เสียงและภาพไม่คมชัด เพราะไม่สามารถบีบอัดสัญญาณได้ จึงเป็นผลทำให้มีสถานีโทรทัศน์น้อย เพราะช่องมีจำนวนสัญญาณน้อย

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2555 : 46) ได้มีการประกาศและกำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนผ่านไปสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สถานีโทรทัศน์ช่องไทยพีบีเอส) ส่งแผนการยุติการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อก และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จึงได้มีมติเห็นชอบแผนการยุติการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อก จำนวน 6 ระยะซึ่งในระยะที่ 2 สถานีโทรทัศน์ไทยช่องไทยพีบีเอสจะทำการยุติการส่งสัญญาณโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจังหวัดร้อยเอ็ดได้มีการออกอากาศในระบบดิจิทัลทีวีควบคู่ไปกับโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557 และได้มีการยุติการรับส่งสัญญาณโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกไปเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2559 ที่ผ่านมา (สำนักวิศวกรรมและเทคโนโลยีกระจายเสียงและโทรทัศน์, 2559)

ทั้งนี้ เชษฐพัฒน์ สิริวัฒนตรการ (2559 : 66) ได้ศึกษาความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีก่อนการยุติโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการได้รับกล่องรับสัญญาณดิจิทัลทีวีในระดับมากที่สุดและความพึงพอใจเกี่ยวกับความสามารถของการรับสัญญาณได้ดีทุกพื้นที่อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจทำการศึกษาประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดว่ามีความพึงพอใจในการรับชมดิจิทัลทีวีอย่างไรหลังจากที่มีการยุติการรับส่งสัญญาณโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล และเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการยุติโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกอีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดไม่ให้เกิดผลกระทบจากการยุติการรับส่งสัญญาณโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติและสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ และสามารถนำผลของการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนการยุติโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

สมมติฐานงานวิจัย

ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันจะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การรับชมดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่ติดตั้งการรับชมสัญญาณดิจิทัลทีวีแล้ว ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 400 ครั้วเรือน จากนั้นใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลาก (Lottery) ผู้วิจัยได้ทำฉลากโดยการเขียนชื่ออำเภอจำนวน 20 อำเภอในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการสุ่มเลือกจำนวน 10 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอหนองพอก อำเภอหนองฮี และ อำเภอธวัชบุรี

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ตามโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งโควตากลุ่มตัวอย่างในการเก็บเท่า ๆ กันในแต่ละอำเภอ

ขั้นที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ตามสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละอำเภอและให้ครอบคลุมทุกตำบล ทั้งนี้เนื่องด้วยถือเอาบ้านเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit) ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้น หนึ่งคนต่อหนึ่งครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็นบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ อพาร์ทเมนต์/หอพัก/แมนชั่น และที่อยู่อาศัยประเภทอื่น ๆ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม โดยได้หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบด้านความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สำหรับแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับชมดิจิทัลทีวี ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้หลักการของลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1967 : 90) ใช้เกณฑ์ในการแปรผล ค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.50–5.00 พึงพอใจมากที่สุด 3.50–4.49 พึงพอใจมาก 2.50–3.49 พึงพอใจปานกลาง 1.50–2.49 พึงพอใจน้อยมาก 1.00–1.49 พึงพอใจน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่ติดตั้งการรับชมสัญญาณดิจิทัลทีวีแล้ว ในจังหวัดร้อยเอ็ด ทำการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ถึงเดือนเมษายน 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน ด้วย t-test และ F-test (One-Way ANOVA) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ นำเสนอเป็น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

สรุปผล

การวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างมีทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 18.35 มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ระดับประถมศึกษา จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65

ความพึงพอใจหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 1 ความพึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐบาล

ความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
กสทช. มีการเผยแพร่ข้อมูลให้ความรู้ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับวิธีการรับชมดิจิทัลทีวีอย่างถูกวิธี	3.84	0.82	มาก
กสทช. มีการประชาสัมพันธ์ถึงการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวีอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม	3.97	0.85	มาก
กสทช. มีการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่ายและครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งในตัวเมืองและอำเภอรอบนอกของจังหวัดร้อยเอ็ด	3.95	0.81	มาก
กสทช. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการแจกคู่มือ สอดคล้องกับช่วงเวลาการขยายพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณทั่วถึง	4.00	0.87	มาก
โดยรวม	3.94	0.68	มาก

ผลการวิจัยความพึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐบาลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เรื่องการที่ กสทช. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการแจกคู่มือ สอดคล้องกับช่วงเวลาการขยายพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณทั่วถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยที่ 4.00

ตาราง 2 ความพึงพอใจด้านการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณ

ความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
การแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณสามารถสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีได้ดียิ่งขึ้น	3.91	0.78	มาก
การได้รับข้อมูลและรายละเอียดของการแจกคู่มือ สำหรับตัวรับสัญญาณดิจิทัลทีวีมีอย่างน้อย	3.98	0.88	มาก
รัฐบาล (กสทช.) มีวิธีการแจกและการใช้คู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน	3.87	0.80	มาก
การที่ รัฐบาล (กสทช.) มีการขยายระยะเวลาการใช้คู่มือจะช่วยให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีมากขึ้น	3.97	0.90	มาก
โดยรวม	3.93	0.68	มาก

ผลการวิจัยความพึงพอใจด้านการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การได้รับข้อมูลและรายละเอียดของการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณดิจิทัลทีวีมีอย่างน้อยเพียงใด อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยที่ 3.98

ตาราง 3 ความพึงพอใจด้านการรับชมเนื้อหา

ความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รายการในช่องดิจิทัลทีวีมีการจัดผังรายการและมีเนื้อหารายการที่หลากหลายและมีความน่าสนใจเป็นประโยชน์	3.94	0.75	มาก
รายการประเภทสาระและชุมชนในดิจิทัลทีวี มีเนื้อหารายการที่มีคุณภาพและน่าสนใจเป็นประโยชน์	4.08	0.85	มาก
รายการประเภทรายการเด็ก เยาวชนและครอบครัว ในดิจิทัลทีวี มีเนื้อหารายการที่มีคุณภาพและน่าสนใจเป็นประโยชน์	3.84	0.82	มาก
รายการประเภทรายการข่าวและสาระในดิจิทัลทีวี มีเนื้อหารายการที่มีคุณภาพและน่าสนใจเป็นประโยชน์	4.03	0.87	มาก
โดยรวม	3.97	0.67	มาก

ผลการวิจัยความพึงพอใจด้านการรับชมเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการประเภทสาระและชุมชนในดิจิทัลทีวี มีเนื้อหารายการที่มีคุณภาพและน่าสนใจเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยที่ 4.08

ตาราง 4 ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ดิจิทัลทีวีช่วยให้ความรู้ การศึกษาทำให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น	3.94	0.83	มาก
ดิจิทัลทีวีช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมรายการโทรทัศน์ในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของตนเองได้ดียิ่งขึ้น	4.05	0.85	มาก
ดิจิทัลทีวีทำให้การรับชมรายการโทรทัศน์ทั้งภาพและเสียงมีคุณภาพสัญญาณที่ดีขึ้นและดีกว่าระบบเดิม	3.96	0.80	มาก
ท่านมั่นใจว่าจะได้รับประโยชน์คุ้มค่าจากการเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลทีวี	3.98	0.87	มาก
โดยรวม	3.98	0.71	มาก

ผลการวิจัยความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ดิจิทัลทีวีช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมรายการโทรทัศน์ในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของตนเองได้ดียิ่งขึ้น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยที่ 4.05

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติ	Sig.	แปลผล
1	เพศ	ความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่าน สู่การรับชมดิจิทัลทีวี	t-test	.090	ปฏิเสธ
2	อายุ		F-test	.866	ปฏิเสธ
3	การศึกษา		F-test	.000	ยอมรับ
4	อาชีพ		F-test	.328	ปฏิเสธ
5	รายได้		F-test	.054	ปฏิเสธ

1. สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีเพศที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test พบว่า (ค่า $F = 2.89$ Sig 0.090 $P > 0.05$) สรุปได้ว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีเพศที่แตกต่างกัน จะมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับชมดิจิทัลทีวีที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One-Way ANOVA พบว่า (ค่า $F = 0.31$ Sig $.866$ $P > 0.05$) สรุปได้ว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One-Way ANOVA พบว่า (ค่า $F = 7.87$ Sig $.000$ $P < 0.05$) สรุปได้ว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One-Way ANOVA พบว่า (ค่า $F = 1.15$ Sig $.328$ $P > 0.05$) สรุปได้ว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. สมมติฐานที่ 5 ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One-Way ANOVA พบว่า (ค่า $F = 2.57$ Sig .054 $P > 0.05$) สรุปได้ว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลทีวีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจการรับชมดิจิทัลทีวีหลังการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลทีวีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความพึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐบาล คือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการแจกคู่มือ ได้เหมาะสมกับช่วงเวลาการขยายพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณทั่วถึงสอดคล้องกับด้านการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณ กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลและรายละเอียดของการแจกคู่มือสำหรับตัวรับสัญญาณดิจิทัลทีวี มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบการประชาสัมพันธ์ข่าวสารส่วนใหญ่มาจากผู้นำท้องถิ่น อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารสองขั้นตอน (Two-step Flow of Information Theory) พบว่า กลุ่มคนที่มีอิทธิพลในด้านความคิดและบทบาทในกระบวนการสื่อสาร คือ กลุ่มผู้นำความคิด Opinion Leader และจากผู้นำทางความคิดไปยังผู้ตาม (follower) พวกเขาจะเชื่อว่า ผู้นำทางความคิดจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าผู้ตาม ผู้นำทางความคิดจะทำหน้าที่เป็นคนกลาง (intermediaries) เชื่อมระหว่างสื่อมวลชนกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนคล้อยตามและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Elihu Katz & Paul F. Lazarsfeld, 1955)

ด้านการรับชมเนื้อหา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก รายการประเภทสาระและชุมชนในดิจิทัลทีวี มีเนื้อหารายการที่มีคุณภาพและน่าสนใจเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ อติศักดิ์ จำปาทอง (2556 อ้างถึงใน เหมือนตะวัน สุทธิวิวัฒน์, 2559 : 31) พบว่า สื่อมวลชนก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล เป็นการเพิ่มโอกาสและขีดความสามารถของสื่อในการเข้าถึงผู้ชม โดยเฉพาะการเข้าถึงด้วยความรวดเร็ว (เกือบจะทันที) และการเข้าถึงผู้รับได้อย่างเป็นส่วนตัวมากขึ้น ส่งผลให้สื่อจะต้องจัดกลุ่ม จัดระดับ และจัดประเภทของกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อสร้างสรรค์เนื้อหาและวิธีการของสื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง สนใจ และเนื้อหาที่น่าสนใจเป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นโยชน์ในการดำรงชีวิต

ด้านการใช้ประโยชน์ที่ได้รับดิจิทัลทีวีช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมรายการโทรทัศน์ในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Katz และคณะ (1974 อ้างถึงใน กันยาวิรี นิธิยานันท์, 2558 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์จะแสวงหา สื่อและเนื้อหาอย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง ซึ่งผู้ฟังหรือผู้ชมสามารถตรวจสอบและประเมินผลสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการสื่อสารได้ ดังนั้น บุคคลจะเป็นฝ่ายรุก (Active) หรือเป็นผู้กระทำมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรับ (Passive) หรือเป็นผู้ถูกกระทำ Becker (1979 : 50-52 อ้างถึงใน วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ, 2554 : 119) ได้อธิบายไว้ว่า คนเรามีเหตุผลในการเลือกใช้สื่อแตกต่างกันไป และเหตุผลนั้นทำให้คนเลือกที่จะใช้สื่อต่างประเภทกัน คำว่า เหตุผลนี้ หมายถึง อะไรบางอย่างที่สื่อ่นั้นสามารถตอบสนอง และสร้างความพอใจให้แก่บุคคลนั้นได้ซึ่งก็เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล และนี่คือสิ่งที่เรียกว่า ความพึงพอใจ (Gratifications)

ขณะที่การทดสอบสมมติฐานประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีปัจจัยระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการเปลี่ยนผ่านสู่การรับชมดิจิทัลทีวีแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากการศึกษาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถ

ในการเลือกรับข่าวสาร ระดับการศึกษาจะทำให้คนมีความรู้ ความคิด ตลอดจนเข้าใจในสิ่งต่างๆที่ลึกซึ้งแตกต่างกันออกไป ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกันย่อมมีความรู้สึกและความต้องการที่แตกต่างกัน (ประมะ สตะเวทิน, 2546 อ้างถึงในเหมือนตะวัน สุทธิวิจิตร, 2559 : 14)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้นี้สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงในการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ในการยุติการส่งสัญญาณโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกในจังหวัดอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลนี้ไปเป็นแนวทางให้สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการยุติการออกอากาศโทรทัศน์ระบบแอนะล็อก ที่ต้องการรณรงค์ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจหรือเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับดิจิทัลทีวีได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาประชาชนในกลุ่มพื้นที่อื่นด้วย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้อาจมีความแตกต่าง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างครบถ้วน

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าจะมีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อการรับชมดิจิทัลทีวี เช่น ทักษะ ความรู้ความเข้าใจ ข่าวสาร และความคาดหวังต่อดิจิทัลทีวีของประชาชน รวมไปถึงการสร้างแพลตฟอร์มในการเข้าถึงดิจิทัลทีวีให้เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำให้งานวิจัยมีความหลากหลายและสามารถนำผลการวิจัยไปสร้างให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่รับชมดิจิทัลทีวี

เอกสารอ้างอิง

กันยารีย์ นิธิยานันท์. (2558). *การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อโซเชียลคอมเมิร์ซผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เชษฐพัฒน์ สิริวัฒนตระการ. (2559). *การสร้างความเข้าใจและศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับการยุติโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกต่อผู้บริโภค จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 2(2), 66-77.
ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). *ราชกิจจานุเบกษา* 21 ธันวาคม 2555. เล่ม 129 ตอนที่ 192 ง.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิมลพรรณ อาภาเวท, สาวิตรีชีวะสาธน์ และชาญ เดชอศวนง. (2554). *พฤติกรรมการสื่อสารใน เฟซบุ๊ก (Facebook) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 7(2), 119-130.

สำนักวิศวกรรมและเทคโนโลยีกระจายเสียงและโทรทัศน์. (2559). *การยุติการออกอากาศแอนะล็อกทีวีของประเทศไทย* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://www.facebook.com/Broadcast. Engineering. NBTC/photos/>

เหมือนตะวัน สุทธิวิจิตร. (2559). *การเปิดรับ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้ชมรายการต่อดิจิทัลทีวีในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Katz, Elihu and Lazarsfeld, Paul F. (1955). *Personal Influence : The Part Played by People in the Flow of Communication*. New York: The Free Press. A Division of Macmillan Publishing.

Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale", *Reading in Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Causal Factors Affecting Self-Management towards Mathematical
Learning of the Sixth-Grade Students in Khon Kaen Primary
Educational Service Area Office 1

อาธิชา ศิริอามาตย์¹ และ สมนึก ภัททิยธนี²
Articha Siriarmat¹ and Somnuek Pattiyathanee²

Received : 18 ก.พ. 2561
Revised : 10 มิ.ย. 2561
Accepted : 15 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การวางแผน การควบคุม และความรับผิดชอบ เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 360 คน จากโรงเรียน 17 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ได้แก่ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ด้านละ 15 ข้อ รวม 60 ข้อ ตอนที่ 2 การบริการจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .23 - .81 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .80 - .90 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยวิธี พี เอ คิว ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ได้แก่ การวางแผน (X_2) และการรับรู้ความสามารถของตน (X_1)
2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงและทางอ้อมต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ได้แก่ การควบคุม (X_3) และความรับผิดชอบ (X_4)

คำสำคัญ : การบริหารจัดการตนเอง การเรียนรู้ คณิตศาสตร์

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล: maria.athicha@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student, Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: maria.athicha@gmail.com

² Associate Professor, Lecturer of Education, Mahasarakham University. Tel.+668 6852 7297

Abstract

The purposes of this study were to study the correlation among variables which are self-efficacy, planning, control and responsibility to build and develop the model of causal factors that affect self-management of the sixth-grade students towards mathematical learning in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. The control group is 360 sixth-grade students from 17 schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, using Multi-stage Random Sampling. The research instrument is a five-level evaluating form in Rating Scale of causal factors affecting self-management in mathematical learning which is divided into two parts. The focal content in the first part is the causal factors that affect self-management towards mathematical learning which comprise of four aspects. To elaborate, there are 15 items discussed in each aspect, thus overall sixty items in this part. In the second part, the focal point is in self-management towards Mathematical learning. The discriminant index (r_{yy}) calculated starts from .23-.81. The reliability coefficients start from .80-.90. In terms of data analysis, Path Analysis is applied by using position analysis questionnaire (PAQ). The research result can be shown as follow :

1. The direct influential invariables towards self-management in Mathematical learning are Planning (X_2) and Self-Efficacy (X_1).
2. The direct and indirect influential invariables towards self-management in Mathematical learning are Control (X_3) and Responsibility (X_4).

Keywords : Self-management, Learning, Mathematic

บทนำ

เมื่อโลกก้าวอย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสเรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด-วิธีการพัฒนา “พลเมืองโลก” รุ่นใหม่ ภายใต้กรอบแนวคิดที่เรียกว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีคุณลักษณะที่พร้อมสำหรับการดำรงชีวิต และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 11) การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และแนวทางในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองและสังคม รวมถึงการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3)

วิชาคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะฝึกให้คนมีวินัยในตนเอง รู้จักการบริหารจัดการตนเอง จากการเสริมสร้างลักษณะนิสัยและเจตคติบางอย่างให้แก่ผู้เรียน เช่น ความมีระเบียบในการทำงาน ความมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ตลอดจนความพอใจและเข้าใจในสิ่งที่เป็นสัจจะ ด้วยเหตุที่คณิตศาสตร์ใช้ภาษาง่าย ๆ ใช้เหตุผลที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้มี

ความคิดริเริ่ม และรู้จักประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับสังคมให้ดีที่สุด ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการของคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง ผู้เรียนมีทักษะในการคิดคำนวณ มีความสามารถที่จะนำทฤษฎีคณิตศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหา ปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผล (ฉวีวรรณ เศวตมาลย์, 2545 : 24) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์กร การชี้แนะ การควบคุมตนเอง (ตุลา มหาสุวานนท์, 2554 : 42) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียน สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่นนั้น เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในการจัดการตนเองหรือยังไม่มีความสามารถในการจัดการตนเอง (ทิพวรรณ กิตติพร, 2545 : 41) ความสามารถในการจัดการตนเอง เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งความสำคัญของความสามารถในการจัดการตนเองที่มีต่อการเรียนของนักเรียนในปัจจุบัน จะช่วยให้นักเรียนสามารถดูแล และควบคุมตนเองให้เรียนได้ตามเป้าหมายโดยไม่มีใครบังคับทำให้ประสบความสำเร็จ หลักในการจัดการตนเองของ ปีเตอร์ ดรักเกอร์ กล่าวไว้ว่า ก่อนอื่นเราจะต้องกล้าตัดสินใจและวิเคราะห์ให้ได้ว่า เราคือใคร กำลังทำอะไร ที่ได้ที่เราควรอยู่ ที่ได้ที่เราไม่ควรอยู่ และเราควรจะทำอะไร คำถามทั้งหมดนี้แยกออกมาเป็นหลักการบริหารตนเอง (ดรักเกอร์ และปีเตอร์ เอฟ, 2545 : 14)

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องทำการสังเกตผู้เรียนอยู่เสมอ ซึ่งมักพบความผิดปกติของผู้เรียนบางคนที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากคนปกติโดยทั่วไปและไม่บรรลุผลการเรียนรู้ที่มุ่งหวังไว้ ผู้เรียนบางคนอาจมีปัญหาเพียงปัญหาเดียว แต่บางคนมีหลายปัญหา บางคนมีปัญหาเพียงเล็กน้อย แต่บางคนมีปัญหาหนักแก้ไขได้ยาก ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 87) จากรายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำการสำรวจเด็ก ๆ ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดจำนวน 3,058 คน พบว่าชีวิตของเด็ก และวัยรุ่นยุคใหม่ผูกพันกับโทรศัพท์มือถือมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 51.1 ของเด็กในการสำรวจหียบโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งแรกหลังตื่นนอน และร้อยละ 35 ของเด็ก ๆ ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นกิจกรรมสุดท้ายก่อนเข้านอน ร้อยละ 75.7 ของเด็ก ๆ ใช้อินเทอร์เน็ตบ่อยหรือเป็นประจำ เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน และปฏิเสธไม่ได้ว่าความก้าวหน้าเหล่านี้ยังส่งผลต่อกลุ่มวัยรุ่นยุคศตวรรษที่ 21 ที่เกิดมาในยุคของความรุ่งเรืองของเทคโนโลยี ตามที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นพกพาไปทุกที่ แชนทุกเวลาไม่เว้นแม้แต่ในห้องเรียน เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันเอื้อประโยชน์ต่อการให้เด็กนำไปใช้เพื่อการค้นคว้าหาความรู้ได้ง่ายขึ้น แต่ปรากฏว่ามีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะใช้ประโยชน์ในสิ่งนี้ ซึ่งประสบการณ์ตรงในฐานะครูผู้สอนนั้น เห็นได้ชัดว่านักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปไม่ตั้งใจเรียน บางรายติดแชทตลอดเวลา (Prawpan Suriwong, 2558 : เว็บไซต์) ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2557 ที่พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ทุกช่วงชั้นอยู่ในระดับต่ำมากไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพียง 38.06 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2557 : 25) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาค้นหาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์

และสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ตลอดจนผู้เรียนสามารถบริหารจัดการตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบถึงความสำคัญของการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปร คือ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ คือ การรับรู้ความสามารถของตน การวางแผน การควบคุม และความรับผิดชอบ ว่ามีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์สาเหตุหรือการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งเป็นสถิติที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาที่มีผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การวางแผน การควบคุม และความรับผิดชอบ
2. เพื่อสร้างรูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 3,211 คน จากโรงเรียน 163 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 360 คน จากโรงเรียน 17 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ รวม 75 ข้อ แยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ๆ ละ 15 ข้อ รวม 60 ข้อ ได้แก่

ด้านที่ 1 วัดการรับรู้ความสามารถของตน

ด้านที่ 2 วัดการวางแผน

ด้านที่ 3 วัดการควบคุม

ด้านที่ 4 วัดความรับผิดชอบ

ตอนที่ 2 คือ การบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.1 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน (\bar{X} , S.D., SE_{means}) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เส้นทางด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากนั้นทำการทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์กับข้อมูลเชิงประจักษ์และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แยกส่วนสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ผลกระทบทางตรง (Direct Effect) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Effect) และผลรวม (Total Effect)

4.2 เนื่องจากแบบวัดเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การให้คะแนนจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด จึงเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

4.3 ผลของการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบวัดเป็นรายข้อ แล้วแปลผลดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2560 : 44)

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เชิงบวก เป็นดังนี้

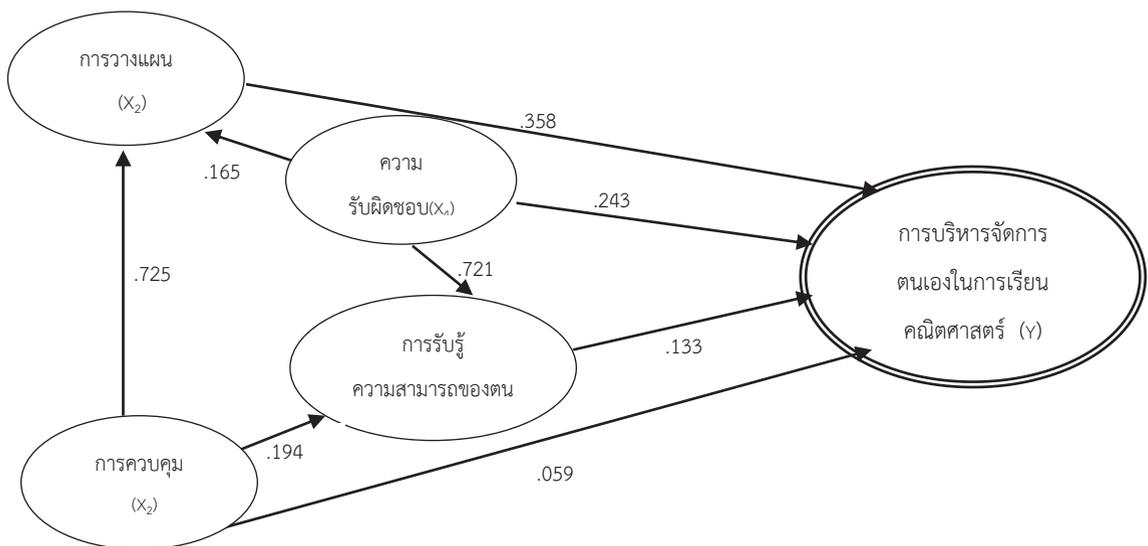
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด / เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.51 - 4.50	มาก / เห็นด้วย
3.51 - 3.50	ปานกลาง / ไม่แน่ใจ
1.51 - 2.50	น้อย / ไม่เห็นด้วย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยการวิเคราะห์เส้นทางด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยสรุปผลตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าระหว่าง .700 - .862 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. รูปแบบโมเดลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเอง ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามสมมุติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น จึงต้องทำการปรับแก้รูปแบบความสัมพันธ์โดยการปรับโมเดลใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบหรือโมเดลที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด การตรวจสอบความสอดคล้องกันของโมเดลหรือตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ หลังการปรับแก้ ผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติที่ได้จากการตรวจสอบโมเดลทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ค่าไค-สแควร์ ที่ขึ้นความอิสระ (df) เท่ากับ 0.0625 มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบที่ปรับแก้แล้ว (TLI) และค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 1.000, 1.006 และ 0.001 ตามลำดับ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 เมื่อพิจารณาตารางแสดงอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่าตัวแปรการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการวางแผนและการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .358 และ .133 ตามลำดับ ตัวแปรการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์จากการควบคุม และความรับผิดชอบ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ .059 และ .243 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .285 และ .155 ตามลำดับ รูปแบบของการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นดังนี้

ภาพประกอบ 1 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การวางแผน การควบคุม และความรับผิดชอบ

1.1 การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ เนื่องจากการที่นักเรียนรับรู้ความสามารถในการเรียนว่าอยู่ในระดับใด ก็จะทราบข้อบกพร่องของตนเองเพื่อปรับปรุงความสามารถในการเรียนเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553 : 58) อธิบายว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ การตัดสินใจตนเองว่าสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังในผลที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจว่าผลใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว และสอดคล้องกับ Bandura (1986 : 391) ที่ว่าการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนได้นั้นจะสามารถกระทำพฤติกรรมบางอย่างในสภาพการณ์ที่เฉพาะเจาะจงได้ ผู้เรียนเลือกที่จะทำในสิ่งใดก็ตามในสถานการณ์ที่เชื่อว่าตนเองทำได้ และหลีกเลี่ยงสถานการณ์หรือกิจกรรมที่ผู้เรียนเชื่อว่าเกินความสามารถของตนเองที่จะทำได้ นั่นคือ ผู้เรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะเลือกงานที่มีลักษณะท้าทาย ส่วนผู้เรียนที่มีความสามารถในการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำจะหลีกเลี่ยงและหลีกเลี่ยงงาน เป็นการปิดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Bandura, 1994 : 37) ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมที่เห็นว่าเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของตนเอง เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้ และผู้เรียนจะสามารถบริหารจัดการตนเองในการเรียนได้ดีขึ้น

1.2 การวางแผน เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งที่มีผลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยมีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางตรงในการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ เนื่องจากการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ทำให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 3-4) อธิบายว่า การวางแผนก็คือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How) ดังนั้นเมื่อผู้เรียนมีการวางแผนในการเรียนด้วยตนเองแล้วก็ย่อมมองเห็นถึงเป้าหมายที่มีความหมาย อีกทั้งเมื่อได้ลงมือออกแบบวิธีการเรียนหรือวิธีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตนเองได้วางไว้ ก็ย่อมสามารถเกิดการบริหารจัดการตนเองในการเรียนได้ดีด้วย เนื่องจากเขารู้ชัดในเป้าหมายและได้ออกแบบวิธีการไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นระหว่างทางเขาก็จะสามารถปรับเปลี่ยนแผนให้มีความเหมาะสมได้ด้วยตนเอง

1.3 การควบคุม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงและทางอ้อมต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ เมื่อนักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้ แม้จะมีปัญหาในการเรียนหรือเรื่องเรียนเป็นเรื่องที่ยากก็ตาม ก็จะสามารถเผชิญปัญหา และแก้ไขปัญหาได้ดังที่ Bandura อธิบายว่า การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ และการควบคุมเป็น

กระบวนการที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในการที่จะปรับการปฏิบัติงานจริงให้เป็นไปตามมาตรการหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (นงนุช โรจนเลิศ, 2533 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Bandura, 1977 : 14)

1.4 ความรับผิดชอบ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงและทางอ้อมต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ กล่าวคือ นักเรียนที่มีความรับผิดชอบจะไม่ทิ้งการเรียน แม้จะมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเขาจะติดตามผลการเรียน และงานที่ได้รับมอบหมายเสมอ ทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ อรรถวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 5) ได้อธิบายว่า ความรับผิดชอบเป็นความตั้งใจที่จะทำงานหรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับความคิดของ Yorke & Knight (2004 : 5) ที่เห็นว่า ความรับผิดชอบของบุคคลจะเกิดขึ้นได้บนเงื่อนไขของ ปัจจัยสนับสนุนและการผสมผสานกันระหว่างความเข้าใจ ในความรู้ที่ลุ่มลึกในแต่ละประเด็นและความหมายของบริบทข้อมูลดังกล่าว มีทักษะและการปฏิบัติในบริบทที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสม มีความเชื่อในความสามารถของตนเองและยอมรับในคุณภาพของบุคคลที่เชื่อมโยง การรับรู้เป้าหมายสำคัญ รู้คุณค่าของความสามารถที่จะกระทำในสิ่งที่แตกต่างและให้มีความเป็นไปได้เพื่อส่งผลกระทบต่อวิธีการปฏิบัติงานในระยะต่อไป ดังที่ Robinson & Dowson (2011 : 266) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบให้กับผู้เรียน มิใช่การใช้ความพยายามเพื่อจัดการเรียนการสอนพัฒนาความรับผิดชอบโดยตรง แต่จะเกี่ยวข้องกับการใช้ความพยายามสนับสนุนด้านอุดมคติ หรือมุมมองในความเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นโดยเฉพาะการใช้ กระบวนทัศน์ (Paradigm) เพื่อกระตุ้นให้คิดสร้างมุมมองใหม่ว่า เป็นกรอบความรับผิดชอบที่มีหลายระดับ เริ่มจากระดับพื้นฐานเบื้องต้นและมีการพัฒนาในขั้นสูงผ่านการปฏิบัติของกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งการสะท้อนผลการปฏิบัติตามเป้าหมายที่ต้องการ ผ่านข้อสังเกตที่มีความเป็นอิสระ มีเหตุผลทำลายในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเชื่อมโยง การปฏิบัติที่สามารถควบคุมให้เกิดความรับผิดชอบได้ และมีมุมมองด้านคุณธรรมของความรับผิดชอบโดยพยายาม สร้างความรับผิดชอบด้วยวิธีการปฏิบัติในบทบาทสถานการณ์เฉพาะไปสู่บริบทที่กว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ความรับผิดชอบด้วยตัวเอง การสะสม การแข่งขัน และปฏิบัติในระดับที่ซับซ้อนพร้อมกับการสะท้อนกลับ การวิเคราะห์ วิเคราะห์คุณค่า การสนทนา การตอบสนองผ่านกลุ่มผู้เรียนและรายบุคคล มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและไตร่ตรอง บนพื้นฐานความคิด ความรู้สึกและคุณค่า ซึ่งเป็นการปฏิบัติผ่านการรับรู้ในความเห็นที่แตกต่างตามเป้าหมายและคุณค่า ของเหตุการณ์ที่ปรากฏเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยสนับสนุนการนำแนวคิดการกำกับตนเอง (Self Regulation) มาใช้เป็นกลวิธีการจัดการเรียนรู้ ประกอบการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และพบว่าผู้เรียนมีการรับรู้ในความรับผิดชอบในการเรียนของตนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ ด้วยตัวเอง เพราะจะช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้มีความต้องการในการเรียนผ่านการใช้เหตุผลกำหนดเป้าหมายและงานการเรียน ด้วยวิธีการที่ผู้เรียนเต็มใจ และต้องการนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ด้วยความพยายามและควบคุมตนเอง ให้ประสบผลสำเร็จ (Heo, 1998 : 116) ดังนี้

จากการวิจัยจะเห็นว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์มีทั้งอิทธิพลทางตรง และทางอ้อม ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ นั้นก็มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ไม่เท่ากัน และตัวแปรต่าง ๆ ก็มีความสำคัญกับการเรียนคณิตศาสตร์ที่ต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้งตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อม และครูผู้สอน จึงจะทำให้ผู้เรียนรู้จัก การบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้น

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ได้กับรูปแบบตามสมมติฐานแล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันบ้าง นั่นคือ มีบางเส้นทางในรูปแบบตามสมมติฐานไม่ปรากฏในรูปแบบที่ได้จากการวิจัย เนื่องจากรูปแบบตามสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยได้สร้างมาจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในทฤษฎีอาจมีตัวแปรหลายตัวที่น่าจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ในทางปฏิบัติอาจปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ ซึ่งเส้นทางระหว่างตัวแปรคู่ดังกล่าวน่าจะถูกตัดออกจากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลวิจัยพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองและการวางแผน มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการตนเองของนักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรตระหนักถึงความสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถและเต็มศักยภาพ ส่งเสริมและพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการวางแผนโดยการสอบถาม เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีการวางแผนก่อนการเรียนรู้

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าตัวแปรอิสระชุดนี้ได้แก่ การวางแผน การควบคุม ความรับผิดชอบ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถร่วมพยากรณ์การบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ ดังนั้นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงสาเหตุทุกตัวแปรที่กล่าวมา พยายามส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนการเรียนตามความสามารถของตน และปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง จัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ในรายละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการใช้แบบสอบถาม เพื่อจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตนเองของนักเรียน โดยใช้ตัวแปรด้านการวางแผน การรับรู้ความสามารถของตนเอง การควบคุม และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการบริหารจัดการตนเองของนักเรียนให้เห็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฉวีวรรณ เศวตมาลัย. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เซอร์โต และชามูเอล ซี. (2552). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ดรัคเกอร์ และปีเตอร์ เอฟ. (2545). *จัดการตนและประเมินตัวเองตามแนวทริคเกอร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทแปลนพรีนติ้งจำกัด.
- ตุลา มหาพสุชานนท์. (2554). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.บิซิเนสเพรส.
- ทิพวรรณ กิตติพร. (2545). *วิกฤตคุณภาพคน : แนวทางในการแก้ไขและพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10(2), 40-46.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มัลลิกา ดันซ้อน. (2544). *การจัดการยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2557). *รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (O-NET) ปีการศึกษา 2557*. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- อรรธรณ พานิชปฐมวงศ์. (2542). *ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bandura, Albert. (1977). Self-efficacy : Toward a Unifying Theory of Behavior. *Psychological Review*. 84(2), 191-215.
- . (1986). *Social Foundation of thought and Action : A Social Cognitive Theory*. Engewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- . (1994). *Self-efficacy*. in V.S. Ramachandran (ED.), *Encyclopedia of Human Behavior*. New York: Academic Press.
- Heo, Heek. (1998). *The Effect of Self- Regulated Learning Strategies on Learner Achievement and Perceptions on Person Learning Responsibility*. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy. U.S.A. : The Florida State University.
- Prawpan Suriwong. (2558). *เด็กไทยติด สมาร์ทโฟน*. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27585-เด็กไทยติด>
- Robison, Simon and Dowson, Paul. (2011). Responsibility and Integrity in the Curriculum. *Jour of Global Responsibility*. 2(2), 253-268.
- Yorke, M. and P. Knight. (2004). *Embedding Employability in the Curriculum*. New York: Learning and Teaching Support.

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายบ้านหนองจุงจารย์ผาง กรณีศึกษา : กลุ่มถักทอไท
บ้านหนองจุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

The Preservation of Nong Kung Chan Phang Village Cotton Weaving Wisdom.
Case Study: Thak Tor Thai Group in Nong Kung Chan Phang village,
Nong Rue Sub-District, Nonsang District, Nongbualamphu Province.

ณมน ธนินธยากร¹ วรพจน์ พรหมจักร² และ สุภิภัตร์ บุญแน่น³
Namon Tanintayangkul¹ Worapoj Promjuk² and Suphipat Boonnan³

Received : 30 พ.ค. 2561

Revised : 4 ส.ค. 2561

Accepted : 4 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง 2) เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง กลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ดังนี้ ผู้นำอย่างเป็นทางการและกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง เริ่มจากการทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้สอยภายในครอบครัวและประสบการณ์ในการทอผ้าฝ้าย คือ การอบรมจากกลุ่มถักทอไทและหลังจากเข้ารับการอบรมแล้วได้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้ชุมชนใกล้เคียง ในปัจจุบันได้พัฒนาการทอผ้าเพื่อให้เกิดความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งชุมชนมีแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาโดยการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ในการทอผ้าโดยใช้การบอกเล่าและการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้ายในชุมชน มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายเพื่อเกื้อกูลสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนและชุมชนข้างเคียง นอกจากนี้ควรมุ่งส่งเสริมโดยการปลูกจิตสำนึกคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนในชุมชน

คำสำคัญ : การอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอผ้าฝ้าย

¹ อาจารย์คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โทรศัพท์ 0 43 55 6111

² อาจารย์คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โทรศัพท์ 0 43 55 6111

³ นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โทรศัพท์ 09 3468 4266

¹ Lecturer of Liberal Arts and Sciences, Roi Et Rajabhat University. Tel.+66 43 55 6111

² Lecturer of Liberal Arts and Sciences, Roi Et Rajabhat University. Tel.+66 43 55 6111

³ Graduate Student, Community Development Major, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Roi Et Rajabhat University. Tel.+66 93 468 4266

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the local wisdom of cotton weaving at Ban Nong Kung Charn Pang. 2) investigate the guidelines of preserving local wisdom of cotton weaving of Ban Nong Kung Charn Pang. Ten participants of this study were from two target groups: the official leaders and the workers in the community. The structured and the unstructured interviews were selected as instruments for gathering the data. The three-dimensional method was used for data analysis. For data presentation, descriptive analysis was shown in this study.

The results revealed that the background of cotton weaving at Ban Nong Kung Chan Pang was based on the citizens' knowledge and experience in weaving. In addition, the citizens in this community started weaving cotton for their family, then they were trained in weaving by "Thak Tor Thai" group. After that, they transferred their knowledge of weaving to the nearby community. Nowadays, cotton weaving of this community has been developed to be distinguished and unique.

As for guidelines to preserve local wisdom of cotton weaving, various transferring knowledge of cotton weaving have been transferred to learners such as statement, learning by doing, and establishment of the cotton weaving profession group in the community. Moreover, the weaving network has been promoted, and the cooperation of knowledgeable people and community leaders has also been promoted in order to promote the supportive networks of community producers and other communities.

From the results of this research above, it is said that the preservation of local wisdom of cotton weaving should be promoted by cultivating good moral traits for the local people, especially the youth in the community.

Keywords : Preservation Local wisdom Cotton weaving

บทนำ

คนไทยในสมัยโบราณมีชื่อเสียงว่าเป็นชาติซึ่งทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย สำหรับทำเครื่องนุ่งห่มมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้วการทอผ้าเป็นหัตถกรรมในครัวเรือน ส่วนใหญ่ทอผ้าใช้ในครอบครัว เมื่อทอได้มากก็นำมาจำหน่ายโดยผ้าเป็นสินค้าสำคัญอย่างหนึ่ง เราใช้ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผ้าฝ้าย เช่น ผ้าขาวม้าก็ใช้ได้สารพัดประโยชน์ ในปัจจุบันเราตัดเย็บผ้าเป็นเสื้อและกระโปรงตามแบบสากล นอกจากนี้ก็ใช้ผ้าทำประโยชน์อย่างอื่น เช่น ทำหมอน ปูที่นอน และทำธง เป็นต้น (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 15, 2543) การทอผ้าเป็นการกระทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน และลวดลายผ้าทอไทยเป็นลวดลายที่เริ่มต้นจากสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติและลวดลายเรขาคณิตแล้วนำมาผสมผสานกัน ลวดลายส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายที่จัดจ้านมาและได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ผ้าทอนอกจากจะนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังได้ถูกนำมาใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น เกี่ยวข้องกับพิธีเกิดโดยหมอต้าแย จะได้ของกำนัลจากพ่อแม่ของเด็กที่เกิดใหม่

เป็นผ้าทอ และในพิธีบวชนาค นาคจะสวมใส่ผ้าขาวหรือผ้าโสร่งผืนใหม่ที่แม่ทอเตรียมไว้ให้ลูกชาย ผู้หญิงต้องเตรียมผ้าทอไว้ใช้ในพิธีแต่งงานของตน นอกจากนี้แล้วผ้าทอยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงฐานะของผู้สวมใส่หรือแสดงถึงสถานะทางสังคมของผู้นั้น (วัฒน์ะ จุฑะวิภาต, 2555 : 1)

ในอดีตชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง มีภูมิปัญญาในการทอผ้าเพื่อใช้สอยในครัวเรือน หลังจากถูกรุกรานเก็บเกี่ยวโดยมีการถ่ายทอดวิธีการทอผ้าจากบรรพบุรุษสืบทอดต่อ ๆ กันมา มีการทอผ้าลวดลายดั้งเดิม เช่น ลายจ๊กหมู ลายตาช้าง ต่อมาได้มีการพัฒนาประยุกต์การทอผ้าเป็นผ้า 3 ตะกอ และ 4 ตะกอ เน้นความยากง่ายแล้วแต่ลวดลายของการมัดหมี่ การทอผ้า 4 ตะกอ จะมีการซ่อนลวดลายที่แปลกใหม่ และความเป็นเสน่ห์ของผ้าทอ แต่สภาวะปัจจุบันสำหรับผ้าทอกลุ่มถักทอไท บ้านหนองจุงจารย์ผางนี้ เริ่มมีจำนวนผู้ทอผ้าที่ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ผู้ที่ทอผ้าส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้สูงอายุซึ่งหากไม่มีการอนุรักษ์ ถ่ายทอด ภูมิปัญญานี้ก็อาจจะเลือนหายไปตามกาลเวลา จากเหตุผลข้างต้นจึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายบ้านหนองจุงจารย์ผาง กรณีศึกษา : กลุ่มถักทอไท บ้านหนองจุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการทอผ้ากับภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่ตนเองได้อาศัยอยู่หรือชุมชนที่สนใจ ได้นำกลับไปส่งเสริมและพัฒนา โดยหวังว่างานวิจัยครั้งนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาการทอผ้ากับภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง หมู่ที่ 6 ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง หมู่ที่ 6 ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการทอผ้าฝ้าย ตลอดจนองค์ความรู้ในเรื่องของลวดลายต่าง ๆ และนำข้อมูลเหล่านี้มารวบรวมจัดกลุ่มเรียงเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล โดยเลือกจากบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมผ้าฝ้ายบ้านหนองจุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำอย่างเป็นทางการ หมายถึง ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขา เกรียนิก คณะกรรมการ จำนวน 5 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้าย การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายบ้านหนองจุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสง จังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกภายในกลุ่มถักทอไต้หวันหนองจุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนอนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการผลิต ได้แก่ การจัดหาเส้นฝ้าย การย้อมฝ้าย การทาลวดลาย การทอผ้า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์การทอผ้าฝ้าย ตำบลหนองเรือ อำเภอนอนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้ปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวทางในการอนุรักษ์การทอผ้าฝ้าย ที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผ้าฝ้าย

2.2 แบบสังเกต คือ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ในทุกขั้นตอนของการศึกษาวิจัย โดยเริ่มสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน และสังเกต กระบวนการทอผ้าฝ้าย ตั้งแต่การคัดเลือกเส้นฝ้าย การย้อม การทาลวดลาย การทอผ้า เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีทั้งแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

2.3 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้เตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หลังจากร่วม กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมผู้วิจัยจะนำมาจดบันทึกในสมุดบันทึกข้อมูลของตนเองเพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบ ความถูกต้องของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2.4 เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกขณะการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยขออนุญาตจาก กลุ่มสนทนาก่อน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มที่ 1 ผู้นำอย่างเป็นทางการและกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ รวมทั้งหมด 10 คน

3.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้ศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมการทอผ้าของบ้านหนองจุงจารย์ผาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า ดังนี้

- การตรวจสอบแหล่งบุคคลเป็นการตรวจสอบว่าถ้าบุคคล 2 กลุ่มที่มีบริบทในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน จะทำให้ข้อมูลเปลี่ยนไปหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2 กลุ่ม จำนวน 10 คน

- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี ที่แตกต่างกัน จะทำให้ข้อมูลที่ได้เปลี่ยนไปหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการมีส่วนร่วมในการประชุมและกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

- การตรวจสอบสามเส้าด้านแนวคิดและทฤษฎี โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบว่าถ้าใช้แนวคิดและ ทฤษฎีที่แตกต่างกัน จะทำให้ข้อมูลเปลี่ยนไปหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการอภิปรายผล

4.2 เรียบเรียงข้อมูลตามที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นผลการวิจัย

4.3 นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

สรุปผล

สรุปผลการศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง หมู่ที่ 6 ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีรายละเอียดแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง

จากการศึกษาพบว่า การทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง เป็นการทอผ้าฝ้ายที่สืบทอดกันมาหลายสมัย โดยคำบอกเล่าจากบรรพบุรุษที่เล่าขานความเป็นมาของการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง ในอดีตชาวบ้านในหมู่บ้านหนองจุงจารย์ผาง มีฐานะความเป็นอยู่ยากจน และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก จึงทำให้ไม่มีรายได้เข้ามาในครอบครัว และความเป็นอยู่ในสมัยนั้นชาวบ้านต้องพึ่งพาตนเอง เช่น อาหาร เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม จึงได้มีการเย็บเสื้อผ้าจากผ้าทอเพื่อใช้ภายในครอบครัว จุดเริ่มต้นของการทอผ้าของชาวบ้านหนองจุงจารย์ผาง เริ่มหัดทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้สำหรับผู้หญิง และทอผ้าขาวม้าเพื่อใช้สำหรับผู้ชาย ต่อมาชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางจึงได้มีการรวมตัวกันของคนที่มีความรู้ในเรื่องการทอผ้า จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่ม คือ กลุ่มถักทอไหมขึ้นมา ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีความรู้และความสามารถในการทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการทอผ้านั้นต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ความอดทน จึงสามารถทอผ้าออกมาได้สวย ในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าที่โดดเด่น คือ การทอผ้าฝ้าย ซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีเอกลักษณ์ลายผ้าที่แตกต่างกัน

“คนในชุมชนมีความรู้และมีความสามารถในการทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง และสามารถนำลายผ้าพื้นเมืองโบราณนำมาประยุกต์ให้เป็นการทอผ้าร่วมสมัย จึงเกิดลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และทำให้ผ้าทอมีความโดดเด่นและแปลกตาไม่เหมือนใคร เป็นการทอผ้าที่มีความสวยงามและผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้และความชำนาญ” (นางทองคำ ภูมิชัยโชติ, วันที่ 4 เมษายน 2560 : สัมภาษณ์)

2. ประสบการณ์ในการทอผ้าฝ้ายหรือเคยทำงานเกี่ยวข้องกับการทอผ้าภายในชุมชน

คนในชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางมีความรู้และประสบการณ์ในการทอผ้าฝ้าย โดยเริ่มจากการทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว และได้รับการอบรมการทอผ้าจากกลุ่มถักทอไหม ซึ่งหลังจากเข้ารับการอบรมแล้วได้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งความรู้ที่กลุ่มกำหนดขึ้นเป็นความรู้ที่ชุมชนสืบทอดกันมาช้านาน ซึ่งทอผ้ากันทุกหมู่บ้านในชุมชน จนถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชน การทอผ้านั้นต้องอาศัยฝีมือ ความรู้และความชำนาญของผู้ทอผ้าเป็นอย่างมาก ยังถือได้ว่าเป็นงานศิลปะที่มีอยู่เพียงชิ้นเดียวในโลก เพราะแต่ละคนที่ทอผ้าออกมาแต่ละชิ้นจะมีความแตกต่างกัน นอกจากนั้นความสามารถในการทอผ้าให้ออกมาสวยงาม ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของการพุ่งกระสวยและความแรงในการตีกระทบหรือการตีตีพิมพ์ทำให้ได้สีเข้ม สีอ่อนต่างกัน การเรียงเส้นฝ้ายให้ตรงลายจะแสดงถึงความคมชัดและทำให้เห็นถึงการมีประสบการณ์ในการทอผ้า แสดงถึงความชำนาญของผู้ทอผ้าในแต่ละคน หรือแม้แต่อารมณ์และความรู้สึกของผู้ทอผ้า ก็มีผลจึงทำให้ผ้าทอแต่ละผืนที่ทอออกมามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

“ประสบการณ์ในการทอผ้า คือ คนในชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง มีการทอผ้าเพื่อใช้ภายในครอบครัว และได้รับการเข้าอบรมการทอผ้าจากกลุ่มถักทอไท ในตอนเริ่มเข้ามาเป็นสมาชิกช่วงแรก ๆ การทอผ้านั้นต้องอาศัยฝีมือในการทอผ้าและความชำนาญของผู้ทอเป็นอย่างมาก ผู้ทอต้องมีความอดทนและความขยันจึงจะสามารถทอผ้าออกมาได้สวย” (นางสาว จันทร์เต็ม, วันที่ 5 เมษายน 2560 : สัมภาษณ์)

3. การถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้าฝ้ายจากคนในครอบครัว

การถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้าฝ้าย บ้านหนองจุงจารย์ผางเป็นชุมชนที่มีการผลิตผ้าฝ้าย ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นครอบครัวจึงมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ในอดีตถือว่าการทอผ้าเป็นงานของผู้หญิง เมื่อแต่งงานผู้หญิงต้องทอผ้าสำหรับเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ภายในครอบครัว ซึ่งแม่และยายจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการทอผ้าแก่คนในครอบครัวได้แก่ลูกสาวหรือหลานสาว มีการถ่ายทอดวิธีการทอผ้าสืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา โดยจะมีการทอผ้าในเวลาว่างหลังจากสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่การถ่ายทอดการทอผ้าในอดีตจะเป็นวิถีตามธรรมชาติแบบค่อยเป็นค่อยไป จากการที่ลูกสาวสังเกตเห็นแม่และยายทอผ้าทุกวันในวิถีชีวิต เวลาทำแม่จะบอกสอนวิธีการทอผ้า ก็จะอธิบายทุกขั้นตอนพร้อมทั้งทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เช่น การขึ้นฝ้ายและตีฝ้าย แล้วจึงให้ลูกสาวลงมือฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนสามารถทอผ้าได้ ลักษณะการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทอผ้า การเรียนรู้และฝึกทอผ้ายังทำให้เกิดการซึมซับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการทอผ้าไปโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากในระหว่างสอนการทอผ้าแม่ก็จะบอกสอนความรู้ ความเชื่อ ความสำคัญ และคุณค่าของการทอผ้าสำหรับลูกผู้หญิงให้ลูกสาวเข้าใจ

“ได้รับการถ่ายทอดจากแม่ ผู้เป็นคนสอนคนแรกโดยจะใช้วิธีการถ่ายทอดโดยการสอนกันภายในครอบครัวหรือภายในชุมชน เป็นการสอนจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นการสอนตัวต่อตัว จึงจะเกิดความชำนาญในความรู้ที่ได้รับนั้น โดยจะให้เริ่มจากสิ่งที่ย่าง ๆ และสามารถทำได้ด้วยตัวเอง เช่น การมีส่วนร่วมในการย้อมสี การปั่นเส้นฝ้าย และการมีส่วนร่วมในการทอผ้า ทุกขั้นตอนจะเน้นให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะสามารถทำได้และจำขั้นตอนได้” (นางสมนึก อินเอี่ยม, สัมภาษณ์ : 2560)

4. เอกลักษณะในการทอผ้าฝ้าย มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ตั้งแต่อดีตชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง ได้รับการถ่ายทอดเอกลักษณ์การทอผ้ามาจากบรรพบุรุษ โดยมีการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่นสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติ วัตถุดิบส่วนใหญ่จะเป็นพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่ในท้องถิ่นและหาได้ง่าย เช่น แก่นขนุน ดอกดาวเรือง มะเกลือ ครั้งเป็นต้น ขั้นตอนและเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติ ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าได้รับการอบรมให้ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้จัดขึ้นและเชิญเข้ารับการอบรมและได้นำความรู้ใหม่ ๆ และเทคนิคต่าง ๆ ในการย้อมสีธรรมชาตินำมาประยุกต์ให้เข้ากับความรู้แบบดั้งเดิมที่มีอยู่ เพื่อเพิ่มลวดลายสีสันท่าง ๆ ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการออกแบบลวดลายและการมัดหมี่ ลวดลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ของบ้านหนองจุงจารย์ผาง ส่วนใหญ่นิยมมัดหมี่ลวดลายดั้งเดิมหรือลายโบราณของชุมชน เช่น ลายผ้าขิด ลายราชวัตร ลายเกล็ดเต่า ลายน้ำไหล เป็นต้น และปัจจุบันมีลายผ้ามัดหมี่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มทอผ้าในการออกแบบลาย คือ ลายขิดยกดอก ต่อมาชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางได้มีการพัฒนาการทอผ้าเพื่อให้ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือ ผ้าที่มีเชิงสูง ผ้าที่ทอออกมาสามารถใช้งานได้ทั้ง 2 ด้าน ใน 1 ผืน จะมี 2 ด้าน และมี 2 ลายโดยมีลวดลายไม่ซ้ำกันในแต่ละ

ผืนผ้า จึงเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและการพัฒนาย้อมสีด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้ เพื่อให้ผ้าที่ทอนั้นมีสีสัน สดใส ลวดลายที่แปลกใหม่และมีความทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

“ชุมชนบ้านหนองงูจายได้รับ การสืบทอดเอกลักษณ์ในการทอผ้าฝ้ายมาจากบรรพบุรุษ ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และชุมชนบ้านหนองงูจายมีเอกลักษณ์ของชุมชน คือ เป็นผ้าที่มีเชิงสูงและโชว์ผ้าหน้าเดียว ใช้ได้ทั้ง 2 ด้าน โดยไม่ซ้ำลายเดิมเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่ซ้ำใคร และจะใช้สีธรรมชาติในการย้อมผ้าทั้งหมด” (นางหนูกันต์ ศรีหะ, สัมภาษณ์ : 2560)

แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองงูจาย

1. วิธีการให้ความรู้เรื่องการทอผ้าฝ้าย

ชุมชนบ้านหนองงูจายมีวิธีการให้ความรู้เรื่องการทอผ้าฝ้าย คือ เป็นการถ่ายทอดความรู้ จากประสบการณ์ในการทอผ้า การให้ความรู้มีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ใช้ในการถ่ายทอดก็จะเป็นการบอกเล่า การให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ถาม และมีความคิดเห็นว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดรูปแบบไหนดี โดยจะสาธิตในชั้นตอนอย่างละเอียด หรือเป็นการปฏิบัติให้ดู เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดและเข้าใจในการถ่ายทอด ได้มากขึ้น

“วิธีการในการให้ความรู้เรื่องการทอผ้าฝ้าย เป็นการเล่าให้ลูกหลานฟังในเรื่องการทอผ้าและวิธีการทอผ้า ว่ามีขั้นตอนในการทอแบบไหน และทำข้อมูลหรือจดบันทึกไว้เป็นมรดกหรือทำให้รู้ว่า การทอผ้ามีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เวลาทอก็ให้เขาทอดูให้เขาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเราทำหน้าที่เป็นผู้บอกผู้สอน วิธีการทอผ้าและสาธิตให้เขาดู เป็นตัวอย่าง” (นางสาว จันทรีเต็ม, สัมภาษณ์ : 2560)

2. การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มทอผ้า

การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้ายในชุมชนบ้านหนองงูจาย ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ในชุมชนบ้านหนองงูจาย แต่ละกลุ่มนั้นมีการดำเนินการในการจัดตั้งกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป การแนะนำ จากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งได้อธิบายถึงผลประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับหากมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอาชีพเกิดขึ้น การเชิญชวนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อต้องการ ทออาชีพเสริมให้กับกลุ่มพักชำระหนี้ (ธกส.) ซึ่งจากการจัดตั้งกลุ่มนี้เองทำให้เกิดมีการรวมตัวกันของสมาชิกที่มีองค์ความรู้ ในเรื่องของการทอผ้าฝ้ายได้เอามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและเป็นการส่งเสริมแนวทางในการอนุรักษ์การทอผ้าฝ้าย ของชุมชนบ้านหนองงูจายไม่ให้สูญหายไป แต่ได้มีการนำกลับมาถ่ายทอดเพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมให้กับ คนในชุมชน

“แนวทางในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มทอผ้า นั้น เริ่มจากการสอบถามข้อมูลเรื่องการจัดตั้งกลุ่มทอผ้า จากผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ และการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ และศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ แล้วนำ ความรู้นั้นมาอธิบายให้แก่ผู้ที่สนใจฟัง เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันในการจัดตั้งกลุ่มและแต่งตั้งคณะกรรมการ” (นางทองคำ ภูมิชัยโชติ, สัมภาษณ์ : 2560)

3. การสร้างเครือข่ายการทอผ้าฝ้ายไปยังชุมชนอื่น ๆ

ปัจจุบันนี้ภาคีรัฐบาลกำลังส่งเสริมให้ผู้ผลิตผ้าทอรวมกลุ่มกันภายในชุมชน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนมาผสมผสานกับความรู้สภากปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจผ้าทอในชุมชนบ้านหนองงูจาย ประสบปัญหาหลายด้าน

ตั้งแต่การตัดราคากระหว่างกลุ่มทอผ้าด้วยกัน การมีต้นทุนการผลิตที่สูงและการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจึงควรมีระบบและกลไกการสนับสนุนให้มีเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจผ้าทอ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจกลุ่มผ้าทอ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอย่างเป็นระบบและเป็นการให้ความสำคัญ และมีการพัฒนาต่อยอด การส่งเสริมการสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนให้ตัวแทนกลุ่มประชาสัมพันธ์ และ ขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่าย เพื่อเกื้อกูลสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนและชุมชนข้างเคียงและกลุ่มที่สนใจเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า

“เป็นการให้ความสำคัญและมีการพัฒนาต่อยอดการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนให้ตัวแทนกลุ่มประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือจากผู้ที่มีความรู้และผู้นำชุมชนเป็นการส่งเสริมให้เครือข่าย เกื้อกูลของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน และชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงและกลุ่มที่สนใจเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า” (นางทับทิม พันแน่น, สัมภาษณ์ : 2560)

4. แนวทางส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนหันมาสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายควรมุ่งส่งเสริมโดยการปลูกจิตสำนึกคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมจะเริ่มต้นจากครอบครัว ครอบครัวที่มีงานหัตถกรรมจะได้เปรียบ แต่การปลูกจิตสำนึกนั้นต้องให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม จากการออกแบบลายผ้าพื้นฐานหรือมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยการปลูกจิตสำนึกคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาการทอผ้า เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดให้กับนักเรียนในโรงเรียน อันเป็นเยาวชน ได้รับรู้และซึมซับความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นไปด้วย

“การสืบสานนั้นจะเริ่มต้นจากครอบครัว ครอบครัวที่มีงานหัตถกรรมจะได้เปรียบ แต่การปลูกจิตสำนึกนั้นต้องให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม จากการออกแบบลายผ้าพื้นฐานหรือมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยการปลูกจิตสำนึกคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาการทอผ้า เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดให้กับนักเรียนในโรงเรียน อันเป็นเยาวชนได้รับรู้และซึมซับความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นไปด้วย” (สกุล เพ็งดวงใหญ่, สัมภาษณ์ : 2560)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าบ้านหนองงูจรรย์ผาง กรณีศึกษา : กลุ่มถักทอไทบ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองงูจรรย์ผาง ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่สืบทอดกันต่อ ๆ มาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การทอผ้าเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลาน ซึ่งเป็นอาชีพเสริมของชาวบ้านที่ต้องมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยเมื่อยามว่างจากการทำไร่ทำนา ขั้นตอนในการทอผ้าแต่ละผืนนั้นต้องใช้เวลาานพอสมควร ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2553 : 398) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หมายถึง กระบวนการที่คนหรือองค์ความรู้ของคนหรือกลุ่มคนในถิ่นใด ถิ่นหนึ่ง อันเกิดจากการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือจากประสบการณ์ที่ผ่านการกลั่นกรอง สั่งสม คิดวิเคราะห์และนำมาใช้จนเกิดผล โดยอาศัยการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตเป็นรากฐานของความรู้ชาวบ้านที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและรูปธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังและคนในชุมชน

บ้านหนองจุงจารย์ผาง มีความรู้และประสบการณ์ในการทอผ้าฝ้าย โดยเริ่มจากการทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว และได้รับการอบรมการทอผ้าจากกลุ่มถักทอไท ซึ่งหลังจากเข้ารับการอบรมแล้วได้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งความรู้ที่กลุ่มกำหนดขึ้นเป็นความรู้ที่ชุมชนสืบทอดกันมาช้านาน ซึ่งทอผ้ากันทุกหมู่บ้านในชุมชนจนถึงได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนการทอผ้านั้นต้องอาศัยฝีมือความรู้ และความชำนาญของผู้ทอผ้าเป็นอย่างมากยังถือได้ว่าเป็นงานศิลปะที่มีอยู่เพียงชิ้นเดียวในโลกซึ่งสอดคล้องแนวคิดของทัศนาศาสตร์ (2549 : 119) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านที่สั่งสมต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานมีลักษณะเชื่อมโยงกันในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตโดยองค์ความรู้ที่เกิดจากสติปัญญาความรู้ ความสามารถของชาวบ้านเองโดยลักษณะของภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นความรู้ ความเชื่อและพฤติกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นองค์ความรู้หรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน ซึ่งเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาการจัดการ การปรับตัวและการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม เป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มีลักษณะเฉพาะ มีเอกลักษณ์ในตัวเอง รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสมดุลในการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางได้รับการสืบทอดเอกลักษณ์ในการทอผ้าฝ้ายมาจากบรรพบุรุษโดยทอผ้ามัดหมี่ ซึ่งผ้ามัดหมี่เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ใช้กรรมวิธีในการย้อมสีที่เรียกว่าการมัดย้อม ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนาการทอผ้าเพื่อให้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผ้าของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางเป็นผ้าที่ทอออกมา สามารถใช้งานได้ทั้ง 2 ด้าน ใน 1 ผืนจะมี 2 ด้านและมี 2 ลาย โดยมีลวดลายไม่ซ้ำกันในแต่ละผืนผ้า จึงเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของภัทรวดี อัครลา (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องวิธีการอนุรักษ์ผ้าไหมมัดหมี่ของชาวบ้านห้วยแคน อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านห้วยแคนมีความภูมิใจในภูมิปัญญาพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องผ้าไหมมัดหมี่ มีการเพิ่มรายละเอียดของลายผ้าไหมให้มีความละเอียดมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการย้อมสีธรรมชาติ และมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น พัฒนาการคิดดัดแปลงลายผ้า หรือออกแบบลายผ้าขึ้นมาเองและพัฒนาวิธีการทอให้มีความหลากหลาย

แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผาง การถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ในการทอผ้ารูปแบบที่ใช้ในการถ่ายทอด คือ การบอกเล่า การสังเกต และการให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ถามและแสดงความคิดเห็น โดยจะสาธิตในชั้นตอนอย่างละเอียดหรือเป็นการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของทรงพล ต่วนเทศ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี เป็นการศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การทอผ้าพื้นเมือง ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านทอผ้าไว้เพื่อจำหน่าย และสวมใส่ในเทศกาลสำคัญ ที่มีการทอผ้า แบบดั้งเดิม คือ การทอขัด การทอผ้ามัดหมี่ การทอผ้าจก และการทอผ้าขิด ลวดลายบนผืนผ้าและใช้วิธีการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ในการทอโดยวิธีเรียนรู้จากการเลียนแบบการสาธิตให้ดู แล้วลงมือปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับแนวคิดของ Brundage และ Mackeracher (1980 : 94-102) ได้เสนอรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ คือ การถ่ายทอดความรู้แบบร่วมมือกัน (Collaborating) เป็นกระบวนการถ่ายทอดที่ ผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนรู้อันร่วมกันแสวงหาความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้ถ่ายทอดต้องทำตัวเป็นผู้ที่เรียนรู้อีกคนหนึ่งเหมือนกับผู้เรียนรู้อีกคนหนึ่ง ๆ และชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางยังได้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้ายเริ่มจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ชุมชนบ้านหนองจุงจารย์ผางได้เล็งเห็นข้อดีในการจัดตั้งกลุ่มจึงได้รวมตัวกัน

และได้รับการแนะนำให้มึลักษณะการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นทางการ การจัดการด้านการบริหารกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของวิภาวี กฤษณะภุมิต (2555 : 165-188) ได้ทำการศึกษา เรื่องการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน: การเรียนรู้จากกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้ายในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้าย ในจังหวัดขอนแก่น ภายใต้โครงการดังกล่าวนี้ แต่ละกลุ่มมีการจัดตั้งกลุ่มที่แตกต่างกัน โดยมาจากการแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายการทอผ้าฝ้ายไปยังชุมชนอื่น ๆ ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจผ้าทอในชุมชน บ้านหนองงูจรรย์ผาง ประสบกับปัญหาหลายด้าน ตั้งแต่การตัดราคาระหว่างกลุ่มทอผ้าด้วยกัน การมีต้นทุนการผลิตที่สูง การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีการสนับสนุนให้ตัวแทนกลุ่มประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายเพื่อเกื้อกูลสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนและชุมชนข้างเคียง และกลุ่มที่สนใจเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มผ้าทอ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของสุมิตรา อภิชัย (2549) กล่าวถึงระบบวิสาหกิจชุมชนว่าเกิดขึ้นเมื่อองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนพัฒนากิจกรรม และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน แก่จุดอ่อนเสริมจุดแข็งให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายควรมุ่งส่งเสริมโดยการปลูกจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมจะเริ่มต้นจากครอบครัว เริ่มต้นจากการออกแบบลายผ้าพื้นฐาน หรือมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยการปลูกจิตสำนึก คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาการทอผ้าเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่กับชุมชนโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดให้กับนักเรียนในโรงเรียนอันเป็นเยาวชน ได้รับรู้และซึมซับความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี อัศลา (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องวิธีการอนุรักษ์ผ้าไหมมัดหมี่ของชาวบ้านห้วยแคน อำเภอภูคัง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่าสร้างเด็กรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดการทอผ้าจนเป็นปราชญ์ชาวบ้าน มีการจัดตั้งโครงการทอผ้าไหมสีธรรมชาติโดยปลูกฝังจิตสำนึกของ คนรุ่นใหม่ให้ตระหนักเห็นถึงคุณค่าของผ้าไหมด้วยการใช้ผ้าไหมมัดหมี่อย่างระมัดระวังเพื่อรักษาให้คงอยู่ได้นานที่สุด มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น พัฒนาการคิดตัดแปลงลายผ้าหรือออกแบบลายผ้าขึ้นมาเองและพัฒนาวิธีการทอให้มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนในท้องถิ่นได้มีการสอนเสริมทักษะเรื่องการทอผ้าและลวดลายผ้าฝ้ายให้แก่แก่นักเรียนเป็นพิเศษ เพื่อให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นหลัง
- 1.2 ควรมีการขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ หรือภาคเอกชนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการส่งเสริมกิจกรรมการทอผ้าพื้นบ้านให้มีการสืบทอดต่อเนื่องและให้คงอยู่สืบไป
- 1.3 ควรมีการจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใช้เป็นสถานที่ในการสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพและจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคนในชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าและการถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชน การจัดเก็บของความรู้ และการจัดระบบองค์ความรู้

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อที่จะได้ข้อมูลไปสร้างแผน ในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ทรงพล ต่วนเทศ. (2555). *การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

ทองคำ ภูมิชัยโชติ. *บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (4 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

ทับทิม พันแน่น. *บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (4 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภัทรวิดี อัครลา. (2558). *2 nd National and International Graduate Conference*. 25 กันยายน 2558. KU Home.

วัฒนา จุฑาวิภาต. (2555). *ผ้าทอกับชีวิตคนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วิภาวี กฤษณะภูติ. (2555). *การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน: การเรียนรู้จากกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้าย ในจังหวัดขอนแก่น*. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 30(1), 165–188.

ศิริัญญา หาญไชยชนะ. (2545). *เส้นสายลายไหม*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

สกุศล เพ็งดวงใหญ่. *บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (5 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

สมนึก อินเี่ยม. *บ้านเลขที่ 43/6 หมู่ที่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (4 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

ส่วย จันทรเต็ม. *บ้านเลขที่ 28 หมู่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (5 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

สมิตรา อภิชัย. (2549). *ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่ม 15. (2543). *ผ้าไทย*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

หนูกันต์ ศรีหะ. *บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 6 บ้านหนองงูจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*. (6 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

Brundage, D.H. and D. Mackeracher. (1980). *Adult learning Principles and their. Application to program Planning*. Toronto : the Ontario Institute for Studies In Education.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

The Development Program To Develop Teachers Side Developing
Learners' Analytical Thinking Skills For Schools In Udon Thani
Primary Educational Service Area office 1

วิเชียร สมชาย¹ และ กาญจน์ เรืองมนตรี²
Vichian Somchai¹ and Karn Ruangmontri²

Received : 19 ก.พ. 2561

Revised : 20 มิ.ย. 2561

Accepted : 29 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และ 3) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 338 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินและแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครู สังเคราะห์ได้ 3 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์มี 3 ตัวชี้วัด และ 3) การวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์มี 2 ตัวชี้วัด 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: vichian.som@msu.ac.th

² อาจารย์ ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: kamr2011@gmail.com

¹ Graduate Students, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: vichian.som@msu.ac.th

² Lecturer of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: kamr2011@gmail.com

อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านความเหมาะสมของโปรแกรมอยู่ระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม การพัฒนาครู การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

Abstract

This research purposed to 1) study elements and indicators of develop teachers side developing learners' analytical thinking skills 2) study current conditions and desirable conditions develop teachers side developing learners' analytical thinking skills and 3) develop the development program to develop Teachers side developing learners' analytical thinking skills. This research consisted of 3 phases. The samples consisted of 338 administrators and teachers of Udon Thani Primary Educational Service Area office 1 by using the Stratified Random Sampling Technique. The research instruments were assessment form, and assessment the appropriateness of elements and indicators by 5 professional persons questionnaire checking the quality of instruments research by 5 expert persons and assessed the appropriateness and possibility of program by 5 professional persons. Index of consistency, percentage, average, standard deviation, and modified priority index, were employed for statistical analysis.

The result of the research showed as follow; 1. The elements and indicators of development teachers consisted of 3 elements 9 indicators, included; 1) 4 of indicators of understanding knowledge of analytical thinking 2) 3 indicators of learning management skill to develop the analytical thinking 3) 2 indicators of measurement and evaluation analytical of thinking. 2) The result of current condition and desirable of development teachers in overall was in the middle level, the desirable was in the highest level. 3) The result of development to develop teachers program, the appropriateness was in the highest level and possibility was in the highest level.

Keywords : Development program, developing teachers, developing learners' analytical thinking skills

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสมัยแห่งการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากกว่ายุคอื่น ๆ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคมและอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อก้าวให้ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ เหล่านี้มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สังคมไทยเป็นสังคมที่พยายามหมุนตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง ต้องพยายามหมุนตามโลกให้ทัน ด้วยการศึกาและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ดังนั้น การปรับตัวจึงต้องขึ้นอยู่กับสองตัวแปรหลัก คือ การศึกษา และวัฒนธรรม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2556 : 23-49) การศึกษาไทยวันนี้ในภาพรวมอยู่ในสภาพที่ต้องช่วยกันฟื้นฟู หลักฐานของสภาพตกต่ำอยู่ที่ผลลัพธ์ทางการศึกษา ยืนยันโดยผลการทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผลการทดสอบเด็กไทยอยู่ในกลุ่มต่ำสุดทุกวิชา (สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2556 : 22-24) การศึกษาไทยในวันนี้ต้องการกระบวนทัศน์ใหม่ในการดำเนินการ หลักวิชาทางการศึกษาสมัยก่อนใช้ไม่ได้อีกต่อไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงของคน การศึกษายุคใหม่จึงได้ชื่อว่าการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความหมายว่าแตกต่าง จากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 20 และ 19 อย่างสิ้นเชิง วิธีการหลายอย่างที่เคยใช้ได้ผลดีถือเป็นวิธีการที่ล้าสมัย ด้วยเหตุผลหลากหลายประการ การเรียนรู้ที่ได้ผลดีต้องเป็นวิธีที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือทำ ไม่ใช่ให้นักเรียนเป็นผู้ฟังและจดจำ ดังนั้น ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนไปเป็นครูฝึก (โค้ช) หรือวิทยากรกระบวนการ (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 3-5) ครูจึงเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด หน้าที่ครู ที่สำคัญคือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ อบรม สั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถ ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556 : 1) ภารกิจสำคัญของครู คือ การจัดการ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกของอินเทอร์เน็ต โลกของการสื่อสาร อย่างไม่รู้พรหมแดน ฯลฯ สมกับที่ได้รับสมญานามว่า “ครูมืออาชีพ” นั่นเอง ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัด จึงมีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2544 : 21)

ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2556 เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ มีระดับผลการประเมิน ในมาตรฐานที่ 4 เกี่ยวกับผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล อยู่ในระดับพอใช้ และสถานศึกษาบางส่วน มีระดับผลการประเมินอยู่ในระดับเกณฑ์ต่ำกว่า เกณฑ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2556 : 4) ส่งผลให้มีสถานศึกษาบางแห่งไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานการประเมินคุณภาพนอกในรอบที่สาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน โดยกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนต้องถูกพัฒนาและถูกประเมินให้ผ่านการคิดวิเคราะห์ในทุกช่วงชั้น ตลอดจนการจบการศึกษาภาคบังคับ ในช่วงชั้นที่ 3 และจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงชั้นที่ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 23)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และวัดประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 262 คน ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,399 คน รวมทั้งหมด 2,661 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 33 คน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 305 คน รวมทั้งหมด 338 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จากตารางสำเร็จรูป เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

2.1 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ได้มาโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน นำมาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมิน มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ ไม่เหมาะสม

พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ผ่านการประเมินมาสร้างเป็นร่างแบบสอบถาม

2.2 ประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับองค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยนำร่างแบบสอบถามไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาให้ถูกต้อง ตามหลักวิชาและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยใช้สูตร IOC : (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำข้อคำถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลการประเมินอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 มาพัฒนาหรือปรับแก้ไขข้อความและจัดทำเป็นข้อคำถาม

2.2.2 การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยดูจากค่าความสัมพันธ์จากคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีโดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .50-.81 และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .36-.89

2.2.3 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach' Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.971 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.986

2.2.4 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานและติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิ เดินทางไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและเก็บรวบรวมแบบประเมินด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

3.2 ระยะเวลาที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามกับหนังสือขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งมีการติดต่อเป็นการส่วนตัวประสานงานในการขอเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการฝากส่งทางไปรษณีย์ อีกทั้งนำส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 ระยะเวลาที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิ และนำแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน กรณีที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งได้จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนตามเกณฑ์ นำคะแนนที่ได้จากการวัดมาหาค่าเฉลี่ย และแปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 3 ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน นำข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เกณฑ์ที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบให้คะแนนแบบประเมินตามเกณฑ์ นำคะแนนที่ได้จากการวัดมาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

สรุปผล

ผลการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ สังเคราะห์ได้ 3 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด 3) การวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ มี 2 ตัวชี้วัด ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วยหลักการวัดดูประสงค์ เป้าหมาย เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อเครื่องมือ และการวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาการพัฒนาอยู่ 3 โมดูล ได้แก่ Module 1 : ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ Module 2 : การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ Module 3 : การวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1

การประเมินก่อนการพัฒนา ส่วนที่ 2 การพัฒนา ส่วนที่ 3 การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา รวม 80 ชั่วโมง ประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ด้านความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และด้านการวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ มี 2 ตัวชี้วัด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956 : 201-207); Marzano (2001 : 71-83); เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 74); สุวิทย์ มูลคำ (2550 : 17); วีระ สุตสังข์ (2550 : 26-28); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 52) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และการวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกวิทย์ อำนวย (2559 : 141-145) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ผลสรุป คือ การออกแบบวัดการคิดวิเคราะห์เพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญเยี่ยม (2559 : 190-198) วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาระดับประถมศึกษาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ การมีวุฒิภาวะด้านความรู้ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครู

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิมิพร บุญมาก (2558 : 287-291) ได้วิจัยและพัฒนาระบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปัญหาการพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับมากและความต้องการวิธีการพัฒนาครูจากความต้องการมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การนิเทศภายใน การพัฒนาทีมงานครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้คำปรึกษา การวิจัย การพัฒนาตนเอง การสัมมนา การช่วยเหลือครูโดยตรง และการศึกษาต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลาด ปาโส (2559 : 101-104) พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูผู้สอนเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เป็นผู้นำนโยบายและ

กำหนดกิจกรรมการพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายที่คุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร นักเรียน ครู ผู้บริหารไม่ได้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการของโรงเรียน ปัญหา ครูไม่ได้วิเคราะห์สังเคราะห์หลักสูตร ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดการบูรณาการ ยึดการสอนแบบบอก บรรยาย อธิบายสาระ ขาดการใช้สื่อการเรียนรู้ ครูไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้เน้นเฉพาะเนื้อหาสาระความรู้ตามตาราง ขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการอบรมปมนิสัยขัดเกลานักเรียน การจัดการเรียนการสอนแยกเป็นรายวิชาเป็นเรื่อง ๆ เป็นส่วน ๆ ขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อเครื่องมือ และการวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาการพัฒนาอยู่ 3 โมดูล ได้แก่ Module 1 : ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ Module 2 : การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ Module 3 : การวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ส่วนที่ 2 การพัฒนา ส่วนที่ 3 การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา รวม 80 ชั่วโมง ประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ด้านความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ สามารถ (2554 : 665-666) ได้วิจัย และพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินการตามโครงการร่วมคิดร่วมผูกพันร่วมตั้งปัญหานครูมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะด้านหลักสูตร ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลมากขึ้น 2) ผลการดำเนินการตามโครงการร่วมพลังสร้างสรรค์มุ่งมั่นสู่จุดหมาย ทำให้สามารถพัฒนาและปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ 3) ผลการดำเนินการตามโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดประตูสู่เครือข่าย ทำให้ครูพัฒนาและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจื่อนใจสำเร็จ ในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ คำนึงถึงหลักการเรียนรู้ผู้ใหญ่ นิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุนการปฏิบัติงานเสริมพลังอำนาจและส่งเสริมประสิทธิภาพในตนเองอย่างจริงจัง เสมอ และต่อเนื่องผลการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร ศรีจันทร์ (2559 : 91-96) วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ คือ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อการประเมิน ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เพื่อให้การใช้โปรแกรมเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ในการที่โรงเรียนจะนำโปรแกรมไปใช้พัฒนาครูในโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1.1 ควรได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นนโยบายในการพัฒนาครู เพื่อดำเนินการปรับปรุงการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.2 ควรมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มเติมโปรแกรมการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ครู ในด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1.2 สถานศึกษา

1.2.1 สถานศึกษาควรมีการสรุปผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลในการพัฒนาในภาพรวมของสถานศึกษา

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้สอนรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาตามประเด็นที่ได้รับการอบรมทุกสัปดาห์ พร้อมนำเสนอผลงานนักเรียนเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และนิเทศอย่างเป็นระบบ

1.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูที่มีผลการพัฒนาโดยการส่งเสริมให้นำเสนอผลงานในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในสถานศึกษา คอยให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาของครูเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การพัฒนาโปรแกรมเกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.3 ครู

1.3.1 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในสถานศึกษา มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษาจึงจะเกิดผลสำเร็จสูงสุด ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเต็มที่

1.3.2 ในการดำเนินงาน ครูควรมีการบูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันในแต่ละด้าน และควรมีการยืดหยุ่นปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทเพื่อให้การดำเนินการให้ครบตามขั้นตอนของโปรแกรมพัฒนา

2. ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัย เกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาครูในด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นในสถานศึกษาอื่นและสถานศึกษาระดับอื่น ๆ เพื่อการปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาครูดังกล่าวให้เหมาะสมกับสถานศึกษาระดับนั้น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตธานี เขต 1 ดังนั้นหากมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายการพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ซีคเอส มีเดีย.
- ฉลาด ปาโส. (2559). *การพัฒนารูปแบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง*. คุษุณีนิพนธ์ การศึกษาคุษุณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิฆัมพร บุญมาก. (2558). *การพัฒนากระบวนการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. คุษุณีนิพนธ์ การศึกษาคุษุณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพร ศรีจันทร์. (2559). *การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลิขิต อีรวิน. (2556). *การปรับตัวของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ เอเชียรุ่งโรจน์ และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 38(2), 23-49.
- วารภรณ์ บุญเจียม. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. คุษุณีนิพนธ์ การศึกษาคุษุณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วีระ สุดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริลักษณ์ สามารถ. (2554). *โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. คุษุณีนิพนธ์ ปรัชญาคุษุณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). *ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. สมุทรปราการ: แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1. (2556). *การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาประจำปี 2556*. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *Roadmap จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *บทวิเคราะห์สถานการณ์พัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2544). *เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

เอกวิทย์ อำนวย. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

Bloom. B. S. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook1 : Cognitive Domain.* London:
Longman Group.

Mazano, Robert .J. (2001). *Desingning A New Taxonomy of Educational Objectives.* Thousand Oaks,
California: Corwin Press.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

The Development of a Saxophone Performance Activity Package in

Woodwind Performance 3 for the Second Year in the Students

Program in Music of Ubon Ratchathani Rajabhat University

พงศกร พลอาษา¹ และ ธนภร เพ่งศรี²

Pongsakorn Polasa¹ and Thanaporn Pangsr²

Received : 12 มี.ค. 2561

Revised : 15 ก.ย. 2561

Accepted : 16 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ คือนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1/2560 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ที่พัฒนาขึ้น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพ 84.92/86.30 2) ดัชนีประสิทธิผลที่เกิดจากการสอนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: marchesaxman@hotmail.com

² อาจารย์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0 43 75 4385

¹ Graduate Student, College of Music, Mahasarakham University, Email : marchesaxman@hotmail.com

² Lecturer, College of Music, Mahasarakham University, Tel. +66 43 75 4385

อุบลราชธานี มีค่าเท่ากับ 0.8268 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติ
แซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 แซกโซโฟน

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a saxophone performance activity package in a course Woodwind Performance 3 for the second year students enrolled in the Music Program of Ubon Ratchathani Rajabhat University to meet the criteria of 80/80 (E1/E2), 2) to study the effectiveness index of this developed package, and 3) to investigate the students' satisfaction toward learning through the saxophone performance activity package in the course Woodwind Performance 3. The samples in this study were 10 students enrolled in the first semester, academic year 2017. All of them were second year undergraduate students of the Music Program in Ubon Ratchathani Rajabhat University. Purposive sampling was used in the study. The research instruments included 1) the developed saxophone performance activity package, 2) a learning achievement test, 3) a learning achievement evaluation form, and 4) a satisfaction survey form. The research findings were as follows: 1) The developed saxophone performance activity package in the course Woodwind Performance 3 for the second year students enrolled in the Music Program showed the criteria of 84.92/86.30 (E1/E2) which was above the pre-determined criteria of 80/80, 2) The developed saxophone performance activity package had an effectiveness index of 0.8268, indicating that the students progressed their learning at 82.68 percent after learning through this developed package, 3) The students showed their satisfaction of learning through the developed saxophone performance activity package at the "highest" level.

Keywords : Activity Package, Woodwind Performance 3, Saxophone

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะสาขา โดยทั่วไปจัดเป็นรูปของวิชาเอกในสาขาต่าง ๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้เปิดสอนหลักสูตรในหลายสาขาวิชา และหนึ่งในสาขาวิชาที่เปิดให้นักศึกษาได้เลือกเรียนคือสาขาวิชาดนตรี (สากล) ซึ่งต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในกลุ่มวิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีได้เปิดให้นักศึกษาเลือกเรียนตามความถนัด เช่น ไวโอลิน วิโอลา เชลโล กีตาร์ เปียโน ทรัมเปท ฟลูท คลาริเน็ต แซกโซโฟน เป็นต้น ซึ่งทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีถือว่ามี ความยากและต้องใช้ความพยายามในการฝึกฝนอย่างสูง (รุจิวรรณ อาจมกล, 2552)

กลุ่มวิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ที่เปิดให้นักศึกษาได้เลือกปฏิบัติเป็นเครื่องเอก มีทั้งเครื่องลมไม้ตระกูลขลุ่ย ได้แก่ พิคโคโล ฟลูท เครื่องลมไม้ประเภทลิ้นคู่ ได้แก่ โอโบ บาสซูน อิงลิชฮอร์น และเครื่องลมไม้ประเภทลิ้นเดี่ยว ได้แก่ คลาริเน็ต และแซกโซโฟน ในรายการเครื่องลมไม้ทั้งหมด แซกโซโฟน มีนักศึกษาเลือกเรียนเป็นเครื่องเอกมากที่สุด

ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาการปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 นั้นมีปัญหาด้านการขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย จึงทำให้การเรียนการสอนเกิดความยุ่งยาก เสียเวลาและนักศึกษาบางส่วนเกิดความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ในการปฏิบัติเครื่องลมไม้ โดยเฉพาะแซกโซโฟน ถือเป็นเครื่องลมไม้ที่มีเทคนิคการบรรเลงหลากหลายและซับซ้อนกว่าเครื่องลมไม้อื่น ๆ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นนักศึกษาเหล่านั้นจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติเครื่องลมไม้ในระดับที่สูงกว่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีสากล ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่เรียนรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 ภาคเรียน ที่ 1/2560 จำนวน 16 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 ภาคเรียนที่ 1 /2560 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย ใบคำสั่ง ใบแจ้งสาระการเรียนรู้ ใบแจ้งจุดประสงค์ แบบฝึกเทคนิคต่าง ๆ และบทคีตวรรณกรรม 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 จำนวน 6 ชุด ชุดละ 10 ข้อ

รวม 60 ข้อ และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 จำนวน 10 ข้อ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 โดยใช้สูตร E1/E2 การวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน โดยใช้สูตร E.I. ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ทำการแนะนำกลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ก่อนทดลอง

4.2 ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre – Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ผ่านการตรวจสอบแล้ว จำนวน 60 ข้อ

4.3 ทำการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมและทดสอบเก็บคะแนนระหว่างเรียน

4.4 ให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติแบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ทันทีเมื่อสิ้นสุดการเรียนโดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน

4.5 แจกแบบสอบถามความพึงพอใจให้กับกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเมื่อสิ้นสุดการเรียน ชุดสุดท้าย

4.6 นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยดำเนินการดังนี้

5.1 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตามเกณฑ์ 80/80

5.2 หาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

5.3 หาค่าระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีผลต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชา ปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติแซกโซโฟน

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (100)	คะแนนทดสอบระหว่างเรียนรวม (100)	คะแนนหลังเรียน (100)
1	20.00	77.50	83.00
2	20.00	80.84	85.00
3	18.00	82.50	87.00
4	22.00	88.33	89.00
5	20.00	81.84	84.00
6	26.00	92.25	90.00
7	19.00	85.83	85.00
8	18.00	85.00	92.00
9	26.00	94.17	85.00
10	20.00	81.66	83.00
รวม	209.00	849.20	863.00
\bar{x}	20.90	84.92	86.30
S.D.	2.92	2.82	3.09
ร้อยละ	20.90	84.92	86.30

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษาที่เรียนร่วมกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 มีคะแนนระหว่างเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 84.92 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.92 ของคะแนนเต็ม และคะแนนหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 86.30 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.30 ของคะแนนเต็ม ดังนั้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน จึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.92/86.30

ตอนที่ 2 เสนอผลการหาดัชนีประสิทธิผลที่เกิดจากการเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3

ตาราง 2 ผลการหาดัชนีประสิทธิผลที่เกิดจากการเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3

N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		E.I.
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
10	10	209.00	863.00	0.8268

จากตาราง 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลที่เกิดจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน รายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 มีค่าเท่ากับ 0.8268 แสดงว่าหลังจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน รายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้น 0.8268 หรือคิดเป็นร้อยละ 82.68

ตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนในรายวิชาปฏิบัติ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนมีเนื้อหาและวิธีการที่น่าสนใจ	4.70	.48	มากที่สุด
2. ความชัดเจนของรูปภาพประกอบ	4.90	.32	มากที่สุด
3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วและมากขึ้น	4.90	.32	มากที่สุด
4. เนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนง่ายต่อความเข้าใจ	5.00	.00	มากที่สุด
5. สามารถศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนด้วยตนเองได้	4.80	.42	มากที่สุด
6. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนช่วยให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาและฝึกเพิ่มเติม	5.00	.00	มากที่สุด
7. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนสามารถนำกลับไปฝึกที่บ้านหรือสถานที่อื่น ๆ ในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม	4.80	.42	มากที่สุด
8. การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน เป็นการเรียนที่ไม่ยุ่งยาก และสร้างความกล้าปากใจแก่ผู้เรียน	5.00	.00	มากที่สุด
9. นักศึกษามีความพอใจกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน	4.90	.32	มากที่สุด
10. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนนี้เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน	5.00	.00	มากที่สุด
รวม	4.90	2.28	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 แสดงว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 อยู่ในระดับ มากที่สุด

สรุปผล

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพ 84.92/86.30
2. ดัชนีประสิทธิผลที่เกิดจากการเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีค่าเท่ากับ 0.8268
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพ 84.92/86.30 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการเรียนการสอนแซกโซโฟน รวมทั้งกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะทุกขั้นตอน การพัฒนาเป็นไปทีละขั้นอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟนที่มีคุณภาพ สามารถใช้ร่วมกับการเรียนการสอนปกติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับเพชรรัตน์ จารุตัน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้สาระดนตรี โดยใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้สาระดนตรี โดยใช้วิธีสอนแบบผสมผสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 85.65/84.07 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธุ์เอก ใจหลวง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา ชุดการสอน เรื่องทฤษฎีดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีสากล ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีสากล ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.22/88.89 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 และสอดคล้องกับรพีพล หล้าวงษา (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีตะวันตก โดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) โดยการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น ในรายวิชาดนตรีตะวันตก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้นในรายวิชาดนตรีตะวันตก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 90.25/80.00

2. ดัชนีประสิทธิผลจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติ เครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีค่าเท่ากับ 0.8268 แสดงว่าหลังจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติ แซกโซโฟน นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียน 0.8268 ซึ่งหมายความว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.68 ซึ่งสอดคล้องกับเผชิญ กิจกรรมการ (2544) ที่กล่าวไว้ว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อหรือนวัตกรรม การเรียนรู้ โดยวิเคราะห้ ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับคะแนนก่อนเรียน ต่อความแตกต่างของคะแนนเต็ม หลังเรียนกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน หากเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าสื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิผล ช่วยให้ผู้เรียน เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ได้จริง ต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8268 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงเป็นสื่อหรือนวัตกรรมที่มีคุณภาพซึ่งช่วย ให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้จริง สอดคล้องกับเพชรรัตน์ จารุตัน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา ชุดการ เรียนรู้สาระดนตรี โดยใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอ เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สาระดนตรี โดยใช้วิธีสอนแบบ ผสมผสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7277 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7277 หรือคิด เป็นร้อยละ 72.77 ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน ในรายวิชาปฏิบัติ เครื่องลมไม้ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนที่สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนตามระดับความสามารถ ความสนใจและความพร้อม อัตราความเร็วเข้าในการเรียนเป็นเรื่อง เฉพาะบุคคล สามารถถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ที่เป็นนามธรรมออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด สอดคล้องกับ นิคม วุฒิเกรียงไกร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการเรียนรู้ขลุ่ยไทยเบื้องต้น โดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับรุจิวรรณ อาจมกล (2552) ที่ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาชุดการสอนขลุ่ยเบื้องต้น เรื่องการปฏิบัติขลุ่ยเบื้องต้น สำหรับระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้ชุดการสอน รายวิชา ศ 30205 ดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด เรื่อง การปฏิบัติขลุ่ยเบื้องต้นซึ่งมีจุดประสงค์ข้อหนึ่งที่ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนโดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยชุดการสอนรายวิชา ศ 30205 ดนตรีไทย ปฏิบัติตามความถนัด เรื่อง การปฏิบัติขลุ่ยเบื้องต้น ทั้งภาพรวม เป็นรายด้านและเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ในการเรียนการสอนปฏิบัติแซกโซโฟน ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาว่าคนใดที่ยังไม่สามารถ ปฏิบัติตามแบบฝึกหัดที่กำหนดให้ได้ ผู้สอนควรปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้กับนักศึกษา
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติแซกโซโฟน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้
3. แนวทางในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการเรียนสอนปฏิบัติดนตรีเครื่องตระกูลอื่น ๆ ได้ เช่น กีตาร์, ไวโอลิน, และเปียโน เป็นต้น
4. ควรมีการวิจัยในลักษณะดังกล่าวกับการศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่นระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- นิคม วุฒิเกรียงไกร. (2556). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ขลุ่ยไทยเบื้องต้น โดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เผชิญ กิจระการ. (2544). ดัชนีประสิทธิผล เอกสารประกอบการสอนวิชา 503710. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พันธุ์เอก ไจหลวง. (2558). การพัฒนาชุดการสอน เรื่องทฤษฎีดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีสากล ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เพชรรัตน์ จารุตัน. (2558). การพัฒนาชุดการเรียนรู้สาระดนตรี โดยใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รพีพล หล้าวงษา. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีตะวันตก โดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุจิวรรณ อาจมกล. (2552). การพัฒนาชุดการสอนขลุ่ยเบื้องต้น เรื่องการปฏิบัติขลุ่ยเบื้องต้น สำหรับระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 2 โดยใช้ชุดการสอนรายวิชา ศ 30205 ดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด เรื่องการปฏิบัติขลุ่ยเบื้องต้น. วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

Developing Teacher Development Program for Production of Electronic Media to Learning Management for Primary Schools under Udon Thani Primary Educational Area Office 1

เวนิช สาริศรี¹ และ ธรินธร นามวรรณ²
Wenich Sarisri¹ and Tharinthorn Namwan²

Received : 16 ก.พ. 2561

Revised : 25 มิ.ย. 2561

Accepted: 29 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 338 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1.1) ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด 1.2) ความรู้และทักษะการออกแบบมี 3 ตัวชี้วัด 1.3) ความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน มี 5 ตัวชี้วัด 1.4) ความรู้และทักษะการนำไปใช้ มี 2 ตัวชี้วัด 1.5) ความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล มี 2 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด วิธีการพัฒนาครูมี 4 วิธี ได้แก่ 2.1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2.2) การฝึกอบรม 2.3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2.4) การฝึกอบรมทางไกล 3) การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม การพัฒนาครู การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อีเมล : Kruwenich@gmail.com

² อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Students, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakm University

² Lecturer of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakm University.

Email : Kruwenich@gmail.com

Abstract

This research aimed to 1) study the components and indicators of teacher development in electronic media production for learning management, 2) study current conditions, desirable conditions, teachers development of electronic media production for learning management, and 3) develop teacher development program of electronic media production for learning management. The study was conducted in 3 phases. The samples consisted of 338 administrators and teachers in Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1 by using the stratified random sampling technique. Index of consistency, percentage, average, standard deviation, and modified priority index, were employed for statistical analysis.

The result of the research showed that; 1) there were 5 elements and 15 indicators of teacher development in the production of electronic media for learning management, included; 1.1) 3 indicators of knowledge and analysis skills, 1.2) 3 indicators of knowledge and design skills, 1.3) 5 indicators of knowledge and course materials development skills, 1.4) 2 indicators of knowledge and implementation skills, 1.5) 2 indicators of knowledge and measurement and evaluation skills. 2) The current conditions, desirable conditions of teachers in the production of electronic media for learning management founded the current condition was in moderate level, desirable condition was in the highest level. There were 4 methods of teacher development included; 2.1) self study learning, 2.2) training, 2.3) workshop, 2.4) distance training. 3) Teacher development program in the production of electric media for learning management founded the appropriateness and possibility were in highest level.

Keywords : Program Development, Teachers Development, Production of Electronic Media to Learning Management

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมากซึ่งเห็นได้จากมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยอำนวยความสะดวก เช่น ไอแพด สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น ซึ่งช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสะดวกขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจำนวนมากและสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเองและสะดวกรวดเร็ว และได้ข้อมูลที่ทันสมัย ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้เป็นโค้ช เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วยทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 17)

การพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างไม่หยุดยั้ง รวมถึงความตื่นตัวเรื่ององค์ความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน ทำให้องค์ความรู้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน หากประเทศใดไม่สามารถปรับตัวให้ก้าวทันองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ก็จะถูกทิ้งไว้ในกลุ่มประเทศล้าหลังทันที ด้วยเหตุนี้การสร้างคนไทยที่มีองค์ความรู้ 4.0 มีความสามารถด้านดิจิทัลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี Internet of Things รวมถึงสามารถติดต่อสื่อสารหรือรับรู้ข้อมูลอย่างไม่มีขีดจำกัด สามารถสื่อสารได้ทุกที่ ทุกเวลา และกับทุกคน จึงเป็นหนทางของประเทศสู่การเป็น Thailand 4.0 และเป็นสิ่งที่คนไทย 4.0 จำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองรองรับและก้าวสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และ Internet of Things ได้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2560 : 3)

เมื่อสังคมโลกได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งนี้ต้องพัฒนาทักษะ ด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ ครูไทยในอนาคต ยังต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอน และต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม เป็นนักร้องแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และแสดงออกซึ่งความรักและความห่วงใยต่อนักเรียน ทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ ทุกภาคส่วนช่วยกันหาทางลดปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาครู ซึ่งแนวทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องดำเนินการทั้งด้านนโยบาย และด้านการพัฒนาตนเองของครูควบคู่กันไปจึงจะทำให้ครูเป็นครูยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (ภาสกร เรืองรอง และคณะ, 2557 : 195)

ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มักถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (พิบูล ปักข์สังคะเนย์ และคณะ, 2554 : 30) คอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย การนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อคอมพิวเตอร์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด (ไพโรจน์ ก้อนทอง,

2555) ดังนั้นครูจึงควรให้ความสำคัญกับคอมพิวเตอร์โดยการพัฒนาคอมพิวเตอร์ให้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในกระบวนการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น (กนกรัตน์ วุฒิวิชากรณ, 2555 : 659) การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอบทเรียนที่ใช้สอนในชั้นเรียน เรียกว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer assisted instruction : CAI) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้อุปสรรคในวิชาวิทยาศาสตร์ที่บางเนื้อหาในหนังสือเรียนมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม (สุธิพร คำน้อย, 2554 : 19) อีกทั้งสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ให้สูงขึ้นได้ เพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพ นอกจากนี้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังมีการนำเสนอโดยใช้ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสัน ตัวอักษร และเสียงประกอบทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสนุกไปกับการเรียนการสอน ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย (วรรณพร ทองสมนึก, 2555 : 634)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีการดำเนินงานโครงการพัฒนาครู ด้านการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อินเทอร์เน็ต ปี 21 โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ รวบรวมสื่อที่หลากหลายที่ครูผลิตขึ้น เป็นคลังสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และเปิดโอกาสให้ครูได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อที่ผลิตขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูในโรงเรียนนำร่องโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน จาก 23 โรงเรียน ครูส่วนใหญ่คาดหวังผลการเรียนรู้ออนไลน์ ผลการดำเนินงานโครงการครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพได้ เนื่องจากยังมีความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเทคนิคในการออกแบบและพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2559 : 26)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อพัฒนาครูให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะในการออกแบบและพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยีช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครู และผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 2,661 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม และกำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบประเมิน 5 ระดับ

2.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อศึกษาข้อมูลโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครู ด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นแบบประเมิน (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการทำวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้ประสานงาน การเก็บข้อมูลในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 338 คน ทั้งทางไปรษณีย์และดำเนินการส่งด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินและแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นทำการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.95 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.96

สรุปผล

1. การศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน 3) มีความสามารถวิเคราะห์เนื้อหา องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และทักษะการออกแบบ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถกำหนดรูปแบบบทเรียน 2) มีความสามารถเขียนผังงาน (Flowchart) 3) ความสามารถจัดทำบัตรเรื่อง (Storyboard) องค์ประกอบที่ 3 ความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถการวิเคราะห์ 2) มีความสามารถออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) มีความสามารถพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 4) มีความสามารถสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 5) มีความสามารถประเมินสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน องค์ประกอบที่ 4 ความรู้และทักษะการนำไปใช้ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถประเมินคุณภาพสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) มีความสามารถนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปประยุกต์ใช้ องค์ประกอบที่ 5 ความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล 2) มีความสามารถวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางและมากเรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้และทักษะ การวัดผลประเมินผล ($\bar{X}=3.74$) รองลงมา คือ ด้านความรู้และทักษะการนำไปใช้ ($\bar{X}=3.50$) ด้านความรู้และทักษะ การวิเคราะห์ ($\bar{X}=3.36$) ด้านความรู้และทักษะการออกแบบ ($\bar{X}=3.26$) และด้านความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ($\bar{X}=3.24$) สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้และทักษะการวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.82$) ด้านความรู้และทักษะการออกแบบ ($\bar{X}=4.74$) ด้านความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ($\bar{X}=4.68$) ด้านความรู้ และทักษะการนำไปใช้ ($\bar{X}=4.62$) และด้านความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}=4.55$)

2.2 วิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Study Learning) 2) การฝึกอบรม (Training) 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 4) การฝึกอบรมทางไกล (Distance Training)

3. ผลการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน 3) มีความสามารถวิเคราะห์เนื้อหา องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และทักษะการออกแบบ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถกำหนดรูปแบบบทเรียน 2) มีความสามารถเขียนผังงาน (Flowchart) 3) ความสามารถจัดทำบัตรเรื่อง (Storyboard) องค์ประกอบที่ 3 ความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถวิเคราะห์ 2) มีความสามารถออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) มีความสามารถพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 4) มีความสามารถสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 5) มีความสามารถประเมินสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน องค์ประกอบที่ 4 ความรู้และทักษะการนำไปใช้ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความสามารถตรวจสอบบทเรียน 2) มีความสามารถนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปประยุกต์ใช้ องค์ประกอบที่ 5 ความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล 2) มีความสามารถวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้นเช่นนี้เป็นเพราะผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ จากนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งได้้องค์ประกอบ การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อความที่แสดงออกถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ มาจัดทำเป็นเครื่องมือที่เป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสม เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ทำการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2547 : 119-124) ได้อธิบายว่าขั้นตอนการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ วั 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ 2) ออกแบบ 3) พัฒนาบทเรียน 4) นำไปใช้/ทดลองใช้ 5) ประเมินและปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับแนวคิดของวิภา อุดมฉันท (2544 : 1) ได้เสนอขั้นตอนกระบวนการผลิตสื่อโดยใช้คอมพิวเตอร์ ได้แก่ การผลิตสื่อ E-Book ที่เน้นมีลิตมีเดียภายใต้กรอบการผลิตสื่ออย่างเป็นระบบ

ดังนี้ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 2) การเลือกเนื้อหา 3) การเลือกสื่อ 4) การแบ่งงาน 5) การผลิตสื่อ 6) การประเมินสื่อ 7) การแก้ไขปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์ สินธูปานนท์ (2554 : 75-78) ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบทเรียน 2) การวิเคราะห์เนื้อหา 3) การเขียนสคริปต์ดำเนินเรื่อง 4) การเตรียมข้อมูล 5) การสร้างโปรแกรม 6) ทดสอบโปรแกรม 7) การทำเอกสารประกอบบทเรียน สอดคล้องกับ ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2547 : 17) ได้เสนอความคิดในการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบ่งได้ 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การออกแบบการดำเนินเรื่อง 3) การเขียนบทดำเนินเรื่อง 4) การเลือกโปรแกรมหลักและโปรแกรมตกแต่งในการสร้างบทเรียน 5) การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 6) การหาประสิทธิภาพของบทเรียน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลสภาพปัจจุบันการพัฒนาครู ด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล ความรู้และทักษะการนำไปใช้ ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ ความรู้และทักษะการออกแบบและความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ดังนั้นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ครูมีความสามารถต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น ผลสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ความรู้และทักษะการออกแบบ ความรู้และทักษะการนำไปใช้ ความรู้และทักษะการวิเคราะห์ และความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผล ดังนั้นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่พึงประสงค์ หรือเป็นองค์ประกอบที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับครู สูงกว่าองค์ประกอบอื่น โดยเน้นการจัดเนื้อหา กิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ รวมถึงระยะเวลาในการพัฒนามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิฑิมพร บุญมาก (2558 : 287-291) ได้วิจัยและพัฒนาระบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาครูในด้านจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปัญหา การพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการวิธีการพัฒนาครูจากความต้องการมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การนิเทศภายใน การพัฒนาทีมงานครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้คำปรึกษา การวิจัย การพัฒนาตนเอง การสัมมนา การช่วยเหลือครูโดยตรง และการศึกษาต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จันทะโยธา (2560 : 107) ได้วิจัยและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

จากการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ผู้เข้ารับการพัฒนา 4) ขอบข่ายเนื้อหา 5) ระยะเวลา 6) แนวทางการจัดกิจกรรม 7) เครื่องมือ 8) การวัดและประเมินผล สำหรับโครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การวิเคราะห์ โมดูล 2 การออกแบบ โมดูล 3 การพัฒนาบทเรียน โมดูล 4 การนำไปใช้ โมดูล 5 การวัดผลประเมินผล แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า 1) หลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) 2) วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) 3) ผู้เข้ารับการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) 4) ขอบข่ายเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) 5) ระยะเวลา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) 6) แนวทางการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) 7) เครื่องมือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) 8) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) โปรแกรมพัฒนาที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการสร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครูเพื่อระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนา ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยสังเคราะห์องค์ประกอบที่ได้นำไปสร้างแบบสอบถาม ให้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการ พัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยมโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบ วิธีการแนวทางการพัฒนาครู มาสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จัดทำโปรแกรมฉบับร่างและคู่มือโปรแกรม นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำผลการตรวจสอบ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ตามข้อเสนอแนะ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ดังกล่าว ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย เป็นแนวทางการพัฒนา และได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทำให้โปรแกรมพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับเจตนาของโปรแกรมที่มุ่งพัฒนาความสามารถ และทักษะของครู ด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องของ ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553 : 175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม พัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง และพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิบัติทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า 1. โปรแกรม พัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการ 6) โครงสร้าง และ 7) การวัดและประเมินผล กระบวนการ ของโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการเข้าค่ายฝึกกิจกรรมการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเข้มโดยจำลอง สถานการณ์ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เชิงทฤษฎีประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจประสบการณ์เดิม 2) ขั้นวางแผน ร่วมกัน 3) ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด 4) ขั้นประยุกต์แนวคิด ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครู ผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาคสนาม เป็นการพัฒนาทักษะผู้นำครูต่อเนื่องจากระยะที่ 1 ในสถานการณ์การสอนจริง เป็นเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีขั้นตอนคือ ชี้นำไปปฏิบัติ ขั้นการนิเทศติดตามผล ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรง ขั้นสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง สอดคล้องกับ ไท คำล้าน (2551 : 36-49) ได้พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม พบว่า โปรแกรมฝึกอบรม มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากส่วนประกอบของโปรแกรม ได้แก่ จุดมุ่งหมายกิจกรรม วิธีการอบรม เนื้อหาสาระ รวมทั้งวิธีการประเมินผล ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่เกิดจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหาร สถานศึกษาและปรับปรุงเนื้อหา และกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และนโยบายเร่งด่วนของหน่วยงานต้นสังกัด และสอดคล้องกับแนวทางในการประเมินคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ สามารถ (2554 : 155) ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูป การเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบแนวคิด เชิงทฤษฎีของโปรแกรม 2) การปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเอกสารประกอบโครงการ 3) การตรวจสอบและปรับปรุงโปรแกรม 4) การสร้างเครื่องมือประเมินโปรแกรมในภาคสนามและ 5) การทดลองโปรแกรมในภาคสนามโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบกึ่งทดลอง ผลการดำเนินการพบว่า โปรแกรมที่มีคุณภาพจำนวน 3 โครงการ คือ 1) โครงการร่วมคิดร่วมผูกพัน ร่วมตั้งปณิธาน 2) โครงการรวมพลังสร้างสรรค์มุ่งมั่นสู่จุดหมาย และ 3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดประตูสู่เครือข่าย โดยมีเอกสารเสริมความรู้ประกอบโครงการ จำนวน 5 เล่ม และคู่มือการใช้โปรแกรม จำนวน 1 เล่ม ผลการทดลอง โปรแกรมในภาคสนาม พบว่า หลังจากการทดลองโปรแกรมผลการประเมินสูงขึ้นทุกประเภท สอดคล้องกับพิมพิกา จันทไทย (2558 : 158) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนเทศบาล พอสรูปได้ว่าโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนเทศบาลที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม ระยะเวลาการพัฒนา 136 ชั่วโมง 4) วิธีดำเนินการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ทีมงานที่มีประสิทธิผล หน่วยการเรียนรู้ 2 กระบวนการพัฒนาทีมงาน โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน 6) การประเมินผล และคู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล ส่วนที่ 3 การประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้ และทักษะการวิเคราะห์ 2) ความรู้และทักษะการออกแบบ 3) ความรู้และทักษะการพัฒนาบทเรียน 4) ความรู้ และทักษะการนำไปใช้ 5) ความรู้และทักษะการวัดผลประเมินผลซึ่งผู้บริหารและครู สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนในเชิงนโยบายให้กับสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 การนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ผู้วิจัยควรศึกษาตามขั้นตอนและเตรียมผู้ช่วยวิทยากรเพื่อให้คำแนะนำในแต่ละกิจกรรม โดยผู้ช่วยวิทยากร 1 คนต่อผู้เข้าอบรม 10 คน

1.4 การนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ผู้วิจัยควรมีการจัดเตรียมระบบฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์โปรแกรมที่ใช้ในการอบรม และอุปกรณ์บันทึกข้อมูลเพื่อบันทึกข้อมูลของครูจากการพัฒนาสื่อที่ได้ในแต่ละขั้นตอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิธีการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ในวิธีอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ในสังกัดอื่น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลหรือการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการนำโปรแกรมไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ วุฒิวิชากรณ. (2555). ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับวิธีเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทวารวดี จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 5(1), 657-671.
- กาญจนา จันทะโยธา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2547). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไท คำล้าน. (2551). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิมมพร บุญมาก. (2558). *การพัฒนาระบบพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิกุล ปักษ์สังคะเนย์ และ คณะ. (2554). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องชีวิตพืชและสัตว์กลุ่มสภาวะการเรียนรู้อัตนศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 29-38
- พิมพ์กา จันทไทย. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ ก้อนทอง. (2555). *การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพุทธประวัติ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภาสกร เรืองรอง และคณะ. (2557). เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(ฉบับพิเศษ), 195.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหาร. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2547). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรณพร ทองสมนึก. (2555). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องอัตราส่วนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธารวมเสนา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 5(2), 631-642.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์ กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคการผลิต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2559). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาครูด้านการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. อุดรธานี: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2560). *เดอะ โนวเลจ*. นิตยสารพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้สาธารณะ, 1(3), 3-4
- สิริลักษณ์ สามารถ. (2554). *โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุธิพร ดำน้อย. (2554). *ผลของการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทสถานการณ์จำลองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

CIVIL STATE POLICY FOR LOCAL DEVELOPMENT IN CHUMPHON PROVINCE

อติพงษ์ นาครอด¹ รังสรรค์ อินทร์จันทร์² และ รชานิดา ไสยรส³
Athipong Nakrod¹, Rungsun Injun² and Rachanida Saiyaros³

Received : 20 ก.พ. 2561

Revised : 20 ก.ค. 2561

Accepted : 20 ก.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับนโยบายประชารัฐและระดับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร 2) ศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร 3) เพื่อสร้างนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 36 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายผล ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับนโยบายประชารัฐและระดับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับสูง (.807) นโยบายประชารัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรร้อยละ 66.50 ($R^2 = .665$) เรียงการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน การส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา การสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม การปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ การจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทรศัพท์ 09 4614 6415 Email: athipong2523@hotmail.com

² ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 1834 2090 Email: runggun_injun@hotmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทรศัพท์ 09 5668 2895 Email: pook_maymay@hotmail.com

¹ Master of Public Administration Program in Public and Private Management Student, Rajabhat Maha Sarakham University. Tel.+669 4614 6415 Email: athipong2523@hotmail.com

² Master of Public Administration Program in Public and Private Management Advisor, Rajabhat Maha Sarakham University. Tel.+668 1834 2090 Email: runggun_injun@hotmail.com

³ Master of Public Administration Program in Public and Private Management Advisor, Rajabhat Maha Sarakham University. Tel.+669 5668 2895 Email: pook_maymay@hotmail.com

3) นโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม ส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว บริหารจัดการสาธารณสุขภาคการบำรุงรักษาซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน และภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณการประกอบอาชีพวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม

คำสำคัญ : นโยบายประชารัฐ การพัฒนา ท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) study the level of civil state policy and local development in Chumphon Province, 2) examine the relationship and the influence of the civil state policy on the local development in Chumphon Province, and 3) create a model of civil state policy for the local development in the area of study. The study was mixed in nature-quantitative and qualitative methods. With respect to the quantitative method, the sample of the study comprised 400 people. The study instrument was a set of self-administered questionnaires. In regard to the qualitative method, the small sample group comprised 36 participants. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used for hypothesis testing were Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and multiple regression by stepwise and data analysis for qualitative result. The results were as follows.

1) The level of civil state policy and local development in Chumphon Province, as a whole, was rated at a high level.

2) The relationship between the civil state policy and the local development in the area of study, as a whole, was also rated at a high level (.807). The predictor variables could explain factors influencing the local development in the area of study with a statistically calculated percentage of 66.50 ($R^2 = .665$). The sub-variables in descending order of degree were *organizational competency promotion*, *private and people's organization promotion and social power*, *local people encouragement for more development participation*, *liberty and rights warranty*, *equilibrium in development participation*, and *conflict management with peace orientation*.

3) According to the civil state policy for the local development in the area of study, Chumphon Province should develop other strategies namely *agricultural products and industrial agriculture development*, *commerce and tourism investment engagement*, *utility management*, and *infrastructure reestablishment and preservation*. Finally, government's policies for small and micro community enterprise financial support were crucially needed.

Keywords : Civil State Policy, Development, Local

บทนำ

นโยบายประชารัฐเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมีความมุ่งหวังของกรอบนโยบาย คือการปิดจุดอ่อนของนโยบายประชานิยมดังกล่าว โดยตัวสาระสำคัญของนโยบายประชารัฐ จะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญนโยบายประชารัฐ จึงมีได้มุ่งเน้นที่การสร้างค่านิยมชมชอบของประชาชนในระยะสั้นเป็นหลัก ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประชารัฐ พบว่า นโยบายประชารัฐที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จะมีอยู่ 2 รูปแบบที่สำคัญ รูปแบบแรก คือ กลุ่มนโยบายที่ดูแลกลุ่มรากหญ้าโดยตรง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการอัดฉีดเงินกองทุนหมู่บ้านหรือ มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับตำบล ซึ่งเป็นมาตรการดูแล สนับสนุนแบบเฉพาะเจาะจงลงไปให้กับกลุ่มประชาชน และในระดับพื้นที่ รูปแบบที่สอง คือ กลุ่มนโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตตกค้าง ก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน การลงทุนระลอกใหม่ ตัวอย่างของนโยบายในรูปแบบที่สอง เช่น มาตรการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้ที่จ่ายไปเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ มาตรการลดหย่อนภาษี 15,000 บาท สำหรับการซื้อสินค้าและบริการในช่วงปลายปีที่ผ่านมานี้ เป็นต้น ทั้งสองรูปแบบจะให้ผลประโยชน์ต่อประชาชนในระดับที่ต่างกัน โดยนโยบายรูปแบบแรกจะให้ผลกระทบโดยตรงอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากกว่า เนื่องจากเป็นการให้การช่วยเหลือกับกลุ่มประชาชนโดยตรง ในขณะที่นโยบายรูปแบบที่สอง จะให้ประโยชน์กับประชาชนทางอ้อม ผ่านการสนับสนุนภาคธุรกิจ นั่นคือ ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ภายหลังจากที่ธุรกิจได้รับผลประโยชน์แล้ว และผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจะมากหรือน้อย ขึ้นกับว่าภาคธุรกิจนำผลประโยชน์ที่ได้มาต่อยอดสร้างการผลิต จ้างงานและลงทุนเพิ่มมากขึ้นเพียงใดนั่นเอง ดังนั้นประชาชนจะได้อะไรจากนโยบายประชารัฐ จึงขึ้นกับว่าคณะกรรมการประชารัฐจะมุ่งนโยบายไปในทิศทางใด หากนโยบายประชารัฐมุ่งเน้นที่การพัฒนาที่รากหญ้าเป็นสำคัญ ประชาชนทั่วไปก็จะได้รับผลประโยชน์ที่เต็มเม็ดเต็มหน่วย และได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่านโยบายที่มุ่งเน้นที่พัฒนาภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตตกค้าง เป็นหลัก (ณริฎ พิศลยบุตร, 2559 : 1) จากกรณีการศึกษาดังกล่าวและผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทั่วโลก “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.จังหวัด) (คสช.) ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ นายอำเภอ การปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการระดับอำเภอ ผู้แทนพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) องค์การพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน และประชาชน โดยนโยบายประชารัฐนั้นมีเจตนารมณ์ดังนี้ 1) ประชาชน ชุมชน และประชาสังคม มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่น สังคมและประเทศ 2) การบริหารจัดการและพัฒนาประเทศโดยภาครัฐ ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง จริงจังและต่อเนื่อง ในทุกระดับ 3) การดำเนินงานของภาครัฐ มีความสุจริต โปร่งใส ถูกต้อง มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเพียงพอ 4) ทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนร่วมเป็น “ภาคีการพัฒนา” โดยร่วมวางแผนร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะนักศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ควรมีการศึกษานโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร เพื่อพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเศรษฐกิจฐานราก การบูรณาการการทำงานในระดับพื้นที่การสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นตามแนวทางประชารัฐการสนับสนุนศักยภาพและโอกาสการพัฒนาของคนการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท การพัฒนาสมรรถนะและประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์

วิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาระดับนโยบายประชารัฐและระดับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร
- 2) ศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร
- 3) เพื่อสร้างนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 300 คน ข้าราชการและพนักงานจ้าง จำนวน 4,669 คน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1,527 คน ประชาชนผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 224,100 คน รวมทั้งหมดจำนวน 230,596 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973 : 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการแบ่งชั้นภูมิและจัดสัดส่วนได้ดังนี้ ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 10 คน ข้าราชการและพนักงานจ้าง จำนวน 143 คน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 47 คน ประชาชนผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 200 คน

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีผลงานและประสบการณ์ในการนำนโยบายประชารัฐไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร จำนวน 1 คน ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 1 คน และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 2) ผู้แทนข้าราชการและพนักงานจ้างส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร จำนวน 1 คน ข้าราชการในสังกัดเทศบาล จำนวน 1 คน และข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 3) ผู้แทนฝ่ายการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพรจำนวน 1 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 4) ผู้แทนประชาชนผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 3 คน โดยเลือกมีบทบาทในการบริหารร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือได้รับรางวัลหรือมีผลงานเป็นประจักษ์ 5) ผู้แทนท้องถิ่นอำเภอ จำนวน 3 คน โดยเลือกจากขนาดของอำเภอ ได้แก่ อำเภอขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 1 คน และอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 1 คน และ 6) ผู้แทนนายอำเภอ จำนวน 3 คน โดยเลือกจากขนาดของอำเภอ ได้แก่ อำเภอขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 1 คน และอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 1 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 18 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีผลงานและประสบการณ์ในการนำนโยบายประชารัฐไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร จำนวน 1 คน ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 1 คน และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 2) ผู้แทนข้าราชการและพนักงานจ้างส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร จำนวน 1 คน ข้าราชการในสังกัดเทศบาล จำนวน 1 คน และข้าราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 3) ผู้แทนฝ่ายการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพรจำนวน 1 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน

4) ผู้แทนประชาชนผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 3 คน โดยเลือกมีบทบาทในการบริหารร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือได้รับรางวัลหรือมีผลงานเป็นประจักษ์ 5) ผู้แทนท้องถิ่นอำเภอ จำนวน 3 คน โดยเลือกจากขนาดของอำเภอ ได้แก่ อำเภอขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 1 คน และอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 1 คน และ 6) ผู้แทน นายอำเภอ จำนวน 3 คน โดยเลือกจากขนาดของอำเภอ ได้แก่ อำเภอขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 1 คน และอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 1 คน ทั้งนี้ไม่ใช่บุคคลเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน แบบประมาณค่า จำนวน 4 ตอน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนามาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยเลือกประเด็นที่น่าสนใจมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์พร้อมทั้งศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามคำศัพท์ และงานวิจัยเกี่ยวข้องให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ใช่บุคคลเดียวกันกับประชากรกลุ่มที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกำหนดแนวทางไว้ (In-depth interview)

2.3 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำผลการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพที่สังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นมาพบที่ปรึกษาและดำเนินการวางแผนร่วมกันในการดำเนินการ Focus Group โดยผู้วิจัยเตรียมการประชุม พร้อมการนำเสนอชี้แจงและมีเครื่องมือในการดำเนินการดังต่อไปนี้ เครื่องอัดวิดีโอ กระดาษสำหรับจดบันทึกและดินสอ ชาร์ตหรือกระดาน บทศริปการสนทนากลุ่ม รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผู้จัดบันทึกการสนทนา เครื่องบันทึกเสียง ป้ายชื่อ นาฬิกาจับเวลา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตในการความร่วมมือเก็บรวบรวมแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัย อำเภอละ 1 คน เพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยจะชี้แจงวิธีการและขั้นตอนให้กับผู้ช่วยผู้วิจัย ก่อนลงมือเก็บข้อมูลและดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามให้ครบ จำนวน 400 คน

3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเองทุกคน

3.4 ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อยืนยันการสร้างนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ระดับนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

4.3 วิเคราะห์นโยบายประชารัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis)

4.5 สังเคราะห์ผลการ Focus Group เป็นรูปแบบเพื่อนำไปยืนยันผลการวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการ Focus Group ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และคุณภาพอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมองและความสัมพันธ์ในแต่ละมิติเพื่อเพิ่มความเข้มแข็ง และเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จะเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนที่นำเสนอการพรรณนาลักษณะของข้อมูล สถิติที่ใช้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

5.1.2 สถิติที่ใช้ในการวัดระดับรูปแบบนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

5.1.3 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออ้างอิงประชากรซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมอง และความสัมพันธ์ในแต่ละมิติเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ รองลงมาคือด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กร และด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคมเท่ากับด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา และระดับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือด้านการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านการสนับสนุนศักยภาพและโอกาสการพัฒนาของคน เท่ากับด้านการพัฒนาสมรรถนะและประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ความสัมพันธ์ของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .807 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร
โดยรวม

ตัวแปร	ด้านการสนับสนุนศักยภาพและโอกาสการพัฒนาของคน (Y1)	ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม (Y2)	ด้านการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท (Y3)	ด้านการพัฒนาสมรรถนะและประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ (Y4)	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y5)	การพัฒนาโดยรวม (Yรวม)
ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ (X1)	.374*	.450*	.369*	.425*	.425*	.503*
ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง ในสังคมด้วยสันติวิธี (X2)	.479*	.572*	.468*	.503*	.522*	.626*
ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม (X3)	.497*	.575*	.541*	.543*	.491*	.651*
ด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา (X4)	.438*	.530*	.442*	.489*	.376*	.559*
ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (X5)	.518*	.617*	.515*	.562*	.462*	.658*
ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา (X6)	.550*	.642*	.508*	.592*	.518*	.691*
ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน (X7)	.571*	.622*	.549*	.616*	.483*	.698*
โดยรวมของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร (Xรวม)	.631*	.738*	.625*	.687*	.602*	.807*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรนโยบายประชารัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวม มีจำนวน 6 ตัว สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ได้ร้อยละ 66.50 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า F เท่ากับ 130.107 มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ .660 มีค่า R^2 Change เท่ากับ .004 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยพบว่า ตัวแปรที่จะอธิบายการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการ ตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร พบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่เข้าสู่สมการ 6 ตัวแปร ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าอำนาจพยากรณ์ของความสัมพันธ์ของนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยรวม (n = 400)

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B	beta	t	Sig
ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ (X ₁)	.097 (4)	.117	3.166	.002
ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี (X ₂)	.082 (6)	.099	2.235	.026
ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม (X ₃)	.120 (2)	.168	3.978	.000
ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (X ₅)	.124(5)	.152	3.514	.000
ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา (X ₆)	.155 (3)	.204	4.513	.000
ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน (X ₇)	.217 (1)	.279	6.603	.000
ค่าคงที่ (Constant)		.830		
Multiple R		.816		
R ²		.665		
Adjusted R ²		.660		
R ² Change		.004		
F		130.107		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .830 + .097 X_1 \text{ ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ} + .082 X_2 \text{ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี} + .120 X_3 \text{ ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม} + .124 X_5 \text{ ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา} + .155 X_6 \text{ ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา} + .217 X_7 \text{ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_r = .279 Z_7 \text{ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน} + .204 Z_6 \text{ ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา} + .168 Z_3 \text{ ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม} + .152 Z_5 \text{ ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา} + .117 Z_1 \text{ ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ} + .099 Z_2 \text{ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี}$$

3) นโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผลการวิจัยในเชิงปริมาณ พบว่านโยบายประชารัฐด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา ด้านการปรับคุณภาพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กร พัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน มีอิทธิพลในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ทั้งนี้เมื่อมีการสัมภาษณ์และดำเนินการ จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) แล้วพบว่า จังหวัดชุมพรควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การส่งเสริม การท่องเที่ยว การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์ยกรรม และการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงองค์กรเครือข่ายชุมชนและการบริหารจัดการของสมาชิกกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน การบริหารจัดการ ด้านสาธารณูปโภคการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและภาครัฐควรมีนโยบายมาร่วมสนับสนุน งบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้ ปัจจัยด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า นโยบายประชารัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรโดยรวม มีจำนวน 6 ตัว สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ได้ร้อยละ 66.50 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า F เท่ากับ 130.107 มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ .660 มีค่า R^2 Change เท่ากับ .004 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่าตัวแปรที่จะอธิบายการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ประชาชนและพลังทางสังคม ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจุมพล หนีมพานิช (2547 : 140) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติว่า หมายถึง การบริหารนโยบายที่ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์กร ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล สมรรถนะและความร่วมมือของพนักงานภาครัฐ และภาคเอกชน สภาพแวดล้อมของระบบ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภักดีลา น้อยเจริญ (2557 : 306-319) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ผู้กู้เงินกองทุนในจังหวัดหนองคาย มี 9 ปัจจัย สามารถอธิบายการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ ได้ร้อยละ 59.0 มีค่า $R^2 = .590$ และมีค่าของ F เท่ากับ 61.837 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีปัจจัยที่สำคัญที่เข้าสู่สมการ 5 ปัจจัย คือการติดตามและประเมินผล นโยบาย วัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน สมรรถนะขององค์กรและเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาพร ยุภาศ (2554 : 193-195) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ในการทำงาน ประกอบด้วย บรรยากาศองค์การและการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เจตคติต่อโครงการ และแรงจูงใจในเข้าร่วมโครงการ ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนโยบายเพิ่มพลังอำนาจให้ประชาชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน กรณีการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยเรื่องนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร เป็นรายด้าน ได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการมีกฎหมายรับรองสิทธิประชาชน ในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารข้อมูลของราชการ ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร เป็นอย่างยิ่งภาครัฐมีนโยบายออกกฎหมายเพื่อรองรับให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นั้นทำให้ทุกภาคส่วนเกิดความมั่นใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเล็งเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเสรีภาพ โดยภาครัฐจะเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวก สนับสนุน และเปิดช่องทางให้ประชาชนหรือภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทร่วมคิด ร่วมทำให้การบริหารงานของภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ และไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐ ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส และปราศจากการทุจริต ประชาชนให้อำนาจ และเสรีภาพในการบริหาร หากมีการละเมิดสิทธิ์หรือการกระทำการระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ได้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองตามกระบวนการขั้นตอนด้วยความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ที่ได้อธิบายว่าการสนับสนุนศักยภาพและโอกาส การพัฒนาของคน ประกอบด้วย 1) การให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพของชุมชน ให้มีความสำคัญ กับหลักมนุษยธรรม เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน รวมทั้งหลักประกันการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้ กฎหมาย 2) การให้หลักประกันในด้านโอกาสและช่องทางในการมีส่วนร่วมในส่วนของกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

2) ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการสนับสนุนให้เกิด การทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธีภายใต้ความเสมอภาคและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การร่วมมือและประสานงานกันในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง ในสังคม การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทัศนคติความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับกลไกกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการ ความขัดแย้ง ในสังคมด้วยสันติวิธี เช่น การไกล่เกลี่ยประนีประนอม การเจรจาต่อรอง รวมทั้งเปิดโอกาสและสนับสนุน ให้มีการปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาคและเคารพสิทธิซึ่งกัน จะทำให้เกิดความเข้าใจกันของคน ในชุมชนและสังคม ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของ นักการเมืองเท่านั้น จึงก่อให้เกิดความรักและพลังสามัคคี มีความร่วมมือร่วมใจแทนความขัดแย้งและเกิดความชอบธรรม ในการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Elmore (1997 : 313-314) ที่ได้อธิบายไว้ในตัวแบบความขัดแย้งและการต่อรอง (conflict and bargaining model) ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเหมือนความขัดแย้งและการต่อรอง โดยมีฐานคิดว่าองค์กรเป็นอาณาบริเวณของ ความขัดแย้งการจัดสรรอำนาจในองค์กรไม่คงที่ การตัดสินใจ ในองค์กรมาจากการต่อรอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2559 : 1) ได้อธิบายว่าการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติ เป็นการการจัดการความขัดแย้ง อาจจะทำให้หลายวิธี เช่น การเจรจา การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง การประนีประนอม การร่วมมือ การสานเสวนา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ การเพิ่มทรัพยากร การสนับสนุนการโน้มน้าว การเผชิญหน้า การแข่งขัน เป็นต้น

3) ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการที่รัฐสนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ นั้นจะนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะของประชาชน เป็นปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพกฎระเบียบและเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทราบอย่างกว้างขวาง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง โดยการสร้าง “เครือข่ายประชาธิปไตย” ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ต่อการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการของรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเช่นที่ผ่านมา ดังนั้น จึงส่งผลให้ประชาชนในจังหวัดชุมพร สามารถกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ ก่อให้เกิดเป็นพลังงานสังคม ที่มีคุณภาพ มีการสร้างพลังประชาชน จากการใช้สื่อจากภาครัฐและเอกชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิทธิหน้าที่สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศแก่ประชาชน ประกอบกับมีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่การดำเนินการของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาท้องถิ่น ก่อเกิดความรอบคอบในการตัดสินใจมากขึ้น และยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีปริญญา ธูปกระจ่าง (2546 : 30) และอิศรารัตน์ ชมชื่น (2556 : 28) ได้อธิบายถึงด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม หมายถึงกระบวนการเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถนำศักยภาพและสมรรถนะของตนเองมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนและทุกคนได้รับโอกาสมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

4) ด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา สำหรับผลการวิจัยในด้านนี้ ในการวิจัยระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่การวิจัยในระยะที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการให้ความสำคัญกับการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน เช่น ประชาคมจังหวัด มีการกำหนดให้การพัฒนาแบบภาคีเป็นเงื่อนไขในการจัดสรรทรัพยากร กำหนดให้หน่วยงานของรัฐระบุภาคี จะส่งผลในการพัฒนาและการวางแผนการดำเนินการโครงการต่าง ๆ การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า เนื่องจากว่าการสร้างภาคีประชาชน ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของบทบาทและอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพลังสังคม ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทั้งแบบที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นนิติบุคคล ก็ถือว่ายังมีภาคีรวมพลังกันมากเท่าไรก็จะเพิ่มอำนาจ อิทธิพลของประชาชนในการบริหาร หรือที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ ที่ยึดถือกระบวนการตัดสินใจ จึงส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นของจังหวัดชุมพร มีประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ชุมชนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมกันเอง ทั้งนี้ควรมีการสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคีที่มีศักยภาพที่มีบทบาทสำคัญ 2 ประการคือ 1) การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี เป็นการใช้สถานภาพทางสังคมในการผลักดัน

นโยบายสาธารณะหรือโครงการสำคัญกับผู้บริหารที่มีอำนาจในการตัดสินใจ 2) ความเข้าใจต่อรากเหง้าของปัญหาข้อเท็จจริง และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงใน 3 ลักษณะ คือ การเป็นภาคีในการวางแผน ในการดำเนินงานจนนำไปสู่ การปฏิบัติ และในการศึกษาวิจัยจึงถือว่าเป็นภาคีที่ต่อก่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสฤณี อาชวานันทกุล (2559 : 1) ได้อธิบายการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย 1) สนับสนุนการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาที่ไม่เป็นฝักฝ่าย ในทางการเมืองรวมทั้ง การให้ความสำคัญกับการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน เช่น ประชาคมจังหวัด 2) กำหนดให้การพัฒนาแบบภาคี เป็นเงื่อนไขในการจัดสรรทรัพยากร คือกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ระบุภาคี เพื่อการพัฒนาในการวางแผนการดำเนินการโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับแนวคิดของ สรัญญา จุฑานิล (2556 : 17) ได้อธิบายถึงการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมประเมินผล โดยมีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป้าหมายหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นไปในทิศทางเพื่อพัฒนา โครงสร้างความสัมพันธ์มีการเชื่อมโยง และประสานงานร่วมกันในลักษณะพึ่งพาอาศัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกัน

5) **ด้านการปรับดุลยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา** ผลการวิจัยสรุปได้ว่าจากนโยบายประชารัฐ มีหลักการส่งเสริมการปรับดุลยภาพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ต่อก่อให้เกิดความสมานฉันท์ของชุมชน จนกลายเป็นพลังชุมชนที่เสมอภาคและเท่าเทียมกันในประเด็นนี้ถือว่าเป็นข้อที่ต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ประชาชนมีความใกล้ชิด มีความผูกพันต่อชุมชนระดับหนึ่ง การเพิ่มดุลการมีส่วนร่วมให้กับประชาคมและกลุ่มคนที่ยังขาดดุลการมีส่วนร่วม เช่น เกษตรกรรายย่อย ชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่ง คนจนในเมือง การเพิ่มสัดส่วนตัวแทน ภาคเอกชนและภาคประชาชน ในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานต่าง ๆ ของระบบบริหารการพัฒนา มีการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยตรงเพื่อดำเนินกิจกรรม พัฒนาร่วมกับภาครัฐหรือสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสฤณี อาชวานันทกุล (2559 : 1) ได้อธิบายว่าการปรับดุลยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย 1) เพิ่มดุลการมีส่วนร่วมให้กับ ประชาคมและกลุ่มคนที่ยังขาดดุลการมีส่วนร่วม 2) เพิ่มสัดส่วนตัวแทนภาคเอกชนและภาคประชาชนในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานต่าง ๆ ของระบบบริหารการ 3) เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยตรง เพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาร่วมกับภาครัฐหรือสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนา ของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรม ที่กำหนดให้ประชาชนเป็นฝ่ายนำและภาครัฐสนับสนุน 4) สนับสนุนให้องค์กร ประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพื้นที่และชุมชนนั้น มีส่วนร่วมบริหารท้องถิ่นของตนและดำเนินการพัฒนา ผ่านช่องทางองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลสภาตำบล เทศบาล สุขาภิบาล และช่องทาง อื่น ๆ

6) **ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา** ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการให้ประชาชนผู้ได้รับ ผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบล้างและติดตามตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินการโครงการ การจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้มากขึ้น เพื่อให้ ท้องถิ่นมีอิสระ ในการกำหนดแผนงานรวมทั้งบริหารกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพการณ์ของท้องถิ่น ทั้งนี้การปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยท้องถิ่น ได้แก่ การเปลี่ยนทัศนคติ การทำงานที่เน้นการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น โครงสร้างและกระบวนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่จะดึงให้พลเมืองและพนักงานท้องถิ่นร่วมกันทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสฤณี อาชวานันทกุล (2559 : 1) ได้อธิบายว่าการส่งเสริมท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย 1) รับรองสิทธิชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ อาทิ ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินการโครงการ 2) จัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้มากขึ้นและลดการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดแผนงานรวมทั้งบริหารกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพการณ์ของท้องถิ่น

7) **ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน** ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ จะช่วยส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชน การสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเพื่อชุมชนและสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนด้วยมาตรการทางภาษีและการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และเสริมสร้างทักษะในการบริหารจัดการ ย่อมเกิดการพัฒนาต่อชุมชน สังคม คุณค่าสาธารณะที่จะก่อให้เกิดกับประชาชนผู้รับบริการ เช่น การมีสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอเหมาะสม การมีระบบการกำจัดขยะหรือของเสียที่มีประสิทธิภาพ และควรใช้ระบบวัฒนธรรมความเชื่อ ความไว้วางใจและการเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนด้วย ความสอดคล้องในวิถีชีวิตและธรรมชาติการสร้างวัฒนธรรมของตนเองในการดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Elmore (1997 : 313-314) ได้อธิบายไว้ในตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (organizational development model) เป็นตัวแบบที่มองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเหมือนการพัฒนาองค์กร โดยมีฐานคิดว่าองค์กรควรทำหน้าที่สนองความต้องการของบุคคล จัดโครงสร้างให้คนมีส่วนร่วมและผูกพันกับองค์กร โดยสร้างกลุ่มที่มีประสิทธิผล สร้างความเห็นพ้องและผู้นำคนนโยบายกับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรปรับตัวเข้าหากัน และสอดคล้องกับแนวคิดของสฤณี อาชวานันทกุล (2559 : 1) ได้อธิบายว่าการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล 2) สนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ 3) ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเพื่อชุมชนและสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนด้วยมาตรการทางภาษี และ 4) สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และเสริมสร้างทักษะในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาในเรื่องการรับรองและหลักประกันสิทธิทางการเมืองอย่างเสรีและเสมอภาคกับประชาชนอย่างทั่วถึงแล้วควรปรับปรุงในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่เท่าเทียมกัน

1.2 ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทัศนคติความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับกลไกกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี เช่น การไกล่เกลี่ย

ประนีประนอม การเจรจาต่อรอง การใช้อินญาโตตุลาการและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงาน แล้วควรปรับปรุงในเรื่องของการสนับสนุนให้มีสถาบันท้องถิ่นและสถาบันวิชาการ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้ารวบรวมและเผยแพร่แนวทางการแก้ไขข้อขัดแย้ง

1.3 ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิทธิหน้าที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศแก่ประชาชน โดยใช้สื่อของรัฐและภาคเอกชน ทางวิทยุและโทรทัศน์ แล้วควรปรับปรุงในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ

1.4 ด้านการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา ควรส่งเสริมการให้ความสำคัญกับการสร้างภาคี เพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน เช่น ประชาคมจังหวัด เป็นต้น แล้วควรปรับปรุงในเรื่องของการระบุนโยบายให้หน่วยงานของรัฐเพื่อการพัฒนาในการวางแผนการดำเนินการโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจน

1.5 ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐโดยกิจกรรมที่กำหนดให้ประชาชนเป็นฝ่ายนำและภาครัฐสนับสนุน แล้วควรปรับปรุงในเรื่องขององค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมบริหารท้องถิ่นของตนและดำเนินงานการพัฒนาผ่านช่องทางองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลสภาตำบล เทศบาล สุขาภิบาล และช่องทางอื่น ๆ

1.6 ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินการโครงการ แล้วควรปรับปรุงในเรื่องของการรับรองสิทธิชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

1.7 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กร ควรส่งเสริมให้ประชาชนการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ แล้วควรปรับปรุงในเรื่องของการสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาด้านการให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ ด้านการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ด้านการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม ด้านการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนเชิงลึกเนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร

2.2 เห็นควรนำนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ไปทดลองใช้

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนีพานิข. (2547). *การวิเคราะห์นโยบาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นณริฎ พิศลยบุตร. (2559). *นโยบายประชารัฐต่างจากประชานิยมอย่างไรและประชาชนจะได้อะไร*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <https://www.posttoday.com/social/think/409357>
- ภัณฑิลา น้อยเจริญ. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ และศึกษาข้อเสนอแนะปรับปรุงพัฒนาการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาผู้กู้เงินกองทุนในจังหวัดหนองคาย*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ยุภาพร ยุภาศ. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการนำนโยบายเพิ่มพลังอำนาจให้ประชาชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน วิเคราะห์กรณี : การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2559). *การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ศรีปริยญา ฐปกระจ่าง. (2546). *ทัศนคติของประชาชนในกระบวนการชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- สรัญญา จุฑานิล. (2556). *การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถณี อาชวานันทกุล. (2559). *ประชาชน ประชานิยม และประชารัฐ (จบ)*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://thaipublica.org/2016/03/populism-pracharat-5>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *นโยบายประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://ubondopa.com/db/02-02-2016>
- อิศราภรณ์ ชมชื่น. (2556). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างพลังทางสังคม (Social Empowerment) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- R.F. Elmore. (1997). *Bridging the Gap Between Standard and Achievement*. Washington, DC: Albert Shanker Institute.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics : an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE OF PEOPLE LIVING UNDER THE
ADMINISTRATION OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN THE AREA OF MUANG DISTRICT IN MAHA SARAKHAM PROVINCE

รัชนิดา ไสยรส¹

Ratchanida Saiyaros¹

Received : 10 ก.พ. 2561

Revised : 21 ส.ค. 2561

Accepted : 22 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 367 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสัมประสิทธิ์เพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธี Enter นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และข้อเสนอแนะผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาและอธิบาย ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .712

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ สามารถอธิบายว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้ร้อยละ 56.50 ($R^2 = .565$)

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต ประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล

¹อาจารย์พิเศษ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: pook_maymay@hotmail.com

¹Lecturer Special of Political Science and Public Administration, Master of Public Administration

(Public and Private Management) Rajabhat Maha Sarakham University Email : pook_maymay@hotmail.com,

Tel.+669 5668 2895

Abstract

The purposes of this research were to study; the level of factors affecting quality of life of people living under the administration of subdistrict administrative organizations Khwao , the level of quality of life development, factors affecting quality of life, and the recommendations regarding quality of life of people living under the administration of the area of study. The sample size 367 were heads of each household or substitutes whose ages was 18 years or over . The statistics applied for analyzing data were frequency, mean, percentage and standard deviation. The hypothesis was analyzed by Pearson-moment correlation, and multiple regression analysis (Enter method) with the statistic significant level at .05. Then, the recommendations were proposed by using narrative and analytic induction method. The results of the research were as follows;

1) The level of factors affecting quality of life of people living under the administration of subdistrict administrative organizations Khwao, as a whole or each aspect statically calculated result was rated at a high level.

2) The level of quality of life development, factors affecting quality of life and the recommendations regarding quality of life of people living under the administration of the area of study, as a whole or each aspect statically calculated result was rated at a high level.

3) The relationship between factors affecting quality of life of people living under the administration of subdistrict administrative organizations Khwao, as a whole was rated at a high level (.712).

4) The factors could explain factors affecting quality of life of people living under the administration of the area of study with statistically calculated and revealed at 56.50 percent ($R^2 = .565$)

Keyword : Quality of Life, People, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การบริหารปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยประกอบไปด้วยประชากรจำนวนมาก และพื้นที่อันกว้างไกลรัฐบาลที่เป็นศูนย์กลางแต่เพียงสถาบันเดียวย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากหรือเกิดสภาพของความไม่ประหยัดงบประมาณในเชิงขนาดและขาดประสิทธิภาพในด้านการบริหารงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการถ่ายเทอำนาจในทางการเมือง การปกครองให้อยู่ในมือขององค์กรส่วนท้องถิ่นหรือสถาบันที่อยู่นอกศูนย์กลางออกไป ด้วยเหตุนี้คุณค่า และความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นเป็นการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชน ภายในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยทางการปกครองจำนวนเล็ก ๆ ที่มีมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยพื้นที่เหล่านั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คน ในท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้การบริหารและการปกครองที่มีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียว

ไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้น ๆ จึงจำเป็นต้องกระจายระบบงานให้มีลักษณะคล่องตัว และปรับตัวให้ยืดหยุ่น นั่นก็คือการสร้างหน่วยการปกครองที่เรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มาจัดทำบริการและแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นและยังจะเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับหลักความรับผิดชอบตามระบอบประชาธิปไตย (สุพจน์ เจริญขำ, 2554 : 1)

คุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2557 จำนวน 5 ด้าน พบว่า 1) ด้านสุขภาพอนามัย ประชากรในประเทศไทยในชนบท ยังมีปัญหาการบริโภคอาหารไม่เพียงพอหรือไม่ถูกตามหลักโภชนาการและมีโอกาสในการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขน้อยเนื่องจากอยู่ห่างไกลและมีฐานะยากจน การขาดสุขนิสัยที่ดีไม่ระมัดระวังตนในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ 2) ด้านที่อยู่อาศัย ปัจจุบันนี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต แต่ประชาชนบางกลุ่มยังขาดบ้านอาศัยที่มั่นคง ปลอดภัย สะอาด เรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ 3) ด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ช่วยยกปัจจัยชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น โดยความรู้หรือการขาดการศึกษาเป็นการตัดโอกาสในการพัฒนาชีวิต 4) ด้านรายได้และการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยโดยตรงที่อยู่ส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตประชาชน แม้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ทุกวันนี้โดยเฉพาะเกษตรกรกลับมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก 5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมไทยได้ชื่อว่ามีความสงบ ปัจจุบันไม่มีการสู้รบหรือการก่อการร้ายรุนแรงอย่างใดก็ตาม ข้อสังเกตว่ามีปัจจัยประการที่คุกคามต่อความปลอดภัย เช่น อิทธิพลในท้องถิ่น การแพร่ระบาดของอาวุธสงคราม การค้าและการยาเสพติด บ่อน การพนันและอบายมุขต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นบ่อเกิดของอาชญากรรม (The Board of Directors of improvement the quality of life of the people, 2014 : 3)

การพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาจากนโยบายของภาครัฐที่มีการกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น จากการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารส่วนภูมิภาคและการบริหารส่วนท้องถิ่น มีการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดปัญหาดังกล่าวอย่างสอดคล้องกัน โดยนโยบายที่ผ่านมาได้กำหนดให้มีแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนั้น เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่รวมทั้งพื้นที่ห่างไกลดีขึ้น ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในบางประเด็น (พ่ายัพ ชินวัตร และโชติรัส ชวนันท์, 2559 : 205) ซึ่งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 44 ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีรูปแบบแตกต่างจากสภาตำบลในรูปแบบเดิมโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะได้กำหนดไว้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและให้มีพนักงานส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการคลังหรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และส่วนโยธา ซึ่งมีหัวหน้าส่วนโยธาหรือนายช่างโยธาเป็นผู้รับผิดชอบงานในแต่ละหน่วยงาน โดยให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลรองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย โดยงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบนั้นจะมีลักษณะงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

จากการศึกษางานวิจัยของรัตนา ต้นสุวรรณ (2553 : 45-48) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานการจัดบริการการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม หาญชัย เรือนกุล (2554 : 57-60) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา กฤษฎา เว้นบาบ (2556 : 100-103) ได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและสาธารณสุขกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนจะพัฒนาได้นั้นต้องมีปัจจัยหลายด้าน อาทิเช่น ความหนาแน่นของประชากร ระบบสังคมและวัฒนธรรม การดำรงชีพ ทรัพยากร โดยคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ได้รับจากแผนพัฒนาสังคมและสาธารณสุขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ คุณภาพประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการวางแผนครอบครัว อยู่ในระดับน้อย ประชาชนในท้องที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนมาก ดังนั้นควรมีการพัฒนามาตรฐานการดำรงชีพ ประชากร ระบบสังคม และวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนา ทรัพยากร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและประสงค์อยากเห็นคุณภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะนำผลการวิจัยไปนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปรวมทั้งหมด จำนวน 4,395 ครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2560)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปรวมทั้งหมด จำนวน 4,395 ครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (สำนักบริหารการทะเบียน

กรมการปกครอง, 2560) โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727) จำนวน 367 ครั้วเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านมาตรฐานการดำรงชีพ ปัจจัยด้านภาวะประชากร ปัจจัยด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา ปัจจัยด้านทรัพยากร โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านภาวะสุขภาพและการทำหน้าที่ และด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย โดยมีวิธีการรายละเอียดและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้ศึกษาวิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูล 3 คน เพื่อแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จนครบตามจำนวน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

4.2 ระดับวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม จังหวัดมหาสารคาม

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านมาตรฐานการดำรงชีพ ด้านภาวะประชากร ด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม ด้านกระบวนการพัฒนา และด้านทรัพยากร กับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จะเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนที่นำเสนอการพรรณนาลักษณะของข้อมูล สถิติที่ใช้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

5.1.2 สถิติที่ใช้ในการวัดระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ใช้การแจกแจงความถี่ และใช้การพรรณนาความตามเนื้อหา (Content Analysis)

5.2 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออ้างอิงประชากรซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Enter นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับปัจจัยคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านมาตรฐานการดำรงชีพ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านภาวะประชากร ด้านทรัพยากร และด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม

2. ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านภาวะสุขภาพและการทำหน้าที่ รองลงมา คือ ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการประเมินทางเลือกเท่ากับด้านการตัดสินใจซื้อ มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .712

4. ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ทั้ง 5 ตัว สามารถอธิบายว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้ร้อยละ 56.50 มีค่า $R^2 = .565$ Adjusted $R^2 = .559$ R^2 Change = .565 และมีค่าของ F เท่ากับ 93.805 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .0$

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือหัวหน้าครัวเรือนควรเอาใจใส่ดูแล และปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและครอบครัว รองลงมาคือ ประชาชนควรให้ความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น ควรมีการบริการด้านสาธารณสุข โดยตรวจสุขภาพประจำปีให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ควรเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของนักการเมือง ข้าราชการให้ตระหนักถึงคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีต้องลด ละ เลิก อบายมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น เทศกาลวันปีใหม่ เทศกาลวันสงกรานต์ เทศกาลวันลอยกระทง เป็นต้น ประชาชนควรปฏิบัติตามธรรมเนียมและประเพณี รักและเคารพผู้อาวุโส ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านควรมีที่ออกกำลังกายร่วมกัน และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนควรจะนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน

อภิปรายผลและสรุปผล

ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่าระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Chandra and Sharma (2001 : 5) ที่ได้กล่าวไว้ว่าคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 1) มาตรฐานการดำรงชีพ ซึ่งแต่ละสังคมจะมีระดับหรือมาตรฐานที่แตกต่างกัน และสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบย่อย ๆ อีกหลายประการ คือ รายได้ สุขภาพ อนามัย อาหารและโภชนาการ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย บริการหรือสวัสดิการ 2) ภาวะประชากร คือขนาดหรือจำนวนประชากร จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อสภาวะความเป็นอยู่หรือลักษณะการดำรงชีวิตของประชากรในแต่ละสังคม 3) ระบบสังคมและวัฒนธรรมก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ สิทธิหน้าที่ แนวปฏิบัติ ตลอดจนความคิดความเชื่อของประชากร 4) กระบวนการพัฒนา จะทำให้มีการพัฒนาทั้งด้านตัวประชากรและสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางด้านวัตถุ และ 5) ทรัพยากร เป็นสิ่งที่มีคุณค่าหรือประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และทำให้มนุษย์มีความสุขสมบูรณ์และสะดวกสบายมากขึ้น ทรัพยากรที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการดำรงชีวิตได้ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ มาลากุล ณ อยุธยา (2550 : 94-95) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามความเป็นจริงของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ รวม 10 ด้าน ในภาพรวมพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีคุณภาพชีวิตตามเป็นจริงอยู่ในระดับจริงมาก โดยด้านชีวิตครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ย ด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ย ด้านการพัฒนาจิตใจมีค่าเฉลี่ย ด้านอาหารและโภชนาการมีค่าเฉลี่ย ด้านการได้รับบริการขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ย สำหรับด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

มีค่าเฉลี่ย ด้านรายได้มีค่าเฉลี่ย ด้านการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ย และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ กรรธา (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลกกุง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิต ระดับสูงสุด (ร้อยละ 23.2) ระดับสูง (ร้อยละ 67.6) และระดับปานกลาง (ร้อยละ 9.2) ตามลำดับ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ต้นสุวรรณ (2553 : 45-48) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการดำเนินงานการจัดบริการการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สรุปผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม มีการจัดบริการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพ และด้านการส่งเสริมกีฬา และตรงกับความต้องการของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ ในด้านการจัดให้มีการบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ผลการดำเนินงานการจัดบริการสวัสดิการเกี่ยวกับคุณภาพบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าคุณภาพอยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา และด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของหาญชัย เรือนกุล (2554 : 57-60) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง

และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ศิริศักดิ์ไพบุลย์ (2556 : 102-104) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยพบว่า บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ด้านการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับโอกาสทางสังคมที่เสมอภาคและทั่วถึง และด้านการจัดให้มีบริการสาธารณะและการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชน

สมมุติฐานที่ 2 ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่าระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Zhan (1992 : 179) ได้อธิบายถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความพึงพอใจในชีวิต คือบุคคลจะมีความพึงพอใจในชีวิตได้จากความสำเร็จในชีวิต บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สิ่งแวดล้อม และภาวะสุขภาพ 2) ด้านอัตมโนทัศน์ เป็นความรู้สึกรู้สึกหรือความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เป็นเรื่องของความผาสุกด้านจิตใจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง รวมทั้งภาพลักษณ์ของตนเอง 3) ด้านภาวะสุขภาพและการทำหน้าที่เป็นการรับรู้ส่วนบุคคลถึงการมีสุขภาพที่ดี ปราศจากโรคภัย และความสมารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ให้ประสบความสำเร็จ 4) ด้านปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นการรับรู้ถึงความผาสุกด้านจิตใจที่บุคคลรู้สึกได้จากความปลอดภัยในชีวิต ความมีคุณค่าในตนเองทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตที่มาจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ อาชีพ การศึกษา และรายได้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงระวี แก้วเมืองผาง (2552: 161-162) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย คือ FARMERS MODEL ที่ประกอบไปด้วย F = ครอบครัว (Family) A = ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางเกษตร (Agricultural Heritage) R = สิ่งแวดล้อม (Resource) M = การมีส่วนร่วม (Management) E = เศรษฐกิจ (Economic) R = การสร้างเครือข่าย (Rural Network) S = วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology) 4) ผลการประเมินรูปแบบที่พัฒนาได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่อื่น พบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรหลังเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนชาวนา มีคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูงมากทั้งทางด้านครอบครัว สุขภาพ จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ฐาภัทร บุญवाल (2554 : 113-115) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดมุกดาหาร สรุปผลการวิจัยพบว่าผลการใช้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดมุกดาหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และด้านโอกาสในการใช้และพัฒนาความสามารถของพนักงานอยู่ในระดับมาก

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประภารัตน์ ช่างเรือน (2552 : 64-66) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา : ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการจัดสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้านการส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรม และด้านการศึกษา ตามลำดับ

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านมาตรฐานการดำรงชีพ ปัจจัยด้านภาวะประชากร ปัจจัยด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา ปัจจัยด้านทรัพยากร ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ทั้ง 5 ตัว สามารถอธิบายว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้ร้อยละ 56.50 มีค่า $R^2 = .565$ Adjusted $R^2 = .559$ R^2 Change = .565 และมีค่าของ F เท่ากับ 93.805 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ กรรษา (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลกกกุง อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ และมีคุณธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลกกกุง อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

และสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตได้ร้อยละ 59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านคุณธรรมสามารถอธิบายความแปรปรวนคุณภาพชีวิตได้ดีกว่าปัจจัยด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านมีความรู้ ด้านความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แสงระวี แก้วเมืองฝาง (2552 : 161-162) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พบว่าด้านครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวอบอุ่นและเป็นสุข ครอบครัวปลอดภัย การพบปะสังสรรค์และการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การรักษาสมดุสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน ความพอเพียงของรายได้ ความมั่นคงในครัวเรือน และความเพียงพอของต้นทุนการผลิต ด้านการสร้างเครือข่าย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายส่งผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายสำหรับด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมชุมชนนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา เว้นบาป (2556 : 100-103) ได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและสาธารณสุขกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ที่เป็นปัจจัยสามารถทำนายการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ $\pm .775$ สามารถนำไปเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\text{สมการในรูปคะแนนดิบ คือ } \hat{Y} = 3.763 + .808 (X_8) + .326 (X_{11}) + .256 (X_3) + .206 (X_6)$$

$$\text{สมการในรูปคะแนนมาตรฐานคือ } \hat{Z}_Y = .895 (X_8) + .401 (X_{11}) + .281 (X_3) + .245 (X_6)$$

พบว่าแนวทางที่เหมาะสมที่นำไปสู่การพัฒนาได้คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการสังคมสงเคราะห์

และสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ศิริศักดิ์ไพบูลย์ (2556 : 102-104) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ การศึกษา ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายมีผลต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา ส่วน เพศ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของแต่ละด้านมาเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ด้านมาตรฐานการดำรงชีพ ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านสุขภาพอนามัย
- 1.2 ด้านภาวะประชากร ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนไม่ให้เกิดการย้ายถิ่นฐานบ่อย
- 1.3 ด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับระบบ

เศรษฐกิจ

- 1.4 ด้านกระบวนการพัฒนา ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านการพัฒนาการค้า
- 1.5 ด้านทรัพยากร ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนเกี่ยวกับเงินทุนและเทคโนโลยีต่าง ๆ
- 1.6 ด้านความพึงพอใจในชีวิต ประชาชนควรเกิดจากความพึงพอใจกับความสำเร็จในชีวิตของตนเอง
- 1.7 ด้านอัตมโนทัศน์ ประชาชนเกิดจากการมีความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง
- 1.8 ด้านภาวะสุขภาพและการทำหน้าที่ ประชาชนเกิดจากการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน
- 1.9 ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนเกิดจากประชาชนรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทำให้มีความจำกัดในส่วนของพื้นที่การวิจัยรวมทั้งประชากรที่ใช้ในการวิจัย ดังนั้นควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งจังหวัดมหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งอื่น

2.3 ควรทำการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สามารถที่จะนำไปขยายผลและเป็นแนวทางการปฏิบัติให้กับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ กรรธา. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตประชาชน ตำบลกกกุง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กฤษฎา เว้นบาป. (2556). *ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและสาธารณสุขกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

นฤมล ศิริศักดิ์ไพบุลย์. (2556). *การศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก*.

การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. พิษณุโลก:
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ประภารัตน์ ช่างเรือน. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา : ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย .

พ่ายพ์ ชินวัตร และโชติรัส ชวนชัย. (2559). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัด เชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(3), 2081-2086.

ไพโรจน์ มาลากุล ณ อยุธยา. (2550). *คุณภาพการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลัดทึบ อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารงานท้องถิ่น. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา .

รัตนา ต้นสวรรค์. (2553). *การดำเนินงานการจัดบริการการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม*. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น .

รัตน์ฐาภัทร บุญवाल. (2554). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สุพจน์ เจริญขำ. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขามเฒ่าลักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แสงระวี แก้วเมืองฝาง. (2552). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2560). *ทะเบียนราษฎร*. มหาสารคาม.

หาญชัย เรือนกุล. (2554). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา*. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

Chandra, R. ,& Sharma .R.C. (2001). *Quality of life*. New York: McGrawhill.

The Board of Directors of improvement the quality of life of the people. (2014). *Guideline for the management of data storage of basic minimum need (BMN) and the basic data in B.E. 2014*. Bangkok: The Department of Community Development, Ministry of the Interior. (in Thai)

Yamane, Taro. (1973). *Statistics : an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

Zhan, L. (1992). *Quality of life : Conceptual and measurement issues*. *Journal of Advance Nursing*, 17(7), 795-800.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Development of the learning activity packages of table tennis skills using cooperative learning (TGT Technique) for the seventh graders students.

สุนันท์ หิรัตพร¹

Sunan Hiratprom¹

Received : 12 มิ.ย. 2561

Revised : 17 ก.ย. 2561

Accepted : 18 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนจุมจังพลากรราษฎร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้ 12 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ มีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.43-0.75 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.33-0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 20 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ระหว่าง 0.42-0.84 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ t-test แบบ Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 87.01/86.15 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7643 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 มีความพึงพอใจในการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT เทเบิลเทนนิส

¹ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนจุมจังพลากรราษฎร์ ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ กระทรวงมหาดไทย โทรศัพท์ 09 3471 7773 อีเมล: shiratprom@gmail.com

¹ Teacher of Senior Professional Level, Chumchang Palangrat school, Chumchang District, Kuchinarai District, Kalasin Province The office of Kalasin Provincial Administrative Organization Tel. +669 3471 7773, Email: shiratprom@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop the efficiency of learning activity packages of table tennis skills based on Cooperative learning (TGT technique) with the required efficiency of 80/80; 2) compare the achievement of students' ability before and after; 3) study the students' satisfaction toward the table tennis learning package. The sample group was the seventh grade students from Jumjungpalangraj School, Kalasin Provincial Administrative Organization. The research instruments were 7 sets of learning activities, 12 lesson plans, the achievement test (30 items of multiple choices, with the difficulty (P) between 0.43-0.75, the discrimination (r) between 0.33-0.73 and the reliability value 0.81), and the students' satisfaction questionnaire (20 questions, rating scales of 5, the discrimination (r_{xy}) between 0.42-0.84 and the reliability value 0.86. Statistics comprised mean scores (\bar{X}), standard deviation (S.D.), percentage (%), t-test dependent and content analysis).

The result of this research were as follows: 1) the efficiency of learning activity packages using cooperative learning (TGT Technique) had the efficiency value of 87.01/86.15, the effectiveness index was 0.7643; 2) students' post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at .01 level; 3) students' satisfaction on instructional activities was in "the highest" level; 4) student's satisfaction toward learning activities was at a high level.

Keywords : Learning activity packages, Student-centered Instruction TGT Technique, Table tennis

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกายและด้วยใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติจริง สามารถทำงานเป็นทีมได้ ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาตอนหนึ่งไว้ว่า ผู้เรียนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง รวมทั้งมีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในส่วนของการเรียนรู้วิชาพลศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ มีเจตคติและค่านิยมที่ดีในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ และการดำรงสุขภาพของตนและบุคคลในครอบครัวให้มีสุขลักษณะที่ยั่งยืนมีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพและสมรรถภาพจนเป็นกิจนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 5) โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและทักษะ โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกาย หรือกีฬาต่าง ๆ เป็นสื่อ

กีฬาเทเบิลเทนนิสเป็นวิชาหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นกีฬาที่สามารถใช้เป็นที่สื่อในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณสมบัติทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมได้ และเป็นกีฬาที่ไม่หนักจนเกินไปอุปกรณ์ราคาไม่แพง ใช้สถานที่ไม่มากนัก ทักษะไม่ซับซ้อนรวมทั้งเทคนิคการเล่นมีความเหมาะสม ทำให้เกิดความสนุกสนานต่อผู้เรียนและผู้เล่น (สุมาลี ไกรสังข์, 2549 : 7-8) เป็นกีฬาที่มีความตื่นเต้นตลอดเวลา สถานการณ์ในการแข่งขันสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จึงเป็นกีฬาที่ผู้คนสนใจกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้จากจำนวนผู้ชมที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง กีฬาเทเบิลเทนนิสเป็นกีฬาที่ใช้ทักษะทางด้านร่างกายและสติปัญญาอย่างมากในการวางแผนเกมการแข่งขัน การแก้ไขสถานการณ์ และการควบคุมอารมณ์ในการแข่งขัน ปัจจุบันนอกจากการแข่งขันแล้ว ยังมีคนหันมาเล่นเพื่อสุขภาพ เพื่อความสนุกสนานและกระตือรือร้นประกอบเป็นอาชีพได้ เพราะสามารถเล่นกันได้ทุกเพศทุกวัย รายการการแข่งขันกีฬาเทเบิลเทนนิสจึงมีทุกระดับ ทั้งระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ ถึงแม้กีฬาเทเบิลเทนนิสจะเป็นที่นิยมแพร่หลายยิ่งขึ้น แต่สภาพปัจจุบันพบว่ามีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผู้ฝึกสอนมีจำนวนน้อยและขาดความรู้ความสามารถ นักกีฬาขาดความรู้ในการฝึก ไม่รู้จักวิธีแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ขาดการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ขาดเทคนิคการเล่นที่จะแก้เกมการแข่งขันเพื่อเอาชนะคู่แข่งขึ้น ทำให้นักกีฬาไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระดับสูงได้ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2551 : 4)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโรงเรียนจุมจังลิ่งราชภัฏ ราชวิชา พ21101 เทเบิลเทนนิส ได้กำหนดเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการจัดการเรียนรู้พบว่า ด้านผู้เรียนถึงแม้ว่านักเรียนจะสามารถปฏิบัติการเล่นกีฬาชนิดนี้ได้ แต่ส่วนใหญ่ยังขาดการใช้ทักษะพื้นฐานอย่างถูกต้อง เช่น การเสิร์ฟ การรับลูกเสิร์ฟ การตีลูก การตบลูก การจับไม้ เป็นต้น ด้านสื่อการสอน ถึงแม้โรงเรียนจะได้จัดซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ แต่ยังไม่เพียงพอและตรงกับความต้องการของนักเรียนและครูผู้สอน ด้านครูผู้สอน ครูยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย นักเรียนขาดการแสวงหาความรู้และความร่วมมือกันในการเรียนรู้ จากสภาพดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 78.82 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้คือ ร้อยละ 80 อีกทั้งเมื่อนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันความสามารถด้านกีฬาของหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า กีฬาเทเบิลเทนนิสเป็นกีฬาที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการแข่งขัน ไม่ได้ได้รับรางวัลและไม่สามารถเป็นตัวแทนเข้าร่วมการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น (โรงเรียนจุมจังลิ่งราชภัฏ, 2559 : 32) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาในระดับ ประเทศดังที่กล่าวมา

การจัดการเรียนรู้วิชาเทเบิลเทนนิสที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องพยายามแสวงหาวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ คือ การเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ TGT (Teams Games Tournaments Cooperative learning) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม (สุวิทย์ มูลคำ, 2552 : 163) การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือแบบ TGT สามารถนำมาใช้กับการเรียนได้ทุกวิชาและทุกระดับชั้น และจะมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา

การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อนการเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคมการสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกัน และความร่วมมือภายในกลุ่ม (วิลลิสตัน สุนทรโรจน์, 2545 : 53) จากความสำคัญดังกล่าวจึงมีการนำรูปแบบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พลศึกษา เช่น กีฬาบาสเกตบอล (สายสมร ชื่นชม, 2555 : 76) และกีฬาวอลเลย์บอล (วัชรินทร์ อินทพ, 2557 : 86-87) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความพึงพอใจในการเรียนรู้

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาเทเบิลเทนนิส จึงจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสมดุลทุกด้าน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ทีศนา แคมมณี, 2550 : 5) ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษา และใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553 : 14) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสื่อประเภทวัสดุสิ่งพิมพ์ที่ครูใช้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อเอื้อในการเกิดกระบวนการเรียนรู้ และประสบการณ์ สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรกำหนด (กรมวิชาการ, 2546 : 34) ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียน คือ ได้รับความสนใจต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่มพูนแรงจูงใจในการเรียน ได้เรียนรู้โดยการกระทำมากขึ้น แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนด้านเวลาและโอกาสที่แตกต่างกัน ช่วยให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งรู้วิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนชัดเจน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะกำหนดบทบาทของครูและนักเรียนไว้แน่ชัดว่าตอนใดใครจะทำอะไร อย่างไร ลดบทบาทครูที่สอนเพียงฝ่ายเดียว ฝึกให้มีความรับผิดชอบในการเรียน รู้จักทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนรู้การกระทำและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง และที่สำคัญ เกิดจากการนำวิธีเชิงระบบมาใช้ และได้ผ่านการทดลองใช้จึงทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2550 : 7)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง มาพัฒนาทักษะกีฬาเทเบิลเทนนิสที่ถูกต้องให้เกิดความชำนาญ เพื่อใช้ในการแข่งขันจริง และช่วยสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกภายในกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักแบ่งปัน เป็นผลทำให้ผลการเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2550 : 248-249) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อนเรียน	การทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
T ₁	X	T ₂

X หมายถึง การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pre - test)

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post - test)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุมจิงพลังราษฎร์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 60 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนจุมจิงพลังราษฎร์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากโดยแบ่งตามลำดับคะแนน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนจุมจิงพลังราษฎร์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นกลุ่ม (Cluster) ด้วยการจับสลากมา 1 ห้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ประวัติและประโยชน์ของกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 2 การเสริมสร้างร่างกายในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 3 อุปกรณ์สำหรับการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 4 วิธีการจับไม้การเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 5 ทักษะปฏิบัติในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 6 ทักษะการตีลูกหมุน ชุดที่ 7 ทักษะการตีลูกสั้น ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนพลศึกษา วิชาเทเบิลเทนนิส และด้านการวัดประเมินผล และมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$) นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยทดลองแบบรายบุคคล (One-to-One testing) จำนวน 3 คน แบบทดสอบความสามารถ ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน ปรากฏว่าได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 77.14/76.67 ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) จำนวน 9 คน แบบทดสอบความสามารถ ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน ปรากฏว่าได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.32/80.37 ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปทดลองภาคสนาม (Field testing) กับนักเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 32 คน ปรากฏว่าได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 87.02/86.13 ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้ทดลองจริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 แผน เวลา 12 ชั่วโมง ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพลศึกษาวิชาเทเบิลเทนนิส และด้านการวัดประเมินผล มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$) นำไปทดลองใช้ (Try out) ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้ทดลองจริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา พ21101 เทเบิลเทนนิส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้ทดลองจริง วิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบแต่ละข้อ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อสอบของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ซึ่งมีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.43-0.75 และค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.33-0.73

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการพัฒนาจัดการเรียนรู้ เทเบิลเทนนิส โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน ทำการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้ทดลองจริงวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (r_{xy}) มีค่าระหว่าง 0.42-0.84 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือบันทึกข้อความเสนอถึงผู้อำนวยการโรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์ เพื่อแจ้งจุดประสงค์ การดำเนินการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยได้ชี้แจงหลักการเหตุผล และประโยชน์ของการวิจัยให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2.2 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลา 40 นาที

3.2.3 ดำเนินการทดลองสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยจัดการเรียนการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-12 ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

3.2.4 หลังจากดำเนินการทดลองสิ้นสุดลงผู้วิจัยทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมกับก่อนเรียน แล้วสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80

4.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา พ21101 เทเบิลเทนนิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) โดยการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent)

4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผล

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ประวัติและประโยชน์ของกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 2 การเสริมสร้างร่างกายในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 3 อุปกรณ์สำหรับการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 4 วิธีการจับไม้การเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 5 ทักษะปฏิบัติในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 6 ทักษะการตีลูกหมุน ชุดที่ 7 กติกากีฬาเทเบิลเทนนิส โดยภาพรวมพบว่า มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีความเหมาะสมด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนพลศึกษา วิชาเทเบิลเทนนิส และด้านการวัดประเมินผล และมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด

(\bar{X} =4.75) นำไปทดลองใช้ (Try out) ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT แบบรายบุคคล (One-to-One testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 77.14/76.67 นำไปทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.32/80.37 และนำไปทดลองภาคสนาม (Field testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 87.02/86.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการทดลองแบบรายบุคคล การทดลองแบบกลุ่มเล็ก และทดลองภาคสนามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

	รายการประเมิน	หน่วยที่ 1 (10)	หน่วยที่ 2 (10)	หน่วยที่ 3(10)	หน่วยที่ 4 (10)	หน่วยที่ 5 (10)	หน่วยที่ 6 (10)	หน่วยที่ 7 (10)	รวมชุดกิจกรรมที่ 1-7 (70)	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน (30)
การทดลองแบบรายบุคคล (N=3)	รวม	22	24	24	24	21	24	23	162	69
	เฉลี่ย	7.33	8.00	8.00	8.00	7.00	8.00	7.67	54.00	23.00
	ร้อยละ	73.33	80.00	80.00	80.00	70.00	80.00	76.67	77.14	76.67
	S.D.	1.15	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.53	7.55	3.00
ค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 77.14/76.67										
การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (N=9)	รวม	78	77	78	78	78	80	78	547	217
	เฉลี่ย	8.67	8.56	8.67	8.67	8.67	8.89	8.67	56.22	24.11
	ร้อยละ	86.67	85.56	86.67	86.67	86.67	88.89	86.67	80.32	80.37
	S.D.	0.87	0.88	1.00	0.71	0.71	0.78	0.87	7.53	2.93
ค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.32/80.37										
การทดลองภาคสนาม (N=32)	รวม	276	276	274	286	279	279	279	1949	827
	เฉลี่ย	8.63	8.63	8.56	8.94	8.72	8.72	8.72	60.91	25.84
	ร้อยละ	86.25	86.25	85.63	89.38	87.19	87.19	87.19	87.01	86.15
	S.D.	0.87	0.94	0.95	1.98	0.81	0.81	0.85	5.68	1.89
ค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 87.01/86.15										

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนการทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน (30)	32	15.73	1.91	27.124*	0.001
หลังเรียน (30)	32	27.45	1.14		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิสตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.73

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ประวัติและประโยชน์ของกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 2 การเสริมสร้างร่างกายในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 3 อุปกรณ์สำหรับการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 4 วิธีการจับไม้การเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 5 ทักษะปฏิบัติในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ชุดที่ 6 ทักษะการตีลูกหมุน ชุดที่ 7 กติกากีฬาเทเบิลเทนนิส โดยภาพรวม พบว่า มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีความเหมาะสมด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนพลศึกษา วิชาเทเบิลเทนนิส และด้านการวัดประเมินผล และมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.75) นำไปทดลองใช้ (Try out) ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT แบบรายบุคคล (One-to - One testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 77.14/76.67 นำไปทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.32/80.37 และนำไปทดลองภาคสนาม (Field testing) ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 87.02/86.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ได้พัฒนาขึ้นตอนอย่างมีระบบเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผลอย่างละเอียดครอบคลุมเนื้อหา ผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบ มีวิธีการที่เหมาะสม และได้รับการตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ (Try out) ได้ผ่านการทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่มขนาดเล็ก และภาคสนาม ผ่านกระบวนการ การกลั่นกรอง ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำไปทดลองจริง ทั้งนี้เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทดลองสอน และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดในการที่จะได้มาซึ่งคำตอบ และเกิดการเรียนรู้แนวคิดที่แตกต่างในการหาคำตอบจากเพื่อน ๆ และกลุ่มอื่น ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติทักษะเทเบิลเทนนิสตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ก่อนที่จะนำมาพัฒนานักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สามารถทำใบงานและฝึกปฏิบัติทักษะการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสได้และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ตามหลักการแนวคิดของกลุ่มพุทธิพิสัย (Cognitive) โดยมีโครงสร้างเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของเนื้อหาในเรื่องอย่างต่อเนื่อง ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เริ่มต้นด้วยการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และลงท้ายด้วยการทดสอบหลังเรียน (Posttest) และหลักการเสริมแรง มีคำชี้แจง ใบความรู้ ใบงานกิจกรรม แบบทดสอบย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย นำมาใช้ในชุดกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงช่วยให้ผู้เรียนการเกิดกระบวนการเรียนรู้ และประสบการณ์ สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรกำหนด (กรมวิชาการ, 2546 : 34) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หอมกลิ่น (2558 : 94) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พื้นฐานการเรียนฟุตบอลโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 75.22/74.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมปรารถนา ทองนาค (2558 : 119-124) พบว่า ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอล โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพระหว่างเรียน และหลังเรียน เท่ากับ 82.50/84.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามแนว Constructivism ที่พบว่า การเรียนรู้แบบกลุ่ม (Cooperative Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคม และทักษะในด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันเรียนและทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2-4 คน โดยมีจุดหมายเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในกลุ่ม ผู้เรียนเก่งจะ ช่วยผู้เรียนอ่อนกว่า และต้องยอมรับซึ่งกันและกันเสมอ ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิก ภายในกลุ่ม (ทีศนา แชนมณี, 2554 : 68 - 72)

ประกอบกับการจัดโครงสร้างของเนื้อหาที่จะเรียนรู้ให้สอดคล้องกันตามแนวทางทฤษฎีการสอน (Theory of Instruction) การเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ TGT (Teams Games Tournaments Cooperative learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม (สุวิทย์ มูลคำ, 2552 : 163) อีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหา ศึกษาแนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีระบบ ขั้นตอน สามารถปฏิบัติงานทั้งเป็นรายบุคคล และร่วมกันเป็นกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยตนเองได้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม กล้าทำ และกล้าแสดงออก ตลอดทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะเทเบิลเทนนิสควบคู่กันไป ส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายสมร ชื่นชม (2555 : 76) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง กีฬาบาสเกตบอล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.00/83.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรินทร์ อินทัพ (2557 : 86-87) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาวอลเลย์บอล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT และกีฬาบาสเกตบอล มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.00/83.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

เทคนิค TGT ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้หลังเรียนเพิ่มขึ้น จากก่อนเรียน ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT จึงมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน มีจินตนาการ กระตุ้นให้แสวงหาข้อเท็จจริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ, 2546 : 34) อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัด สภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถ แตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือ คนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ แบบ TGT สามารถนำมาใช้กับการเรียนได้ทุกวิชาและทุกระดับชั้น และจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหาการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจ ที่ซับซ้อนการเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบ ร่วมกัน และความร่วมมือภายในกลุ่ม (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2545 : 53) นอกจากนี้ครูใช้สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง เน้นการปฏิบัติตามใบกิจกรรม ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึง ส่งผลทำให้คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วัชรินทร์ อินทพ (2557 : 86-87) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่ม ร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หอมกลิ่น (2558 : 94) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอล มีคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติการเล่นฟุตบอลคิดเป็นร้อยละ 74.72 และนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของนักเรียนทั้งหมด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมปรารถนา ทองนาค (2558 : 119-124) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ ปฏิบัติของเดวิส มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.73 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการ เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ประกอบด้วย ใบความรู้ กิจกรรม และใบงานในแผน กิจกรรมการฝึก วิธีการฝึก และรูปแบบที่มีคุณภาพ เริ่มจากเนื้อหาง่าย ๆ ใกล้ตัวผู้เรียน ไม่ซับซ้อน จึงส่งผลต่อความพึงพอใจในกิจกรรม และกระตุ้น ให้อยากทำกิจกรรมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพราะความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของ ผู้ปฏิบัติงานจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียนโดยได้พิจารณาจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ และครูผู้สอน และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทิตนา แคมมณี (2554 : 94-96) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำข้อมูล หรือประสบการณ์ต่าง ๆ และต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริงผู้เรียน

จะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมการร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชาติชาย โหระกุล, 2554 : 78-83) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเล่นกีฬาฟุตบอลขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายสมร ชื่นชม (2555 : 76) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง กีฬาบาสเกตบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หอมกลิ่น (2558 : 94) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมปรารถนา ทองนาคน (2558 : 119-124) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอล โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของเดวิส อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ครูผู้สอนควรควบคุมเวลาและยืดหยุ่นกิจกรรมตามความเหมาะสม และวางแผนการสอนเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ให้การเสริมแรงทางบวกเพื่อเป็นการกระตุ้นนักเรียนเพื่อจะให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ต้องใช้เวลาที่ต่อเนื่องกันอย่างเพียงพอในการทำกิจกรรม บางกิจกรรมที่เป็น การฝึกปฏิบัติ เช่น การฝึกทักษะปฏิบัติในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ทักษะการตีลูกหมุน เป็นต้น ครูผู้สอนไม่ควรเร่งรัดคำตอบเพื่อเร่งเวลาการปฏิบัติของผู้เรียน เพียงแต่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจกรรมจบลง ในคราวเดียวกัน มีคำตอบภายในคราวเดียว ซึ่งแสดงถึงองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้สร้างเอง ควรให้ผู้เรียนได้มีเวลาในการปฏิบัติให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบอย่างเพียงพอ ให้อิสระนักเรียนในการฝึกปฏิบัติตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทั้งใน เวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เพื่อให้สามารถทบทวนในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ

1.3 ก่อนใช้ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT นักเรียนควรศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้ และคำชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมโดยละเอียด

1.4 ให้อิสระนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT อย่างเต็มที่ ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เพื่อให้สามารถทบทวนในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ

1.5 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เทเบิลเทนนิส ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการเรียนรู้โดยการลงมือฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งเวลาที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้อาจไม่เพียงพอให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเพิ่มเติมได้และครูต้องให้คำแนะนำ ดูแลอย่างใกล้ชิด

1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นให้นักเรียนมีความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป ครูผู้สอน ควรประเมินสมรรถภาพของนักเรียนก่อนทำการฝึกปฏิบัติจริงทุกครั้ง เพื่อป้องกันการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TGT ในเนื้อหาอื่น และรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นของวิชานั้น ๆ เพื่อให้ผลการเรียนรู้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนการสอน โดยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ กับการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับเทคนิควิธีสอน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2551). *คู่มือการฝึกสอนกีฬาเทเบิลเทนนิส*. กรุงเทพฯ: กองวิชาการกีฬา การกีฬาแห่งประเทศไทย.

ชาติชาย โหระกุล. (2554). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเล่นกีฬาฟุตบอลขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทีศนา แคมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2550). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2550). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาณุมาศ หอมกลิ่น. (2558). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอลโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์. (2559). *รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2558*. กาฬสินธุ์: โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2550). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วัชรินทร์ อินทัพ (2557). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาวอลเลย์บอล กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). เอกสารประกอบการสอน วิชา 0506702 : นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมปรารถนา ทองนาค. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมท่าแคลง จังหวัด จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี.
- สายสมร ชื่นชม. (2555). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา เรื่อง กีฬาบาสเกตบอล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุมาลี ไกรสังข์. (2549). ระดับทักษะเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี ปีการศึกษา 2548. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาพลศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2552). 19 วิธีการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

บทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

Roles of the Monitoring and Evaluation Committee for Local Development Plan of Local Administrative Organizations in Roi Et Province

สุรเดช แก้วสิทธิ์¹ และ กชพร นานาผล²
Suradech Kaewsit¹ and Kochaporn Numnaphol²

Received : 22 เม.ย. 2561

Revised : 17 ก.ย. 2561

Accepted : 18 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 331 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สอบถามเรื่องบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ คำนวณค่าหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent) และ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : บทบาท คณะกรรมการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาท้องถิ่น

¹ นักบริหารงานทั่วไป เทศบาลตำบลท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โทรศัพท์ 08 7863 0736
อีเมล kawsith@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ General Administration Subdivision, ThaMuang District Municipality Office, ThaMuang District, salapoom
Roi Et Province, Tel. +668 7863 0736 Email : kawsith@gmail.com

² Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

Abstract

The research aimed to study and compare the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province, classified by gender, age, level of education and position.

The sample comprised 331 monitoring and evaluation committee members for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province, obtained through stratified random sampling. The research instrument was a rating scale questionnaire inquiring about comparison of the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province, having the reliability of 0.88. The data were collected via the mail. The data analysis employed a ready-made statistic program for social sciences to find percentage, the mean, standard deviation, t-test (Independent) and F-test. The results are as follows:

1. The study of the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province revealed that when each aspect was considered, the aspect of setting the framework, guidelines and methods of monitoring and evaluation for local development plans had its role at a high level. The comparison of the levels of the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province, classified by sex, revealed no difference on the aspect of setting the framework, guidelines and methods of monitoring and evaluation for local development plan, a whole. On the aspect of execution of monitoring and evaluation of the local development plan, as a whole, was a high level.

2. The comparison of the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan of local administrative organizations in Roi Et Province, as a whole and by aspect, revealed no difference. On the aspect of reporting and giving opinions from monitoring and evaluation of local development plan, as a whole, was at the highest level. The comparison of the roles of the monitoring and evaluation committee for local development plan classified by gender, age, level of education and position, on the aspect of execution of monitoring and evaluation of the local development as a whole, revealed no difference.

Keywords : Roles, the Monitoring and Evaluation Committee, Local Development Plan

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ มีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน ด้านพาณิชย์กรรม การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548 : 54) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท คือ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรึงถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน (2) แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรึงถึง อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 25 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งวางแผนทางเพื่อให้มีการปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี จะเห็นได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาสามปีมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2554 : 4) ข้อ 10 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์กรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ (1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น, ข้อ 28 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีจำนวน 11 คน ผู้บริหารคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถจากหลากหลายอาชีพ ในการจัดทำแผนพัฒนา มีขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นผ่านทางกรรมาธิการจัดเวทีประชาคมในระดับชุมชนและเวทีประชาคมในระดับตำบล ซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่สามารถตอบสนองสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการแก้ไข จะส่งผลให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้ตรงกับความต้องการของชุมชน การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้ว่า ผลจากการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไขขยายขอบเขต ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการที่ดำเนินการ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร (Population) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด รวม 2,211 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 603 คน กลุ่มผู้แทนประชาคมในท้องถิ่น จำนวน 402 คน กลุ่มผู้แทนหน่วยงานในท้องถิ่น จำนวน 402 คน กลุ่มหัวหน้าส่วนการบริหารในท้องถิ่น จำนวน 402 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น จำนวน 402 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางจี้และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ตัวแทนกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น 2) ตัวแทนกลุ่มผู้แทนประชาคม 3) ตัวแทนกลุ่มผู้แทนหน่วยงาน 4) ตัวแทนกลุ่มหัวหน้าส่วนการบริหาร และ 5) ตัวแทนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103)

5 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติงานในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติงานในระดับ มาก

3 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติงานในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติงานในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติงานในระดับ น้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาข้อมูลจากคู่มือ แนวคิด ทฤษฎี แบบสอบถาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการตลอดจนวิเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะ

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและทำการปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ โดยแนววัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.0

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) กำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของแบบสอบถามทั้งฉบับในระดับ 0.8 ขึ้นไปซึ่งแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองปิดแสตมป์จำหน่ายถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยภายใน 1 เดือน นับตั้งแต่ได้รับแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยติดตามและขอความอนุเคราะห์จากเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืน หรือส่งกลับล่าช้า โดยการโทรศัพท์ติดต่อประสานและเดินทางไปรับด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้ง

5.2 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

5.3 ลงรหัสของแบบสอบถามตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

5.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

4.51-5.00 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.5 เปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test (Independent) และ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ใช้สถิติ F-test เมื่อพบความแตกต่างทางสถิติ ผู้วิจัยจะทำการทดสอบผลต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

สรุปผล

1. ผลการศึกษบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ดในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก พิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดกรอบแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผน และมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการติดตามประเมินผลว่า แผนดังกล่าวเสร็จทันตามกำหนดเวลา ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็นจากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง คือ ได้บันทึกการติดตาม รวมทั้งลงข้อมูลในระบบ e-plan ครบถ้วน นอกนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ

2.1 การศึกษบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ พบว่า

ด้านการกำหนดกรอบแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผน และมีการพิจารณาถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ของแผนดำเนินการ นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ได้ติดตามประเมินผลแผนว่าแผนดังกล่าวใช้งบประมาณอย่างประหยัดคุ้มค่า นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ได้บันทึกการติดตาม รวมทั้งลงข้อมูลในระบบ e-plan ครบถ้วน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ

3.1 การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ พบว่า

ด้านการกำหนดกรอบแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการฯ ด้านการกำหนดกรอบแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนช่วงอายุอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกช่วงอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการฯ ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็น โดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ทุกช่วงอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการฯ ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา

4.1 การศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า

ด้านการกำหนดกรอบแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ทุกระดับการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผน มีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามทุกระดับการศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ยกเว้นระดับประถมศึกษา

มีความคิดเห็นในระดับมาก คือมีการพิจารณาถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ของแผนดำเนินการและบทบาทของ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ทุกระดับการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นระดับอนุปริญญาีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ได้ติดตามประเมินผลแผนว่าแผนดังกล่าวใช้งบประมาณอย่างประหยัดคุ้มค่า

ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็นจากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ทุกระดับการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ได้บันทึกการติดตาม รวมทั้งลงข้อมูลในระบบ e-plan ครบถ้วน นอกนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด ร้อยเอ็ด จำแนกตามตำแหน่ง

5.1 การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนก ตามตำแหน่ง พบว่า

ด้านการกำหนดกรอบแนวทางวิธีการ ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าผู้แทนประชาคมท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหัวหน้าส่วนราชการ มีความคิดเห็นต่อบทบาท ของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อบทบาท ของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามทุกตำแหน่ง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตาม และประเมินผลแผน มีการพิจารณาถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ของแผนดำเนินการ และมีการศึกษาปัญหา และอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าผู้แทน ประชาคมท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนราชการ และผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นต่อบทบาท ของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามทุกตำแหน่งมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ได้ติดตามประเมินผลแผนว่าแผนดังกล่าวใช้งบประมาณอย่างประหยัดคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นอยู่ในระดับ มาก

ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็นจากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนราชการ และผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกตำแหน่งมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ

5.2 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการกำหนดกรอบแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากส่วนใหญ่คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผน มีการพิจารณาแผนถึงความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ แผน และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ มีการพิจารณาถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ของแผนดำเนินการมีการพิจารณาถึงความพร้อมของคน วัสดุ การจัดการ มีการศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของแผน มีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และมีการศึกษาถึงผลสำเร็จของแผนตามที่กำหนดไว้ ซึ่งแต่ละคนมีความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง เคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด และที่สำคัญคณะกรรมการทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์, 2540 : 12) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคน ที่เห็นพ้องต้องกัน เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

2. ด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการติดตามประเมินผลว่าแผนดังกล่าวเสร็จทันตามกำหนดเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากส่วนใหญ่คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีการติดตามและประเมินผลทรัพยากรว่าเพียงพอเพื่อการดำเนินกิจกรรมตามแผนหรือไม่ แผนดำเนินการไปแล้วมีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน เป็นการร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ซึ่งในการดำเนินโครงการจะต้องมีการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ยังทำให้ทราบถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินโครงการ และสามารถประเมินได้ว่าโครงการที่จัดทำขึ้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นแล้ว มีการประเมินผลถึงความคุ้มค่าของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินโครงการ คำนึงถึงการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

โดยต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เพิ่มขึ้น หากเป็นโครงการที่มีผลให้ประชาชนมีความสุขเพิ่มขึ้น โดยไม่สามารถวัดออกมาในเชิงปริมาณก็ตาม ก็ถือว่าโครงการมีความคุ้มค่าเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล ชาตะมีนา, วชิรา วราศรัย และ รุ่งทิพย์ จินดาพล (2551) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการของ อบจ.แพร่ และของ อบจ.พิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการของทั้ง 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีส่วนส่งเสริมให้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จทั้งในระดับองค์กรและระดับโครงการ โดยสรุปได้หลัก ๆ ดังนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ให้กันภายในระหว่างบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกลไกในการส่งเสริมการทำงานร่วมกันที่เป็นระบบ ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำสูง บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถและมีความรับผิดชอบการบริหารงานมีการรับฟังความคิดเห็นจากภายนอก และมีความคล่องตัว มีการแปลงวิสัยทัศน์ นโยบาย และยุทธศาสตร์ ขององค์กรมาสู่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผลโครงการดังกล่าวอย่างใกล้ชิด มีความเพียงพอของงบประมาณ

3. ด้านการรายงานผลและเสนอความคิดเห็นจากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้บันทึกการติดตาม รวมทั้งลงข้อมูลในระบบ e-plan ครบถ้วน อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมีการรายงานผล เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่น สภาท้องถิ่นทราบและมีการประกาศ/ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ สอดคล้องกับหลักความโปร่งใส (Participatory) หมายถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการจัดทำรายงานผลและเสนอความเห็นที่ได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น และด้านการดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญก่อน หลัง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

1.2 ผลการเปรียบเทียบคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ปรากฏว่าคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มาจากตัวแทนประชาคมในท้องถิ่น ยังไม่สามารถแสดงบทบาทได้สอดคล้อง จึงควรพัฒนาคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.3 ควรส่งเสริมกระบวนการติดตามประเมินผลแผนให้มีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนการคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผน ควรมีการติดตามประเมินผลในทุกขั้นตอน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคและสาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่กำหนดไว้ได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2548). *คู่มือการติดตามและประเมินผลการจัดทำและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2554). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548*.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ธีรจุมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540). *ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร*.

วิมล ชาตะมีนา, วชิรา วราศรัย และ รุ่งทิพย์ จินดาพล (2551). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการของ อบจ.แพร่และของ อบจ.พิษณุโลก*.

ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ จำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Relationships between of Marketing Channel Effectiveness on Performance of Construction Materials Distribution in the Northeastern.

ปณิธิ คุตระกุล¹ ศรีัญญา รักษงษ์ และ อัจฉรียา อิศระไพบูลย์³
Phaniti Kutakoon¹ Saranya Raksong² and Achariya Issarapaibool³

Received : 29 มิ.ย. 2561

Revised : 20 ก.ย. 2561

Accepted : 21 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จำนวน 123 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test (ANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอัตราประโยชน์ด้านสถานที่ ด้านอัตราประโยชน์ด้านเวลา อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด และด้านประสิทธิภาพการขนส่ง และผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต และด้านกระบวนการภายในองค์กร

ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงาน และที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม แตกต่างกัน ส่วนที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดด้านอัตราประโยชน์ด้านสถานที่ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ผลกระทบของประสิทธิผลช่องทางการตลาด ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานเชิงบวกในภาพรวม ได้แก่ ด้านอัตราประโยชน์ด้านเวลา

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ผลการดำเนินงาน และธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง

¹ นิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการตลาด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: doytou@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email: doytou@gmail.com

³ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master degree student of M.B.A. Major of Marketing management, Mahasarakham University

² Assistant professor, Mahasarakham University

³ Lecturer, Mahasarakham University

Abstract

This research objective was to examine the relationship between the marketing channel and the performance of construction materials industry in Northeastern Thailand. The research instrument used was questionnaires which were distributed to 123 entrepreneurs. Statistics used in analyzing the data were mean, Standard Deviation, t-test, F-test (ANOVA) multiple correlation analysis and multiple regression analysis.

The results of the research were as follows: 1) The entrepreneurs' opinion in construction material business in Northeastern Thailand in over all aspects was at a high level. If considering in each aspect, it was found that place utility and time utility were at a high level, where as marketing response and transportation efficiency were at a medium level; 2) The entrepreneurs' opinion on construction material business performance was at a high level in all aspects (financial perspective, learning and growth perspective and internal process perspective); 3) The entrepreneurs' opinion on the effectiveness of the marketing channel was different based on the amount of the employees and the time utility; 4) There was positive relationship between the opinions on the marketing channel in time utility aspect and the overall business performance.

Keywords : Marketing channel effectiveness , Performance and Local Construction Materials distribution

บทนำ

ปัจจุบันเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มโดยรวมยังไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนหรือแย่ลง สำหรับปัจจัยที่เป็นลบนั้น เรื่องแรกคือ สถานการณ์วิกฤติทางการเงินของกลุ่มที่ใช้เงินยูโร (Eurozone) ซึ่งจะยังคงเป็นที่น่าห่วงอยู่ในส่วนของเศรษฐกิจจีนชะลอตัวลง เช่นเดียวกับเศรษฐกิจญี่ปุ่น ในขณะที่สหรัฐกำลังมีการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ปัจจัยสำคัญในเอเชียที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก คือ เศรษฐกิจจีนและญี่ปุ่น โดยเศรษฐกิจจีนซึ่งในอดีตเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก แต่ปีที่แล้วเศรษฐกิจจีนประสบกับภาวะถดถอยชะลอตัว ทั้งในแง่ผลผลิตทางอุตสาหกรรม การลงทุน การค้าปลีก และการส่งออก อุปสงค์ทั้งภายในและภายนอกก็อ่อนตัวลงมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560 : 3) การพัฒนาแผนการลงทุนร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้มีความเชื่อมโยง การสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อกับประเทศจีน เพื่อให้ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมือง ของประชาคมโลก เช่นเดียวกับการตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ชาติให้ชัดเจน จากยุทธศาสตร์แผนการดำเนินงานใหญ่ มาสู่กรอบการดำเนินงานนโยบายของรัฐบาล และจากนโยบายก็นำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ทั้งระบบภายใต้การพิจารณาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต หรือเป็นศูนย์กลางของระบบการค้า (Trading Center) การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมบริการด้านธุรกิจ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2557) และทิศทางขยายตัวสะท้อน จากการทยอยเปิดตัวโครงการใหม่ทั้งในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งทิศทางของการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

เริ่มให้ความสำคัญกับคอนโดมีเนียมมากขึ้น และยังมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555 : 2) และส่งผลต่อการแข่งขันของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างมากยิ่งขึ้น

ธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างเติบโตมากขึ้น เนื่องจากได้รับแรงหนุนจากการขยายตัวของโครงการก่อสร้าง ทั้งโครงการของภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ ร้านค้าวัสดุก่อสร้างแบบสมัยใหม่รายใหญ่ยังมีแผนลงทุนขยายสาขา ในต่างจังหวัดประมาณ 40 แห่ง มูลค่าลงทุนโดยรวมกว่า 20,000 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้มีทั้งโครงการการลงทุนแล้วเสร็จ และกำลังก่อสร้าง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2557 : 1) สำหรับทิศทางของอุตสาหกรรมก่อสร้างในปี 2560 นี้ การเติบโต น่าจะยังเป็นในกลุ่มงานก่อสร้างที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการลงทุนของภาครัฐ โดยในปี 2560 รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญในการ ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม งานพัฒนาและซ่อมแซมแหล่งน้ำ การก่อสร้างอาคาร และปรับปรุงสถานที่ราชการ สถานพยาบาลและสถานศึกษาของรัฐ ซึ่งน่าจะส่งผลดีต่อผู้ประกอบการ ก่อสร้างในกลุ่มที่รับงานก่อสร้างโครงการภาครัฐ ทั้งนี้ มูลค่าการลงทุนภาครัฐจะขยายตัวในกรอบประมาณร้อยละ 8.9 - 10.9 หรือมีมูลค่า 754,100 - 768,020 ล้านบาท (ธนาคารกสิกรไทย, 2560 : 2)

ประสิทธิผลช่องทางการตลาด (Marketing Channel Effectiveness) เป็นความสามารถในการบริหาร ช่องทางการตลาดให้ดำเนินการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ จากจุดผลิตไปยังลูกค้าผ่านช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และสร้างความพอใจให้กับลูกค้า ช่วยลดระยะทางและเวลาสำหรับลูกค้าผู้ใช้สินค้า เมื่อลูกค้าต้องการได้ตามเป้าหมายที่องค์กรวางไว้ ปัจจัยที่จะช่วยชีวิตประสิทธิผลช่องทางการตลาด มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การตอบสนองความต้องการของตลาด (Marketing Response) ประสิทธิภาพการขนส่ง (Transportation Efficiency) อรรถประโยชน์ด้านเวลา (Time Utility) อรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (Place Utility) (ปริชญ์ ลักษิตานนท์, 2554) อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จะมีข้อได้เปรียบทางด้านความสามารถในการแสวงหา ช่องว่างทางการตลาดใหม่ ๆ และระบบบริหารเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2554: 6) เพื่อจะส่งผลให้ธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง มีผลการดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ผลการดำเนินงาน (Performance) เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานและสามารถบอกได้ว่าธุรกิจ ในขณะที่ มีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ซึ่งอาจอยู่ในรูปยอดขายอัตรากำไรของผลประกอบการ และเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของธุรกิจ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในการเติบโต การอยู่รอด และความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งผล การดำเนินงานขององค์กรยังเป็นข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจในการค้า การปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลง และควบคุมผล การดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2557) ซึ่งในการตัดสินใจต้องอาศัยข้อมูลที่ได้รับ จากผลการดำเนินงานของธุรกิจมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ จากการวัดหรือการประเมินผลการดำเนินงานจะสามารถ บอกได้ว่าธุรกิจในขณะที่มีผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นอย่างไร และนำไปสู่ความสำเร็จให้กับธุรกิจ ประกอบด้วย ปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ด้านการเงิน (Financial Perspective) (Kaplan and Norton, 1996) เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกัน ประกอบกับองค์กรจะต้องถ่ายทอด จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ที่ผ่านเข้าส่วนงานต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้สามารถลดความขัดแย้ง ภายในองค์กรได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าประสิทธิผลช่องทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร จากการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นธุรกิจวัสดุก่อสร้างเพราะเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูงและผู้วิจัยก็ดำเนินธุรกิจก่อสร้างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ช่วยกำหนดแนวทางการปรับปรุงประสิทธิผลช่องทางการตลาดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างให้มีศักยภาพในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลช่องทางการตลาดและผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลช่องทางการตลาดของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรูปแบบของธุรกิจ จำนวนทุนในการดำเนินงาน จำนวนพนักงาน และระยะเวลาในการดำเนินกิจการแตกต่างกัน
3. เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาด กับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,103 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559 : 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 291 ราย โดยการเปิดตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 จำแนกผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามประเภทจังหวัด

1.2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามสัดส่วน และการสุ่มตัวอย่างโดยใช้คอมพิวเตอร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็นออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของกิจการ รูปแบบของธุรกิจ จำนวนทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน ระยะเวลา

ในการเปิดดำเนินกิจการ ลูกค้าหลักของกิจการ ประเภทผลิตภัณฑ์ของกิจการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพช่องทางการตลาด จำนวน 15 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา ได้แก่ ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด (Marketing Response) จำนวน 3 ข้อ การขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพ (Transportation Efficiency) จำนวน 5 ข้อ ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา (Time Utility) จำนวน 3 ข้อ และด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (Place Utility) จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน จำนวน 16 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา ได้แก่ ด้านลูกค้าน้ำหนัก จำนวน 4 ข้อ ด้านกระบวนการภายในองค์กร จำนวน 4 ข้อ และด้านการเรียนรู้และพัฒนา จำนวน 5 ข้อ ด้านการเงิน จำนวน 3 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขออนุญาตจาก คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยแนบบแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามคืนกลับมาให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับตอบกลับแบบสอบถาม

3.3 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 291 ฉบับ โดยแนบซองจดหมายที่เจ้าหน้าที่ผู้วิจัย ติดแสตมป์ให้เรียบร้อย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบกลับได้อย่างรวดเร็ว ระยะเวลาที่ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

3.4 เมื่อครบกำหนด ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 85 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการโทรศัพท์ติดตามผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ที่ยังไม่ได้ตอบกลับมาก็อีกครั้ง หลังจากนั้นจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2559 ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาก็จำนวน 38 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น 123 ฉบับ รวมระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล 73 วัน

3.5 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับทั้ง 123 ฉบับ ซึ่งมีความสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 42.26 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker Kumar และ Day (2001 : 29) ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพช่องทางการตลาดของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับผลการดำเนินงาน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่

กับการบรรยาย และสรุปผลการดำเนินการวิจัย ได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99-100)

- 5 กำหนดให้ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 กำหนดให้ ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 กำหนดให้ ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 กำหนดให้ ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 กำหนดให้ ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99-100)

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การเปรียบเทียบประสิทธิผลช่องทางการตลาด กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงาน และระยะเวลาในการเปิดดำเนินการที่แตกต่างกันโดยทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance MANOVA)

4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาด กับผลการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

สรุปผล

การวิจัย เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม และเป็นรายด้าน ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสิทธิผลช่องทางการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด	3.43	0.28	ปานกลาง
2. ด้านประสิทธิภาพการขนส่ง	3.36	0.37	ปานกลาง
3. ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา	3.54	0.38	มาก
4. ด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่	3.69	0.31	มาก
โดยรวม	3.51	0.20	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ ($\bar{X} = 3.69$) และด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา ($\bar{X} = 3.54$) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด ($\bar{X} = 3.43$) และด้านประสิทธิภาพการขนส่ง ($\bar{X} = 3.36$) ตามลำดับ

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม และเป็นรายด้าน ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านลูกค้า	3.61	0.26	มาก
2. ด้านกระบวนการภายในองค์กร	3.73	0.31	มาก
3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	3.76	0.27	มาก
4. ด้านการเงิน	3.78	0.30	มาก
โดยรวม	3.72	0.29	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.78$) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ($\bar{X} = 3.76$) และด้านกระบวนการภายในองค์กร ($\bar{X} = 3.73$) และด้านลูกค้า ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับ

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงานแตกต่างกัน (ANOVA)

ประสิทธิผล ช่องทางการตลาด	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.064	0.032	1.819	0.043*
	ภายในกลุ่ม	120	4.704	0.039		
	รวม	122	4.768			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงาน มากกว่า 50 คน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม มากกว่าจำนวนพนักงาน 11-30 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการแตกต่างกัน (ANOVA)

ประสิทธิผล ช่องทางการตลาด	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.229	0.076	2.405	0.017*
	ภายในกลุ่ม	119	4.539	0.038		
	รวม	122	4.768			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการ มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นด้วยกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาด โดยรวมมากกว่า กิจการที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการสร้างสมการพยากรณ์ ในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของประสิทธิผลช่องทางการตลาด กับผลการดำเนินงานของธุรกิจจำหน่าย วัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สหพันธ์ วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และสร้างสมการพยากรณ์ตามที่ได้ตั้งสมมุติฐาน ในการแปลความหมายผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

BSC แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม

EMC แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลช่องทางการตลาด ด้านตอบสนอง ความต้องการของตลาด

ETE แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลช่องทางการตลาดด้านประสิทธิภาพการขนส่ง

ETU แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา

ELU แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านอรรถประโยชน์ด้านตำแหน่งที่ตั้ง

ตาราง 5 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงาน โดยรวม ของธุรกิจจำหน่าย วัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปร	BSC	EMC	ETE	ETU	ELU	VIF _s
\bar{X}	3.72	3.43	3.37	3.54	3.69	
S.D.	0.29	0.27	0.36	0.37	0.30	
BSC		0.095	0.173	0.351**	0.061	
EMC			0.609**	0.532**	0.087	1.157
ETE				0.549**	0.175	1.768
ETU					0.012	1.793
ELU						1.762

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า ประสิทธิภาพช่องทางการตลาดแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity ปรากฏว่าค่า VIF_s ของตัวแปรอิสระประสิทธิผล ช่องทางการตลาด มีค่าตั้งแต่ 1.157-1.793 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แต่ละตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกันจึงปราศจากปัญหา (Multicollinearity) (Black, 2006 : 585)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลช่องทางการตลาดในแต่ละด้าน พบว่าในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.061-0.351 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงาน โดยรวม (BSC) ได้ ดังนี้

$$BSC = 3.362 + 0.091EMC + 0.022ETE + 0.141ETU - 0.118ELU$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าผลการดำเนินงานโดยรวม (BSC) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.395$; $p = 0.240$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($Adj R^2$) เท่ากับ 0.013 (ตาราง 6) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระประสิทธิผลช่องทางการตลาดแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลการดำเนินงานโดยรวม (BSC) ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 การทดสอบความสัมพันธ์ของประสิทธิผลช่องทางการตลาดกับผลการดำเนินงานโดยรวม ของธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสิทธิผลช่องทางการตลาด	ผลการดำเนินงาน โดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (<i>a</i>)	3.362	0.620	5.418*	<0.000
ด้านการตอบสนองความต้องการตลาด (EMC)	0.091	0.123	0.741	0.460
ด้านประสิทธิภาพการขนส่ง (ETE)	0.022	0.151	0.146	0.884
ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา (ETU)	0.141	0.072	2.050*	0.043
ด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (ELU)	-0.118	0.093	-1.264	0.209

$F = 13.954$ $p = 0.000$ $Adj R^2 = 0.013$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 6 พบว่า ประสิทธิผลช่องทางการตลาด ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา (ETU) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน โดยรวม (BSC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา (ETU) สำหรับประสิทธิผลช่องทางการตลาด ด้านการตอบสนองความต้องการตลาด (EMC) ด้านประสิทธิภาพการขนส่ง (ETE) และด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (ELU) ไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานโดยรวม (BSC)

อภิปรายผล

1. ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาดโดยรวม ด้านอรรถประโยชน์ด้านสถานที่ ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จะให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มาอำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า และมีการวางแผนการจัดส่งสินค้าให้เกิดความสะดวก และรวดเร็วในการขนส่งสินค้าถึงมือลูกค้าอย่างไม่เกิดความเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา โพนโต (2557 : 101) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของร้านวัสดุก่อสร้าง ในเรื่องของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และการสื่อสารทางการตลาด โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์ตกแต่งบ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาด ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด และด้านประสิทธิภาพการขนส่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จะเน้นในเรื่องของการทำความเข้าใจในความต้องการของลูกค้า ดำเนินการผลิต และจัดหาสินค้าหรือบริการได้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเหล่านั้น การปรับปรุงการผลิต และจัดหา ชนิด และรูปแบบของสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของลูกค้าให้ความสำคัญกับการจัดส่งชนิด ประเภท และจำนวนสินค้าให้กับลูกค้าได้อย่างถูกต้องตามคำสั่งซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวดี บุญชูวิทย์ (2557 : 56) พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้างมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความสามารถทางการตลาดเชิงพลวัตโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง ด้านการสร้างช่องทางให้ลูกค้าเข้าถึงได้หลายช่องทาง ด้านการสร้างการติดต่อสื่อสารแบบ ณ เวลาจริง ด้านการจำแนกกลุ่มลูกค้าได้อย่างเหมาะสมในตลาดเป้าหมาย และด้านการสร้างสื่อโฆษณาที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย

3. ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต และด้านกระบวนการภายในองค์กรอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างจะให้ความสำคัญในเรื่องของอัตราการเติบโตและส่วนแบ่งทางการตลาดของกิจการเพิ่มขึ้นตรวจสอบคุณภาพของสินค้าก่อนวางจำหน่ายและส่งมอบ ทำให้สินค้ามีคุณภาพดีตามความต้องการ และสามารถส่งมอบลูกค้าได้ทันเวลามีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน อยู่ตลอดเวลาเพื่อการเรียนรู้และนำไปพัฒนากลยุทธ์ของกิจการทำให้สามารถต่อสู้กับคู่แข่งได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวดี บุญชูวิทย์ (2557 : 57) พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจวัสดุก่อสร้าง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และด้านการเงิน

4. ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนพนักงาน และที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินกิจการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลช่องทางการตลาด โดยรวมแตกต่างกัน เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจการปรับปรุงวิธีการในการแสวงหาลูกค้ารายใหม่ เอาใจใส่ ลูกค้าเก่า โดยการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า และการส่งเสริมการขายอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดีต่อกิจการ และสามารถที่จะเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดอย่างต่อเนื่องการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและตรงต่อเวลาในการให้บริการ และการส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าทำให้สามารถลดข้อร้องเรียน และลูกค้าพึงพอใจมากขึ้นสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรโดยการฝึกอบรม และพัฒนาฝีมือพนักงานในองค์กรให้สามารถบริการลูกค้าได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณก เจริญสาร (2556) และกาญจนา โพนโต (2557 : 99) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีจำนวนพนักงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และการสื่อสารทางการตลาดแตกต่างกัน และปัจจัยคุณภาพการให้บริการ โดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อวัสดุก่อสร้างในร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ (Modern Trade) ในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

5. ประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ด้านอรรถประโยชน์ด้านเวลา มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจากกิจการยึดมั่นในการให้บริการและการกิจการปรับปรุงสินค้าและบริการในการขนส่งสินค้าอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง รวดเร็ว ทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น กิจการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ มาอำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อของสินค้า เช่น การจัดทำแคตตาล็อกสินค้า การเลือกและผสมสีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริยภรณ์ คำมะยอม (2556 : 89) พบว่า 1) ประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่ ด้านการออกแบบการสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม ด้านภาพลักษณ์องค์กร ด้านความพึงพอใจของลูกค้า และด้านส่วนแบ่งตลาด 2) ประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่ ด้านการเลือกสื่อช่องทางการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาด ด้านส่วนแบ่งตลาด และ 3) ประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่ ด้านการรวบรวมข้อมูลป้อนกลับ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด โดยต้องทราบเกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า หรือตลาด เพื่อจะได้ดำเนินการผลิตสินค้า และจัดหาสินค้าหรือบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งสามารถทำให้กิจการมีประสิทธิภาพในการบริหารและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ด้านการตอบสนองความต้องการของตลาด โดยกิจการต้องพยายามผลิต และจัดหาสินค้าที่มีความทันสมัย สะดวกต่อการใช้งานของลูกค้า จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของกิจการประสบความสำเร็จและเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจได้

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ด้านประสิทธิภาพการขนส่ง โดยให้กิจการมีการรับคำสั่งซื้อ และจัดส่งสินค้า หรือบริการอย่างชัดเจน ให้ได้ตรงตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ และต้องมีความถูกต้องในจำนวน ประเภทสินค้าที่ลูกค้าจะได้รับ ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการให้บริการหลังการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของประสิทธิภาพช่องทางการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจจำหน่ายสินค้าพร้อมด้วยบริการหลังการขาย สินค้า ธุรกิจบริการโทรคมนาคม เป็นต้น เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นว่ามีความแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิภาพช่องทางการตลาด ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางหรือวิธีการในการบริหารงานให้พนักงาน ในองค์กรสามารถดึงความรู้ ความสามารถ และกลยุทธ์ในการบริหารช่องทางการตลาดออกมาใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เช่น การแข่งขันทางการตลาด เพื่อให้ทราบถึงสภาวะของคู่แข่งขั้นว่าที่มีผลกระทบต่อองค์กรอย่างไร ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างความเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคตต่อไป

2.4 ควรมีการเพิ่มวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลการสัมภาษณ์มาประกอบการสรุปผลการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). *SMEs หรือ SLEs ? แนวโน้มธุรกิจไทยในศตวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- กรกนก เจริญสาร. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของทางการตลาดกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2557). *กรมพัฒนาธุรกิจการค้า*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2555, จาก www.dbd.go.th
- _____. (2559). *ข้อมูลผู้ประกอบการของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2555, จาก www.dbd.go.th
- กาญจนา โพนโต. (2557). *การศึกษาช่องทางการตลาดจำหน่ายสินค้าเซรามิคของจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2560). *ข้อมูลอุตสาหกรรมก่อสร้าง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2555). *แนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). *การชะลอเศรษฐกิจวัสดุก่อสร้าง*. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.bot.or.th>
- ณัฐวดี บุญชูวิทย์. (2557). *ผลกระทบของความสามารถทางการตลาดเชิงพลวัตที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริญ ลักขิตานนท์. (2554). *ช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้า*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2557). *ความสำคัญของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างต่อภาครัฐ*. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.kasikornresearch.com>
- อริยภรณ์ คำมะยอม. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่กับผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Aaker, D. A., V. Kumar and G.S. Day. (2001). *Marketing Research*. New York: John Wiley & Son.
- Black, K. (2006). *Business Statistic for Contemporary Decision Making*. 4th ed. USA: John Wiley & Son.
- Kaplan, Robert S. and Norton, David P. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy to Action*. Harvard Business School Press.

รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

Sustainable Model of Development for Volleyball Competition Management of Petvittayakarn School

สันติ ถาวรพรหม¹
santi thawornprom¹

Received : 11 พ.ค. 2561

Revised : 29 ส.ค. 2561

Accepted : 30 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอน ผู้สนับสนุน และนักวิชาการในระดับอุดมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลแบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ปัญหาและความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
2. รูปแบบ มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬา 3) เทคนิคการฝึกซ้อม 4) ความยั่งยืนในการแข่งขัน 5) การยอมรับซึ่งกันและกัน 6) การสร้างเครือข่าย 7) การทำงานเป็นทีม และ 8) ความเป็นหนึ่งเดียว คู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) การประเมินผลรูปแบบ ด้านความถูกต้อง และความเหมาะสม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความพึงพอใจหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลอง
4. การประเมินรูปแบบ ด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ความยั่งยืน โรงเรียนเพชรวิทยาคาร

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

อีเมล: krukhn2522@gmail.com

¹ Director of Petch Witthayakhom School, Ban Phet Subdistrict, Phu Khieo District, Chaiyaphum Province

Email: krukhn2522@gmail.com

Abstract

The research objectives were to build and examine the sustainable model of development for volleyball competition management of Petvittayakarn School. Mixed method research was used. The contributors consisted of administrators and personnel under Chaiyaphum Provincial Administration Organization, school board, guardian, coach, sponsor, academician. Research instruments were a questionnaire and evaluative form on rightness and feasibility. Data were analyzed by packaged program. The salient points found that;

1. The condition for volleyball competition management as whole was at a low level while the problem and need as whole was at a highest level.
2. The model consisted of 8 elements as 1) planning, 2) efficiency, 3) training techniques, 4) sustainable, 5) acknowledgement, 6) network, 7) teamwork, and 8) identity. In addition, the model manual composed of 1) instructions, 2) principles, 3) objectives, 4) guidelines for development, and evaluation. The model as whole had the highest rightness and appropriateness.
3. The satisfaction after model implementation was higher than before.
4. The model evaluation on feasibility and utility as whole was at highest level.

Keywords : model of development for volleyball competition management, Petvittayakarn School, sustainability

บทนำ

การแข่งขันกีฬาถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการส่งเสริมกีฬาซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาบุคคลให้มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา และมีความสามัคคี กิจกรรมการแข่งขันกีฬาช่วยให้คนในสังคมได้มีการพบปะสังสรรค์ และมีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬา การแข่งขันกีฬาช่วยให้บุคคลเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ รวมถึงทำให้ทราบวัตถุประสงค์ในการแข่งขัน ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตของการเป็นนักกีฬาของตนอีกด้วย และนอกเหนือจากนั้น ผู้เข้าร่วมในการแข่งขันกีฬายังจะได้ทราบข้อดีและข้อบกพร่องของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายของการจัดการแข่งขันเพื่อจะได้นำไปเป็นแบบอย่าง ตลอดจนสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากีฬาของชาติตลอดไป (ปัญญา อินทเจริญ, 2551 : 12)

การแข่งขันกีฬาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรู้จักหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นักกีฬาเมื่อปี พุทธศักราช 2522 ความว่า “ในการแข่งขันกีฬาในแต่ละครั้งนั้น จะประกอบไปด้วยบุคคลสำคัญ 3 ฝ่าย คือ 1) นักกีฬากับ ผู้ฝึกสอน 2) กรรมการจัดการแข่งขันและกรรมการตัดสิน 3) คนดี ถ้าบุคคลทั้ง 3 ฝ่ายดังกล่าวให้ความร่วมมือ ร่วมใจกัน รู้จักหน้าที่ของแต่ละคนแล้ว การแข่งขันก็จะประสบผลสำเร็จ” การพัฒนาการกีฬาถูกกำหนดไว้

ในนโยบายหรือแผนพัฒนาประเทศของรัฐบาล แม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมกีฬาของชาติมากยิ่งขึ้น แต่การกีฬาของชาติก็ยังมีได้พัฒนาไปเท่าที่ควร (จุฑา ดิงศภักดิ์, 2552 : 38) หากประเทศใดที่มีการพัฒนากีฬาไปสู่การประกอบอาชีพได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก (เฉลิมชัย บุญรัตน์, 2545 : 59) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งในหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนากีฬาของประเทศมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถบูรณาการภารกิจด้านกีฬาได้อย่างเป็นระบบในทุกมิติและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ซึ่งจะช่วยให้การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้บรรลุเป้าหมายและให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2555 : 64)

การพัฒนากีฬาอาชีพในประเทศไทยได้มีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม (วิภา ศรีวิพัฒน์, 2546 : 49) โดยได้ระบุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนในการส่งเสริมกีฬาเพื่อการอาชีพ และกีฬาโอลิมปิกก็เป็นอีกหนึ่งในกีฬาที่สามารถพัฒนาให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลได้ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2555 : 117) ซึ่งในปัจจุบันกีฬาโอลิมปิกได้รับความนิยมมากขึ้น จนมีการพัฒนาจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลสู่ระดับอาชีพ โดยทางสมาคมวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทยได้ทำการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก (สุรศักดิ์ เพิ่มทรัพย์, 2556 : 69) แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มุ่งหวังให้การกีฬาเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตและส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีน้ำใจนักกีฬาและคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 4)

จากการทบทวนผลดำเนินการตามแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) พบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ เช่น เด็กและเยาวชนขาดโอกาสเข้าถึงการเรียนการสอนด้านพลศึกษาที่มีคุณภาพ ขาดการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีเครือข่ายในระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ กฎ และระเบียบในปัจจุบันหลายข้อไม่เอื้อต่อการพัฒนาการกีฬา และระบบฐานข้อมูลขององค์กรกีฬาต่าง ๆ ขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นต้น แม้ว่าโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ได้รับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดในทุกระดับ จัดให้มีการแข่งขันวอลเลย์บอลเป็นประจำทุกปี และที่สำคัญคือสามารถสร้างทีมที่แข็งแกร่งให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนแล้วก็ตาม การบริหารจัดการทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารยังประสบปัญหาบางประการ เช่น ขาดนักวางแผนที่มีประสบการณ์ และขาดควบคุม กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของการบริหารจัดการวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ฝึกสอน นักกีฬาวอลเลย์บอล ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา นักวิชาการในระดับอุดมศึกษา ตัวแทนสมาคมวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย และผู้สนับสนุน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ฝึกสอน จำนวน 4 คน นักกีฬาวอลเลย์บอล จำนวน 10 คน ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน รองนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 1 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนสมาคมวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน ผู้สนับสนุน จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 49 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความตรงเท่ากับ 0.98, 0.97, 0.89 ตามลำดับ

2.2 แบบประเมินความถูกต้อง และแบบประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความตรงเท่ากับ 0.88 และ 0.90 ตามลำดับ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งองค์ประกอบของคู่มือประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความตรงเท่ากับ 0.96

2.4 แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และ 0.98 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนกันยายน 2560 ถึง เดือนพฤษภาคม 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร มีองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การวางแผนประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 3 เป้าประสงค์ 2 ตัวชี้วัด 10 แนวทางการพัฒนา 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 7 เป้าประสงค์ 7 ตัวชี้วัด 10 แนวทางการพัฒนา 3) ยุทธศาสตร์เทคนิคการฝึกซ้อม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 2 เป้าประสงค์ 3 ตัวชี้วัด 17 แนวทางการพัฒนา 4) ยุทธศาสตร์ความยั่งยืนในการแข่งขัน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 เป้าประสงค์ 5 ตัวชี้วัด 10 แนวทางการพัฒนา 5) ยุทธศาสตร์การยอมรับซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 เป้าประสงค์ 2 ตัวชี้วัด 8 แนวทางการพัฒนา 6) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 เป้าประสงค์ 4 ตัวชี้วัด 9 แนวทางการพัฒนา 7) ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 3 เป้าประสงค์ 3 ตัวชี้วัด 6 แนวทางการพัฒนา 8) ยุทธศาสตร์ความเป็นหนึ่งเดียว ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 เป้าประสงค์ 4 ตัวชี้วัด 6 แนวทางการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) คำชี้แจง 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ด้านความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารพบว่าโดยภาพรวมของวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของทุกยุทธศาสตร์มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความพึงพอใจหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารสูงกว่าก่อนการทดลองใช้

4. การประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

1.1 สภาพการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เป็นการคิดเรื่องอนาคตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร จำเป็นต้องมีการประเมินผลการใช้ทรัพยากรและการนำไปปฏิบัติ และถือว่าการวางแผนเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง ในการบริหารงานที่ผู้บริหารและหน่วยงานจะต้องกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความจำเป็นในอดีต พิจารณาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ศักยภาพและแนวโน้มด้านต่าง ๆ ในอนาคต ตลอดจนความเป็นไป

ได้ในทางปฏิบัติ จะเห็นได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 25) ที่กล่าวว่า การวางแผนเป็นวิธีการตัดสินใจล่วงหน้าเพื่ออนาคตขององค์กร ซึ่งเป็นหน้าที่ของการจัดการในทางเลือกว่าจะให้ใครทำที่ไหน อย่างไร มีขั้นตอนในการดำเนินการ การใช้ทรัพยากรการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2551 : 2-9) นิยามการวางแผนในหลายความหมาย และมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้ 1) สิ่งที่เป็นผลลัพธ์จากขั้นตอนการวางแผน คือ แนวทางหลักในการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ และแผนงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร รวมถึงงบประมาณที่จะต้องใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยวัตถุประสงค์ คือ เจ็อนไขที่องค์กรต้องการจะบรรลุหรือได้รับ และแผน คือ แนวปฏิบัติที่เป็นกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใน ซึ่งจะแสดงเป้าหมายและผู้รับผิดชอบดำเนินการตามเป้าหมายภายใต้งบประมาณที่กำหนด 2) การวางแผนจะต้องมีการพยากรณ์หรือทำนายสภาพแวดล้อมในอนาคตโดยอาศัยข้อมูลทั้งจากอดีตและปัจจุบัน การพยากรณ์อย่างมีระบบและอาศัยหลักการทางสถิติจะช่วยให้การคาดการณ์เหตุการณ์ มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดความถูกต้อง 3) การวางแผนจะต้องมีการวิเคราะห์เพื่อทำนายสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรม ตลาดและการแข่งขันที่อาจส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและลบต่อองค์กร 4) การวางแผนจะต้องมีการตัดสินใจว่าเหตุการณ์บางอย่างใดอย่างหนึ่งมีโอกาสจะเกิดขึ้น (probability) มากหรือน้อยอย่างไร และเท่าใด ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวควรเป็นการตัดสินใจโดยเน้นการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อความถูกต้องมากขึ้น 5) ในการวางแผนผลลัพธ์ที่ได้ออกมาสุดท้ายก็คือ งบประมาณ งบประมาณจะเป็นแผนซึ่งแสดงทั้งงานและเงินเป็นตัวเลข เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน และใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินการอย่างเต็มที่ 6) การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างให้องค์กรมีตัวแบบการดำเนินการต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม (a fit) กับสภาพแวดล้อมขององค์กรในอนาคต ปกรณ์ ปรียการ (2553 : 41-46) ระบุว่า การวางแผนเป็นการคิดเรื่องอนาคต การควบคุมอนาคต การตัดสินใจ การตัดสินใจในเชิงบูรณาการ กระบวนการในการจำแนก แจกแจงเหตุผล และเชื่อมโยง Donnelly, Jame, Gibson & Ivancevich (1987 : 92) ให้ทัศนะว่าการวางแผนเป็นการกำหนดเป้าหมาย วิธีแก้ปัญหาที่จะบรรลุเป้าหมาย โดยมีการประเมินผลการใช้ทรัพยากรและการนำแผนไปปฏิบัติ Putti (1987 : 97) มีมุมมองเกี่ยวกับการวางแผนไปในทำนองเดียวกันว่าเป็นการคาดการณ์ถึงหน้าที่การบริหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกระบวนการรับรู้ การวิเคราะห์ การได้รับความรู้ โดยได้รับการสื่อสาร การตัดสินใจ และการดำเนินการ นอกจากนี้ Robbins (2001 : 115) ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร การวางกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีแผนเป็นระดับขั้น ลดหลั่น และสอดคล้องกันไป พร้อมทั้งกิจกรรมที่สัมพันธ์กันทั้งวิธีการและเป้าหมาย จะเห็นว่าการวางแผนที่แท้จริงมีความเป็นศาสตร์มากกว่าที่หลายคนเข้าใจกัน ด้วยเหตุนี้สภาพการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ในด้านการวางแผน โดยภาพรวม จึงพบว่าอยู่ในระดับน้อยดังกล่าว

1.2 ปัญหาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน แม้การวางแผนจะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทุกระดับ แต่การวางแผนก็ยังมีข้อจำกัด ซึ่งจะทำให้แผนด้อยประสิทธิภาพลง ข้อจำกัดเหล่านั้น ได้แก่ ความแม่นยำตรงถูกต้องของข้อมูลในอนาคต ดังที่กล่าวแล้วจากกระบวนการวางแผนที่จะต้องเริ่มจากการศึกษาสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนจุดแข็งภายใน ตลอดจนโอกาส

และอุปสรรคที่เกิดขึ้นและมีอิทธิพลต่อองค์กรจากภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นสมมุติฐานสำหรับการพยากรณ์หรือการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคต สำหรับการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการแข่งขันที่มวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ถ้าผลของการคาดเดามีความแม่นยำตรง ถูกต้อง ที่มวอลเลย์บอลก็สามารถที่จะยืนหยัดอยู่ในสนามการแข่งขันได้อย่างสง่างามและภาคภูมิใจ แต่ถ้าการพยากรณ์ หรือการคาดเดาผิดความแม่นยำ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อการบริหารและการดำเนินงาน นอกจากนี้ อาจจะเกิดจากการกีดกันความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ กระบวนการวางแผนทั้งหลายมักกระทำขึ้นโดยผู้บริหารแล้วจึงนำไปบังคับให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติตามแผนโดยเคร่งครัดโดยไม่มี การแสดงความคิดเห็นจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นความคิดของผู้ปฏิบัติ ก่อให้เกิดปัญหาในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในสถานการณ์ฉุกเฉินควรจะต้องมีการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว แต่การวางแผนจำเป็นต้องใช้เวลา ดังนั้น ในสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เกิดการล่าช้า นอกจากนี้ อาจจะเกิดจากการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของ คณะกรรมการบริหารที่มวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารทำให้แผนที่เคยถูกกำหนดไว้และยังไม่บรรลุจุดประสงค์ในทางปฏิบัติต้องถูกยกเลิก

1.3 ความต้องการการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการวางแผนที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อหน่วยงานเพราะเป็นกระบวนการที่กำหนดความต้องการของหน่วยงาน และแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการบริหารและพัฒนาการศึกษา เปรียบเสมือนแผนที่เดินทางหรือพิมพ์เขียว (blueprint) ในการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการวางแผนจะต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในการบริหารงาน การวางแผนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง เพราะการวางแผนจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2554 : 42) ที่ระบุว่า การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เกิดการยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ แผนทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย ลดความสูญเสียของหน่วยงานที่ซับซ้อน และทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้เสียกับการแข่งขันที่มวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารอยู่ในระดับมากที่สุดดังกล่าว

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร มีองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การวางแผน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬา 3) ยุทธศาสตร์เทคนิคการฝึกสอน 4) ยุทธศาสตร์ความยั่งยืนในการแข่งขัน 5) ยุทธศาสตร์การยอมรับซึ่งกันและกัน 6) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย 7) ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม 8) ยุทธศาสตร์ความเป็นหนึ่งเดียว นอกจากนี้ ยังมีคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) คำชี้แจง 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการการจัดการ

แข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร แล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากนั้น ได้ผ่านการพิจารณาความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงถ้อยคำ ส่วนวน ที่เหมาะสมกับการจัดการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอล อย่างยั่งยืน ของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ในแต่ละยุทธศาสตร์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์ จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำมาสู่การกำหนดองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดภาพ ในอุดมคติที่ต้องการมี ต้องการเป็น หรือต้องการให้ปรากฏขึ้นในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังแนวคิดของ เจริญ สุขทรัพย์ (2556 : 50) ที่ระบุว่า วิสัยทัศน์เป็นการมองภาพอนาคตของผู้นำและสมาชิกในองค์กร และกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยง กับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ จุดหมายปลายทางดังกล่าวต้อง ชัดเจน ทำทาย มีพลังและมีความเป็นไปได้ ถ้า V คือ วิสัยทัศน์ (Vision) I คือ ภาพฝันในอนาคต (Image) และ A คือ การกระทำ (Action) สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า $V = I + A$ เป้าประสงค์จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดสิ่งที่ต้องการ ตามวิสัยทัศน์ ดังแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2553 : 67) ที่ระบุว่า เป้าประสงค์เป็นผลงานที่องค์กรคาดหวังว่าจะ ให้เกิดในอนาคตหลังจากดำเนินการตามพันธกิจ ตัวชี้วัดจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดหน่วยของการวัดตามเป้าประสงค์ ดังแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2553 : 56) ที่ระบุว่า ตัวชี้วัดเป็นดัชนีที่ใช้วัดความก้าวหน้าของการบรรลุแต่ละ เป้าประสงค์ ส่วนแนวทางการพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับวิธีการที่นำไปสู่ตัวเป้าประสงค์ตามชี้วัด และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ดังแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2555 : 112) ที่ระบุว่า แนวทางการพัฒนาเป็นวิถีทางที่จะทำให้บรรลุผลในจุดหมายนั้น ซึ่งจุดหมายหนึ่ง ๆ อาจมีแนวทางเพื่อการปฏิบัติที่หลากหลาย ในทางกลับกันแนวทางหนึ่งอาจเพื่อการบรรลุผล เกินกว่าหนึ่งจุดหมายก็ได้เช่นเดียวกัน จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการเตรียม ความพร้อมสำหรับการเป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลอาชีพ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการแข่งขัน วอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร นอกจากนี้ยังมีการคำนึงถึงการปรับปรุงแผนการจัดการแข่งขัน วอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอตามบริบท และสถานการณ์จริง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬาจะเกี่ยวข้องกับการยกระดับการบริหารจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ของโรงเรียนเพชรวิทยาคารให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวก และส่งเสริมการจัดการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ผู้ฝึกสอนมีทักษะการฝึกซ้อม วอลเลย์บอลแก่นักกีฬาวอลเลย์บอล นักกีฬาวอลเลย์บอลมีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม มีผู้สนับสนุนเสนอตัว ให้การสนับสนุนการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการจัดการแข่งขัน วอลเลย์บอลของโรงเรียน ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การหาผู้สนับสนุน และการประชาสัมพันธ์ ความสำเร็จในการจัดการแข่งขันให้กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เทคนิคการฝึกซ้อมจะเกี่ยวข้องกับการยกระดับด้านเทคนิคของผู้ฝึกสอน และนักกีฬาโรงเรียน เพชรวิทยาคารให้มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และพื้นฐานด้านมารยาท กติกาการแข่งขัน มีวินัยในการฝึกซ้อม

วอลเลย์บอลตามเกณฑ์มาตรฐานสากลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้ฝึกสอนให้คำแนะนำด้านทักษะ เทคนิค ความเชี่ยวชาญ และพื้นฐานด้านมารยาท กติกาการแข่งขันแก่นักกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร นักกีฬาวอลเลย์บอลมีวินัยในการฝึกซ้อม มีความรู้ และทักษะการเล่นวอลเลย์บอลตามเกณฑ์มาตรฐานสากลอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความยั่งยืนในการแข่งขัน จะเกี่ยวข้องกับการที่โรงเรียนเพชรวิทยาคารมีการพัฒนาทีมวอลเลย์บอลอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากลเพื่อความเป็นเลิศและการอาชีพอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ นักกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับต่าง ๆ นักกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนเพชรวิทยาคารสามารถสร้างนักกีฬาวอลเลย์บอลรุ่นใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สื่อมวลชนเฝ้าติดตามเพื่อรายงานการแข่งขันของทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยอมรับซึ่งกันและกัน จะเกี่ยวข้องกับการที่ทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารยอมรับในความเหมือน และความแตกต่างของกันและกัน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ นักกีฬาวอลเลย์บอลเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน นักกีฬาวอลเลย์บอลยอมรับและเห็นคุณค่าของทีมวอลเลย์บอลที่มีความแตกต่างและความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ ความคิด ความสามารถ นักกีฬาวอลเลย์บอลยอมรับและเข้าใจตนเองและเพื่อนร่วมทีม หากจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ขอให้เกิดจากความตั้งใจของทีมที่จะเปลี่ยนแปลง ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างเครือข่าย (Network : N) จะเกี่ยวข้องกับการพิจารณาว่าเครือข่ายคือพลังแห่งความสำเร็จของทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยมีเป้าประสงค์ให้ภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ภาคประชาชนให้ความร่วมมือกับการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารทุกครั้ง หน่วยงานต้นสังกัดในทุกกระดับให้การสนับสนุนและผลักดันให้ทีมวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารประสบความสำเร็จ นักกีฬาวอลเลย์บอลมีสถานที่และอุปกรณ์กีฬาที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อการฝึกซ้อม ยุทธศาสตร์ที่ 7 การทำงานเป็นทีม จะเกี่ยวข้องกับการร่วมใจ (Heart) ร่วมคิด (Head) ร่วมทำ (Hand) ของคณะกรรมการบริหาร โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้นักกีฬาวอลเลย์บอลรักและศรัทธาในหัวหน้าทีม โค้ชผู้ฝึกสอน และเพื่อน ๆ ร่วมทีม นักกีฬาวอลเลย์บอลมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน นักกีฬาวอลเลย์บอลให้ความร่วมมือกับการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ยุทธศาสตร์ที่ 8 ความเป็นหนึ่งเดียว จะเกี่ยวข้องกับการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันในสำนึกความเป็นนักกีฬา มีความมุ่งมั่นและการอุทิศตนเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้นักกีฬาวอลเลย์บอลมีอุดมการณ์ร่วมกัน นักกีฬาวอลเลย์บอลมีความศรัทธาในทีม นักกีฬาวอลเลย์บอลมีความกล้าหาญที่จะทำให้สิ่งที่เป็นไปได้กลายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ นักกีฬาวอลเลย์บอลมีการปรับตัวระหว่างสมาชิกในทีมเพื่อก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญยงค์ บุญพิง (2555 : 89) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาทีมวอลเลย์บอลในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาทีมวอลเลย์บอลเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี มีองค์ประกอบในการพัฒนา 13 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการแข่งขัน ควรจัดแบบแยกรุ่น 2) ด้านระยะเวลาในการจัดการแข่งขัน ควรจัดช่วงเดือนธันวาคม 3) ด้านหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ ควรได้รับจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด 4) ด้านวิธีการได้มาของงบประมาณควรได้จากสมาคมกีฬาจังหวัดชลบุรี 5) ด้านหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ สมาคมกีฬาจังหวัดชลบุรี 6) ด้านรูปแบบการให้การสนับสนุน ผู้ดำเนินการหลักในการจัดการแข่งขันควรให้การสนับสนุนเรื่องชุดกีฬา อุปกรณ์ในการฝึกซ้อม อาหาร เครื่องดื่ม และค่าพาหนะแก่ทีมที่เข้าแข่งขัน 7) ด้านสถานที่จัดการแข่งขัน ควรจัดที่สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี 8) ด้านองค์ประกอบ

ของสถานที่จัดการแข่งขัน ควรประกอบด้วยห้องสุขาที่สะอาด น้ำใช้พอเพียง 9) ด้านรายการแข่งขัน ควรมีการแข่งขันในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 10) ด้านวิธีจัดโปรแกรมการแข่งขัน ควรจัดตามรุ่นและประเภท หากมีหลายทีมให้แบ่งสายโดยวิธีจับฉลาก 11) ด้านผู้เข้าชมการแข่งขัน ประกอบด้วยนักเรียน 12) ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการแข่งขัน ควรส่งหนังสือแจ้งไปที่โรงเรียนต่าง ๆ 13) ด้านการฝึกอบรมบุคลากร ควรฝึกอบรมผู้ฝึกสอน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร พบว่าโดยภาพรวมของวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของทุกยุทธศาสตร์มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความพึงพอใจหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อนำไปสู่การยกร่างรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงดังนี้ ในระยะที่ 1 เกี่ยวข้องกับโค้ชผู้ฝึกสอน นักกีฬา วอลเลย์บอล ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ส่วนในระยะที่ 2 เกี่ยวข้องกับ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ รองนายกองค้การบริหาร ส่วนจังหวัดชัยภูมิที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษา สมาชิกจังหวัดชัยภูมิ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร กำนันตำบลบ้านเพชร ผู้ใหญ่บ้านบ้านเพชร ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเพชรวิทยาคาร และโค้ชผู้ฝึกสอน ระยะที่ 3 เกี่ยวข้องกับ ผู้สนับสนุนที่ให้การสนับสนุนการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลมาโดยตลอด ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน โค้ชผู้ฝึกสอน ผู้ปกครอง และนักกีฬา วอลเลย์บอล จะเห็นว่าการได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย โดยผู้วิจัยได้มีความพยายามอย่างแรงกล้าที่จะเข้าถึงบุคคลทุกกลุ่มอย่างแท้จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร พบว่าความพึงพอใจหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษภาค พูลเพิ่ม (2556 : 74) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ผลการศึกษา พบว่าการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ด้านบุคลากร ควรมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในเรื่องการบริหารจัดการ สิทธิประโยชน์ การบริหารแฟนคลับ ประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่าย รวมถึงวิทยาศาสตร์การกีฬาและในเรื่องของกฎหมาย สัญญาและการเจรจาต่อรอง การจัดการแข่งขัน (การวางแผน โครงสร้างและเกณฑ์มาตรฐานของสหพันธ์วอลเลย์บอลนานาชาติ F.I.V.B) ควรมีความน่าเชื่อถือ คุณธรรม จริยธรรมและทัศนคติ ความรู้พื้นฐานและความเชี่ยวชาญกีฬาวอลเลย์บอล บุคลิกภาพ การสร้างภาพลักษณ์ ความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยตรงต่อเวลา และความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดการระบบการเงินที่ความโปร่งใส มีการวางแผนงบประมาณล่วงหน้า 5-10 ปี มีการบริหารจัดการด้านการเงินที่คล่องตัว และมีระบบการจัดการสิทธิประโยชน์ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ ควรมีความทันสมัยได้มาตรฐาน (F.I.V.B) มีแพทย์และระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบจัดจำหน่ายตั๋วครบวงจร และมีด้านการจัดกิจกรรมระหว่างการแข่งขัน ด้านการจัดการในด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ต้องมีการจัดการ

วางแผนที่ดี สามารถนำไปปฏิบัติได้ และตรวจสอบการปฏิบัติงาน รวมถึงนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรภัทร ดันติวิทกุล (2553: 48) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแห่งประเทศไทย ด้านการจัดองค์การพบว่าควรจัดให้มีคณะกรรมการกีฬามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแห่งประเทศไทยที่ประกอบด้วย 2 คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการดำเนินการจัดการแข่งขัน

4. การประเมินรูปแบบการพัฒนากิจการการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

4.1 ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนากิจการการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร อย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคำชี้แจง ด้านการประเมินผล ด้านหลักการด้านวัตถุประสงค์ ด้านแนวทางการพัฒนา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาความสอดคล้องของคู่มือ การใช้รูปแบบการพัฒนากิจการการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ผู้วิจัยยังได้ออกแบบการพัฒนาที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของ Dessler (2002 : 134-155) ที่กำหนดขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลว่าต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การออกแบบเนื้อหา การพัฒนาและการดำเนินการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยครั้งนี้

4.2 ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนากิจการการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคำชี้แจง ด้านแนวทางการพัฒนา ด้านวัตถุประสงค์ด้านการประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการตรวจสอบและประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีการปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตามแนวคิดการประเมินรูปแบบของ Eisner (1998 : 96-104) ที่เชื่อว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินที่มีความเที่ยงธรรมและมีคุณประโยชน์ที่ดี มีมาตรฐานและเกณฑ์มาจากการประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒินั้น ๆ จึงเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม

4.3 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนากิจการการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ความเป็นหนึ่งเดียว การวางแผน การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬา การสร้างเครือข่าย เทคนิคการฝึกซ้อม ความยั่งยืนในการแข่งขัน และการยอมรับซึ่งกันและกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมียุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ครอบคลุมการบริหารจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ดังที่ ประสาท เนืองเฉลิม (2558 : 38) ให้ทัศนะว่าการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงควรเพิ่มเติมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งรูปแบบครั้งนี้จะมีแนวทางการพัฒนาที่หลากหลาย เหมาะสมกับการดำเนินการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ซึ่งใช้แนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกยุทธศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมบูรณ์ ศิริสรธริรัฐ (2547 : 136-140) McCauley et al. (1998: 4-8) ที่กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนามืออาชีพประกอบสำคัญ คือ ความหลากหลายของประสบการณ์ในการพัฒนาและความสามารถในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประสบการณ์ในการพัฒนา

จะช่วยให้บุคคลขยายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ช่วยกระตุ้นให้นักกีฬาวอลเลย์บอลเกิดความสนใจอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นนี้มีลักษณะของความยืดหยุ่นซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของ McCauley et al. (1998 : 4-8) กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาควรมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร เพราะวิวัฒนาการของกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของการพัฒนาต้องเปลี่ยนไปตามบริบทของหน่วยงานนั้น ๆ

4.4 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ การยอมรับซึ่งกันและกัน ความเป็นหนึ่งเดียว การทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่าย ความยั่งยืนในการแข่งขัน เทคนิคการฝึกสอน การวางแผน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเป็นรูปแบบที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคารเป็นผู้ประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินและตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งเกณฑ์ที่นำมาใช้สำหรับการพิจารณาสอดคล้องกับแนวคิดของ Guskey (2000 : 56-57) 4 ประการ คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการวางแผนทุกครั้งก่อนที่จะมีการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมในการเป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลอาชีพ และมีวิธีการปลูกฝังอุดมการณ์ ความเป็นหนึ่งเดียว

1.2 แม้ว่ากรวางแผนการจัดการแข่งขันเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม การวางแผนการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ด้วยเหตุนี้การวางแผนควรอยู่บนพื้นฐาน ความเป็นไปได้อย่างแท้จริง

1.3 ควรมีการปลูกฝังให้นักกีฬามีอุดมการณ์สร้างความสำเร็จร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทีมนักกีฬาวอลเลย์บอลสู่ความสำเร็จและยั่งยืน

1.4 ควรมีการปรับรูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร ให้เหมาะสมกับบริบท โดยอาจจะมีการปรับเพิ่ม-ลดองค์ประกอบสำคัญทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการกีฬา (Efficiency) 3) เทคนิคการฝึกสอน (Training Technique) 4) ความยั่งยืนในการแข่งขัน (Sustainable) 5) การยอมรับซึ่งกันและกัน (Acknowledgement) 6) การสร้างเครือข่าย (Network) 7) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) 8) ความเป็นหนึ่งเดียว (Identity)

1.5 ควรมีการพัฒนาทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ รวมถึงการจัดการ โดยมีการจัดการวางแผนที่ดีเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง หลังจากนั้นต้องสามารถตรวจสอบ การปฏิบัติงานได้ รวมถึงนำผลไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อวางแผนในการจัดการแข่งขันครั้งต่อไป

1.6 ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอย่างยั่งยืน ของโรงเรียน เพชรวิทยาคารให้เข้าใจก่อนนำไปใช้จริงเพื่อจะได้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
- 2.2 ควรศึกษาตัวบ่งชี้การพัฒนาที่วอลเลย์บอลอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
- 2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาที่วอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคารอย่างต่อเนื่อง
- 2.4 ควรสร้างหลักสูตรอบรมที่วอลเลย์บอลของโรงเรียนเพชรวิทยาคาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ยุทธศาสตร์สถาบันการพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค. กฤษฎภาค พูลเพิ่ม. (2556). *การพัฒนาการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการกีฬา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2555). *แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2560– 2564)*. กรุงเทพฯ: ไทยมิตร การพิมพ์.
- จิรภัทร ตันดิทวิกุล. (2553). *รูปแบบการจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- จุฑา ดิงศลักษณ์. (2552). *การศึกษาตัวบ่งชี้การพัฒนากีฬาของไทย: การพัฒนากีฬาเพื่ออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญ สุขทรัพย์. (2556). *การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2560, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=1013129>
- เฉลิมชัย บุญรัตน์. (2545). *การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกีฬายานกีฬาภายในจังหวัดตามแผนการพัฒนากีฬาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545 - 2549)*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2551). *“แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน” ในประมวลสาระชุดวิชานโยบายและการวางแผนการศึกษา หน่วยที่ 6-9 (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญยงค์ บุญพัก. (2555). *รูปแบบการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: สถาบันการพลศึกษา จังหวัดชลบุรี.
- ปกรณ ปรียากร. (2553). *การวางแผนกลยุทธ์: แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา อินทเจริญ. (2551). *การบริหารจัดการทีมวอลเลย์บอลหญิงที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 35*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2554). *การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีโรจน์ สารรัตน์. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีณา ศรีวิวัฒน์. (2546). *กีฬาวอลเลย์บอล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สิริวิทยาสาสน.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). *การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ ศิริสรหรือ. (2547). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2550). *การวางแผนและการบริหารโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัท วิรัตน์เอดดูเคชั่น จำกัด.
- สุรศักดิ์ เพิ่มทรัพย์. (2556). *ปัญหาการเตรียมทีมวอลเลย์บอลหญิงเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 28 รอบมหกรรม*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Dessler, G. (2002). *A framework for human resource management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Donnelly, J. H., Gibson, J. L., and Ivancevich, J. M. (1987). *Perspectives on management (6th ed.)*. Plano, TX: Business.
- Eisner, E. W. (1998). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Guskey, T. R. (2002). *Evaluation professional development*. California: A Sage Publication Company.
- McCauley, C. D., Moxley, R. S., and Velsor, E. V. (1998). *Handbook of leadership development*. San Francisco: Jossey-Bass.

Putti, M. P. (1987). *Management: A functional approach*. Singapore: McGraw-Hill.

Robbin, S. P. (2001). *Organizational Behavior (9th ed.)*. New Jersey: Prentice-Hall.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

Development of Teacher Development Program on Mathematics
Learning Management for Schools under the Secondary
Educational Service Area Office 24

วิริญญ์ แวงโสธรณ์¹ และ เผชัญ กิจระการ²
Wirin Waengsothon¹ and Pachoen Kitrakon²

Received : 10 พ.ค. 2561
Revised : 17 ส.ค. 2561
Accepted : 20 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 3) ศึกษาวิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และ 4) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์วิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 165 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ได้ 5 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ชั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ชั้นไตร่ตรอง ชั้นประเมินผล ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน และชั้นนำไปปฏิบัติ ตามลำดับ 3) วิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ใช้วิธีการฝึกอบรม (Training) 4) การพัฒนาโปรแกรม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0813204469

² อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารและการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0896221399

¹ Master's Degree, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakam University, Tel. +66813204469

² Lecturer of Communication Technology and Education, Mahasarakam University, Tel. +66896221399

พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์วิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์

Abstract

The research aims to 1) study the components and indicators of mathematical learning management according to constructivist theories. 2) study the current state Desirable and necessary needs of mathematical learning management according to constructive theories. 3) To study the method of teacher development in mathematical management based on constructivist theory and 4) Develop a teacher development program for learning mathematics for the educational institution under the Office of the Secondary Education Region 24. The sample consisted of 165 mathematics teachers. Used tools Evaluation formulas and indicators. A questionnaire on the need for mathematical instruction in constructivist theory. Current Status Query and interviews. The descriptive statistics were used to calculate the mean of deviation, percentage, mean deviation, standard Pearson correlation coefficient. Cronbach's alpha coefficient and required indices. (PNI_{Modified}) The research found that ;

1) The components and indicators of learning mathematics based on constructivist theories for educational institutions showed that there were 5 elements, 29 indicators. 2) Current conditions, desirable conditions and essential needs of mathematical learning management. Based on constructive theories, it was found that the present condition was at a low level. Desirable overall condition at the highest level. And needs index analysis. In descending order, we construct new intellectual structure. Reflect the evaluation. Introduction to the lesson. 3) How to develop teachers in the management of mathematical learning based on the theory of constructivism. Use training method (Training) 4) The development of the teacher development program in learning mathematics for the educational institution under the Office of the Secondary Education Service Area 24, appropriateness and highly feasible.

Keywords : Development Programs, Development Teacher, Mathematics Learning Management

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต และได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการเรียนคณิตศาสตร์ คือ คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 50) สอดคล้องกับ ราตรี รุ่งทวีชัย (2547 : 1) กล่าวว่า คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคณิตศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีความสุขทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์จึงถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ครูผู้สอนคณิตศาสตร์มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จึงควรปรับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-center) เน้นการบูรณาการ (Integration) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย คือ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2544 : 44-45) ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่พูดกันมากในปัจจุบันนี้ คือ ทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ (Constructivism) ซึ่งเชื่อกันว่านักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างมาแล้วไม่มากนัก ก่อนที่ครูจะจัดการเรียนการสอนให้เน้นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตัวเองของผู้เรียนรู้เองและการเรียนรู้ใหม่จะมีความรู้มาจากพื้นฐานเดิม ดังนั้นประสบการณ์เดิมของนักเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง กระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) ที่นักเรียนไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของครูหรือนักเรียนเพียงแต่จดจำแนวคิดต่าง ๆ เท่านั้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554 : 18) แต่สภาพปัจจุบันปัญหาคุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำลงอย่างมากและยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในเร็ววันจึงส่งผลกระทบต่อเด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 69) ได้สรุปเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำคนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นโดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เมื่อพิจารณาคะแนนในการจัดการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-Net) ในทุก ๆ ปีนั้นผลที่ออกมามักจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุก ๆ ปี นั่นก็คือ เด็กไทยมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานอยู่เสมอ ๆ คะแนนเฉลี่ยทุกวิชาไม่ถึงร้อยละ 50 และผลการวิเคราะห์คะแนนสอบในแต่ละรายวิชาในระดับประเทศพบว่าวิชาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economics Co-operation and Development : OECD) ที่รู้จักกันในชื่อของ PISA (Programmed for International Students Assessment) ด้านคณิตศาสตร์มุ่งประเมินในเรื่องการใช้ความรู้ ทักษะ และกระบวนการที่จำเป็นในการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของประเทศไทยครั้งล่าสุด ปี พ.ศ. 2558 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ที่ต่ำขาดทักษะการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ที่ซับซ้อน การให้เหตุผลและการเชื่อมโยงบูรณาการตลอดจนการตัดสินใจ

แก้ปัญหาบนพื้นฐานของคณิตศาสตร์ โดยภาพรวมนักเรียนไทย (ร้อยละ 52.5) รู้เรื่องของคณิตศาสตร์ไม่ถึงระดับพื้นฐาน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554 : 19)

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนคนหนึ่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จึงมีความสนใจพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ขึ้นเพราะการพัฒนาครูมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก หากครูผู้สอน วิชาคณิตศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ในชั้นเรียนของตนได้ จะทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการคิด ส่งผลให้ ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีเหตุมีผลและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นนำพาผู้เรียน ก้าวไปสู่ความรู้ที่ยั่งยืน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนา งานของสถานศึกษาให้มีผลิตผลที่มีคุณภาพพัฒนาสังคมไทยให้เกิดความสงบสุขสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24
3. เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีของคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจะแบ่งออกตามจุดประสงค์ของการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ในการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎี ของคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการจัดการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ครูที่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จำนวน 294 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 55 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนที่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 165 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2541 : 35) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง

ระยะที่ 3 ศึกษาวิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 2 คน เพื่อได้มาซึ่งวิธีการพัฒนา

ระยะที่ 4 พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีของคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดเป็นแบบประเมินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นแบบประเมิน 5 ตัวเลือก (Rating Scale) 5 ระดับ

ระยะที่ 2 ใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความอยู่ระหว่าง .60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .822 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .862 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI_{Modified}

ระยะที่ 3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ระยะที่ 4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นแบบประเมิน 5 ตัวเลือก (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ PNI_{Modified}

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินองค์ประกอบกับตัวชี้วัดเดินทางไปประเมินด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และประสานผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์เพื่อขอรับแบบประเมินคืน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม และหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งมีการติดต่อเป็นการส่วนตัวถึงผู้ประสานงานการเก็บข้อมูล

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยการศึกษาจากเอกสาร และใช้วิธีการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเลิศ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้วิจัยนำแบบประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง แล้วนำผลที่ได้ ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่า S.D.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด, ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำแนกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารายองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนำไปปฏิบัติ ขั้นไตร่ตรอง ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา และขั้นประเมินผล จากนั้นนำองค์ประกอบที่ได้ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ดังแสดงในตาราง 1

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขององค์ประกอบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีของคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ที่	องค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	4.40	0.60	มาก
2	ชั้นนำไปปฏิบัติ	4.46	0.50	มาก
3	ขั้นไตร่ตรอง	4.53	0.44	มากที่สุด
4	ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา	4.60	0.49	มากที่สุด
5	ขั้นประเมินผล	4.57	0.50	มากที่สุด
โดยรวม		4.52	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนำไปปฏิบัติ ขั้นไตร่ตรอง ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา และขั้นประเมินผล แล้วนำองค์ประกอบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

4.2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI_{Modifild}) ในการพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI_{Modifild}) ในการพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ที่	องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน		ระดับ	สภาพ พึงประสงค์		ระดับ	ค่า PNI _{Modifild}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.			
1	ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	2.24	1.31	น้อย	4.30	0.52	มาก	0.92	4
2	ชั้นนำไปปฏิบัติ	2.51	0.84	ปานกลาง	4.27	0.45	มาก	0.70	5
3	ขั้นไตร่ตรอง	1.68	0.79	น้อย	4.62	1.16	มากที่สุด	1.75	2
4	ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ ทางปัญญา	1.49	0.68	น้อยที่สุด	4.74	0.47	มากที่สุด	2.18	1
5	ขั้นประเมินผล	1.87	0.82	น้อย	4.43	1.45	มาก	1.37	3
โดยรวม		1.90	0.83	น้อย	4.51	0.75	มากที่สุด		

จากตาราง 2 พบว่าสภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.90$)

สภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$)

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (PNI_{Modifild} = 2.18) ชั้นไตร่ตรอง (PNI_{Modifild} = 1.75) ชั้นประเมินผล (PNI_{Modifild} = 1.37) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (PNI_{Modifild} = 0.92) และขั้นนำไปปฏิบัติ (PNI_{Modifild} = 0.70) ตามลำดับ

4.3 วิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 2 คน 2 โรงเรียน ได้ผล ดังนี้

4.3.1 โรงเรียนวิสุทธิรังสี ผู้ให้สัมภาษณ์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กล่าวว่า “การพัฒนาครูในรูปแบบที่ครบวงจรที่มีการดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน คือการพัฒนาครูในรูปแบบการฝึกอบรม เพราะการฝึกอบรมมีเทคนิคที่ใช้ในการอบรมได้หลากหลายวิทยากรสามารถสร้างกิจกรรมได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย การอภิปราย การฝึกปฏิบัติการเข้ากลุ่มย่อย และอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่เบื่อหน่ายซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการฝึกอบรม”

4.3.2 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย ผู้ให้สัมภาษณ์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กล่าวว่า “การพัฒนาครูในปัจจุบันที่เห็นกันอยู่บ่อย ๆ ก็คือการฝึกอบรม เชื่อว่าน่าจะเป็นวิธีที่ดี และได้ผลอีกวิธีหนึ่งที่แต่ละหน่วยงานได้นำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรอย่างเช่นการพัฒนาครูในปัจจุบันของสำนักพัฒนาครูก็ใช้รูปแบบการฝึกอบรมแต่อาจจะใช้ได้หลายรูปแบบ ที่เห็นที่ทำการอยู่ปัจจุบันที่สะดวกคือการฝึกอบรมทางออนไลน์ก็สามารถรับรู้หรืออบรมหลักสูตรที่เหมือนกันได้ทั่วถึงกันทั้งประเทศ ส่วนหน่วยงานที่จะเข้ารับการพัฒนาก็จะเป็นการฝึกอบรมเช่นกัน คิดว่าวิธีการฝึกอบรมน่าจะเป็นวิธีที่ดีในขณะนี้”

จากผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการฝึกอบรม (Training)

4.4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านความเป็นไปได้			
1. โปรแกรมสามารถนำไปใช้ได้จริงในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	4.44	0.53	มาก
2. ครูสามารถดำเนินงานตามโปรแกรมและสามารถปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทได้	4.56	0.53	มากที่สุด
3. ผลที่ได้จากโปรแกรมมีความคุ้มค่าต่อครูผู้เข้าร่วมอบรมพัฒนา	4.33	0.50	มาก
4. โปรแกรมมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับการพัฒนาครู	4.33	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.42	0.51	มาก
ด้านความเหมาะสม			
5. ความเหมาะสมของโปรแกรมกับบริบทสถานศึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	4.44	0.53	มาก
7. ความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.48	0.53	มาก

จากตาราง 3 พบว่าผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$)

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าได้ 5 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียนมี 3 ตัวชี้วัด 2) ชี้นำไปปฏิบัติ มี 7 ตัวชี้วัด 3) ชี้นำไตร่ตรองมี 6 ตัวชี้วัด 4) ชี้นำสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา มี 9 ตัวชี้วัดและ 5) ชี้นำประเมินผลมี 4 ตัวชี้วัด และมีระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

3. วิธีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่เหมาะสมและใช้กันแพร่หลาย คือ วิธีการฝึกอบรม (training)

4. โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มี 6 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) โครงสร้างกิจกรรม และ 6) การประเมินผล มีระดับความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ แล้ววิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาได้องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จำนวน 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบแต่ละด้านมาทำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเป็นผู้ประเมิน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่

ขั้นสร้างโครงสร้างใหญ่ทางปัญญา ขั้นไตร่ตรอง ขั้นประเมินผล อยู่ระดับมากที่สุด ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน และขั้นนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ซึ่งองค์ประกอบที่ 1-5 นั้นสอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ กิ่งฟ้า สินธุวงศ์ (2545 : 24) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทบทวน ขั้นเชิญชวน ขั้นสำรวจ ขั้นเสนอคำอธิบาย และขั้นนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 3-7) ที่ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย ขั้นแนะนำ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด ขั้นนำความคิดไปใช้และขั้นทบทวน และสอดคล้องกับ คำไข น้อยชมภู (2554 : 110) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่า ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาขั้นสรุป ขั้นฝึกทักษะและการนำไปใช้ และขั้นนำไปปฏิบัติ

2. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมรายด้าน

2.1 ด้านขั้นโครงสร้างใหม่ทางปัญญา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นั้นอาจจะจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยยึดครูผู้สอนเป็นหลัก ครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำในการแก้โจทย์ปัญหาตลอดจนสรุปองค์ความรู้ให้แก่แก่นักเรียนเองเพื่อประหยัดเวลาในการจัดการเรียนการสอนหรืออาจจะขาดสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เน้นการสอนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ซึ่งโดยธรรมชาติวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เป็นนามธรรมยากต่อการเข้าใจหรือสื่อความหมาย

2.2 ด้านขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ด้านขั้นไต่ตรอง และด้านขั้นประเมินผล มีสภาพการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการทั้ง 3 ด้าน ตั้งแต่เข้าสู่บทเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดไต่ตรอง และการประเมินผล การเรียนของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เนื่องจากยังไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีโอกาสในการอบรมสัมมนาอย่างเต็มที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

2.3 ด้านขั้นนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนคณิตศาสตร์ นั้นส่วนมากนั้นมีทักษะในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สั่งสมจากประสบการณ์การสอน ดังนั้นถ้าหากได้รับความรู้และความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบสตรัคติวิสต์แล้วจึงสามารถนำมาปรับใช้ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของตนได้ไม่ยาก

2.4 สภาพพึงประสงค์ ด้านขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา และขั้นไต่ตรอง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนคณิตศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 นั้นตระหนักได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ด้วยได้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องมีการไต่ตรองวิเคราะห์ความรู้ที่ตนได้ค้นพบหรือได้รับ จากนั้นจึงสังเคราะห์รายละเอียดความรู้ที่ได้รับหรือค้นพบนั้นเป็นองค์ความรู้ของตนเองซึ่งอยู่ในขั้นตอนในการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

2.5 ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ขั้นไต่ตรอง ขั้นประเมินผล ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน และขั้นนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ คำไข น้อยชมพู (2554 : 110) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาขั้นสรุป ขั้นฝึกทักษะและการนำไปใช้ และขั้นนำไปปฏิบัติ พบว่าสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. วิถีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์วิถีพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากโรงเรียนที่มีรูปแบบของวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่าการฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีที่เหมาะสมในพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพราะวิธีการนี้เป็นวิธีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทักษะความชำนาญความสามารถประสบการณ์ทัศนคติหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุง

พฤติกรรมอันนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นโครงการที่ถูกจัดขึ้นมาเพื่อช่วยให้บุคคลมีคุณสมบัติในการทำงานสูงขึ้น เช่น เป็นหัวหน้างานที่สามารถบริหารงานและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดีขึ้น (ปัญญา แก้วกล้า, 2547 : 28-30)

4. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของโปรแกรมที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์กำหนด อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร คือผู้วิจัยได้เริ่มต้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็น เมื่อได้ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นแล้ว ได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมตามขั้นตอนที่เป็นระบบกล่าวคือได้ดำเนินการเตรียมการเพื่อยกร่างโปรแกรม และประเมินโปรแกรมฉบับยกร่างโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาโปรแกรมหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ ชูชัย สมิทธิโก (2542 : 29-41) ที่ได้อธิบายไว้ว่า โปรแกรมหรือหลักสูตรถ้ามีการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมหรือหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ประกอบด้วย 1) การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สังคม ชุมชน เนื้อหาวิชารวมทั้งปรัชญาทางการศึกษาจิตวิทยาการศึกษารวมทั้งกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการพัฒนาหลักสูตร 2) กำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดการเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การวัดผลประเมินผล หรืออธิบายเพิ่มเติมได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือพัฒนาโปรแกรมมีขั้นตอนหลัก คือ 1) การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับ (ปัญญา แก้วกล้า, 2547 : 28-30)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ขึ้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมจัดการเรียนการสอนและให้ความสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้ดียิ่งขึ้น

1.2 การนำโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้นั้น ควรนำไปอบรมช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อแก้ปัญหาให้ครูได้มีเวลาอยู่กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูที่ได้รับการฝึกอบรมจากโปรแกรมนี้นี้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อย่างต่อเนื่องและติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คำไข่น้อยชมพู. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(3), 9-16.
- ชูชัย สมितिไกร. (2542). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ปัญญา แก้วกล้า. (2547). *การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน 1*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ราตรี รุ่งทวีชัย. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสามง่ามจังหวัดนครปฐมที่ได้รับการสอนแบบปฏิบัติการกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). *เอกสารสำหรับผู้รับทราบกรอบวิทยาศาสตร์มัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

การชี้บ่งปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรด้วยกระบวนการวิเคราะห์ เชิงลำดับชั้น กรณีศึกษาโรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง

The Identification Factors of Innovation Creativity in Organization through the Analytic Hierarchy Process (AHP): A Case Study of Building Material Factory

สิทธิโชค สบายเมือง¹ และ ศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล²
Sitthichoke Sabaimuang¹ and Supachart lamratanakul²

Received : 14 มิ.ย. 2561

Revised : 29 ก.ค. 2561

Accepted : 31 ก.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น 2) วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร และ 3) เปรียบเทียบผลการจัดลำดับปัจจัยสำคัญจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิศวกรและนักวิจัย กับกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป จากหน่วยงานวิศวกรรม ผลิต และวิจัยและพัฒนา โครงสร้างแผนภูมิลำดับชั้นถูกออกแบบและพัฒนาเพื่อชี้บ่งปัจจัยสำคัญตามกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ผ่านแบบสอบถาม พนักงานระดับบังคับบัญชาขึ้นไป ที่ปฏิบัติงานด้านนวัตกรรมเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มวิศวกรหรือนักวิจัย และกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป เพื่อเปรียบเทียบผลการบ่งชี้ปัจจัยสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดของการสร้างสรรค์ นวัตกรรมในองค์กร คือ การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีคะแนนความสำคัญ 0.1237 เนื่องจากเมื่อบุคลากร มีความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก็จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จด้านนวัตกรรมในที่สุด นอกจากนี้การเปรียบเทียบของผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่มดังกล่าวพบว่า มีความเห็นแตกต่างกันในปัจจัยด้านการมีการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ ด้านบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านผู้นำมีการสร้างการประสานทีม จากการประมวลผล อัตราส่วน ความสอดคล้อง (Consistency Ratio : C.R.) มีค่าน้อยกว่า 0.10

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์กร กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: sitthichoke_s@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: supachart9@gmail.com

¹ Graduate Student, Department of Business Administration, Kasetsart University,
Email: sitthichoke_s@hotmail.com

² Assistant Professor, Department of Business Administration, Kasetsart University,
Email: supachart9@gmail.com

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the Analytic Hierarchy Process (AHP) 2) to analyze the key factors of innovation creativity in organization and 3) to compare the analytical results from two classified groups, i.e., engineer and researcher group and administrator group from engineering, production and research and development department. The hierarchical structure was designed and developed to identify the factors by using AHP through questionnaire. Innovative staffs in head position were surveyed via a questionnaire. Furthermore, population samples were divided into two groups, i.e., engineers or researchers group and administrators group in order to compare their analytic results. The results of the study were as follow: The most important factor of innovation creativity in organization is the valued innovative human resource at the importance factor level of 0.1237. Smart and creative staff will push the organization to reach successful innovation. Furthermore the result of two survey groups are significantly different depending on levels of responsibility decentralization, organization climate of innovation creativity and team coordination leader. The Consistency Ratio (C.R.) is less than 0.10.

Keywords : Innovative Creativity, Organization, Analytic Hierarchy Process

บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ ผลักดันให้องค์กรธุรกิจต่างๆ ต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพื่อให้สามารถแข่งขัน ได้ผลกำไร และเติบโตได้ด้วยการใช้นวัตกรรม องค์กร ที่มีการจัดการนวัตกรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์กรจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรม รวมทั้งศักยภาพในด้านต่าง ๆ ไปด้วย จนสนองความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าด้วยผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ และกระบวนการใหม่ นวัตกรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กร และยังส่งผลต่อการพัฒนาของประเทศอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่านวัตกรรมนั้นสำคัญต่อการเติบโต และความยั่งยืนขององค์กร ด้วยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตอบสนองความต้องการของตลาด การจัดทำกลยุทธ์ร่วมกันด้วยโครงสร้างองค์กร และวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถด้านนวัตกรรม และด้วยการจัดการกระบวนการนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (Deniz, 2015 : 1365)

ยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน อย่างเช่นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่กลับข้างกันของอุปสงค์ (Demand) กับอุปทาน (Supply or Production) ด้วยการผลิตที่มากขึ้นในช่วงของยุคอุตสาหกรรม จนมากกว่าความต้องการของผู้บริโภค กระบวนการผลิตใหม่ๆที่เกิดขึ้น วิธีการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป เป็นต้น องค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการและกลยุทธ์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Bozkurt, 2000 : 42-52) การแข่งขันกันด้วยต้นทุนแรงงาน หรือขนาดทางธุรกิจจึงกลายเป็นอดีตไปแล้ว ทุกวันนี้นวัตกรรมกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญ องค์กรที่สามารถพัฒนาทางเลือกใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ การผลิตหรือกระจายสินค้าจะมีโอกาสเป็นผู้ชนะสูง องค์กรเองก็จะสามารถ ลดต้นทุน เพิ่มผลิตผล ผ่านนวัตกรรมและการสร้าง

ความแตกต่างในตลาด (Tekin, 2003 : 243-250) อีกทั้งนวัตกรรมทำให้องค์กร สามารถเปิดตลาดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือบริการใหม่ ๆ การสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นมาจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างมากสำหรับกลยุทธ์การแข่งขันและกลยุทธ์องค์กรในศาสตร์สาขารจัดการกลยุทธ์นับจากนี้ไป (ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2555 : 9)

ดังนั้นการนำกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process: AHP) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน และสามารถเข้าใจได้ง่าย (วิฑูรย์ ต้นศิริคงคล, 2557 : 4) มาวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ นวัตกรรมในองค์กร ผ่านกลุ่มวิศวกร นักวิจัยและผู้บริหารระดับต้นซึ่งมีหน้าที่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร จะทำให้ผู้บริหารระดับสูงสุดตัดสินใจเลือกนำปัจจัยนั้นมาประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์หรือนโยบายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จนสามารถแข่งขันได้ทางธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process: AHP)
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดลำดับปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรจากกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมหรือมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร คือ กลุ่มวิศวกรและนักวิจัย และกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป จากหน่วยงานวิศวกรรม ผลิต และวิจัยและพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ พนักงานระดับบังคับบัญชาขึ้นไปขององค์กรกรณีศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านนวัตกรรม หรือด้านอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรม จากหน่วยงานวิศวกรรม ผลิต และวิจัยและพัฒนา รวมทั้งสิ้น 34 ท่าน และผู้วิจัยยังได้มีการแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นสองกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ในองค์กร คือ กลุ่มวิศวกรและนักวิจัย ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 24 ท่าน กับกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป ได้แก่ ผู้จัดการแผนกขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 10 ท่าน เพื่อเปรียบเทียบผล ซึ่งลักษณะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามที่มีความครอบคลุมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำลังศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีคุณลักษณะคือ มีประสบการณ์ ในงานด้านนวัตกรรมมากกว่า 10 ปี และดำรงตำแหน่งในระดับผู้จัดการบริหารงานด้านนวัตกรรม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งผลการพิจารณา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 กล่าวได้ว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถาม ทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่ 1) หน่วยงาน ฝ่าย หรือแผนก 2) ระยะเวลา ในการทำงานในตำแหน่งของผู้ตอบ 3) ระดับการศึกษา และ 4) อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

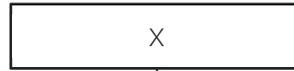
ส่วนที่ 2 เครื่องมือวัดระดับความเข้มข้น โดยการให้ระดับคะแนน และการเปรียบเทียบเป็นคู่ (Pair Wise Comparison) โดยใช้เมตริกซ์เริ่มจากลำดับชั้นบนสุดซึ่งเป็นปัจจัยหลักก่อน แบ่งเป็น 5 หัวข้อ จำนวน 37 ข้อ ประกอบด้วย หัวข้อที่ 1 การสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร จำนวน 6 ข้อ หัวข้อที่ 2 ลักษณะโครงสร้างองค์กร จำนวน 15 ข้อ หัวข้อที่ 3 พฤติกรรมของภาวะผู้นำ จำนวน 10 ข้อ หัวข้อที่ 4 ทรัพยากรขององค์กร จำนวน 3 ข้อ และหัวข้อที่ 5 สภาพแวดล้อมในองค์กร จำนวน 3 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) จำนวน 9 ระดับ ตามเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัดระดับความคิดเห็น (Saaty, T, 1980) ตามตาราง 1

ตาราง 1 ตารางเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบความสำคัญ

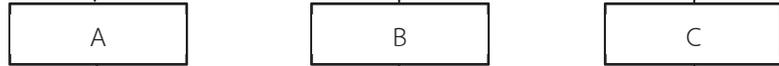
ค่าความสำคัญ	นิยาม	คำอธิบาย
1	มีความสำคัญเท่ากัน	ปัจจัยที่พิจารณามีความสำคัญเท่าเทียมกัน
3	มีความสำคัญมากกว่าพอประมาณ	ปัจจัยที่พิจารณามีความสำคัญมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งพอประมาณ
5	มีความสำคัญมากกว่าอย่างเด่นชัด	ปัจจัยที่พิจารณามีความสำคัญมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งอย่างเด่นชัด
7	มีความสำคัญมากกว่าอย่างเด่นชัดมาก	ปัจจัยที่พิจารณามีความสำคัญมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งอย่างเด่นชัดมาก
9	มีความสำคัญมากกว่าอย่างยิ่ง	ค่าความสำคัญสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในการพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยทั้งสอง
2,4,6,8	เป็นค่าความสำคัญระหว่างกลางของค่าที่กล่าวไว้ข้างต้น	ค่าความสำคัญในการเปรียบเทียบปัจจัยถูกพิจารณาว่าควรเป็นค่าระหว่างกลางของค่าที่กล่าวไว้ข้างต้น

2.2 เทคนิคกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process : AHP) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งองค์ประกอบของปัญหาออกเป็น ส่วน ๆ ในรูปของแผนภูมิลำดับชั้นตามภาพประกอบ 1 แล้วกำหนดค่าของการวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ จากนั้นนำค่าเหล่านั้นมาคำนวณหาว่าปัจจัยและทางเลือกใดมีค่าลำดับความสำคัญสูงสุด

ลำดับชั้นที่ 1 เป้าหมาย

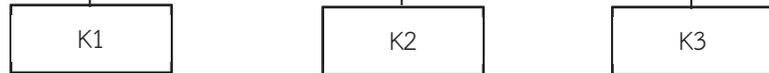
ลำดับชั้นที่ 2 ปัจจัยหลัก

ลำดับชั้นที่ 3 ปัจจัย

ลำดับชั้นที่ 4 ทางเลือก

ปัจจัย

— แสดงการเชื่อมโยงของปัจจัย

ภาพประกอบ 1 ลักษณะแผนภูมิลำดับชั้น

2.3 ซอฟต์แวร์ Microsoft Excel เป็นเครื่องมือช่วยในการสร้างการคำนวณเพื่อหาค่าต่าง ๆ สนับสนุนกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นอย่างลึกซึ้ง

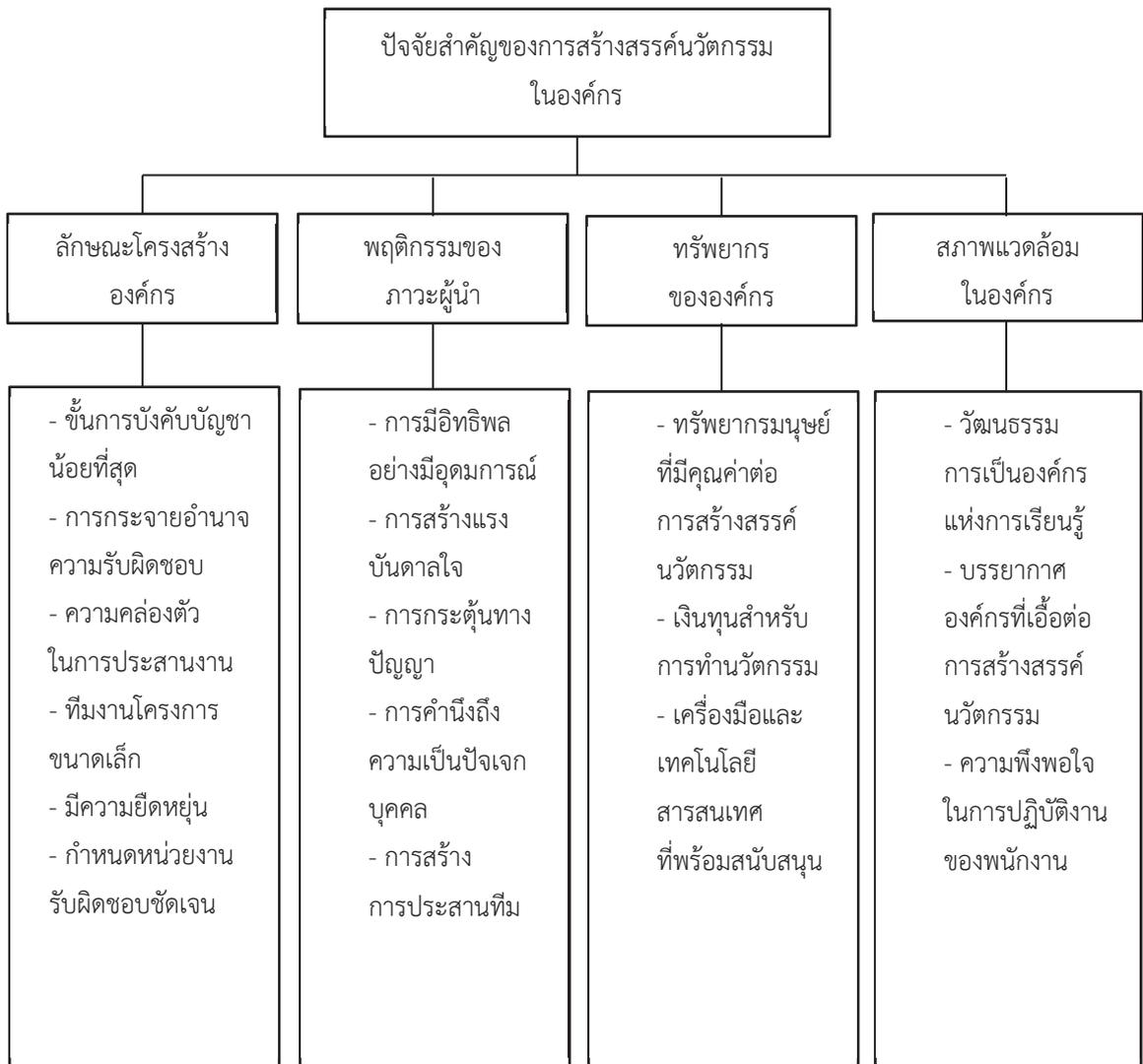
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในการวิจัยดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีการรวบรวมเอาไว้แล้ว อาทิหนังสือ วิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากร ทั้ง 2 กลุ่ม

3.3 ออกแบบโครงสร้างแผนภูมิลำดับชั้นในการตัดสินใจเลือกปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ในองค์กร ซึ่งโครงสร้างแผนภูมิลำดับชั้นที่สร้างขึ้นจะแสดงถึงเป้าหมาย และปัจจัยที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างแผนภูมิลำดับขั้นเพื่อชี้ปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร

3.4 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติเก็บข้อมูลต่อผู้บริหารองค์กรกรณีศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.5 เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ตั้งแต่วันที่ 5-9 มีนาคม พ.ศ. 2561

3.6 นำแบบสอบถามมาตรวจความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.7 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 34 ชุด และมีการแยกเป็น 2 ชุดตามกลุ่มประชากรที่แยกไว้สำหรับการเปรียบเทียบผลมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนแบบสอบถามเป็นดังนี้

4.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

4.2 แบบทดสอบระดับความเข้มข้น ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการนวัตกรรมในองค์กร ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4.2.1 ผู้วิจัยนำค่าการเปรียบเทียบกันเป็นคู่ ๆ จากแบบสอบถามมาใส่ลงในเมทริกซ์เพื่อทำการเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ จากนั้นคำนวณค่าไอเกนเวกเตอร์ (Eigenvector) หรือค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัย ซึ่งวิธีการนี้ผู้วิจัยได้ใช้ Microsoft Excel ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.2 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้ค่าไอเกนเวกเตอร์ที่วัดได้จากอัตราส่วนความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R.) ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างดัชนีวัดความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) กับดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index : R.I.) โดยเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องต้องมีค่าไม่เกิน 0.10 หรือ 10% (Saaty, 1980)

4.2.3 สรุปผลการวิจัย โดยแสดงผลจากการวิเคราะห์ในส่วนของค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัย พร้อมทั้งทำการสรุปว่าองค์กรธุรกิจควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านใดเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมในองค์กร

สรุปผล

จากการประเมินผลทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยรองจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 34 ท่าน ได้ผลตามตาราง 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค่นวัตกรรมในองค์กรโดยพิจารณาครอบคลุมทุกระดับชั้นสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ อันดับหนึ่งคือ ด้านการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค่นวัตกรรม มีคะแนนความสำคัญ 0.1237 อันดับสองคือ ด้านการมีวัฒนธรรมองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีคะแนนความสำคัญ 0.1124 อันดับสามคือ ด้านการมีเงินทุนเพียงพอสำหรับการทำนวัตกรรม มีคะแนนความสำคัญ 0.1071 อันดับสี่คือ ด้านผู้นำมีการสร้างแรงบันดาลใจ มีคะแนน ความสำคัญ 0.1028 อันดับห้าคือ ด้านพนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีคะแนนความสำคัญ 0.0884 อันดับหกคือ ด้านผู้นำมีการกระตุ้นทางปัญญา มีคะแนนความสำคัญ 0.0693 อันดับเจ็ดคือ ด้านผู้นำมีการสร้างการประสานทีม มีคะแนนความสำคัญ 0.0660 อันดับแปดคือ ด้านการมีบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค่นวัตกรรม มีคะแนนความสำคัญ 0.0637 อันดับเก้าคือ ด้านการมีเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศที่พร้อมสนับสนุน มีคะแนนความสำคัญ 0.0519 อันดับสิบคือ ด้านผู้นำดูแลและเอาใจใส่พนักงานเป็นรายบุคคล มีคะแนนความสำคัญ 0.0399 อันดับสิบเอ็ดคือ ด้านการกำหนดหน่วยงานที่มีความสามารถโดดเด่นเหมาะสมกับงานวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจน มีคะแนนความสำคัญ 0.0390 อันดับสิบสองคือ ด้านผู้นำมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีคะแนนความสำคัญ 0.0321 อันดับสิบสามคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนโครงสร้างที่มีอยู่ในแบบที่ง่าย ตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีคะแนนความสำคัญ 0.0276 อันดับสิบสี่คือ ด้านการมีความคล่องตัว ในการประสานงานกับทีมข้ามสายงานหรือแผนกอื่น ๆ มีคะแนนความสำคัญ 0.0221

อันดับสิบห้าคือ ด้านการมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ มีคะแนนความสำคัญ 0.0217 อันดับสิบหกคือ ด้านการมีทีมงานโครงการขนาดเล็ก 6-7 คน ทำให้มีการสร้างความผูกพันและการสื่อสารในทีม มีคะแนนความสำคัญ 0.0217 และอันดับสิบเจ็ดคือ ด้านการมีชั้นการบังคับบัญชาน้อยที่สุด หรือแบนราบ ไม่ซับซ้อน มีคะแนนความสำคัญ 0.0107

ตาราง 2 ผลการประเมินปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร

ปัจจัย	สัดส่วนลำดับ ความสำคัญ	ลำดับ ความสำคัญ
มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม	0.1237	1
มีวัฒนธรรมองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0.1124	2
มีเงินทุนเพียงพอสำหรับการทำนวัตกรรม	0.1071	3
ผู้นำมีการสร้างแรงบันดาลใจ	0.1028	4
พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	0.0884	5
ผู้นำมีการกระตุ้นทางปัญญา	0.0693	6
ผู้นำมีการสร้างการประสานทีม	0.0660	7
มีบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม	0.0637	8
มีเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศที่พร้อมสนับสนุน	0.0519	9
ผู้นำดูแลและเอาใจใส่พนักงานเป็นรายบุคคล	0.0399	10
กำหนดหน่วยงานที่มีความสามารถโดดเด่นเหมาะกับงานวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจน	0.0390	11
ผู้นำมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	0.0321	12
มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนโครงสร้างตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง	0.0276	13
มีความคล่องตัวในการประสานงานกับทีมข้ามสายงานหรือแผนกอื่น ๆ	0.0221	14
มีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ	0.0217	15
มีทีมงานโครงการขนาดเล็ก 6-7 คน ทำให้มีการสร้างความผูกพันและการสื่อสารในทีม	0.0217	16
มีชั้นการบังคับบัญชาน้อยที่สุด หรือแบนราบ ไม่ซับซ้อน	0.0107	17

จากนั้นผู้วิจัยได้มีการแยกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นสองกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ในองค์กร คือ กลุ่มวิศวกรและนักวิจัย จำนวน 24 ท่าน และกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป ได้แก่ ผู้จัดการแผนกขึ้นไป จำนวน 10 ท่าน ได้ผลว่าพบว่า มีความเห็น แตกต่างกันปัจจัยด้านการมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ มีลำดับความสำคัญต่างกัน 5 ลำดับ บรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีลำดับความสำคัญต่างกัน 3 ลำดับ และผู้นำมีการสร้างการประสานทีม มีลำดับความสำคัญต่างกัน 3 ลำดับ และจากการประมวลผล อัตราส่วนความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R.) มีค่าน้อยกว่า 0.10 ซึ่งว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้เปรียบเทียบเป็นรายคู่ของปัจจัยต่าง ๆ และให้คะแนนความสำคัญได้อย่างสอดคล้องกัน

อภิปรายผล

ปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร กรณีศึกษาโรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วพบว่าปัจจัยด้านการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีสัดส่วนลำดับความสำคัญมากที่สุดหรือมีลำดับความสำคัญ เป็นลำดับที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินันท์ วิจิตญาณ (2552 : 64-66) ที่ศึกษากระบวนการด้านนวัตกรรมของเครือข่ายวิชาชีพไทย พบว่าเครือข่ายวิชาชีพไทยมีกระบวนการด้านนวัตกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้านด้วยกันซึ่งมีด้านการพัฒนาพนักงานอยู่ด้วย โดยเครือข่ายวิชาชีพไทยมีการจัดอบรมพัฒนาพนักงานเกี่ยวกับนวัตกรรมในทุกระดับ มีการปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ช่วยเป็นแรงเสริมให้พนักงานในการทำงานนวัตกรรม ทำให้เครือข่ายวิชาชีพไทยประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรม นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2555 : 113) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้องมีความสอดคล้องกับโครงสร้างกลยุทธ์ธุรกิจที่เลือกใช้ด้วยหากธุรกิจเลือกใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้วยนวัตกรรมก็อาจรับพนักงานที่มีความรู้สูง มีทักษะการทำงานสูง ให้ผลตอบแทนสูง และพิจารณาผลงานโดยวัดจากผลงานทางด้านความคิด หรือนวัตกรรม เป็นต้น ส่วน Hitt (1999 : 34-49) กล่าวว่าควรพัฒนาความสามารถในการจัดการทรัพยากรที่มีคุณค่า หายาก และลอกเลียนแบบยาก ให้สอดคล้องกับความต้องการลูกค้า ด้วยการประสานกลุ่มทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ผ่านความรู้ ทักษะพนักงานที่ปฏิบัติด้วยความชำนาญ และ Martins (2003 : 64-74) ได้กล่าวว่า ศตวรรษที่ 21 สินทรัพย์ที่มีค่ามากที่สุดขององค์กรคือ พนักงานที่ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานและผลิตผล (Productivity) ของพนักงานกลุ่มนี้ ผู้บริหารองค์กรควรตระหนักว่า ผลประกอบการขององค์กรที่ดีนั้นเป็นผลมาจากพนักงาน ดังนั้นควรพัฒนาศักยภาพของพนักงานในทุก ๆ ด้าน และรักษาพนักงานไว้กับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานที่มีพฤติกรรมของการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อองค์กร ทั้งนี้ปัจจัยด้านอื่น ๆ ตามลำดับความสำคัญที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2 ล้วนมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรทั้งสิ้น องค์กรจึงควรพิจารณาปัจจัยสำคัญที่เหมาะสมกับองค์กรเพื่อนำไปประยุกต์เป็นกลยุทธ์ หรือนโยบายใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรต่อไป นอกจากนั้นทำให้การสร้างสรรค่นวัตกรรมในองค์กรประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์กรพร้อมกันหลาย ๆ ปัจจัย ที่สำคัญที่สุดคือต้องมีการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรหรือทรัพยากรมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เพราะบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์คือหัวใจสำคัญของทุกองค์กร เมื่อบุคลากรมีความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก็จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จด้านนวัตกรรมในที่สุด

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 34 ท่าน มาแยกออกเป็นสองกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ในองค์กร คือ กลุ่มวิศวกรและนักวิจัย จำนวน 24 ท่าน และกลุ่มผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป ได้แก่ ผู้จัดการแผนกขึ้นไป จำนวน 10 ท่าน พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความเห็นต่อลำดับปัจจัยสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กรตรงกันในลำดับความสำคัญที่ 1-4 ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ นั้นมีความเห็นแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มให้ลำดับความสำคัญแตกต่างกันมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ ด้านมีบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านผู้นำมีการสร้างการประสานทีม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยที่มีลำดับความสำคัญแตกต่างกันมากที่สุดสามลำดับแรกนี้มาทำการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่งจากกลุ่มวิศวกรและนักวิจัย พบว่าเห็นด้วยกับปัจจัยที่มีลำดับความสำคัญ 1-4 ส่วนปัจจัยที่มีลำดับความสำคัญแตกต่างกันมากที่สุดสามลำดับแรกเมื่อเทียบกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารระดับต้นแล้วเห็นว่า

ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยผู้นำมีการประสานทีมมากกว่า เพราะในการดำเนินงานใด ๆ ด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม นั้นเมื่อผู้นำสามารถสร้างการประสานทีมจนทำให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมแต่ละคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ทำงานส่งเสริมกัน โดยมองถึงผลประโยชน์ของหน่วยงานหรือองค์กรเป็นหลักยอมทำให้การสร้างสรรค์นวัตกรรม เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ส่วนผู้ตอบ แบบสอบถามรายหนึ่งจากกลุ่มผู้บริหารระดับสูงได้ให้ความเห็นต่อปัจจัยที่มีลำดับ ความสำคัญแตกต่างกันมากที่สุดสามลำดับแรกเมื่อเทียบกับความคิดเห็นของกลุ่มวิศวกรและนักวิจัยว่าการมีบรรยากาศ องค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมนั้นควรมีอยู่ในองค์กรที่ต้องการสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ตลอดเวลาอาจมี การส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศ หรือกระตุ้นให้เกิดการใช้ความคิดและเปิดโอกาสให้แสดงความคิด อย่างอิสระเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่วนการกระจายอำนาจความรับผิดชอบนั้น ก็ควร มีการเพิ่มอำนาจแก่สมาชิก ในองค์กร เพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำให้ได้ฝึกฝนการเรียนรู้ และการค้นคว้าหาวิธีการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Marquardt (1994 : 30-36)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการไปใช้

- 1.1 แบบสอบถามแบบเปรียบเทียบปัจจัยรายคู่ทุกคู่ (Pairwise Comparison) สามารถแสดงตัวอย่าง ในการตอบ แบบสอบถามแบบเปรียบเทียบปัจจัยรายคู่ โดยแสดงคำอธิบายแต่ละปัจจัยเพิ่มเติม
- 1.2 สามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายข้อ เพื่อให้สามารถอธิบายรายละเอียดของปัจจัยได้ชัดเจน มากยิ่งขึ้น
- 1.3 กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามแบบเปรียบเทียบปัจจัยรายคู่ควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็น ที่ทำการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 องค์กรหรือสถาบันที่มีนโยบายเรื่องการสร้างสรรค์นวัตกรรม สามารถนำปัจจัยด้านการมีทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณค่าไปกำหนดเป็นกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถ ที่สอดคล้องกับ สมรรถนะหลักขององค์กร ซึ่งเป็นแรงเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อองค์กร และลูกค้า
- 2.2 สามารถนำปัจจัยของการสร้างสรรค์นวัตกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในอนาคตมาร่วม พิจารณาด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ รวมทั้งทำการเปรียบเทียบผลการศึกษากับองค์กรอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อนำมา อภิปรายผลการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการบริหารองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- วิฑูรย์ ตันศิริคงคณ. (2557). *AHP การตัดสินใจขั้นสูงเพื่อความก้าวหน้าขององค์กรและความอยู่ที่ดีมีสุขของมหาชน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์เทคโนโลยีและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิรินันท์ วิชิตญาณ. (2552). *กระบวนการนวัตกรรมของเครื่องซีเมนต์ไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กรณีศึกษา บริษัทเดอะ สยาม เซรามิค กรุ๊ป อินดัสทรีส์ จำกัด*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bozkurt, V. (2000). *Information, Community and Turkey*. Istanbul: Sistem Yayincilik.
- Deniz, D. D. (2015). Innovation management in global competition and competitive advantage. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 195, 1365-1370.
- Hitt, M. A., R. D. Ireland, and R. E. Hoskisson. (1999). *Strategic Management: Competitiveness and Globalization*. 3th ed. Boston: South-Western College.
- Marquardt, M. and A. Reynolds. (1994). *The global learning organization*. Burr Ridge, IL: Irwin Professional.
- Martins, E. C. and F. Terblanche. (2003). Building organization culture that stimulates creativity and innovation. *European Journal of Innovation Management*, 6(1), 64-74.
- Saaty, T. (1980). *The analytic hierarchy process*. New York: McGraw-Hill Company.
- Tekin, M., H. K. Gules, and A. Ogut. (2003). *Değişim Çağında Teknoloji Yönetimi*. Şehir: Nobel Yayın Dagitim.

การเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นเทศบาลตำบล :

ศึกษาจากกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง

Changing the Status of Sub-district Administrative Organization to Sub-district Municipality: A Case Study of Huai Bong Sub-district

Administrative Organization

สุกัญญา ธงภักดิ์ และ ประชาสรรค์ แสนภักดิ์²

Sukanya Thongpuk¹ and Prachasan Saenpakdee²

Received : 6 พ.ค. 2561

Revised : 21 ก.ย. 2561

Accepted : 21 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน จากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง และประชาชนในท้องถิ่นตำบลห้วยบง รวมกันเป็นจำนวนทั้งสิ้น 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์แบบอุปนัย วิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล คือ 1) สภาพปัจจุบันของปัญหาที่เกิดจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การขาดความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ในการตรวจแนวเขตการปกครอง 2) ปัญหาที่เกิดจากรัฐ เช่น ความไม่ชัดเจนในตัวหลักเกณฑ์ในการยกฐานะปัญหาของงานของราชการส่วนภูมิภาค 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เช่น การไม่ทำการสำรวจความเห็นจากประชาชน การแสดงให้เห็นถึงความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าประชาชน รวมถึงความไม่ชัดเจนในการสื่อสารเรื่องข้อกำหนดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะ 4) ปัญหาทางการเมืองในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เช่น การใช้อำนาจลงนามของนักการเมืองระดับชาติเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการเมือง การใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเสียงของการเมืองระดับชาติ

คำสำคัญ : องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล การเปลี่ยนสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: sukanya8158@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master of Public Administration Program, Local administration, Faculty of College of Local Government Khonkaen University. Email: sukanya8158@gmail.com

² Dr. Lecturer in Local Administration Faculty of College of Local Government Khonkaen University.

Abstract

This study has a research question in mind. Nowadays, the Sub-district Administrative Organization has problems or obstacles in changing its status to a Sub-district Municipality. The objectives of this study were 1) To study the current situation of process which is occurring due to the change from Sub-district administrative organization to a Sub-district Municipality. 2) To study the obstacles of changing from a Sub-district administrative organization to Sub-district Municipality. The data collecting, the populations were local officials, Sub-district headman, Village headmen, and key community leaders and people in Huai Bong, totaling 49 persons. The instrument used in this study was in-depth interview. Statistics used in data analysis was inductive analysis. Data classification analyzed by comparison.

The study results revealed that the problems of changing the status of the Sub-district Administrative Organization were 1) current problems caused by lacking of cooperation between local administrative organizations those their boundaries are in same administrative district. 2) Problems. caused by government – the indetermination of criterion in changing Sub-district Administrative Organization to Sub-district Municipality and problems in administration of the provincial government service. 3) Problems of participation – that is no the survey of the citizens’ opinion, the need of local politician is more than the views of people and the communication about the principle of citizens’ participation in changing Sub-district Administrative Organization to Sub-district Municipality was not clear. 4) Political problems in process of changing to Sub-district Municipality, using the power of the national politicians for political benefits and using local administrative organization as the national political bastion.

Keywords : Subdistrict Administrative Organization, Subdistrict Municipality, Changing the status of Local Administrative Organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2540 และรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2550 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทยไว้อย่างชัดเจนถึงขั้นมีการบัญญัติไว้เป็นเอกเทศในหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น (มาตรา 281-290) (กรมการปกครอง อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม, 2552 : 75-80) อาทิ ใน มาตรา 281 กำหนดไว้ชัดเจนว่า “ภายใต้ข้อบังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น” อันเป็นผลบังคับให้รัฐต้องให้ความสนใจต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้ประเทศไทยได้กำหนดให้การปกครองท้องถิ่นเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองด้วยกัน 4 รูปแบบ นั่นคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลและองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งปัจจุบันมีสองแห่งนั้นคือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลถือเป็นรูปแบบที่เก่าและเกิดขึ้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ถือเป็น การสร้างท้องถิ่นไทยขึ้นใหม่ซึ่งเป็นหน่วยทางกฎหมาย ที่แยกตัวออกจากหน่วยธรรมชาติหรือท้องถิ่นธรรมดาและเป็นหน่วยที่แยกตัดขาดออกจากสุขาภิบาลที่ดำรงอยู่แต่เดิม ไม่ใช่เป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องหรือต่อเนื่องกับหน่วยสุขาภิบาล (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2542 : 38-40) ดังที่มีการอธิบายและขยายความขึ้นมา ในภายหลังทั้งนี้จุดที่สำคัญของเทศบาลเป็นกิจการที่ประชาชนนั้นได้ดำเนินการตามเจตจำนงของประชาชน หรือเป็นการปกครองท้องถิ่นโดยประชาชนอย่างสมบูรณ์แบบ (โกวิท พวงงาม, 2552 : 122-125) ทั้งนี้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่ประกาศใช้ในปัจจุบันนั้นได้แบ่งประเภทออกเป็นสามรูปแบบ นั่นคือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลในการก่อกำเนิดเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ในการจัดตั้งแต่ประการใดคงจะเป็นเพราะเหตุผลที่ว่ารัฐบาลในขณะนั้นมีความต้องการที่จะยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่แต่เดิม ขึ้นเป็นเทศบาลอันเป็นการนำร่องในการใช้รูปแบบเทศบาลเป็นครั้งแรก การปกครองในรูปแบบของเทศบาลนั้น รัฐบาลคณะราษฎรมีความตั้งใจหรือมีเจตนารมณ์ที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้เกิดการปกครองตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ซึ่งมีความพยายามปฏิรูปท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ในระดับชาติจนได้มีการเริ่มต้นจะยกฐานะสุขาภิบาลจำนวน 35 แห่งที่มีอยู่แต่เดิมของล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ขึ้นเป็นเทศบาล โดยจุดมุ่งหมายของคณะราษฎรมุ่งหมายที่จะพัฒนาการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเดียว คือ เทศบาล ขณะนั้นมีตำบลทั่วประเทศจำนวน 5,334 แห่ง รัฐบาลหวังที่จะยกฐานะตำบลให้เป็นเทศบาล

ล่าสุดร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผ่านประชามติไปแล้ว เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 ที่ผ่านมามี ทำให้ "ร่างพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. และร่างประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" ถูกจับตาจากผู้ที่เกี่ยวข้องอีกครั้งโดยเฉพาะประเด็นเรื่องการยุบองค์การบริหารส่วนตำบล และการกำหนดเกณฑ์จำนวนประชากรเพื่อนำไปสู่การคว่ำรวบพื้นที่ เป็นเทศบาลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้กฎหมายฉบับเดียว สำหรับการนำเสนอร่าง พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวกับท้องถิ่นมีจำนวนหลายฉบับ ทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย จึงต้องยกเลิกไป ไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496 พ.ร.บ.สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พร้อมกับรวบรวมกฎหมายดังกล่าวมาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ใช้ อยู่ในฉบับเดียวกัน เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญ อาทิ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และเป็นนิติบุคคล ส่วนกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ ในการส่งเสริม สนับสนุน และแนะนำการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2537 : 110-118)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่าการปฏิรูปโครงสร้างและอำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกฎหมายที่ใช้มีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขอยู่หลายฉบับ ซึ่งแนวโน้มในอนาคตการเปลี่ยนแปลงองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอาจได้รับความเห็นชอบให้มีการยุบรวมอำนาจการปกครองจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาล ตำบลทั้งหมดทั่วประเทศและในพื้นที่ที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง ก็เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะตลอดระยะเวลา 4-5 ปีย้อนหลังหลายแห่งแต่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ผู้วิจัยศึกษา เป็นกรณีตัวอย่างในครั้งนี้นั้น ไม่มีแนวโน้มที่จะได้เปลี่ยนแปลงฐานะตามองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง

ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้จะพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นเทศบาลตำบล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเน้นการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) อันจะเป็นการตอบโจทย์ในการวิจัย ซึ่งในที่นี้ผู้ที่ให้ข้อมูลได้ประกอบด้วยสามกลุ่มด้วยกันคือ

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาลรวมทั้งสมาชิกสภาเทศบาลปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาลรวมทั้งพนักงานหรือข้าราชการของเทศบาล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานรวมถึงสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดรวมทั้งพนักงานหรือข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 24 คน

กลุ่มประชาชน ได้แก่ ผู้นำในท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) อดีตสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้เห็นมุมมองในปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะ จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทั้งหมดคั้งนี้คือ

2.1 แบบบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2.2 แบบจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม กล้องบันทึกภาพ / เทปบันทึกเสียง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัย กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อประเมินความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ตามความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งตอบใน 3 ลักษณะ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย พร้อมแสดงเหตุผลประกอบการแสดงความคิดเห็น

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อประเมินความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง โดยแสดงความคิดเห็นประกอบกับเหตุผลความประเด็นสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ชั้นเตรียมการ

3.1.1 เลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3.1.2 ทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3.1.3 ผู้วิจัยประสานงานกับผู้รับผิดชอบในพื้นที่ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการศึกษา

3.2 ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ โดยมีผู้ตรวจสอบเครื่องมือก่อนลงพื้นที่ 3 ท่าน คือ ท้องถิ่นอำเภอ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้วิธีการตรวจสอบเครื่องมือจากแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนเก็บข้อมูลจริง และก่อนลงพื้นที่ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 นำหนังสืออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง เสนอกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการศึกษา

3.2.2 ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2.3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล

3.2.4 แบบจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.2.5 กล้องบันทึกภาพ / เทปบันทึกเสียง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์และคำนวณค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติประเมินหาค่าสถิติที่ต้องการสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

3.3.2 แบบสอบถามประเมินความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ประกอบกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย : ตีความ สร้างข้อสรุป ข้อมูลจากรูปรธรรม สิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์

4.2 วิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล : ในเชิงทฤษฎีการได้ข้อมูลจริงจากผู้เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในรูปแบบพรรณนา

4.3 วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล : เปรียบเทียบข้อมูลกับเทศบาลตำบลที่ยกฐานะแล้วเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบหาข้อมูลของปัญหา

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบัง อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลและศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลจากการศึกษาพบว่าปัญหาในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเด็นหลักด้วยกันกล่าวคือ

1. สภาพปัจจุบันของปัญหาที่เกิดจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การขาดความร่วมมือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอาณาเขตติดต่อกันในการตรวจแนวเขตการปกครอง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เช่น การแสดงให้เห็นถึงความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าประชาชน อันเป็นความต้องการของผู้นำที่มีความชอบธรรมตามกฎหมายมากกว่าที่จะมาจากพลังของการประชามหมู่บ้านหรือการประชามตำบลที่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเนื้อหาสาระของการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล นอกจากนี้ยังมีเรื่องความไม่ชัดเจนในการสื่อสารเรื่องข้อกำหนดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะ

3. ปัญหาอันเกิดจากราชการส่วนภูมิภาค เช่น แนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจนในการหารือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ปัญหาทางการเมืองในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลมีความพยายามนำประเด็นการเปลี่ยนแปลงฐานะไปแสวงหาประโยชน์ทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ เช่น ความไม่ชัดเจนในหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล ทำให้เกิดการวิ่งเต้นทางการเมืองในส่วนของผลกระทบภายหลังเป็นเทศบาลตำบลนั้นลักษณะเด่นคือ เรื่องของการกำกับดูแลเทศบาลตำบลถูกกำกับดูแลจากเดิมที่เป็นอำนาจของนายอำเภอโดยตรง ก็อยู่ในกำกับของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งนายอำเภอเป็นเพียงผู้ช่วยกำกับดูแลเทศบาลที่มีในเขตอำเภอ นอกจากนี้เทศบาลจะมีความใกล้ชิด

กับส่วนกลางเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเด็นทางการคลังก็เป็นปัญหาที่ต้องรองงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลัก และยังไม่เป็นไปตามการประมาณการทำให้ประสบปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างมาก

อภิปรายผล

การจัดตั้งและการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลนั้น โดยทั่วไปแล้วมีความมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีอำนาจหน้าที่สามารถให้บริการสาธารณะรวมถึงพัฒนาท้องถิ่นได้ในขอบเขตที่กว้างขวางและมีอิสระในการบริหารงานมากขึ้นด้วย อีกทั้งมีทรัพยากรการบริหารเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งกว่าจะถึงเป้าประสงค์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลนั้น กระบวนการดำเนินการเพื่อขอเปลี่ยนแปลงฐานะนั้นประสบปัญหาอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลซึ่งการดำเนินการที่เป็นปัญหานั้นเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัช ตรีการศิริพันธ์ และคณะ (2546 : 98-102) เพราะ เป็นการศึกษาปัญหาการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล และงานของ อีรเดช สิริอา ไพรัตน์ (2551 : 70-77) ที่ศึกษาประเด็นเรื่องการเมืองในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะโดยศึกษาความขัดแย้งและโครงสร้างทางอำนาจก่อนการเปลี่ยนแปลงฐานะ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537 : 111-120) เพราะศึกษาเรื่องเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์ในการยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น และงานวิจัยของเปรมศักดิ์ กิจรานนท์ (2538 : 60-74) เพราะศึกษาเรื่องอุปสรรคและปัญหาการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่สุขาภิบาลประสบอยู่ ว่าเป็นปัญหาต่อการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลหรือไม่ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลและเปรียบเทียบได้

ดังนั้นงานวิจัยนี้ น่าจะช่วยให้เข้าใจรวมทั้งทราบถึงปัญหาในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลอันอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่น่าจะเป็นประโยชน์แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่จะยกฐานะและเทศบาลตำบลที่ยกฐานะใหม่ทั้งการบริหารงานรวมทั้งการพัฒนาให้เทศบาลเกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นการปกครองของประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลนั้นพอที่จะประมวลข้อมูลเพื่อเป็นข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลอาจมีความจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันกล่าวคือ

1.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรมีความชัดเจนในเรื่องแนวทางปฏิบัติแม้ปัจจุบันจะมีคู่มือที่เป็นแนวทางในการขอเปลี่ยนแปลงฐานะแต่ก็มีบางประเด็นที่ไม่ได้สื่อสารให้เกิดความชัดเจน เช่น เรื่องจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมในการทำประชาคมและสัดส่วนที่เห็นด้วยควรระบุให้ชัดเจน เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของท้องถิ่นจะได้ไม่เกิดปัญหาและความสับสนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการขอยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล นอกจากนี้

กรณีหลักเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงฐานะ ควรมีการกำหนดเรื่องของรายได้ให้ชัดเจนขึ้นตามภาวะทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการบริหารองค์กรและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 องค์กรบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะควรมีการประสานงานกันเพื่อไม่สร้างความขัดแย้งหรือความล่าช้าในการดำเนินการ เพราะการขอเปลี่ยนแปลงฐานะนับเป็นสิทธิขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมในการยกฐานะ ในขณะที่ยกกันองค์กรบริหารส่วนตำบลที่จะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลควรมุ่งถึงความพร้อมของทางการบริหารขององค์กรและความพร้อมทางการเมืองควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะความพร้อมทางการบริหารการคลัง เพราะการบริหารงานท้องถิ่นถือว่างบประมาณของท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตน หากหวังเพียงพึ่งงบประมาณอุดหนุนก็เท่ากับว่าท้องถิ่นยังพึ่งตนเองไม่ได้ นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการล่วงหน้าก่อนขอเปลี่ยนแปลงฐานะอย่างน้อยประมาณ 2-3 ปี เพื่อให้เป็นประเด็นสาธารณะ และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

1.3 ควรมีการกำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบลที่จะขอเปลี่ยนแปลงฐานะวางแผนการบริหารรองรับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล สำหรับการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาภายหลังการเป็นเทศบาลตำบลนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเป็นแผนระยะยาวเพื่อให้ประชาชนได้ทราบแนวทางการดำเนินการในระยะยาว เพราะในระหว่างทางอาจเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจกำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบล ที่จะขอเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว 15 ปี โดยแบ่งเป็นช่วงว่าในระยะ 5 ปีแรกจะดำเนินการบริหารจัดการอย่างไร ในระยะ 5 ปีถัดมาจะดำเนินการอะไรบ้าง และใน 5 ปีถัดไปเทศบาลจะมีสภาพเป็นอย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้เห็นภาพในอนาคตของเทศบาลตำบล

1.4 การเปลี่ยนแปลงฐานะองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลควรพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสภาพของความเป็นชุมชนเป็นหลักมากกว่าที่จะเป็นความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติที่เจาะจงเพื่อเอื้อประโยชน์ทางการเมืองแก่กัน ซึ่งหากบางองค์กรบริหารส่วนตำบล ที่มีสภาพที่ไม่ค่อยพร้อมยกฐานะ แต่ได้รับการพิจารณาเพราะปัจจัยทางการเมืองเป็นหลักอาจกระทบต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลได้เช่น ความไม่พร้อมของบุคลากรหรือทางการคลังท้องถิ่น

1.5 องค์กรบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการสร้างเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลอย่างกว้างขวาง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการยกฐานะอย่างแท้จริง เพราะเจตนาารมณ์ของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดความเป็นไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในที่นี่เพื่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้และเข้าใจต่อการปกครองในรูปแบบเทศบาลตำบลอาจจัดให้มีการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อให้มีการถกแถลงถึงข้อดีข้อจำกัดของการเป็นเทศบาลตำบลต่อประชาชน และสุดท้ายให้ประชาชนตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่มีความถูกต้องรอบด้านไม่ควรมีการปกปิดข้อมูลบางอย่าง เช่น เรื่องการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่อาจเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจดำเนินการลงประชามติก็ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงฐานะองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลในระยะแรกเท่านั้น ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นหากจะให้เห็นผลกระทบในระยะยาวและครอบคลุม อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมภายหลังการเปลี่ยนแปลงฐานะไปแล้วในอีกช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจพิจารณา

ช่วงระยะเวลา 10 ปี ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงฐานะจะทำให้เห็นภาพสะท้อนหรือผลกระทบหรือประเด็นปัญหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาถึงรูปแบบในการทำงานแบบเครือข่ายของเทศบาลตำบล เพราะในระยะยาวการทำงานร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นประเด็นที่ท้าทายแก่ท้องถิ่น ประกอบกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลสามารถทำงานร่วมกับองค์กรอื่นในลักษณะสหการได้ แต่ในทางปฏิบัติ ยังประสบปัญหาการทำงานลักษณะดังกล่าวอยู่

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะเปลี่ยนฐานะและเทศบาลตำบล ที่เปลี่ยนฐานะแล้วนั้นอาจจะยังประสบปัญหาอยู่ ดังนั้นหากมีการศึกษาถึงประเด็นเรื่องแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนสนใจและเข้าร่วมต่อการปกครองในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น จะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การปกครองตนเองของประชาชนได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น. (2546). *คู่มือการจัดตั้งยกฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

โกวิท พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ขาสันต์ คงเรือง. (2544). *พัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล*.

วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2542). *การเมืองในระดับท้องถิ่นกับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาเปรียบเทียบการเมืองท้องถิ่นสองนครในเขตภาคเหนือของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการผู้แทนราษฎร.

เปรมศักดิ์ กิรานนท์. (2538). *อุปสรรคและปัญหาการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติเทศบาล. (2496). *ราชกิจจานุเบกษา*. ฉบับกฤษฎีกา 70,14ก.

ไพรัช ตระการศิรินนท์และคณะ. (2546). *การศึกษาการเปลี่ยนฐานะเทศบาล*. กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัย. (2537). *รายงานการวิจัย เหนือการพิจารณาจัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โครงการวิทยาลัยการเมือง.

ธีรเดช สิริอำไพรัตน์. (2551). *การเมืองในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะโดยศึกษาความขัดแย้งและโครงสร้างทางอำนาจก่อนการเปลี่ยนแปลงฐานะ*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยการใช้รูปแบบการเรียนรู้
ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสาร กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Development of The Learning Activity Packages by using the Instructional
Model of Practical Skill on Word Processing Program to Promote the
Information Technology Learning Achievement in Occupational and
Technological Learning of Prathomsuksa 5 Students

วัฒนา ธิมาชัย¹

Wattana Thimachai¹

Received : 6 พ.ค. 2561

Revised : 30 ก.ค. 2561

Accepted : 31 ก.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผล การจัดการเรียนรู้ของชุดกิจกรรม 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรม จำนวน 9 เล่ม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.87 ค่าความยากตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.77 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.938 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t - test แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.63/83.78 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมมีค่าเท่ากับ 0.6174 4) ความพึงพอใจ ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม ทักษะปฏิบัติ โปรแกรมประมวลผลคำ

¹ ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
โทรศัพท์ 08 7255 7197 อีเมล: 0072029watt@gmail.com

¹ Teacher, of Senior Professional Level, Ban Nongpukwan School, under Roi-et Primary Educational Service
Area office 3, Tel. +668 7255 7197 Email: 0072029watt@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) to determine the efficiency of the Learning Activity Packages by using the Instructional Model of Practical Skill on Word Processing Program of Prathomsuksa 5 students to meet the criteria set at 80/80, 2) to find the effectiveness index of the Learning Activity Packages, 3) to study the student's satisfaction toward the Learning Activity Packages. The sample were 30 Prathomasuksa 5 students studying at Ban Nong Pukwan school, under Roi Et Primary Educational Service Area office 3, selected by using purposive sampling. The research instrument were: 1) 9 lessons of the Learning Activity Packages, 2) the 11 lesson plans, 3) a 40 items with 4 choice achievement test with difficult value between 0.30–0.77, discrimination index between 0.27–0.87 and the reliability value at 0.938, and 4) student's satisfaction assessment form toward the Learning Activity Packages. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples. The research results revealed that: 1) the efficiency of the Learning Activity was at 83.51/81.33, 2) the student's post-test learning achievement was statistically higher than those pre-test at the significant level of 0.01, 3) the effectiveness index of the Learning Activity was 0.6174, and 4) the students were satisfied with the Learning Activity at highest level.

Keyword : Learning Activity Packages, Practical Skill, Word Processing Program

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา อารมณ์ สังคมและทักษะ รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลายได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ สถาบันที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงควรมีรูปแบบการศึกษาที่ให้ทางเลือกที่ดีแก่ทุกคน ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการ ความถนัด และข้อจำกัดที่เป็น ข้อแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา และความต้องการของสังคม อีกทั้งการศึกษายังเป็นรากฐานที่ส่งเสริมความเจริญมั่นคงในตัวบุคคล สังคม และประเทศชาติ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ความสามารถและทักษะ พื้นฐานในการครองชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นการให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นพื้นฐานความรู้ ของผู้เรียนที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (ยุวรี เกษมสุขพัฒน์, 2551 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3) ได้กำหนดความหมายของการศึกษา ไว้ในมาตรา 4 ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตลอดชีวิต และแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดที่ 4 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีที่ประกอบด้วยกลวิธีการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดหลัก คือ การจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดเป็นภาระงานให้นักเรียนได้ฝึกฝน ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีมี 4 รูปแบบ ซึ่งครูผู้จัดการเรียนรู้อาจจัดให้ครบทั้ง 4 รูปแบบหรือไม่ครบก็ได้รูปแบบดังกล่าว ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม และการที่ผู้เรียนจะสามารถสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นในโครงสร้างทางปัญญาของตนได้ ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ไม่มีกฎตายตัวว่าต้องใช้กฎหรือขั้นตอนสำเร็จรูปแบบใดโดยเฉพาะ แต่มีแนวทางได้หลากหลายกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่ควรนำมาจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความตระหนักกระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการจัดการ โดยครูต้องจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ให้หลากหลาย อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ กล่าวคือผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ฝึกฝนจนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และรับรู้ขั้นตอนทั้งหมดจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างอัตโนมัติ และนำไปใช้ได้จริง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง ครูจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (ทีศนา เขมมณี, 2552 : 94)

จากการสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ที่ผ่านมาจากครูผู้จัดการเรียนรู้ในกลุ่มพัฒนาการศึกษาโพธิ์เงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่ามีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และมีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนที่เรียนรู้เข้าไม่มีความกระตือรือร้น ขาดทักษะการปฏิบัติงานทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 80 ตามเกณฑ์ที่กำหนด (โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น, 2560: 15)

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา กล่าวคือเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นสื่อที่เป็นลักษณะสื่อประสม เป็นการนำเสนอตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกันนำมาใช้ประกอบกัน อาจจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้และอาจจัดทำไว้เป็นชุด ๆ ชุดกิจกรรม อาจประกอบด้วยเนื้อหาสาระ คำสั่ง ใบงาน แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น โดยนักเรียน

สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถใช้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2551 : 5)

ตามแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านี้ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น กระบวนการจัดการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตการกระทำ ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนจบ อย่างเป็นปกติตามธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป นักเรียนควรได้รับคำแนะนำให้สังเกตจุดสำคัญ ที่ควรเอาใจใส่พิเศษ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตทักษะย่อย โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติสังเกต และทำตามไปทีละส่วนอย่างช้า ๆ ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิตหรือแบบอย่างให้ดู มีผู้สอนคอยชี้แนะช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ แล้วเริ่มทักษะย่อยใหม่ ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว อาจได้รับคำแนะนำ เทคนิควิธีการที่มีประโยชน์เพิ่มเติม เช่น ทำได้ประณีตสวยงาม รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น ปลอดภัยขึ้น ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ต่อเนื่องจนจบ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ (Davies, 1971 : 202)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนา ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ให้ครบองค์รวมของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การจัดการเรียนรู้จึงต้องกำหนดเป็นภาระงานให้นักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม เพื่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ออกมาของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์เงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 312 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 เรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มต้นใช้งาน เล่มที่ 2 เรื่อง การใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ดเบื้องต้น เล่มที่ 3 เรื่อง การสร้างและจัดการไฟล์เอกสาร เล่มที่ 4 เรื่อง การตกแต่งแบบอักษรและรูปแบบเอกสาร เล่มที่ 5 เรื่อง การสร้างตาราง เล่มที่ 6 เรื่อง การวาดรูปร่างและรูปทรงต่าง ๆ เล่มที่ 7 เรื่อง การแทรกรูปภาพ เล่มที่ 8 เรื่อง การสร้างแผนภูมิ และ เล่มที่ 9 เรื่อง การตกแต่งเอกสารด้วยเทคนิคพิเศษและการพิมพ์

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 ชี้แจงการจัดการเรียนรู้และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของแต่ละเล่มตามลำดับ คือ ชี้แจงการใช้เอกสาร ทดสอบก่อนเรียน ศึกษาเนื้อหา การเรียนรู้ ทำแบบฝึกหัด ทดสอบหลังเรียน โดยมีการเก็บบันทึกคะแนนจากการตรวจแบบฝึกหัด การสังเกตการร่วมกิจกรรม และการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเรียนครบทั้ง 9 เล่ม

3.4 ให้นักเรียนตอบแบบประเมินความพึงพอใจ

3.5 รวบรวมผลการประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยนำผลคะแนนจากการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คะแนนผลสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนหลังเรียนและผลจากการตอบแบบประเมิน

ความพึงพอใจของนักเรียนที่รวบรวมได้และบันทึกในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล จากผลการทดลองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ 80/80 และค่าที (t-test) ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม จากผลคะแนนจากการใช้เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่างหลังใช้ชุดกิจกรรมและคะแนนผลสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ตามเกณฑ์ 80/80

4.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์จากคะแนนผลสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

4.3 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

4.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน คือ การหาผลรวมและค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบ การเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชุดกิจกรรม	คะแนนประสิทธิภาพ กระบวนการ (E ₁)	คะแนนประสิทธิภาพ ของผลลัพธ์ (E ₂)
เล่มที่ 1 เรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มต้นใช้งาน	83.49	83.00
เล่มที่ 2 เรื่อง การใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ดเบื้องต้น	84.76	83.67
เล่มที่ 3 เรื่อง การสร้างและจัดการไฟล์เอกสาร	86.29	84.67
เล่มที่ 4 เรื่อง การตกแต่งแบบอักษรและรูปแบบเอกสาร	83.22	83.00
เล่มที่ 5 เรื่อง การสร้างตาราง	84.00	83.67
เล่มที่ 6 เรื่อง การวาดรูปร่างและรูปทรงต่าง ๆ	84.83	84.67
เล่มที่ 7 เรื่อง การแทรกรูปภาพ	85.50	83.67
เล่มที่ 8 เรื่อง การสร้างแผนภูมิ	85.17	84.33
เล่มที่ 9 เรื่อง การตกแต่งเอกสารด้วยเทคนิคพิเศษและการพิมพ์	84.37	83.33
เฉลี่ย $E_1/E_2 = 84.63/83.78$		

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เฉลี่ย เท่ากับ 84.63/83.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ 80/80

เมื่อพิจารณาเป็นรายเล่มพบว่า เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกเล่มมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบค่าที่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศและเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	\bar{x}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	40	21.27	2.99	22.24	0.000
หลังเรียน	40	32.83	2.42		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 3 ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมของ คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน	ผลรวมของ คะแนนทดสอบ หลังเรียน	E.I.
30	40	638	985	0.6174

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.6174 หรือคิดเป็นร้อยละ 61.74

ตาราง 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D	แปลผล
1	นักเรียนได้รับความสนุกสนานในการเรียนรู้	4.87	0.43	มากที่สุด
2	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ครูนำเสนอ	4.80	0.55	มากที่สุด
3	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.90	0.40	มากที่สุด
4	นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมที่ครูกำหนดให้	4.90	0.40	มากที่สุด
5	นักเรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระตามศักยภาพของตนเอง	4.97	0.18	มากที่สุด
6	นักเรียนมีโอกาสได้เรียนร่วมกันและปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ	4.97	0.18	มากที่สุด
7	การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	4.90	0.40	มากที่สุด
8	เนื้อหาและกิจกรรมที่ครูนำเสนอมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน	4.87	0.43	มากที่สุด
9	ครูและนักเรียนมีการประเมินผลงานของนักเรียนร่วมกัน	4.87	0.43	มากที่สุด
10	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง	4.90	0.40	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.89	0.39	มากที่สุด

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนสูงสุด คือ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระตามศักยภาพของตนเอง และนักเรียนมีโอกาสได้เรียนร่วมกันและปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 ส่วนข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ครูนำเสนอ คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.80

สรุปผล

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สารสนเทศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เฉลี่ย เท่ากับ 84.63/83.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ 80/80

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เท่ากับ 0.6174

3. นักเรียนมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำข้อค้นพบมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.63 /83.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แสดงว่าชุดกิจกรรมแต่ละเรื่องมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานและการทดสอบย่อยท้ายแผน ระหว่างเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 84.63 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.87 เนื่องจากผู้วิจัยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยเลือกใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด รุ่น 2013 มาเป็นเนื้อหา แล้วจัดทำเป็นชุดกิจกรรมโดยยึดแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะปฏิบัติ คือ ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ เหล่านี้ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่มีขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสาธิตการกระทำ ให้ผู้เรียนเห็นทักษะหรือการกระทำในภาพรวม โดยครูสาธิตให้ดูตั้งแต่ต้นจนจบ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติย่อย ๆ ให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามอย่างช้า ๆ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิต หากติดขัดจุดใดครูผู้สอนควรให้คำชี้แนะและช่วยแก้ปัญหาจนกระทั่งทำได้หรือผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากชุดกิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 ขั้นใช้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้วผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่สามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เร็วขึ้น ง่ายขึ้น เป็นต้น แล้วจัดทำเป็นชุดกิจกรรมขึ้นมา ซึ่งแต่ละเล่มประกอบด้วย 1) ปกหน้า 2) คำนิยาม 3) คำนำ 4) คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรม 5) สารบัญ 6) สาระสำคัญ 7) มาตรฐานและตัวชี้วัด 8) จุดประสงค์การเรียนรู้ 9) สาระการเรียนรู้ 10) แบบทดสอบก่อนเรียน 11) แบบฝึกหัด 12) แบบทดสอบหลังเรียน และ 13) เอกสารอ้างอิง สอดคล้องตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 95) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ใบงานหรือคำสั่งให้ปฏิบัติ แบบทดสอบวัดผลความก้าวหน้าของผู้เรียน และสื่อต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ อาจเป็นบทความ เนื้อหาเฉพาะ จุลสาร ใบความรู้ เป็นต้น องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ เนื้อหา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีกิจกรรมให้เลือกหลาย ๆ อย่าง วัสดุประกอบการเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กิจกรรมสำรวจหรือกิจกรรมเพิ่มเติม และคำชี้แจงวิธีใช้ชุดกิจกรรม ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากนั้นก็นำชุดกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสม

และผ่านการหาคุณภาพในภาพรวม ที่มีความเหมาะสมขององค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ตลอดจนการจัดทำรูปแบบสวยงาม ประณีต รูปภาพประกอบดึงดูดความสนใจ เนื้อเรื่องในเอกสารเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการและต้องการของผู้เรียน ใช้ภาษาง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เนื้อเรื่องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ การสร้างมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำมาใช้จริง ซึ่งเป็นส่วนเสริมให้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองการเรียนรู้ ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ศิริกนก สุวรรณธาดา (2550 : 103) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องการใช้ซอฟต์แวร์ประมวลคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา ค้นคว้า พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่อง การใช้ซอฟต์แวร์ประมวลคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 85.13/85.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ รวีวรรณ โชนงนุช (2551 : 117) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนลายสังคโลกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองเสด็จ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 82.38/87.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ วรณพรรณ เลิศวัตรกานต์ (2557 : 71) การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้านการฟังและพูด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 90.27/94.95

2. ค่าดัชนีประสิทธิผล ของการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.6174 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านการเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.74 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ อนงค์ ทิวะสิงห์ (2554 : 106) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวของเดวิส ที่มีต่อการเรียนทักษะปฏิบัติของนักเรียน เรื่อง การปลูกไม้ดอกไม้ประดับในภาชนะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7753 แสดงว่ามีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 77.53 สอดคล้องกับ สุชาดา จงรักวิทย์ (2554 : 86) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การสร้างงานจากโปรแกรมประมวลผลคำ พบว่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การสร้างงานจากโปรแกรมประมวลผลคำ มีค่าเท่ากับ 0.7435 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 74.35 และสอดคล้องกับ วรณพรรณ เลิศวัตรกานต์ (2557 : 84) การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.3324 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 33.24

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมมีคุณสมบัติในการถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน มีการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและความคงทนในการจดจำ ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการเรียนรู้จากชุดกิจกรรม จากผลดังกล่าวเป็นสิ่งยืนยันได้อีกทางหนึ่งว่าการใช้ชุดกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนพัฒนาได้สูงขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สุวรรณ พรหมรับ (2551: 102) ได้วิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ เรื่อง คอมพิวเตอร์พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ดวงทิพย์ เกษมสุข (2550: 60) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ เรื่อง การประกอบอาหารและเครื่องดื่ม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติระดับพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้จัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ควรนำชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีคุณภาพและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.2 ก่อนการนำชุดกิจกรรมไปใช้จัดการเรียนรู้ ครูต้องศึกษามาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคำชี้แจง จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการและแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมและวิธีการแก้ปัญหาเมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามที่ระบุได้

1.3 ครูควรแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ วิธีการใช้ การวัดผลประเมินผล ให้นักเรียนเข้าใจก่อนเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องให้ความเป็นกันเอง กระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด เสนอแนะแนวทาง ส่งเสริมโดยการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ควรมีการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และเมื่อประเมินนักเรียนแล้ว ควรแจ้งผลการประเมินทุกครั้งที่ปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นหรือเรื่องอื่น ๆ

2.2 ควรวิจัยความคงทนในการเรียนรู้เมื่อเรียนโดยการใช้ชุดกิจกรรม

2.3 ควรวิจัยการถอบทเรียนของครูและผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดวงทิพย์ เกษมสุข. (2550). *รายงานการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทีศนา แชมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยุวรี เกษมสุขพัฒน์. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกปฏิบัติ เรื่อง การซ่อมแซมเสื้อผ้าของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบทเรียนแผ่นวีดิทัศน์กับการเรียนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รวีวรรณ โชนงูช. (2551). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนลายสังคโลกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น. (2560). *รายงานผลการปฏิบัติราชการประจำปีการศึกษา 2559*. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น.
- วรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์. (2557). *การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริกนก สุวรรณธาดา. (2550). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ สาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่อง การใช้ซอฟต์แวร์ประมวลคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาดา จงรักวิทย์. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การสร้างงานจากโปรแกรมประมวลผลคำ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพรรณ พรหมรับ. (2551). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์กับการเรียนแบบทักษะกระบวนการปฏิบัติ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). *19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อนงค์ ทิวะสิงห์. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวของเดวิสที่มีต่อการเรียนทักษะปฏิบัติของนักเรียน เรื่อง การปลูกไม้ดอกไม้ประดับในภาชนะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Davies, I.K. (1971). *The Management of Learning*. London: McGraw - Hill.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

Development of Program for Strengthening Teachers' Competency on Student-centered Learning Management for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24

ไพรวรรณ ดอนกระสินธุ์¹ และ อำนาจ ชนะวงษ์²
Paiwan Donkarsin¹ and Amnaj Chanawongse²

Received : 4 พ.ค. 2561

Revised : 4 ก.ย. 2561

Accepted : 5 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) พัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน จากประชากรทั้งสิ้น 2,139 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ต่อจากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) องค์ประกอบสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม สมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 9276 4182

² อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 1183 0159

¹ Master's Degree, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakam university, Tel. +668 9276 4182

² Lecturer of Educational Administration and Development, Mahasarakam university, Tel. +668 1183 0159

Abstract

This research aims to 1) study the components and indicators of teachers' performance in student-centered learning management; 2) study the current state and the desired state of teacher performance in student-centered learning management. 3) develop program for strengthening teachers' performance in student-centered learning management. The populations in this study were school administrators and teachers. 335 samples were selected from a total of 2,139 people by using stratified random sampling and simple random sampling technique. Research instruments were evaluation form of components and performance indicators of teachers in student-centered learning management, questionnaire of the current state and desired state of teachers' competencies in student-centered learning management and evaluation form of program for strengthening teachers' competency in student-centered learning management. The statistics used in the research were average and standard deviation. The results of this research: revealed that 1) there are three elements and sixteen indicators of the teachers' competency components in student-centered learning management. 2) current state and desired state of the teacher's competence in student-centered learning management was at low level and the desired state was at the highest level 3) Program for strengthening teachers' competency in student-centered learning management was the most appropriate in general.

Keywords : Development Programs, Teachers' Competency, Student-centered Learning Management

บทนำ

ความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนในหมวด 4 มาตรา 22-30 มีนัยยะ ตามสาระที่กำหนดว่า สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาโดยยึดหลักให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามศักยภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การผสมผสานสาระความรู้ การบูรณาการ คุณธรรม ค่านิยมในทุกวิชา พึ่งจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีกลไกสำคัญคือ ให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และในการพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน การประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ผู้เรียนควรมีผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระสำคัญตามความในมาตราดังกล่าวคือความได้ว่า หากการจัดการศึกษาของครูมีการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว คงไม่มีคำกล่าวที่ว่า ระบบการศึกษาไทยและการวิจัยไทยตกอยู่ในภาวะล่อเลียนและพึ่งพาแหล่งความรู้ และนิยมการเรียนรู้จากแหล่งภายนอกมากกว่า

เพราะครูคือกลไกสำคัญของการจัด การศึกษาที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการวิจัย การเผยแพร่เทคนิค การเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งเน้นทักษะการคิด และความสามารถเชิงวิชาการให้กับบุคลากรในโรงเรียน จึงเป็นเรื่อง ที่ทุกฝ่ายต้องตระหนัก และร่วมมือกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 57-63)

นอกจากนั้นนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต และได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ คือการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนซึ่งการเปลี่ยนบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ ว่าการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียน ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 50)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-Net) ในปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกรายวิชา และผลการจัดลำดับ ผลการทดสอบทั่วประเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้งหมด 42 เขต พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีผลการสอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลำดับที่ 42 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลำดับที่ 41 และผลการวิเคราะห์คะแนนสอบในแต่ละรายวิชาในระดับประเทศพบวิชาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ และผลการวิเคราะห์คะแนนสอบในแต่ละรายวิชาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า นักเรียนมีทักษะด้านการคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์น้อยมากและมีผลคะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทุกรายวิชา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านวิชาคิดคำนวณไม่ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2560 : 9)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นดังกล่าว และมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มุ่งเน้นแนวทางการจัดการศึกษา ให้ประชากรวัยเรียนมีโอกาสรับการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานเต็มตามศักยภาพและพัฒนาผู้เรียนสู่คุณภาพ ระดับสากลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาข้าราชการครูให้เกิดความรู้และเข้าใจ ในแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียน เป็นคนเก่งคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 2,258 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 119 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,139 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24, 2560 : 80)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 315 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling technique) บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 35)

2.3 วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้ศึกษาเอกสาร วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ 6 วิธี ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต 3) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 4) การระดมสมอง 5) การศึกษาดูงาน 6) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินโปรแกรม (โดยประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .8-1.0

2.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .812 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .867

2.3 แบบสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice) ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานบริหารวิชาการ

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เดินทางไปประเมินด้วยตนเอง โดยการใช้แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด, ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยคำนวณ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบันเท่ากับ .812 และ สภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .867

สรุปผล

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าได้ 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1) ความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2) ทักษะ มี 8 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล มี 3 ตัวชี้วัด และมีระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการเสริมสร้าง 6 วิธี คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การระดมสมอง การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3. โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านความเหมาะสมโดยรวมของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ แล้ววิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาได้องค์ประกอบในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบแต่ละด้านมาทำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเป็นผู้ประเมิน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ อยู่ระดับมากที่สุด ทักษะ และคุณลักษณะ อยู่ในระดับมาก ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 3 นั้นสอดคล้องกับ อารมณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2548 : 22-23) ได้ให้ความหมาย Competency หมายถึงความสามารถหรือศักยภาพหรือสมรรถนะซึ่งเป็นตัวที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมแสดงออกเป็นการตอบคำถามว่าทำอะไรที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ (How) มากกว่าการตอบคำถามว่าอะไรเป็นสิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังหรือต้องการ (What) ทั้งนี้การกำหนด (Competency) จะแบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ครูต้องมีข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรมสัมมนาหรือการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองรวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กับผู้รู้ทั้งในสายวิชาชีพเดียวกันและต่างสาขาวิชาชีพ

1.2 ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่ครูจะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นโดยจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อฝึกการปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมาโดยทักษะ

1.3 คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) หมายถึง ความคิดความรู้สึกเจตคติทัศนคติแรงจูงใจ ความต้องการส่วนบุคคลของครูพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลนั้นจะเป็นสิ่งที่ติดตัวมาและไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

2. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมรายด้าน องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันด้านความรู้ มีสภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนไม่ได้รับการส่งเสริมให้การอบรมในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องทำให้ครูมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชรินทร์ พิขสิทธิ์ (2547 : 50) การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนสิงห์โคกดงมันแห่งงามวิทยาคม ที่มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง และครูจัดการเรียนรู้โดยยึดตัวครูเป็นสำคัญด้านทักษะ มีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่อยู่ในระดับน้อยจึงส่งผลให้ทักษะในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อย และอาจมีผลจากการที่ครูไม่ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการอบรมในเชิงปฏิบัติการในด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องเพราะไม่ต้องการดึงครูออกจากห้องเรียน ด้านคุณลักษณะมีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนยังคงยึดติดการสอบแบบดั้งเดิมคือยึดตัวครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงทำให้ครูผู้สอนมีทัศนคติที่มองผู้เรียนเป็นผู้ได้รับการเรียนรู้ตามที่ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน หรือเน้นความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นหลัก

2.2 สภาพพึงประสงค์ ด้านความรู้ มีสภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความตื่นตัวในพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดไว้ ดังนั้นจึงส่งผลให้ครูต้องมีการศึกษาหาความรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ดีและยิ่งเข้าใจยิ่งขึ้น ด้านทักษะมีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อครูมีความต้องการในการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ย่อมต้องการที่จะนำความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง ซึ่งการที่จะนำความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ดีและเชี่ยวชาญ ด้านคุณลักษณะ มีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่เสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้ได้ผลดีที่สุ่นั้น ควรเริ่มจากการปรับแนวคิดของครูเสียก่อน เมื่อปรับความคิดให้ของผู้ครูสอนให้สอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนสำคัญได้แล้ว ย่อมส่งผลดีต่อการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้วย

3. การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตรคือผู้วิจัยได้เริ่มต้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็น เมื่อได้ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นแล้ว ได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมตามขั้นตอนที่เป็นระบบกล่าวคือได้ดำเนินการเตรียมการ เพื่อยกร่างโปรแกรมและประเมินโปรแกรมฉบับยกร่างโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการ

พัฒนาโปรแกรมหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ (ปัญญา แก้วกล้า, 2547 : 28-30) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูชัย สมितिไกร (2550 : 29 – 41) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำมาอบรมพัฒนาบุคคล พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมหรือโปรแกรมพัฒนาบุคคลนั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมาก ดังนั้นเพื่อให้หลักสูตรหรือโปรแกรมมีคุณภาพสามารถพัฒนาหรืออบรมบุคคลได้ตรงตามจุดหมายของโปรแกรมต้องดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การติดตามผลการอบรม 5) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดยในโปรแกรมมีวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมของงานวิจัยดังกล่าวและมาพัฒนาโปรแกรม โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรม 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้และ 6) การวัดและประเมินผล ดังนั้นจึงน่าจะเชื่อถือได้ว่าโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษา สภาพพึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ ด้านความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ในขั้นเตรียมการนั้น ในส่วนการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ตามสาระที่กำหนดไว้ในโปรแกรมนั้น ต้องอาศัยวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอย่างดี เพราะว่าการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือเป็นเรื่องที่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้จะสามารถให้ข้อเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ผลในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

1.3 การนำโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้นั้นควรนำไปอบรมช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อแก้ปัญหาให้ครูได้มีเวลาอยู่กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 24 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้ระบบการอบรมพัฒนาออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ชูชัย สมितिไกร. (2550). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ปัญญา แก้วกล้า. (2547). *การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ พิซสิงห์. (2547). *การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนสิงห์โคกดงมันแห่งามวิทยาคม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศปีการศึกษา 2560*. กาลสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). *Competency Dictionary*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซนเตอร์.

รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

A Model for Performance Efficiency Development of Subdistrict Municipal Officer in Roi-et Province

ธาวิน ธาระมนต์¹ แดณวิชัย สายรักษา² และ ณรงค์ฤทธิ์ โสภา³
Thawin Tharamon¹ Danwichai Sairaksa² and Narongrit Sopha³

Received : 7 พ.ค. 2561

Revised : 20 ก.ย. 2561

Accepted : 21 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) สร้างรูปแบบและประเมินรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1. กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 320 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) และสหสัมพันธ์เพียร์ ระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2. กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ระยะที่ 3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3. กลุ่มทดลองคือพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 คน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ t-test (Paired-sample t-tests) ผลการวิจัยพบว่า

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
โทรศัพท์ 08 1964 8785 อีเมล: thawin_tharamon@hotmail.com

² ผศ.ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อีเมล: dr.dan2012@hotmail.com

³ รศ.ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อีเมล: narongrit_sopa@hotmail.com

¹ PhD student Doctor of Philosophy Program in Regional Development Strategies
Rajabhat Maha sarakham University Tel. +668 1964 8785, Email: thawin_tharamon@hotmail.com

² Asst. Prof., Chairman. Lecturer of Doctor of Philosophy Program in Regional Development Strategies
Rajabhat Maha sarakham University Email. : dr.dan2012@hotmail.com

³ Assoc. Prof., Committee. Lecturer of Doctor of Philosophy Program in Regional Development Strategies
Rajabhat Maha sarakham University Email. : narongrit_sopa@hotmail.com

1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน และปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท

2) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล พบว่าหลังการทดลองพนักงานเทศบาลตำบลมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา ประสิทธิภาพ พนักงานเทศบาลตำบล

Abstract

This research study used the quantitative and qualitative, divided into three stages. The first stage was the study of casual factors affecting development model of affecting Performance efficiency of Sub-district Municipal Officer in Roi-et Province. The sample consisted of 320 Sub-district Municipal Officer in Roi-et. The second stage was the building a development model of affecting Performance efficiency of Sub-district Municipal Officer in Roi-et Province. This proposed model was criticized by a group of 20 people consisted of experts, academics and those revolved in affecting Performance efficiency. In the third stage, the researcher implemented the model. The model was evaluated by 17 Subdistrict Municipal Officer of - Municipal of Kokokmuang in Phonthong District, Roi-et Province, analyzed by t-test (Paired-sample t Tests) The major findings revealed the followings:

1. The casual factors affecting Performance efficiency of Sub-district Municipal Officer in Roi-et Province were Leadership, Team work, Emotional quotient, Office climate and Role recognition at the .05 level of statistical significance.

2. The development model of affecting Performance efficiency of Sub-district Municipal Officer in Roi-et Province consisted of 15 activities.

3. The evaluation results showed higher the Performance efficiency of Sub-district Municipal Officer in Roi-et Province more Performance efficiency than before implementation of model at the .05 level of statistical significance.

Keywords : Development Model, Efficiency, Sub-district Municipal Officer

บทนำ

การบริหารงานของหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม “ทรัพยากรมนุษย์” นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการบริหารคน (MAN) หรือที่เรียกว่า “การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource)” ซึ่งจัดว่าเป็นต้นทุนทางสังคมหากสังคมใด มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สังคมนั้นจะง่ายต่อการพัฒนา และเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้า สมาชิกในสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในทางกลับกันหากสังคมใด มีทรัพยากรมนุษย์ที่ไร้คุณภาพ สังคมนั้นก็จะเข้าสู่ภาวะวิกฤติ วันนี้สังคมไทยเราต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมกลับคืนสู่การเป็นสังคมคุณภาพ การพัฒนา “คนหรือ ทรัพยากรมนุษย์” ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น ในต่างประเทศนั้นมีการพัฒนา “ทรัพยากรมนุษย์” หรือ “สร้างคน เพื่ออนาคต” กันมานานแล้ว ยังไม่สายจนเกินไปสำหรับการเริ่มต้นในการเตรียมความพร้อมคนไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่ยิ่งทวีมากยิ่งขึ้นในอนาคต หากเรามาดูแนวทางการบริหาร และพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 จะเห็นว่าทิศทางการบริหารสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของโลกยุคปัจจุบัน โดยมองว่า “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ดังนั้น “ทรัพยากรมนุษย์” จึงเป็นสิ่งสำคัญที่องค์การต้องให้ความสนใจตั้งแต่ การสรรหา คัดเลือก การดำรงรักษา และการพัฒนาเพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าแก่องค์กรอย่างแท้จริง สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551 : 124-130) กล่าวถึง การพัฒนาองค์กร ให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ การพัฒนาคนจึงมีวัตถุประสงค์ คือ การเน้นเรื่องการพัฒนาคนโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะคนเป็นหัวใจสำคัญขององค์กร และสังคม การพัฒนาองค์กร และสังคม ก็จำเป็นต้องพัฒนาคนเป็นหลัก หากคนได้รับการพัฒนาจนกลายเป็น คนที่พัฒนาแล้ว คนจะพัฒนาอย่างอื่นให้เจริญขึ้นตามที่เขาต้องการ ซึ่งต้องอาศัยหลักการพัฒนาคน 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาคน มีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคนอยู่ที่การทำให้คนมีคุณภาพและคุณธรรม 2) คนมีคุณภาพ หมายถึง คนที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ในวิชาชีพจนสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อาทิเช่น ในวิชาสาธารณสุข สามารถ ดูแลงานเอง ครอบครัว ชุมชน ให้มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ ในวิชาการเมืองสามารถปกครองตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ และในวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ใช้ และบำรุงรักษาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ และปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ 3) คนที่มีคุณธรรม หมายถึง เป็นคนดี คิดดีและประพฤติดี ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นในสังคม และมีเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละ เพื่อส่วนรวม มองการไกล ไม่ประมาทและมีศีลธรรม เหตุที่คนจะพัฒนาได้จะต้องมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม ก็เพราะหากมุ่ง แต่คุณภาพอย่างเดียว ไม่มีคุณธรรม จะชักนำคนให้มุ่งแต่ประโยชน์ตนฝ่ายเดียว ไม่เผื่อแผ่ผู้อื่น หรือทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย

ปัจจุบันรูปแบบโครงสร้างของการจัดองค์กรและระบบการทำงานของส่วนราชการไทย ได้มีการจัดแบ่งองค์กร ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ซึ่งได้กำหนดโครงสร้าง การจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง 2) ระเบียบบริหารราชการ ส่วนภูมิภาค 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ระเบียบบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้ใช้หลักการ รวมอำนาจบริหาร ซึ่งเป็นการรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายไว้ที่ส่วนกลาง ส่วนการจัดระเบียบบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น ใช้หลักการกระจายอำนาจบริหาร โดยมอบงานราชการบางอย่าง ที่เกี่ยวกับการปกครองและการพัฒนา ท้องถิ่นให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้ปกครองตนเอง

เทศบาลตำบล เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยการปกครองพื้นฐาน ของประเทศโดยแท้จริง และเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงน่าจะรู้ถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี อันส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นการกระจายอำนาจในการบริหารราชการไปสู่ท้องถิ่น ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าถึงการให้บริการของภาครัฐได้อย่างทั่วถึง ด้วยภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เป็นเหตุให้เทศบาลตำบลมีความต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพมาปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรองรับงานที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาทำงาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และภาระงานที่เพิ่มขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ หรือการพัฒนาคน เป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มาจากประชาชน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ได้ถูกปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด เช่น ในรูปแบบสภาตำบลได้หมดไป ถูกปรับเปลี่ยนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล มีแนวโน้ม ลดลงและอาจจะหมดไป เพราะถูกปรับเปลี่ยนหรือยกฐานะเป็นรูปแบบเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองตามลำดับ จึงทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานในเทศบาลตำบล จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็ส่งผลกระทบต่อมายังเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ประการสำคัญที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มาจากการสรุป สอบผลการประเมินประสิทธิภาพ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 กับปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จากกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 พบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินลดลงจำนวน 43 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 21.18 จากทั้งสิ้น 203 หน่วยงาน

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดว่า มีปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าว มาสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจน นำรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้และประเมินผลการทดลองใช้ต่อไป เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงานเทศบาลตำบลให้ดีขึ้น ตลอดจนสร้างความเจริญต่อระบบการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบล และความเจริญของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ ความฉลาดทางอารมณ์ การเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กร การรับรู้บทบาท บรรยากาศของหน่วยงาน และความสามารถในการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Approach) มี 3 ระยะ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ พนักงานเทศบาลตำบล เฉพาะข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,600 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเทศบาลตำบล เฉพาะข้าราชการปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 320 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มแบบระดับชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งแบ่งเป็นอำเภอ โดยการเขียนรายชื่อเทศบาลตำบล และรายชื่อพนักงานเทศบาลตำบลในแต่ละอำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการการจับสลากจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเทศบาลตำบล จนครบตามจำนวนที่ต้องการมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

2.1.1 การมีภาวะความเป็นผู้นำ

2.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์

2.1.3 การเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กร

2.1.4 การรับรู้บทบาท

2.2 ตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่

2.2.1 บรรยากาศของหน่วยงาน

2.2.2 ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

2.3 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ซึ่งเป็นปัจจัยผลลัพธ์ คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้และพัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการ ได้ทำการศึกษาไว้แล้ว อาทิ ฉลอง นาคเสน (2556) และนำเครื่องมือวัดเหล่านั้นมาปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาในครั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแล และให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เสนอไปยังพนักงานเทศบาลตำบลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
- 4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัย
- 4.3 จัดทำข้อมูล และวิเคราะห์ผลตามวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อในรูปแบบรหัส (Coding Form) หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎีชั่วคราวที่สร้างขึ้นก่อนการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติทดสอบ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) (Joreskog, Karl G. & Sorbom, 1998 : 70) เพื่อวิเคราะห์และอธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การวิจัยระยะที่ 2

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พนักงานเทศบาลตำบล 5 คน และประชาชนที่มารับบริการ 5 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล คือตัวแปรอิสระในระยะที่ 1

2.2 ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 คือ ร่างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่าง

ในการพิจารณา ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องวิพากษ์รูปแบบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปรับปรุงรูปแบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และทำการบันทึกภาพบันทึกเสียงทุกเนื้อหา และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความ เพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัย และปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใด (ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1) และนำจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา

5.2 นำกลยุทธ์ที่สร้างขึ้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้น และให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน ผู้วิจัยแบ่งให้หนึ่งเป็นกลุ่มย่อย และร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตนเอง แล้วมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) และนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้สมบูรณ์ขึ้น

5.3 นำรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการ (Workshop) นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบเลือกกิจกรรม ด้วยการให้คะแนนความเห็นชอบ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง =5 คะแนน เห็นด้วย =4 คะแนน ไม่แน่ใจ =3 คะแนน ไม่เห็นด้วย =2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง =1 คะแนน แล้วเลือกรูปแบบกิจกรรมที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความเห็นชอบตั้งแต่ 3.51-5.00 และพัฒนาปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3

เป็นการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มทดลอง ได้แก่ พนักงานเทศบาลตำบลโคกกกม่วง จำนวน 17 คน

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบสอบถามวัดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่เคยใช้ในระยะเวลาที่ 1 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด กับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 3 เดือน

3. ทำการเก็บข้อมูลหลังทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย (Posttest) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม

4. นำแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Paired-sample t-tests) แล้วสรุปผลการดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) เพื่อวิเคราะห์ และอธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. สถิติทดสอบ t-test (Paired-sample t-tests) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผล

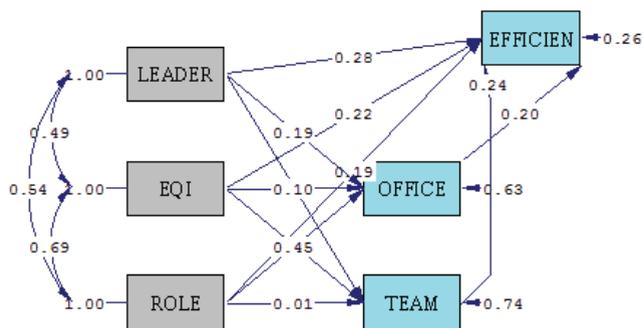
การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ (Beta = 0.285) ปัจจัยด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Beta = 0.252) ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Beta = 0.223) ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน (Beta = 0.195) และปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท (Beta = 0.185) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 ค่าสถิติต่าง ๆ ในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลอิสระตามสมมติฐานกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์
ของตัวแปร ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ดัชนีที่ใช้ตรวจสอบ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติที่ได้	ผลการพิจารณา
1. Chi-Square / df	มีค่า < 3	1.94	ผ่านเกณฑ์
2. GFI	มีค่า ≥ 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
3. AGFI	มีค่า ≥ 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
4. RMSEA	มีค่า ≤ 0.05	0.027	ผ่านเกณฑ์
5. RMR	มีค่า ≤ 0.05	0.025	ผ่านเกณฑ์
6. CN	มีค่า ≥ 200	264.36	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่าโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค - สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1.94 ที่องศาอิสระ (df) 1 มีค่าความน่าจะเป็น (p -value of χ^2) เท่ากับ 0.40485 นั่นคือ ค่าไค - สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดไว้ว่าค่าไค - สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่แตกต่างกัน หรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าดัชนีอัตราส่วนไค - สแควร์ สัมพัทธ์ (Chi-square / df) มีค่าเท่ากับ 1.94 อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดคือ น้อยกว่า 3.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.99 และ 0.93 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มากกว่า 0.95 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.025 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.027 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ น้อยกว่า 0.05 แสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนค่าดัชนีระบุขนาดกลุ่มตัวอย่าง (CN) มีค่าเท่ากับ 264.36 โดยค่า CN ที่ได้มีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบโมเดลในครั้งนี้ มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะทำให้โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถแสดงเป็นรูปภาพได้ดังนี้

Chi-Square=1.94, df=1, P-value=0.40485, RMSEA=0.027

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยประกอบด้วยกิจกรรม 15 กิจกรรม ได้แก่ 1) การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 2) กีฬาสัมพันธ์มิตร 3) บทบาท และหน้าที่ 4) ที่ทำงานคือบ้านหลังที่ 2 5) การศึกษาดูงาน 6) การร่วมกันทำงานเป็นทีม 7) เรียนรู้การพัฒนาบุคคลและทีมงาน 8) การค้นหาผู้นำ 9) สมบัติผลัดกันชม 10) การบรรยายเรื่องความคาดหวังที่ลูกค้าต้องการจากเรา 11) การระดมสมองต้นไม้แห่งความคิด 12) วิธีการบริการประชาชนให้ประทับใจ 13) การรู้จักตนเอง 14) การแสดงบทบาทสมมติ และ 15) กิจกรรม 5 ส.

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าคะแนนเฉลี่ยของการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่าหลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดเพิ่มขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามการตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. สมมติฐาน ข้อ 1. ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กร ด้านการรับรู้บทบาท ด้านบรรยากาศของหน่วยงาน และด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับคำไฟ พลสงคราม (2556 : 102) ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) พบว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความกลมกลืนกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ โดยตัวแปรเชิงสาเหตุ ส่งผลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 5 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ ($\alpha = .55$) 2) การรับรู้บทบาท ($\alpha = .37$) 3) ความกระตือรือร้น ($\alpha = .35$) 4) บรรยากาศองค์การ ($\alpha = .22$) และ 5) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ($\alpha = .09$) และสอดคล้องกับ วิทยา วรชิน (2557: 84) ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเรียงลำดับค่าอิทธิพลรวมจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านความกระตือรือร้น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ และปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท

1.2 ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ฉลอง นาคเสน (2556 : 87) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดบึงกาฬ พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 4 ตัวแปร ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการทำงานเป็นทีมการรับรู้บทบาท และการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ประคอง กองทุ่งมน (2558 : 91) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานการจัดการโรงพยาบาลชุมชนในเขตพื้นที่บริการสาธารณสุขที่ 7 พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อเจ้าหน้าที่กลุ่มงานการจัดการโรงพยาบาลชุมชน ในเขตพื้นที่บริการสาธารณสุขที่ 7 โดยเรียงลำดับค่าอิทธิพลรวมจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท และปัจจัยด้านความซื่อสัตย์ของบุคลากร

1.3 ปัจจัยด้านการเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กร ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านการเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กร ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมเกียรติ ตรีภูมิลพารมย์ (2557 : 97) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 4 ตัวแปร คือ การทำงานเป็นทีม การเป็นข้าราชการที่ดีขององค์กรการรับรู้บทบาท และบรรยากาศของหน่วยงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ คำไผ่ พลสงคราม (2556 : 102) ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (รพ.สต.) 5 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ ($\alpha = .55$) 2) การรับรู้บทบาท ($\alpha = .37$) 3) ความกระตือรือร้น ($\alpha = .35$) 4) บรรยากาศองค์การ ($\alpha = .22$) และ 5) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ($\alpha = .09$) และสอดคล้องกับ สุรินทร์ สากร (2551 : 79) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ 5 ตัวแปร คือ 1) ด้านความกระตือรือร้นสูงสุด ($\beta = .63$) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\beta = 0.32$) 3) ด้านการรับรู้บทบาทในชุมชน ($\beta = 0.23$) 4) ด้านบรรยากาศขององค์กร ($\beta = 0.20$) 4) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\beta = 0.15$)

1.5 ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ คำไผ่ พลสงคราม (2556 : 102) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (รพ.สต.) 5 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ ($\alpha = .55$) 2) การรับรู้บทบาท ($\alpha = .37$) 3) ความกระตือรือร้น ($\alpha = .35$) 4) บรรยากาศองค์กร ($\alpha = .22$) และ 5) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ($\alpha = .09$) สอดคล้องกับ สุนันท์ สาคร (2556: 79) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ 5 ตัวแปร คือ 1) ด้านความกระตือรือร้นสูงสุด ($\beta = .63$) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\beta = 0.32$) 3) ด้านการรับรู้บทบาทในชุมชน ($\beta = 0.23$) 4) ด้านบรรยากาศขององค์กร ($\beta = 0.20$) 5) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\beta = 0.15$) และสอดคล้องกับ ประคอง กองทุ่งมน (2558 : 91) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กลุ่มงานการจัดการโรงพยาบาลชุมชนในเขตพื้นที่บริการสาธารณสุขที่ 7 พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อเจ้าหน้าที่กลุ่มงาน การจัดการโรงพยาบาลชุมชนในเขตพื้นที่บริการสาธารณสุขที่ 7 โดยเรียงลำดับค่าอิทธิพลรวม จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยด้านบรรยากาศของหน่วยงาน ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท และปัจจัยด้านความซื่อสัตย์ของบุคลากร

1.6 ปัจจัยด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสอดคล้องกับ แคมเพียน และฮิกส์ (Campion & Higgs, 1997 : 147-178) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ ของกลุ่มงานและประสิทธิภาพของกลุ่มในองค์การบริหารด้านการเงิน จำนวน 100 คน โดยวัดประสิทธิภาพของทีมจากการผลิตความพึงพอใจของบุคลากร และการบริหารจัดการ พบว่า คุณลักษณะของทีม 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบงาน ด้านกระบวนการ ด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้านองค์ประกอบของทีม และบริบทด้านการบริหาร เป็นตัวทำนายประสิทธิภาพของทีม ทำให้การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มในองค์การบริหารด้านการเงิน สอดคล้องกับ คำไผ่ พลสงคราม (2556 : 102) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล (รพ.สต.) พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 5 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ ($\alpha = .55$) 2) การรับรู้บทบาท ($\alpha = .37$) 3) ความกระตือรือร้น ($\alpha = .35$) 4) บรรยากาศองค์กร ($\alpha = .22$) และ 5) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ($\alpha = .09$) สอดคล้องกับ วิทยา วรชิน (2557 : 84) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบ

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเรียงลำดับค่าอิทธิพลรวมจากมากไปน้อย คือปัจจัยด้านความกระตือรือร้น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ และปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท และสอดคล้องกับฉลอง นาคเสน (2556 : 87) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 4 ตัวแปร ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การรับรู้บทบาท และการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สมมติฐานข้อที่ 2 หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดแล้ว ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำผลจากระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 15 กิจกรรม จากนั้นในการวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้ง 15 กิจกรรม ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองคือพนักงานเทศบาลตำบลโคกกกม่วง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วประเมินผลก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน พบว่าหลังการทดลองพนักงานเทศบาลตำบลโคกกกม่วง มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลอง นาคเสน (2556 : 87) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้รูปแบบทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สุรินทร์ สาคร (2556 : 79) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า หลังใช้รูปแบบแล้วทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ คำไผ่ พลสงคราม (2556 : 102) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล (รพ.สต.) พบว่ารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญ ของการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

เทศบาลตำบล ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวางแผนพัฒนาแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีภาวะความเป็นผู้นำด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรับรู้บทบาท ด้านบรรยากาศของหน่วยงาน และด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานเทศบาลตำบล ในเรื่องดังกล่าวเป็นประจำและต่อเนื่องตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการนำรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ ไปทดลองใช้กับการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย ว่าผลการทดลองใช้รูปแบบจะได้ผลเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปว่า รูปแบบการพัฒนาที่ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เทศบาลตำบลหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- คำไผ่ พลสงคราม. (2556). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฉลอง นาคเสน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบึงกาฬ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประคอง กองทุ่งมน. (2558). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานการจัดการโรงพยาบาลชุมชนในเขตพื้นที่บริการสาธารณสุขที่ 7*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิทยา วรชิน. (2557). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมเกียรติ ตรีภูมพาร์มธวัช. (2557). *รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สุนันท์ สาคร. (2556). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ในการควบคุมและป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดบึงกาฬ. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2534). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108/ตอนที่ 156/ฉบับพิเศษ.
- Campion, M.A. & Higgs. A.C. 1997. *Relationship Between Work Group Characteristics and Effectiveness*. In Human Resource Development Review : Research and Implication. Edited by Darlene Russ – eft et al. California: Sage Publication.

แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

THE GUIDELINES FOR INSTRUCTIONAL DEVELOPMENT OF BUDDHISM SUNDAY SCHOOL

พงษ์ชัย เพ็งศักดิ์นุสรณ์¹ และ สิริินธร ลินจันดาวงศ์²
Pongchai Pensaknusunorn¹ and Sirinthorn Sinjindawong²

Received : 4 มิ.ย. 2561

Revised : 2 ส.ค. 2561

Accepted : 4 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษดิ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์สอนที่เป็นพระและฆราวาสจำนวน 21 รูป/คน ประกอบด้วย พระ 15 รูปและฆราวาส 6 คน โดยผลจากการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรพัฒนาใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร ควรเพิ่มหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการปลูกฝังและเน้นย้ำเรื่องคุณธรรม ศีลธรรม 2) ด้านกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ควรจัดทัศนศึกษาร่วมกับผู้ปกครอง 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดทำแผนการสอน พร้อมทั้งคู่มือการสอน ให้ผู้สอนทุกชั้น 4) ด้านสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรใช้เทคโนโลยีมาช่วยสอนให้มากยิ่งขึ้น 5) ด้านอาคารสถานที่ ควรให้ความสำคัญกับการจัดสถานที่ให้เหมาะแก่การเรียนปรับปรุงสถานที่ให้ทันสมัย 6) ด้านการให้การสนับสนุนนักเรียน ให้ทุนแก่เด็กเรียนดี เพิ่มความหลากหลายของอาหารและจัดการคิวรับอาหารของนักเรียนให้เป็นระบบ

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม
โทรศัพท์ 08 4073 2304 อีเมล: aofpensaknusunorn@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹ Graduate Student of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Sripatum University
Tel. +668 4073 2304 Email: aofpensaknusunorn@gmail.com

² Assistant Professor Dr., Lecturer of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration,
Sripatum University

Abstract

This research was aimed to study the guidelines for instructional development of Buddhism Sunday School, Wat Cholprathan Rangsarit by used a qualitative research. The instrument was used an in-depth interview form as to interview 21 executives and teachers, both monks and general people 15 monks and 6 general people. The research findings indicated that the guidelines on instruction development of Buddhism Sunday School should emphasize on 6 aspects as: 1) Courses: There should be an adult course provided in order to embed and highlight the issues of virtues and morality. 2) Course promotion activities: Field trips should be created through the collaboration with students' parents. 3) Instruction management: Instruction plans as well as manuals should be set for teachers at all levels. 4) Instruction media and facilities: More technologies should be applied to help the instruction. 5) Buildings: The school should give precedence to building arrangement for the instruction suitability; and to building adjustment for more modern looks. 6) Student support: Scholarships should be offered to smart students. More various kinds of food should be prepared. And food receipt among students should also be systematically arranged.

Keywords : The Guidelines for Instructional Development of Buddhism Sunday School

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักการที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดและต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ และให้สถาบันการศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาและในการวิจัยครั้งนี้ผู้สอน ได้มีการจัดการเรียนแบบอาศัยการวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ประพจน์ อยู่สำราญ (2555) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้วัดมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษา รัฐบาลควรจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพราะในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางศาสนา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และวัดเป็นสถาบันทางสังคม ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมาหลายยุคหลายสมัย ให้บุคคลเกิดความรู้คู่คุณธรรมตลอดชีวิต ซึ่งปัจจุบันวัดจำนวนมากจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2560) กล่าวว่า วัดในพระพุทธศาสนามีหน้าที่หลัก คือ เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา พระสงฆ์ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน สั่งสอนให้คนเป็นคนดี ระบบการศึกษาสมัยใหม่และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ทำให้คนไทยห่างไกลออกไปจากวัดมากขึ้นทุกที ทั้ง ๆ ที่วัดยังคงมีภาพของความเป็นผู้ให้อยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากวัดจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้ว ยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของตะวันตก วัดหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและหัวเมืองได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่ แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น มีระดับการศึกษาสูงขึ้น และเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนมีเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระศาสนามากขึ้น วัดกับโรงเรียนก็แยกออกจากกันจนเกือบสิ้นเชิง พระสงฆ์ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่มากับความเจริญสมัยใหม่ ทำให้ขาดสื่อกลางในการรับรู้ร่วมกัน ความเชื่อถือของประชาชนต่อพระสงฆ์ที่เคยนับถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญา คำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์ที่เคยมีค่ายิ่งกลับแปรเปลี่ยนไป บทบาทของวัดและ พระสงฆ์ห่างเหินกับสภาพสังคมและความเจริญที่นับวันจะมีมากขึ้นทุกวัน การที่จะชักนำคนเหล่านั้น ให้เข้าหาหลักธรรมทางศาสนาที่เขายังไม่รู้นั้น เกิดเป็นความไม่เข้าใจกันมากขึ้น

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษ อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “พอ.ช” โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วนำกลับไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (blogspot, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในอดีตยังพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพตามเนื้อหาวิชาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ตามความเหมาะสม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุและผลที่ทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะวิจัยแนวทางการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่า จะหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยกำหนดตัวผู้ตอบที่มีประสบการณ์ทำงาน 1 ปีขึ้นไป เพราะมีข้อมูลที่ตีลึกซึ้ง และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จำนวน 21 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ 1 รูป

1.2 พระสงฆ์ที่สอนประจำภายในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ 14 รูป

1.3 ครูจิตอาสาที่สอนประจำภายในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ 6 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลาวิจัย โดยเริ่มทำการวิจัยตั้งแต่ 1 มีนาคม – 21 เมษายน 2561

2. เครื่องมือในการวิจัย โดยมีการกำหนดโครงสร้างไว้ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) คือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามสำคัญไว้ล่วงหน้า เป็นประเด็นคำถามจากบริบท 5 ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนาแบบมีเป้าหมาย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลแบบกว้าง เพราะไม่ได้จำกัดประเด็นการสนทนา ไม่จำกัดประเด็นคำตอบ และไม่มีการกำหนดเวลาสนทนาที่แน่นอน แล้วแต่ความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการสนทนา ในขณะนั้นแบบเป็นธรรมชาติ ในเรื่องแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2) ปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3) เทคนิคกระบวนการที่ครูอาจารย์ดำเนินการอบรมสั่งสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเป้าหมายของผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่าง ๆ 5) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อมูลบรรยาย เป็นการตรวจสอบเพื่อหาความจริงและความเที่ยง โดยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) จากนั้น จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี แบบสร้างข้อสรุป แล้วผู้วิจัยได้เรียบเรียงนำเสนอข้อมูลในรูปวิธีพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 เป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งฝ่ายพระภิกษุ และฝ่ายฆราวาส มีความเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน คือเห็นว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น เพื่อศึกษารธรรม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความเข้าใจ ความรักในพุทธศาสนา ให้กับเด็กนักเรียน เพื่อให้ นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามครรลองของกรอบศีลธรรม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นคนดีของสังคม ซึ่งสอดคล้องเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนา

วันอาทิตย์เดิมแล้ว คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามา ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วนำมาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ของการพัฒนาเพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐาน แห่งความเป็นไทย ตัวอย่างการสนทนาเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“.....เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ธรรมนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนที่มาเรียนจะได้เป็นคนดี แล้วนำ ความรู้ที่ได้ไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผูกจิตใจให้เป็น คนดี โตไปเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ที่เปี่ยมคุณธรรมอย่างมีคุณภาพ หลักสูตรนี้เป็นการเรียนฟรีสำหรับให้เยาวชนได้เรียน พระพุทธศาสนาเพื่อจรดลงไว้ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้า และเพื่อให้เข้าใจหลักคำสอนอย่างถูกต้อง เพื่อประโยชน์สุข แก่เยาวชนไทย นอกจากนี้ ยังเป็นการปลูกฝังเด็กให้มาเรียนธรรมให้มากขึ้น ให้เด็กไม่เบื่อกับการเรียน สนุกกับการเรียน ให้เด็กเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มีความรู้ มีความสามารถ.....”

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร มีความสำคัญมากเนื่องจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จากเดิมนั้นมีหลักสูตรการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน ทำให้กำหนดทิศทางการสอนได้ไม่ดี และไม่ใช่วิธีแบบที่ควร จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลพบว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ควรจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรเพิ่มหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการเน้นย้ำ เรื่องคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ และควรเพิ่มการเรียนการสอนในช่วงบ่าย เช่น วิชาศิลปะ ตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“.....ควรเพิ่มหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ขึ้นมาด้วย เพื่อเป็นการปลูกฝังและเน้นย้ำเรื่องคุณธรรม ศีลธรรม ให้กับผู้ใหญ่ด้วย นอกเหนือจากเด็ก ๆ”

“.....การทำหลักสูตรทางการเรียนการสอนให้ชัดเจน เนื่องจากความไม่ชัดเจนทำให้กำหนดทิศทางการสอนได้ไม่ดี ไม่ใช่วิธีแบบ มีการประชุมกันทุกๆเดือน สอบถามปัญหาในการเรียนการสอนของแต่ละชั้น ว่าเป็นอย่างไรบ้าง.....”

2) ด้านกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เนื่องจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีกิจกรรมส่งเสริมด้านหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมหลายด้าน ยังไม่มีการทัศนศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง และกิจกรรม การร่วมกันทำความสะอาดภายในวัด ซึ่งจากข้อมูลจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ควรมีการทัศนศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง การเรียนนอกสถานที่ และฝึกด้านพัฒนาสังคม เช่น การทำความสะอาดร่วมกับเพื่อน การเดินเก็บขยะภายในวัด ตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....การพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ที่ดี ในการสอนแต่ละเทอม ควรพาไปสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนา.....”

“.....ฝึกด้านพัฒนาสังคม เช่น การทำความสะอาดร่วมกับเพื่อน การเดินเก็บขยะภายในวัด.....”

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ควรจัดทำแผนการสอน พร้อมทั้งคู่มือการสอน ให้ผู้สอนทุกชั้น เนื่องจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ยังไม่มีคู่มือการสอนที่เป็นเฉพาะ ภายในโรงเรียน อาจารย์บางคนยังไม่มีคู่มือการเรียนการสอน การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพิ่มเวลาสอน ในวิชาเลือกให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถสอนเนื้อหาได้ครบ และผู้สอนควรเข้าสอนให้ตรงเวลา ไม่ควรขาดสอนเนื่องจาก บุคลากรน้อย ไม่เพียงพอต่อนักเรียน ตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....อยากให้โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพิ่มเวลาสอนในวิชาเลือกให้มากขึ้น เนื่องจากเวลาจำกัด ทำให้ไม่สามารถสอนเด็กได้ละเอียด.....”

“.....การเรียนแบบออกนอกห้องเรียน พาเด็กนักเรียนไปเรียนรู้นั่งสมาธิในอุโบสถ ออกแบบภาพวาด ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในแบบที่ตนเองคิดแบบอิสระ.....”

“.....ควรนำเทคนิคจากหลาย ๆ ที่มาใช้ ไม่ควรสอนแบบจำเจ ให้เด็กได้เล่นในห้องเรียนบ้าง ไม่ควรจริงจังจนเกินไป และผู้สอนต้องใจเย็น ไม่ดุเด็กนักเรียนอย่างไรเหตุผล.....”

4) ด้านสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ยังมีสื่อการสอนที่เป็นแบบเก่า กระดานในบางห้องเรียนยังเป็นกระดานดำ ซึ่งต้องใช้ปากกาชอล์กในการเขียน ทำให้มีเศษฝุ่นออกมาจากการใช้งานค่อนข้างมาก และยังไม่มียูทิลิตี้บอร์ดช่วยในการเรียนการสอนมากนัก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้ไวท์บอร์ดแทนกระดานดำ และควรมีการใช้งานโปรเจกเตอร์เป็นตัวช่วยในการเรียน การสอน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....ควรใช้เทคโนโลยีมาช่วยสอนให้มากยิ่งขึ้น ต้องปรับตัวให้ทันตามยุคสมัยใหม่.....”

“.....ไม่ควรใช้กระดานชอล์ก เพราะมีเศษฝุ่น ควรมีโปรเจกเตอร์ นำเสนอการสอนได้ดีกว่า.....”

“.....ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ไม่จำเจ จะทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น.....”

5) ด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 การจัดสถานที่ ภายในโรงเรียนที่มีมานานเลยทำให้ดูเก่า ซึ่งอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ อาจชำรุดได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้รับจากผู้ให้ข้อมูลพบว่า ควรให้ความสำคัญต่อการจัดสถานที่ให้ดูทันสมัย และควรเหมาะสมแก่การเรียน อาคารสถานที่ควรสะอาด และปลอดภัย ควรพัฒนาซ่อมแซมโต๊ะ เก้าอี้ที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ ตัวอย่างสนทนา ผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....ควรพัฒนาด้านโต๊ะ เก้าอี้ไม่ให้ชำรุด สะอาดอยู่ตลอดเวลา.....”

6) ด้านการให้การสนับสนุนนักเรียน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการแจกทุนนักเรียนทุกคน ที่เข้ามาเรียน และมีการเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กนักเรียนทุกครั้ง แต่เนื่องจากอาหารยังไม่มีหลากหลาย และมีการจัดคิว รับอาหารไม่ดีเท่าที่ควร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ควรให้ทุนแก่เด็กเรียนดีให้มากขึ้น ควรเพิ่มความหลากหลาย ของอาหาร และแจกอาหารให้เป็นระเบียบขึ้น ตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....เพิ่มความหลากหลายของอาหาร, จัดการคิวรับอาหารของนักเรียนให้เป็นระบบ.....”

อภิปรายผล

เป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาธรรมะ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความเข้าใจ ความรักในพุทธศาสนา นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ ได้อย่างถูกต้องตามครรลองของกรอบศีลธรรม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นคนดีของสังคม ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร มากแจ้ง (2548) เรื่องรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย รูปแบบยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีการจัดการศึกษาในระบบพบว่า วัดเป็นสถาบันหลักในชุมชนที่ให้การอบรมกล่อมเกลาจิตใจ ให้ความรู้พื้นฐานจนถึงวิชาชีพ ภารกิจสำคัญของวัดก็คือ การจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และการให้การศึกษแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ที่เรียกว่าการศึกษาสังเคราะห์ รวมทั้งการเผยแผ่ศาสนาธรรม เพื่อให้ประชาชนคนไทยเป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม และยังสอดคล้องกับ กระทรวง วัฒนธรรม (2555) ที่กล่าวไว้ว่า สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาและวัด เป็นทุนทางสังคมและเป็นรากฐานที่สำคัญของการ พัฒนาประเทศ สามารถหล่อหลอมบุคคลให้เกิดการพัฒนาเป็นคนดี มีคุณธรรม

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรเพิ่มหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการเน้นย้ำเรื่องคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ให้มากขึ้น ด้านกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ควรมีการทบทวนศึกษาร่วมกับผู้ปกครอง การฝึกด้านพัฒนาสังคม เช่น การทำความสะอาด การเดินเก็บขยะภายในวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิริย ธรรมโสภณ (2554) ว่า การเรียนการสอน ควรมีการพัฒนาสถานที่บริเวณวัด ลานวัด บริเวณต้นไม้ในวัด ให้สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น น่าดู น่ามอง ส่งเสริมประเพณีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการทำพิธีทำบุญตักบาตร มีกิจกรรม นุ่งสมาธิสวดมนต์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดทำแผนการสอน พร้อมทั้งคู่มือการสอน และผู้สอนควรเข้าสอนให้ตรงเวลา ไม่ควรขาดสอน ในงานวิจัยของ ประพจ อยู่สำราญ (2555) จึงมีข้อเสนอแนะว่า กำหนดจุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อให้เยาวชนและประชาชนผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถทัศนคติและพฤติกรรมตามที่กำหนดตามสาระวิชาหลักคือ วิชาธรรมศึกษา และแทรก วิชาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตเข้าในทุกวิชาหลัก คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อม ของผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงานซึ่งมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในโลกปัจจุบัน ด้านสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการใช้งานโปรเจกเตอร์เป็นตัวช่วยในการเรียนการสอน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนของ พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (2544) พบว่าครูผู้สอนประสบปัญหา เรื่องสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพ ซึ่งผู้เรียน ต้องการให้ครูใช้สื่อหลายๆ ประเภทประกอบการสอน และในงานศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียนของ กำจัด จันทวงษ์โส (2535) จึงมีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และการฝึกอบรมให้ผู้เรียนรู้จักการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง ด้านอาคารสถานที่ ควรจัดสถานที่ให้ดูทันสมัย เหมาะสมแก่การเรียน สะอาดปลอดภัย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ และไพโรฑูรย์ รัตน์เลิศลบ (2554) ได้กล่าวว่า วัด เป็นสถาบันหลักของประชาชน เป็นที่อบรมสั่งสอนกล่อมเกลาจิตใจ และสืบทอดพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทย และการจัดสภาพแวดล้อมของวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยวัดจะต้อง “สะอาดสงบ สว่าง และสร้างความสุข” ให้กับประชาชนได้ ส่วนด้านให้การสนับสนุนนักเรียน ควรเพิ่มให้ทุนแก่เด็กเรียนดีให้มากขึ้น เพราะมีส่วนทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน การเพิ่มความหลากหลายของอาหารและแจกออาหารให้เป็นระเบียบขึ้น โดยแนวทาง

พัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จะทำให้มีความน่าสนใจ ในการที่เด็กและเยาวชนจะเข้ามาเรียนรู้หลักธรรมต่าง ๆ และได้มอบประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติได้อย่าง มีคุณภาพคู่กับสังคมไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรนำไปส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาธรรมะ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความเข้าใจ ความรัก ในพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารควรพิจารณาจัดให้มีการทัศนศึกษาพร้อมกับผู้ปกครอง และการฝึกด้านพัฒนาสังคม ของนักเรียนที่เข้ามาเรียน เพื่อสร้างพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.3 ควรเสนอแนะให้ครูจัดทำแผนการสอน พร้อมทั้งคู่มือการสอน และมีการดูแลผู้สอนควรเข้าสอน ให้ตรงเวลา และไม่ควรขาดสอนหากไม่จำเป็น

1.4 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการดูแลอาคาร สถานที่ โต๊ะเรียน และกระดานดำ ให้มีคุณภาพ พร้อมใช้งาน และปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หลาย ๆ สถานที่ และทำการสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อหาประเด็นในการพัฒนาต่อยอด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ ให้กว้างมากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในสังกัดวัดในเขตอื่น ๆ และวิเคราะห์หาจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). *แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์* ปีงบประมาณ

2555. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กำจัด จันทวงษ์โส. 2535. *การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตร*

ระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ประพจน์ อยู่สำราญ. (2555). *การศึกษารูปแบบการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์*

จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ:

- มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระราชวรมณี (ประยูรย์ ปยุตโต). (2560). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน หนังสือชุดหลักธรรม
เฉลิมพระเกียรติ เล่ม 54/60*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระครูวิริยธรรมโสภณ (บุญมาก ยสโพล). 2554. *รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร ศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ 18 ภาคคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปิ่น). 2544. *ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรฑูรย์ รัตน์เลิศศิลป์. (2554). *รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
18 ภาคคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2548), *รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศานากับการศึกษาของวัด
ในพระพุทธศาสนา: กรณีการจัดการศึกษาในระบบ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.พี. คอมมิวนิเคชั่น.
blogspot.com. (2561), *ประวัติวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (พระอารามหลวง)*. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2561
จาก http://panidhanaofpannananda.blogspot.com/2012/05/blog-post_27.html

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน
สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย
จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ

Development of Program to Enhance Teacher's Competencies on
Classroom Management of Schools under Local Administrative
Organization in Nongkhai Udonthani and Buengkan Provinces.

ภัทริน ไชยวงศ์¹ และ ธรินธร นามวรรณ²

Pattarin Chaiwong¹ and Thrarintorn Namwan²

Received : 22 เม.ย. 2561

Revised : 14 ส.ค. 2561

Accepted : 20 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูและ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูจำนวน 200 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 2) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการเสริมสร้าง มี 6 วิธี และ 3) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม สมรรถนะครู การบริหารจัดการชั้นเรียน

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 06 4863 4495

² อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 1545 0255

¹ Master's Degree, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakam university,
Tel. +666 4863 4495

² Lecturer of Educational Administration and Development, Mahasarakam university, Tel. +668 1545 0255

Abstract

This research aims to study: 1) the components of teacher performance in classroom management; 2) Current situation Desirable qualities and methods of teacher empowerment; and 3) Development of teacher empowerment programs. The sample consisted of 200 teachers who compared the total population to the Krejcie and Morgan sample size table. The five-level questionnaire, questionnaire and evaluation form, and feasibility. Statistics used in data analysis were percentage, standard deviation And PNI Modified. The research found that; 1) the components of teacher performance in classroom management were 4 components. 2) the present condition was at a high level. overall desirable condition, was at the highest level. There were 6 methods and 3) teacher empowerment programs. Overall, it was very appropriate. And the possibilities of the program are at the highest level.

Keywords : Program Development, Teacher's Competencies, Classroom Management

บทนำ

ครู เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบันที่กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในแต่ละรอบปีจึงมีหน่วยงานองค์กร สถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครูของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556 : 85-86) พบว่าในรอบปีหนึ่ง ๆ ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ไม่มีความชัดเจนว่าได้มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการอบรมว่าได้มีการนำไปใช้จริงมากน้อยเพียงใด การอบรมพัฒนาครูมีลักษณะเกิดความซ้ำซ้อน ในบางครั้งครูต้องเข้าอบรมเรื่องเดิมจากหลายหน่วยงาน และครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่องและสิ้นเปลืองงบประมาณรวมทั้งการพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ที่ส่วนใหญ่ใช้การอบรมและพัฒนาในห้องประชุมตามโรงแรม ผลการพัฒนาเป็นเรื่องการให้ความรู้ ขาดการพัฒนาทักษะที่ตรงกับสภาพจริงและไม่ตรงกับความต้องการ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ ซึ่งจุดอ่อนที่สำคัญเกี่ยวกับครูคือ ครู อาจารย์บางส่วนยังขาดเทคนิควิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสาขาวิชาที่สอน ส่งผลให้ผู้จบการศึกษาไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานหรือประกอบวิชาชีพได้อย่างเต็มที่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร รวมทั้งไม่มีการนำหลักสูตรที่ทำไว้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ครูให้ความสำคัญกับความรู้ทางวิชาการมากกว่าพฤติกรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เมื่อครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญเพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขคุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556 : 1)

ปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษายังไม่มีความชัดเจนและเบนไปตามความต้องการของครูผู้สอนเท่าที่ควร มีเพียงคู่มือการประเมินสมรรถนะครูที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแบบประเมินครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และเพื่อประเมินการปฏิบัติงานประจำปีเท่านั้นแต่คู่มือที่มียังขาดรายละเอียดถึงวิธีการขั้นตอนการปฏิบัติในการโตมาของแต่ละตัวบ่งชี้ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานวิจัยสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสรุปในภาพรวม ๆ ได้ว่าการพัฒนาครูนั้นยังขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาครูจึงไม่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ชัดเจนหลักสูตรและเนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู เน้นหลักการทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้ครูไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมได้ ขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องหลังการอบรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556 : 80) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนหรือไม่นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแนวทางพัฒนาที่มีคุณภาพซึ่งสามารถบอกรายละเอียดของขั้นตอนวิธีการไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างดี

การบริหารจัดการชั้นเรียนจึงมีความสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องให้ความสนใจ และมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ ที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการเกี่ยวกับจัดการชั้นเรียนใหม่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนถือว่าเป็นภารกิจสำคัญและเป็นสิ่งที่ครูในปัจจุบันต้องสามารถดำเนินการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าและการเรียนรู้ของนักเรียน หากครูมีวิธีการหรือกลยุทธ์ในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งในการจัดการชั้นเรียนก็มีวิธีการหลาย ๆ วิธีที่ครูสามารถเลือกนำไปปฏิบัติในชั้นเรียนของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และโอกาสเพื่อช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและช่วยรักษาสภาพที่ดีในชั้นเรียน ให้คงอยู่ตลอดไป แต่ในปัจจุบัน พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่มองข้ามและไม่เห็นความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนและยังพบว่าครูมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน เช่น 1) เข้าใจว่าเพียงแค่มีกการตัดพฤติกรรมของนักเรียนก็ถือว่าได้จัดการชั้นเรียนแล้ว 2) การจัดการชั้นเรียนเป็นหน้าที่เฉพาะของครูผู้สอนเท่านั้น 3) การจัดการชั้นเรียนเป็นการจัดการเฉพาะในชั้นเรียนที่อยู่ในอาคารเรียนเท่านั้น 4) ผู้ที่เรียนวิชาครูมาแล้วก็ต้องจัดการชั้นเรียนได้ 5) การจัดการชั้นเรียนเป็นการเพิ่มภาระให้กับครู 6) สอนมาตั้งหลายปีแล้วไม่เห็นจะต้องไปจัดการชั้นเรียนให้ยุ่งยาก (ชนิต ชาติทอง, 2552)

จากสภาพปัญหาการจัดการชั้นเรียนที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนยังมีปัญหาหากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลถึงผู้เรียนในการมีความรู้ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ปัจจัย ปัจจัยเหล่านี้ มีนักการศึกษาจำนวนมากได้พยายามศึกษาเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนาโดย เตือนพิญ สุขสมาน (2549: 88) พบวาระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางการสอน มีความสัมพันธ์กับการสรรสร้าง บรรยากาศการเรียนรูทางบวกในชั้นเรียนส่วน ชาญชัย อาจินสมาจาร (2544 : 45) กล่าวว่าบุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในชั้นเรียนขณะที่ ประดินันท์ อุปรมย์ (2543 : 121) กล่าวว่า ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี เป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ชั้นเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ

เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหาร การจัดการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร และครู เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรได้แก่ ครูจำนวน 269 คน แบ่งเป็นครูหัวหน้าบริหารวิชาการ จำนวน 24 คน และครูผู้สอนจำนวน 245 คน สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ (สารสนเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนครูทั้งหมด 200 คน แบ่งเป็นครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 21 คน และครูผู้สอนจำนวน 179 คน สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (อรนุช ศรีสะอาด, 2558 : 48) การเลือกโดยการจงใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมิน องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน จำนวน 1 ฉบับ

2.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

2.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะตามความมุ่งหมาย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เดินทางไปประเมินด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนประสานผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์เพื่อขอรับแบบประเมินคืน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการเสริมสร้างและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งมีการติดต่อเป็นการส่วนตัวถึงผู้ประสานงานการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขององค์ประกอบสมรรถนะครู ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การสร้างกฎเกณฑ์	4.40	0.28	มาก
2. การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน	4.44	0.26	มาก
3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	4.25	0.39	มาก
4. การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	4.40	0.24	มาก
โดยรวม	4.38	0.17	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผลการยืนยันองค์ประกอบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

4.2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการเสริมสร้าง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI) ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

องค์ประกอบสมรรถนะครู ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
1. การสร้างกฎเกณฑ์	3.77	0.32	มาก	4.71	0.22	มากที่สุด	0.25
2. การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน	3.65	0.34	มาก	4.79	0.19	มากที่สุด	0.31
3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	3.57	0.45	มาก	4.58	0.28	มากที่สุด	0.28
4. การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	3.59	0.42	มาก	4.74	0.21	มากที่สุด	0.32
รวม	3.64	0.24	มาก	4.71	0.12	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)

สภาพที่พึงประสงค์ของ สมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน 2) การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน 3) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและ 4) การสร้างกฎเกณฑ์ ตามลำดับ

4.3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ

ส่วนประกอบของโปรแกรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.55	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3. กลุ่มเป้าหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4. เนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5. วิธีดำเนินการ	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
รวม	4.60	0.09	มากที่สุด	4.73	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินโปรแกรม เห็นว่าความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามากที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา และการดำเนินการ และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านกลุ่มเป้าหมาย ด้านเนื้อหา และด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

สรุปผล

1. องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามี 4 องค์ประกอบ 17 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1) การสร้างกฎเกณฑ์ 2) การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน 3) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และ 4) การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยใช้วิธีการเสริมสร้าง 6 วิธี ได้แก่ การอบรม การสัมมนา การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การศึกษาจากเอกสารตำรา การประชุมปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ มีส่วนประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์

3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) การดำเนินการ และ 6) การประเมินผล การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการจัดการบริหารชั้นเรียนที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุติ ยางสวย (2550 : 84-85) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะด้านการบริหารการจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 5 ดาน พบว่า ครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีมีสมรรถนะ ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน วัชรวิกรม ไชยแสนหา (2550 : 178-202) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนวัดบางปะกอก กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก กฤษณา คิตติ (2547 : 166-169) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก สุพจน์ อิงอาจ (2548 : 105-111) ได้ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทวีศิลป์ สารแสน (2543: 126-132) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน การสร้างกฎเกณฑ์ และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ เพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย การอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสัมมนา การศึกษาดูงานและการศึกษาจากเอกสารตำรา เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เกิดองค์ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

เป็นวิธีการที่จะนำพาครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง โดยพัฒนาบุคคลให้มีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุวดี ยางสวย (2550 : 84-85) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะด้านการบริหารการจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 5 ด้าน พบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีมีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก และใช้วิธีการเสริมสร้าง คือ การอบรม การประชุมปฏิบัติการ และการสัมมนา วัชรวิวัฒน์ ไชยแสนหา (2550 : 178-202) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียน วัดบางปะกอก กรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีมีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก ใช้วิธีการเสริมสร้าง คือ การอบรม การศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมปฏิบัติการ ในการพัฒนาที่จะเกิดอย่างยั่งยืนหรือไม่ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแนวทางพัฒนาที่มีคุณภาพซึ่งสามารถบอกรายละเอียดของขั้นตอนวิธีการไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ปฏิบัติได้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวทางเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการที่จะบอกให้ปฏิบัติได้รับรู้ถึงขั้นตอนวิธีการในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย 6 ส่วนประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมิน สำหรับเนื้อหา ประกอบด้วย 4 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การสร้างกฎเกณฑ์ โมดูล 2 การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน โมดูล 3 การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และโมดูล 4 การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เกิดองค์ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมเป็นชุดกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ที่มีการวางแผนไว้เป็นอย่างดีเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร หรือรูปแบบในการเสริมสร้างสมรรถนะครู ยุวดี ยางสวย (2550 : 84-85) ได้สรุปองค์ประกอบโปรแกรม ประกอบไปด้วย บริบท เป้าหมายและแผน หรือวิธีปฏิบัติ สุวิทย์ ยอดสละ (2557 : 11) สรุปกรอบแนวคิดองค์ประกอบของโปรแกรม คือ ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม รูปแบบและวิธีการพัฒนาโครงสร้างของโปรแกรม เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม และการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน เนื่องจากครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและนำพานักเรียนให้พัฒนา ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน และยกผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 สำหรับการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครู ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณาบริบทควบคู่ไปกับ การพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะในตำแหน่งอื่น เช่น บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครู ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา คิตดี. (2547). *การพัฒนาารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

ดุขนิพนธ์ คุรุศาสตร์ดุขนิพนธ์ิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ฉันท ธาตุดทอง. (2552). *การจัดการชั้นเรียน : ห้องเรียนแห่งความสุข (Classroom Management : Happiness Classroom)*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2544). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

เดือนเพ็ญ สุขสมาน. (2549). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรสร้างบรรยากาศการ. เรียนรู้ ทางบวกในห้องเรียน ของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทวีศิลป์ สารแสน. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประดินันท์ อุปรมย์. (2543). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.

ยุวดี ยางสวย. (2550). *ศึกษสมรรถนะดานการบริหารการจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

วัชรวิวรรณ ไชยแสนทา. (2550). *การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับครูประจำชั้น ระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนวัดบางปะกอกกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สารสนเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). *แผนปฏิบัติการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ*. จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ.

สุพจน อิงอาจ. (2548). *อิทธิพลของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน*. ดุขนิพนธ์ ปรัชญาดุขนิพนธ์ิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุวิทย์ ยอดสละ. (2557). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุขนิพนธ์ิต การศึกษาดุขนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *คุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2556*.

กรุงเทพฯ: พิมพ์.

อรนุช ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยเบื้องต้น*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน : วิธีการสร้างความมั่นคงทางอาหาร กับการจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร

Community Participation: Food Security Strengthening Through Nong Han Watershed Forest Management, Sakhonakorn Province.

ภัชราภรณ์ สาคำ¹

Phatcharaporn Sakham¹

Received : 22 มิ.ย. 2561

Revised : 13 ก.ย. 2561

Accepted : 16 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการป่าต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ การสังเกตการณ์ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สทนากลุ่ม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจงที่กระจายตัวบริเวณลำน้ำพุคือ “ชุมชนหลุบเลา” ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคือองค์กรชุมชน กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากป่าทั้งภายใน-นอกชุมชน ผู้นำชุมชน และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าชุมชนมีป่าทั้งหมด 5 แปลงรวม 5,654 ไร่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงชมพูพาน-ป่าดงกะเมือและที่ดินสาธารณะประโยชน์รูปแบบการจัดการพื้นที่ป่าที่ชุมชนต้องการคือเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการป่าชุมชน อย่างไรก็ตามชุมชนสามารถเก็บผลผลิตจากป่าตามฤดูกาลแบบพอเพียงเพื่อการบริโภคคิดสัดส่วนร้อยละ 30 ของปริมาณอาหารที่บริโภคในแต่ละปีและบางครั้งเว้นขายเพื่อสร้างรายได้เสริมส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารได้แก่ 1) มติเพื่อการจัดการป่าชุมชนแต่ละแปลงร่วมกัน 2) การพัฒนาระบบวนเกษตรในป่าชุมชนเพิ่มเติมและป่าหัวไร่ปลายนา 3) การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าระดับครัวเรือนและชุมชน 4) การปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้ 5) มติข้อตกลงและกฎระเบียบร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 6) การเพิ่มพื้นที่ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพตลอดทั้ง 7) การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการพื้นที่ต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วมเพื่อขยายผลสู่พื้นที่ป่าต้นน้ำอื่นต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ความมั่นคงทางอาหาร พื้นที่ป่าต้นน้ำ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร เขตพื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) ปีงบประมาณ 2559

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อีเมล P_sakham@hotmail.co.th

Lecturer of Program in Community Development, Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajaphat University, Email: P_sakham@hotmail.co.th

Abstract

This research article aims to analyze relevant factors related to food security strengthening under participatory watershed forest management. Qualitative research methods were used including observation, semi-structure interview, focused group discussion, and descriptive analysis. Site selection was purposive to villages along NamPung river called Lup Lao community, and the target groups were community organizations, forest users within and outside of the community, community leaders as well as representatives from relevant organizations. The research found Lup Lao community has 5 plots of community forest with total area of 5,654 rai, located in Dong ChomPhuPhan – Pa Dong Kra Cher forest reserve area and in the public land. However, the villagers could still enjoy seasonal forest products which sufficient for their household consumptions and accounted for 30 percent of the households' annual food consumption. In addition, some households could sell the forest products and earn additional income. The key factors contributed to food security were 1) having common goal in managing each community forest plot among members, 2) agroforestry development in the community forests and farm's edge, 3) community awareness on sustainable use of forest resources at the household and community levels, 4) growing economic crops for additional income, 5) development of common agreements and rules towards the implementation, 6) increasing of forest area and biodiversity, as well as 7) supports from relevant organizations. These are all key factors to strengthen food security under the context of participatory watershed forest management and can be scale up to strengthen food security in other watershed areas.

Keywords : participation, food security, watershed forest

บทนำ

“ลำน้ำพุง” เป็นลำน้ำสาขาหนึ่งที่สำคัญของหนองหาร อยู่ในเขตเทือกเขาภูพานตอนล่างของจังหวัดสกลนคร บริเวณอำเภอกุดบาก ลำน้ำไหลผ่านอำเภอต่างอำเภอดอกศรีสุพรรณและไหลมาลงที่หนองหาร อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร ไหลบรรจบหนองหารความยาวระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร และเป็นแหล่งต้นน้ำบนเทือกเขาภูพานเขตรอยต่อระหว่างอุทยานภูผายลและห้วยหวดครอบคลุมพื้นที่ชลประทานกว่า 50,000 ไร่ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของหนองหารเป็นลำน้ำสายใหญ่และให้ปริมาณน้ำมากที่สุดกับหนองหาร (สพสันต์ เพชรคำ และคณะ, 2555 : 15) พื้นที่ป่ามีอยู่หลายประเภทได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ และป่าชุมชนล้วนเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าต้นน้ำและพื้นที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดแบบทุนนิยมเกิดผลกระทบต่าง ๆ อย่างมากมาย อาทิเช่น พื้นที่ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง การไหลป่าของตะกอนดินและทรายทับถมแหล่งน้ำ การสะสมของสารเคมีและขยะมูลฝอยต่าง ๆ เป็นต้น มีการแบ่งเขตพื้นที่ผ่อนปรนบางส่วนเพื่อให้สามารถ

เข้าไปใช้ประโยชน์และเก็บหาผลผลิตจากป่าได้ เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในการจัดตั้งโครงการป่าชุมชนเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชน อาทิเช่น เครือข่ายป่าไม้-ที่ดิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมู่ที่ 15 กลุ่มเยาวชนจิตอาสาต้นกล้าคุณธรรมฯ ทำกิจกรรมด้านสังคมและการอนุรักษ์ พื้นที่พุทธพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่าไม้ปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อพัฒนาเกษตรทางเลือก อาทิเช่น แปลงทดลองเกษตรอินทรีย์ วนเกษตรเพื่อลดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าสิ่งเหล่านี้ชุมชนสะท้อนแนวทางการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนแต่ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนในการจัดการป่าที่มีประสิทธิภาพและขาดการส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดเป็นการพัฒนาและฟื้นฟูลุ่มน้ำหนองหารทั้งระบบภายใต้ภูมินิเวศป่าไม้ อย่างเชื่อมโยง จึงมุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำ อย่างมีส่วนร่วม ส่งการขยายผลพื้นที่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การขยายผลการจัดการพื้นที่ต้นน้ำอื่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) ได้คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง คือ ชุมชนที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร หรือ “ลำน้ำพุง” คือชุมชนบ้านหลุบเลาได้แก่ หมู่ที่ 1 2 10 11 15 ตำบลหลุบเลา อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหน่วยการศึกษาระดับชุมชน และรายงานผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชุมชี้แจงโครงการฯ พื้นที่กรณีศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. สำรวจพื้นที่/รวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมายด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายรายละเอียดดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ รายงานวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเข้าร่วมประชุม/งานสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนหรือภูมิภาคเพื่อทราบบริบทพื้นที่วิจัย

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยด้วยวิธีการหลัก ๆ กับกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Interview) เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่า จำนวน 50 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากป่า หมอสมุนไพรหรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อทราบการใช้ผลผลิตจากป่า ในรูปแบบต่าง ๆ ความจำเป็นต่อวิถีการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารจากป่า ตลอดจนทิศทางการปรับตัวของชุมชนต่อสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 2) การจัดเวทีให้ข้อมูลและประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการป่าชุมชนและระดมความคิดเห็นถึงแนวทางการจัดการป่าร่วมกัน จำนวน 70 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น และกลุ่มเป้าหมายรองคือ

ผู้ใช้ประโยชน์ทั่วไปภายนอกจำนวน 30 คน ตลอดทั้งผู้วิจัยใช้เครื่องมือ วัสดุ/อุปกรณ์อื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง แผนที่ (อัตราส่วน 1 : 50,000) เพื่อให้สามารถสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้นและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลโดยวิธีการเก็บซ้ำในประเด็นที่ตกหล่นไป และช่วงขั้นตอนคืนข้อมูลสู่ชุมชนจะสามารถที่จะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลครั้งที่สองได้เป็นอย่างดี และ 3) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้ร่วมในวิธีการศึกษาทุกรูปแบบของการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในหมวดหมู่ ระหว่างหมวดหมู่ และวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปตามกรอบแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารในการศึกษาครั้งนี้

3. จัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วม และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

4. จัดทำสื่อ/เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดทำโครงการบริการวิชาการที่เกี่ยวข้องสื่อการเรียนการสอน บทความวิชาการ ฯลฯ

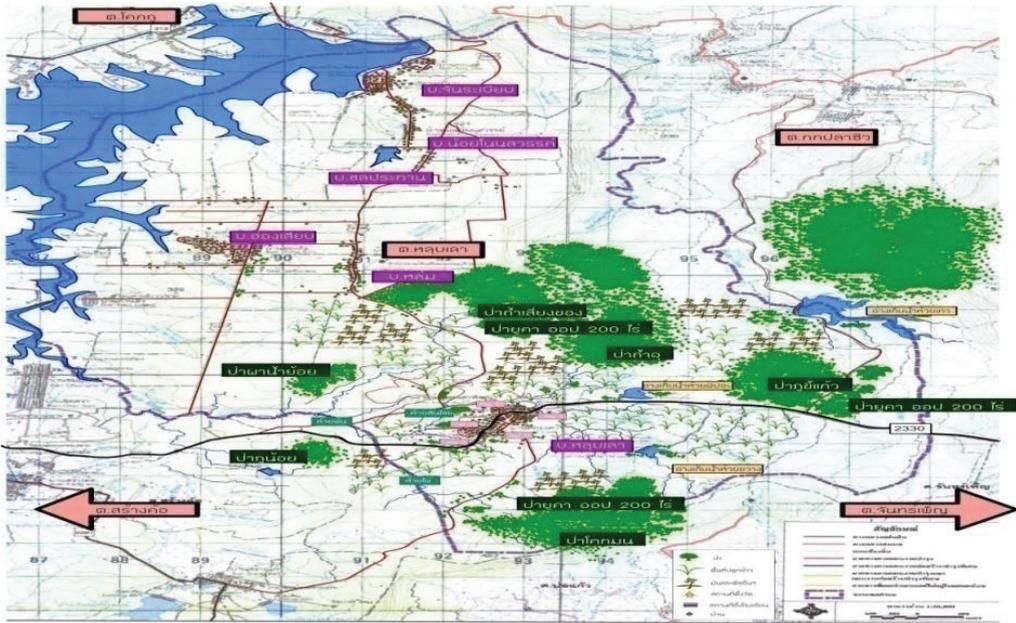
5. การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

สรุปผล

บริบทชุมชนกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้

ชุมชนบ้านหลุมเลาเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์การย้ายถิ่นฐานมายาวนาน และที่ตั้งชุมชนเป็นแอ่งหุบเขา มีพื้นที่ป่าไม้ล้อมรอบหมู่บ้าน (ดังภาพที่ 1) พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบกรมป่าไม้จำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่ 1) ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงชมพูพาน-ป่าดงกระเซอ 2) ที่สาธารณะประโยชน์ที่อยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจและพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ของกรมที่ดิน 3) พื้นที่จัดการร่วมของกรมป่าไม้และองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) เพื่อปลูกป่าทดแทนโดยการปลูกไม้ยูคาลิปตัสตลอดทั้งพื้นที่ป่าชุมชนที่ได้มีโครงการขอจัดตั้งป่าชุมชนจากสำนักงานป่าไม้จังหวัดสกลนคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2548 ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการใช้ประโยชน์จากป่าได้แก่ อาหารจากพืชและสัตว์ สมุนไพรบางชนิดการจัดการจัดโซนพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์และพื้นที่ป่าทางวัฒนธรรม ได้แก่ ป่าช้า และดอนปู่ตา ร่วมกัน² ขณะเดียวกันชุมชนมีการพัฒนาวิถีเกษตรทางเลือก อาทิเช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เป็นต้น ชุมชนมีการพึ่งพิงและดูแลรักษาพื้นที่ป่าที่อยู่ล้อมรอบ เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมหรือทรัพยากร “หน้าหมู” จำนวน 5 แปลง รวมเนื้อที่จำนวน 5,654 ไร่ (ดังตาราง 1)

² ผลการศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ด้านจัดการป่าและการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหารจังหวัดสกลนคร ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) ปีงบประมาณ 2558

ภาพประกอบ 1 การกระจายของของพื้นที่ป่าล้อมรอบชุมชนหุบเขา

ที่มา: ภัชราภรณ์ สาคำ และคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2559: 25

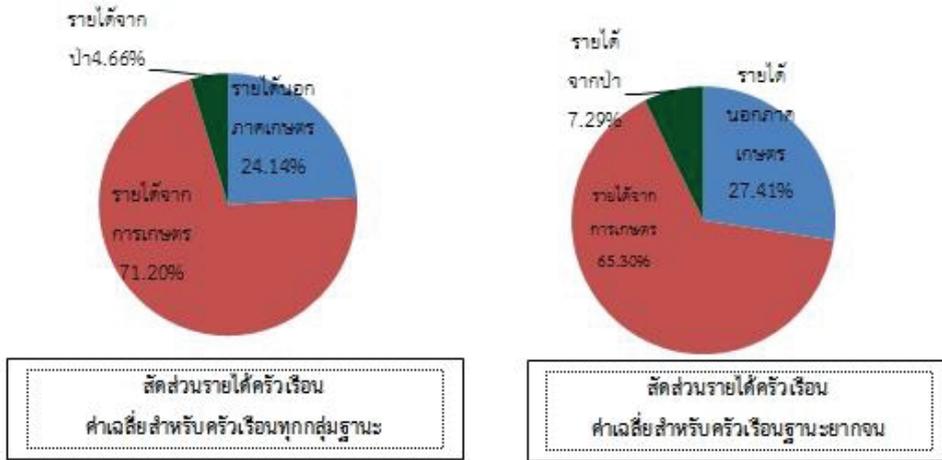
ตาราง 1 พื้นที่ป่าชุมชนหุบเขาจำนวนพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 5 แปลง รวมเนื้อที่ 5,654 ไร่ ได้แก่

ชื่อป่าชุมชน/ประเภทพื้นที่	ขอบเขตพื้นที่ปกครอง
1. ป่าโคกมน (จำนวนเนื้อที่ 3,000 ไร่) - พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงชมพูพาน-ป่าดงกะเมอ - พื้นที่ป่ายูคาลิปตัสขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) - สปก.จัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรในพื้นที่	หมู่ที่ 1211 - เกือบหาของป่า - ทำเลเลี้ยงสัตว์
2. ป่าภูชีแก้ว (จำนวนเนื้อที่ 2,000 ไร่) - พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงชมพูพาน-ป่าดงกะเมอ - พื้นที่ป่ายูคาลิปตัสขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) - พื้นที่ชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยเทา	หมู่ที่ 15 - เกือบหาของป่า/สมุนไพร - ทำเลเลี้ยงสัตว์
3. ป่าวัดถ้ำเสียงของ (จำนวนเนื้อที่ 574 ไร่) - พื้นที่ป่ายูคาลิปตัสขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) - โครงการจัดตั้งป่าชุมชน	หมู่ที่ 15 - เกือบหาของป่าหน่อไม้และเห็ดขมในสวนป่า ยูคาลิปตัส แต่เนื่องด้วยมีที่พักสงฆ์จึงเหมาะแก่ การปฏิบัติธรรม เขตอภัยทาน และสถานที่พักผ่อน หย่อนใจของชุมชน

ชื่อป่าชุมชน/ประเภทพื้นที่	ขอบเขตพื้นที่ปกครอง
4. ป่าช้า (ป่าวัฒนธรรม) (จำนวนเนื้อที่ 60 ไร่) - พื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชน - โครงการจัดตั้งป่าชุมชน	หมู่ที่ 15 - ประกอบพิธีกรรมเผาศพทั้ง 5 หมู่บ้าน - หาสมนไพร/ใช้ไม้พื้นแห้ง
5. ป่าดอนปู่ตา (ป่าวัฒนธรรม) (จำนวนเนื้อที่ 20 ไร่) - พื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชน	หมู่ที่ 10 - ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีฟ้า
รวมพื้นที่ 5 แปลง	รวม 5 หมู่บ้าน

ที่มา : ปรับจากวารสารการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีที่ 11 ฉบับพิเศษ 2559: 48

การพึ่งพิงการใช้ประโยชน์ระดับครัวเรือน มีการเก็บหาผลผลิตจากป่า 1) เพื่อการบริโภคและขายเป็นรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 30 พบว่า สัดส่วนต่อปีเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 4.66 ของรายได้ครัวเรือนหรือมูลค่าเฉลี่ย 5,845 บาท/ครัวเรือน/ปี สำหรับทุกกลุ่มฐานะ โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีฐานะยากจน ซึ่งหมายถึงครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินน้อย 2) เกิดรายได้เสริมจากการเก็บหาของป่าคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 7.29 ของรายได้ครัวเรือนหรือมูลค่าเฉลี่ย 3,512 บาท/ครัวเรือน/ปี นอกจากนี้ยังสามารถประเมินเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value) จากการเก็บหาผลผลิตจากป่าเพื่อขายของชุมชนหลุมเลาทั้ง 5 หมู่บ้าน มีมูลค่าขั้นต่ำประมาณ 1,336,181 บาท/ปี (ดังภาพประกอบ 2) ซึ่งถือว่าการใช้ผลผลิตจากป่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญในระดับครัวเรือนและสร้างรายได้เสริมเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ลดค่าใช้จ่ายจากภายนอกได้อีกช่องทาง ดังนั้นแม้การเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการพัฒนาในระดับชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ชุมชนห่างเหินการใช้ประโยชน์จากป่าเพียงใดก็ตาม แต่ยังคงความสำคัญกับบางครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินน้อย เพราะผลผลิตจากป่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตระดับครัวเรือนและเป็นรายได้หลัก และทุกครัวเรือนยังมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในมิติต่าง ๆ อาหาร การใช้เนื้อไม้ ทำเลเลี้ยงสัตว์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมิติความสำคัญของสมุนไพรมีการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรควบคู่กับการรักษาแผนปัจจุบัน เนื่องจากอดีตชุมชนหลุมเลาอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและเส้นทางคมนาคมค่อนข้างลำบาก จึงมีการรักษาโรคพื้นฐานตามอาการก่อนส่งตัวรักษาที่โรงพยาบาลหรือหลังจากออกจากโรงพยาบาลเพื่อเป็นการบำบัดหรือฟื้นฟูหลังการเจ็บป่วยตามคำบอกเล่าของหมอสมุนไพรมี “ไปหาหมอโฮงยายมใต้ บางคนอาการเขาปัดขึ้น ต้องกลับมาเข้าป่าหาหาสมุนไพรมหาหมอยาบ้านเขาคือเก่า ค่อยรักษาอาการถึงได้ดีขึ้น” (บัว ณ รุปลอ, 17 ตุลาคม 2559 : สัมภาษณ์) หมอสมุนไพรรดับชุมชนท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ โดยครอบครัวเป็นหมอยาเกือบทุกคนคลุกคลีกับยาด้วยการเก็บหาจากป่า และปลูกเป็นสวนหลังบ้านในรูปแบบวนเกษตรเพื่อง่ายต่อการใช้สอยและปรุงยาเพื่อรองรับสมาชิกในชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนการพึ่งพิงและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างต่อเนื่องแม้สถานการณ์ของสังคมจะเปลี่ยน

ภาพประกอบ 2 การเก็บหาผลผลิตจากป่าเพื่อขายเป็นรายได้เสริม

ที่มา : ภัชราภรณ์ สาคำและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2559 : 77

จุดเริ่มต้นพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การจัดการภูมิเวศป่าไม้

ท่ามกลางสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วชุมชนมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการก่อเกิดเครือข่ายองค์กรชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่ป่าขาดความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งบุคคลภายในและนอกชุมชนชุมชนจึงเริ่มพัฒนาระบบการกลุ่มเพื่อจัดการตัวเอง อาทิเช่นบ้านหุบเลานาจารย์ หมู่ที่ 15 จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนและปุ๋ยชีวภาพตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมาดำเนินกิจกรรมด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวและการพัฒนาทางเลือกรูปแบบเกษตรอินทรีย์ มีสนใจเข้าร่วมในกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เกิดการขยายผลมีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนจิตอาสา จากเยาวชนและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนหุบเลาช่วงอายุระหว่าง 13 - 40 ปีเพื่อออกแบบกิจกรรมสังคมด้านต่าง ๆ ร่วมกัน (เอกสารโครงสร้างกลุ่มเยาวชนจิตอาสาต้นกล้าคุณธรรม ปี 2560 : 13-15) แต่ชุมชนยังไม่มีองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ ขาดหน่วยงานหรือสถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกระบวนการจัดตั้งป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามชุมชนให้ความสนใจผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการวิจัยและโครงการบริการวิชาการ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมดังนี้³

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน มีการจัดกิจกรรมสำรวจเส้นทางธรรมชาติเพื่อประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและกระตุ้นให้ผู้นำตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น พื้นที่ป่าไม้ทรัพยากรแหล่งน้ำรูปธรรมวิถีเกษตรทางเลือกสถานปฏิบัติธรรม“ถ้าเสียงของ”จึงได้มีการนำเสนอข้อมูลผ่านเวทีประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและได้แลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมี

³โครงการบริการวิชาการเรื่อง การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนในการจัดการภูมิเวศป่าไม้ ในเขตพื้นที่ต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร สนับสนุนงบประมาณโดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปี 2560

ชุมชนจึงมีความสนใจ พัฒนาความรู้ด้านวิชาการได้แก่ การผลิตสารอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการผลิตอินทรีย์สารเพื่อการเกษตร (ประเภทปุ๋ยและสารไล่แมลง) ให้มีความรู้ ความเข้าใจและร่วมทดลอง คาดหวังสู่การปรับปรุงวิธีการผลิต ลดการใช้สารเคมี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างสุขภาวะที่ระดับครัวเรือน และเกิดการขยายผลต่อไป (ดังภาพประกอบ 3-4)

ภาพประกอบ 3-4 การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว และอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตอินทรีย์สารเพื่อการเกษตร
 ถ่ายภาพโดยนายพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2560

2. จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการจัดกิจกรรมวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการจัดทำแผนงานหรือกิจกรรม จัดลำดับความสำคัญดังนี้ 1) โครงการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการ/ระบบเกษตรทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ 2) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร/แหล่งท่องเที่ยวชุมชน 3) โครงการด้านพัฒนาความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยที่ดี และ 4) โครงการตลาดกลางสินค้าเพื่อรองรับสินค้าทางการเกษตรและสร้างกลไกการร่วมกันเพื่อใช้เป็นข้อมูลเหล่านี้ เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ต่อไป (ดังภาพประกอบ 5-6 ตามลำดับ)

ภาพประกอบ 5-6 เวทีวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
 ถ่ายภาพโดย นายพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2560

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายใต้การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการพัฒนาชุมชนร่วมกัน 7 แนวทาง ดังนี้

1. มติที่ชัดเจนเพื่อการจัดการพื้นที่ป่าชุมชนร่วมกัน เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ป่าจำนวน 5 แปลงรวมเนื้อที่ประมาณ 5,654 ไร่กระจายกระจายล้อมรอบชุมชนพื้นที่ป่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) ส่วนที่ 1 ป่าทางวัฒนธรรม จำนวน 2 แปลง ได้แก่ ป่าช้า และป่าดอนปู่ตา ซึ่งที่ประชุมมีมติร่วมกันเพื่อยื่นโครงการขอจัดตั้งป่าชุมชนในการออกข้อบังคับและกฎระเบียบในการดูแลรักษาป่าร่วมกันก่อน เนื่องจากเป็นศูนย์รวมทางจิตใจและความเชื่อของชุมชนแล้วค่อยขยายผลสู่พื้นที่ป่าแปลงอื่น ๆ โดยเฉพาะ 2) ส่วนที่ 2 พื้นที่ป่าเพื่อประโยชน์ใช้สอย จำนวน 3 แปลง ได้แก่ ป่าโคกมณป่าภูชี้แก้ว และป่าวัดถ้ำเสียงของ ซึ่งมีการใช้ประโยชน์หลายรูปแบบ และเป็นทรัพยากร “หน้าหมู” ใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายหมู่บ้าน รวมทั้งบุคคลภายนอกชุมชนที่เข้ามาเก็บหาของป่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและขายเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งแต่ละหมู่บ้านต้องใช้ระยะเวลาเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อหามาตรการในการควบคุมการใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น (ดังภาพประกอบ 7)

ภาพประกอบ 7 เวทีให้ความรู้ “กระบวนการจัดตั้งป่าชุมชน” และวางแผนจัดตั้งป่าชุมชนระดับพื้นที่ ถ่ายภาพโดยนายพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559

2. พัฒนาระบบวนเกษตรบริเวณป่าชุมชนเพิ่มเติม หรือป่าหัวไร่ปลายน่า ส่งเสริมให้มีพื้นที่แปลงต้นแบบที่ป่าวัดถ้ำเสียงของและพื้นที่ทำกินของครัวเรือนอื่น ๆ เพื่อลดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าธรรมชาติ และเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ไม้พื้นถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์สามารถหาอยู่กินในพื้นที่ของตนเองได้มากยิ่งขึ้น

3. การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าหรือสร้างสำนึกร่วมเนื่องจากคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากร “หน้าหมูหรือป่าสาธารณะชุมชน” ทุกคนมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเก็บหาเพื่อสร้างรายได้เสริมการแปรรูปหรือถนอมอาหารไว้บริโภคนอกฤดูกาล อาทิเช่น หน่อไม้ เห็ดป่าหรือเห็ดต้ม (เกิดในแปลงยูคาลิปตัส) บางครัวเรือนสามารถเก็บไว้เป็นของฝากญาติในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ได้ ตลอดทั้งตระหนักถึงความเสื่อมโทรมและความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางอาหารที่เกิดขึ้น จากปริมาณการใช้ประโยชน์ที่ขาดความระมัดระวังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนมีแผนในการจัดเวที่ย่อยแต่ละหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือ เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมสมาชิกภายในนอกจากการใช้ประโยชน์ดังกล่าว

4. การปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้เป็นอีกช่องทางหนึ่งเพื่อหารายได้เสริมและลดการใช้ประโยชน์จากป่า เพื่อให้มีรายได้หมุนเวียนและสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ตลอดทั้งปี ลดความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตจากป่าได้บนพื้นฐานความอุดมสมบูรณ์ของดินและแหล่งน้ำ “ลำห้วยชั้น” หลายครัวเรือนจึงมีทางเลือกด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อส่งตลาดหรือพ่อค้าคนกลาง อาทิเช่น ผักกาดแก้ว ผักชี พริก ต้นหอม เป็นต้น (ดังภาพประกอบ 8-9 ตามลำดับ) เนื่องจากชุมชนมีกลุ่มพ่อค้าคนกลางภายนอกเข้ามาประกันราคาและเสนอต้นทุนการผลิตให้ ผ่านการรับซื้อของพ่อค้าคนกลางภายในชุมชนเพื่อจัดการผลิตและราคาอีกชั้นหนึ่ง สามารถทำการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ8-9 การปลูกพืชเศรษฐกิจและระบบตลาดระดับชุมชน
ถ่ายภาพโดยนางสาวภัชราภรณ์ สาคำ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558

5. มติข้อตกลงและกฎระเบียบร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติมีการพิจารณาร่วมกันอนาคตแต่ละหมู่บ้านต้องเกิดการยอมรับของสมาชิกเพื่อสามารถนำไปสู่การบังคับใช้อย่างแท้จริงเบื้องต้นกลุ่มผู้นำมีการประชุมร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็นในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพบุคคลภายในและนอกชุมชนโดยการคัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชนจำนวน 25 คนจากตัวแทนผู้นำชุมชนหมู่บ้านละ 5 คน เพื่อจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการป่าร่วมกัน สมาชิกชุมชนจะต้องปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับ (บทลงโทษ) ของชุมชนบ้านหลุมเลาดังนี้

(ร่าง) กฎระเบียบ

- 1) ห้ามบุกรุกพื้นที่ ตัดไม้ทำลายป่า
- 2) ห้ามทิ้งขยะ ในบริเวณเขตพื้นที่ป่าชุมชน
- 3) ห้ามล่าสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ เช่น หมูป่า
- 4) ห้ามกระทำการใด ๆ ที่ส่งผลต่อการผิดกฎหมาย เช่น เล่นการพนัน เสพสิ่งเสพติด
- 5) ให้คงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี การสืบสานวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ประเพณีเลี้ยงผีดอนปู่ตา

(ร่าง) ข้อบังคับ (บทลงโทษ)

1) หากพบว่ามีการฝ่าฝืนตัดต้นไม้ ให้ปรับไม่เกินต้นละ 5,000 บาท หรือมีบทลงโทษให้ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

2) หากมีการบุกรุกพื้นที่ป่า จะต้องให้ออกจากพื้นที่ดังกล่าวและต้องจ่ายค่าเสียหายครั้งละ 1,000 บาท พร้อมทั้งซ่อมแซมพื้นที่ป่าให้คงสภาพเดิม หรือส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย

3) หากมีการล่าสัตว์ป่า จะมีโทษดังนี้

ครั้งที่ 1 ตักเตือน พร้อมกับยึดของกลาง

ครั้งที่ 2 มีโทษปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป

ครั้งที่ 3 ส่งดำเนินคดีตามกฎหมายกำหนด

หลังจากนี้จะได้มีการนำร่างกฎระเบียบและข้อบังคับ (บทลงโทษ) นี้เพื่อจัดเวทีระดับหมู่บ้าน หมายมติเอกฉันท์หรือข้อเสนอแนะเป็นข้อบังคับและกฎระเบียบในระดับชุมชนต่อไป

6. การเพิ่มพื้นที่ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพแนวทาง คือหยุดรุกรานพื้นที่เพิ่มเติมและการจัดระบบ เพื่อสร้างตัวชี้วัดร่วมกันในการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การปลูกป่าเพิ่มเติมการจัดทำ แปลงทดลอง การปล่อยให้ป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ สร้างแนวกันบริเวณหวงห้าม เป็นต้นอย่างไรก็ตามมีนักวิชาการ ให้ข้อเสนอถึงแนวทางการจัดการและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน มีวิธีการอย่างง่ายที่ชุมชนสามารถประเมินสภาพป่าร่วมกัน มีประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น กำหนดพื้นที่หรือมาตรการ เพื่อการฟื้นฟูสำหรับพืชบางชนิด ธรรมชาติให้เกิดความตระหนักสำหรับคนนอกชุมชน ให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน หรือการติดตามสภาพป่าในระยะยาวร่วมกันต่อไป

7. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนต้องการให้มีการสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ตลอดทั้งนโยบายและกฎหมายที่ยอมรับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรอย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชนและสร้างความมั่นใจในการจัดการทรัพยากรให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา มีเพียง 3 หน่วยงานเท่านั้น ที่เข้ามาดำเนินงานระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหลุบเลา และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งชุมชนยินดีให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และถอดองค์ความรู้ หาทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

สิ่งเหล่านี้สะท้อนวิถีการปรับตัวที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างรอบด้านเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารโดยเฉพาะพื้นที่ป่า เนื่องจากระดับความมั่นคงทางอาหารจากการจัดการป่าถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจของชุมชนดังนั้นแนวทางที่สำคัญ คือพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพผ่านกิจกรรมกฎระเบียบข้อบังคับ สู่การปฏิบัติร่วมกันและการลดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าผ่านวิถีเกษตรทางเลือก หรือปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของรายได้ บนพื้นฐานทุนสังคมที่มีอยู่ ตลอดทั้งกระแสการตื่นตัวของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่ สำนักงานป่าไม้จังหวัดสกลนคร และภาคีเครือข่ายองค์กร ชุมชน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหลุบเลาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหลุบเลา องค์การบริหารส่วนตำบลหลุบเลา ทีมวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านวนศาสตร์ชุมชนและชีววิทยา ที่เข้ามาสนับสนุนทางวิชาการด้านการจัดการป่าชุมชน และพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพทำให้ชาวบ้านลดข้อกังวลเรื่องสิทธิในที่ดินทำกิน และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ แนวคิด สร้างกระบวนการจัดการป่าชุมชนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องกระบวนการวิจัยนี้ได้นำไปสู่การสร้างรูปแบบ การจัดการป่าอย่างมีส่วนร่วมภายใต้บริบท เงื่อนไขและโอกาสที่เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวต่อไป

อภิปรายผล

เนื่องจากชุมชนอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและที่ดินสาธารณะประโยชน์ ทำให้ต้องมีการจัดการพื้นที่ร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชนในทางปฏิบัติ แต่ชุมชนมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน นำไปสู่เพื่อการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตและความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างบูรณาการ ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน

ปรากฏการณ์การจัดการความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชนครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ประการ สอดคล้องกับงานของนนทกานต์ จันทร์อ่อน (2557 : 3) ได้แก่ 1) ความพอเพียงในปริมาณของอาหาร ชุมชนสามารถมีอาหารหรือการใช้ผลผลิตจากป่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือน การถนอมอาหารและการแปรรูปไว้นอกฤดูกาลเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างพอเพียง 2) ชุมชนสามารถเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ ได้ แม้พื้นที่ป่าอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ เนื่องจากมีโครงการจัดตั้งป่าชุมชนในระดับพื้นที่ร่วมกัน 3) ตอบสนองการใช้ประโยชน์อย่างมีสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางโภชนาการ จากการได้รับอาหารธรรมชาติและสมุนไพรอย่างปลอดภัย และ 4) เสถียรภาพด้านอาหาร ในปริมาณที่เหมาะสมตามฤดูกาลและสามารถเก็บหาเพื่อเสริมสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งชุมชนมีการปรับตัวท่ามกลางสภาวะวิกฤติรอบด้านหรือสภาพภูมิอากาศ หรือความไม่มั่นคงทางอาหารตามฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations-FAO) และดัชนีตัวชี้วัดด้านความมั่นคงอาหารระดับพื้นที่ที่หลากหลายบริบทที่สัมพันธ์กับมิติการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ สะท้อนความเป็นจริงของสถานะความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ แหล่งพื้นที่ต้นน้ำ อาหาร รายได้ แหล่งเชื้อเพลิง สถานที่ชุมชนทางสังคมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ และตัวชี้วัดฐานะเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มและชุมชน ดังพื้นที่ชุมชนหลุมเลามีตัวชี้วัดประกอบไปด้วยอยู่ 3 ส่วนได้แก่ 1) ดัชนีกระบวนการ (Process Indicator) คือ จำนวนพื้นที่ป่าที่หลากหลายรองรับอุปทาน หรือการใช้ประโยชน์ของชุมชนทั้งในแง่ความเชื่อทางวัฒนธรรม การเก็บหาผลผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและการสร้างรายได้เสริมเนื่องจากบางครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกิน จึงต้องพึ่งพาตลาด ดังนั้นจึงหารายได้จากป่าเพื่อการยังชีพยังมีอยู่ จึงถือว่าทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับบางครัวเรือนมากกว่าร้อยละ 90 อย่างไรก็ตามบางครัวเรือนก็มีการปรับตัวท่ามกลางสถานการณ์ของสังคมที่เร่งรีบและสภาวะการแข่งขันตลอดทั้งสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศที่ส่งผลต่อผลผลิตจากป่า ปริมาณไม่แน่นอนเพียงพอต่อการบริโภคหรือ “ความไม่มั่นคงทางอาหาร” ทำให้มีการแปรรูปหรือถนอมผลผลิตไว้นอกฤดูกาลนั้นด้วย 2) ดัชนีผลได้จากการบริโภค/ผลลัพธ์ (Outcome Indicator) ทุกครัวเรือนได้บริโภคผลผลิตจากป่าทุกฤดูกาล แต่ปริมาณมากขึ้นอยู่กับสมาชิกในครัวเรือนและความต้องการลดภาระค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อาทิเช่น อาหารป่า สมุนไพร การใช้สอยจากเนื้อไม้ เป็นต้น 3) ดัชนีเชิงโครงสร้าง (Structural Indicator) เนื่องจากป่าชุมชนอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและที่ดินสาธารณะประโยชน์ (นสล.) ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมป่าไม้และกรมที่ดินซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ ทำให้มีนโยบายที่จะสามารถเก็บหาผลผลิตของป่าหรือเนื้อไม้ในปริมาณที่เหมาะสม ขณะเดียวกันเป็นพื้นที่ที่สมาชิกทุกคนในชุมชนสามารถพึ่งพิงผลผลิตจากป่าได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากที่ดินอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐไม่สามารถถูกล้ำเป็นสิทธิส่วนบุคคลได้อยู่แล้ว ดังนั้นทรัพยากรป่าไม้จึงเป็นของ “หน้าหมู” ที่สามารถที่จะเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามชุมชนมีความพยายามการปรับตัวและเรียนรู้ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการป่าชุมชน นับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ แม้สิทธิการครอบครองปัจจุบันและอนาคตมีอยู่อย่างจำกัด แต่ป่าไม้คือชีวิตที่มีอยู่ รายล้อมชุมชน ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารทั้งระดับครัวเรือน ชุมชนและภูมิภาค ชุมชนจึงมีการปรับตัวเพื่อสร้างความสมดุลของระบบนิเวศหรือการจัดการภูมิณีเขตพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชน ที่หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา ภาคีความร่วมมือระดับต่าง ๆ ควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับงานศึกษาของ กฤษฎา บุญชัย (2540) ที่นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์และมีประสิทธิภาพในการจัดการป่าที่เหมาะสมตามแนวทางในรูปแบบของ“ป่าชุมชน”ที่กระจายทั่ว ภูมิภาคของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติการระดับพื้นที่กฎหมายและนโยบายด้านการจัดการป่าไม้ ควรมีความชัดเจนถึงแนวทางปฏิบัติ หรือการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตลอดทั้งการผ่อนปรนการรวมกลุ่ม หรือการกระทำการทางสังคม อาทิเช่น ข้อคำสั่ง คสช. ภายใต้มาตรา 44 การใช้อำนาจทหารแทนกฏอัยการศึก เพราะนโยบายเหล่านี้ทำให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความไม่มั่นใจในการปฏิบัติการระดับพื้นที่แต่อย่างใด สิ่งที่ชุมชนต้องการคือการเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการด้านการจัดการป่าไม้ร่วมกับหน่วยงานรัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ควรจัดให้มีการนำเสนอข้อมูลระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และหาแนวทางการจัดการป่าไม้ร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรสนับสนุนงบประมาณให้สามารถดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนในการจัดการป่าไม้สู่แผนการปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้แนวคิดการจัดการภูมิณีเขตพื้นที่ป่าไม้ หรือ Forest Landscape Management ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการพื้นที่ป่าไม้ และระบบธรรมชาติอื่นโดยรอบ เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสมดุลของระบบนิเวศและส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อาทิเช่น เศรษฐกิจชุมชน สุขภาวะจากเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นประเด็นที่ชุมชนให้ความสนใจบน พื้นฐานทุนทางสังคมและทุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ยาวนาน

เอกสารอ้างอิง

- ภิญญา บุญชัย. (2540). *พลวัตชุมชนล้าหน้าในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ*. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สาขาวิชามานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สอนสุชัย. (2560). *โครงสร้างกลุ่มเยาวชนจิตอาสา ต้นกล้าคุณธรรม ปี 2560*. เอกสารเย็บเล่มชุมชนบ้านหลุบเลา ตำบลหลุบเลา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร
- นันทกานต์ จันทร์อ่อน. (2557). “ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย” (Thailand Food Security). *สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 4(2), 1-27.
- ภัชราภรณ์ สาคำ, ชัยมงคล โชติวัฒนตระกูล และกิติมา ขุนทอง. (2558). *การศึกษาองค์ความรู้ด้านจัดการป่า และการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร*. รายงานการวิจัย ฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
- ภัชราภรณ์ สาคำ, ดุสิตา กระจวนชิต และพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล. (2559). *การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการป่าเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร เขตพื้นที่ป่าต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
- ภัชราภรณ์ สาคำ, ปฎิมาภรณ์ กังวานศรีเพชร และพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล. (2560). *การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชน ในการจัดการภูมินิเวศป่าไม้ ในเขตพื้นที่ต้นน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร*. รายงานโครงการบริการวิชาการ. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- สพสันต์ เพชรคำ และคณะ. (2555). *ถอดบทเรียนหนองหาร*. ศูนย์หนองหารศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- บวร รูปหล่อ. *หมอยาสมนไพร*. บ้านหลุบเลา หมู่ที่ 11 ตำบลหลุบเลา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร. (17 ตุลาคม 2559). สัมภาษณ์.

บทความวิชาการ

สมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Teachers' Competencies and Students' Quality in the 21st Century

นเรศ ปุบุตรชา¹ วลัยิกา ฉลากบาง² วาโร เฟ็งสวัสดิ์³ และ พรเทพ เสถียรนพเก้า⁴
Naret Pubootcha¹, Wannika Chalakbang², Waro Phengsawat³
and Pornthep Steannoppakao⁴

Received : 17 ก.พ. 2561

Revised : 25 มิ.ย. 2561

Accepted : 29 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

“ครู” เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนา โดยชอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการ นำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม คุณภาพของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู สมรรถนะและความเชี่ยวชาญของครูประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเน้นทักษะมากกว่าความรู้ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการพัฒนาวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นการจะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงต้องพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพ ครูที่มีความเป็นครู สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะส่วนบุคคล 2) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 3) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 4) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการจัดการชั้นเรียน และ 5) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หากครูมีสมรรถนะทั้ง 5 ดังกล่าวย่อมเชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนี้ 1) เป็นคนดี 2) มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร 3) มีความสามารถในการคิด และ 4) มีทักษะชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ได้

คำสำคัญ : คุณภาพผู้เรียน สมรรถนะครู ศตวรรษที่ 21

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
โทรศัพท์ 09 5196 3845 อีเมล : naretpu9@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โทรศัพท์ 08 9208 5122

³ รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โทรศัพท์ 08 7852 3307

⁴ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โทรศัพท์ 08 1749 5448

¹ Doctoral Student in Educational Administration and Development, Faculty of Education,
Sakon Nakhon Rajabhat University Tel.+669 5196-3845, Email: naretpu9@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Tel.+668 9208 5122

³ Associate Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Tel.+668 7852 3307

⁴ Lecturer, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Tel.+668 1749 5448

Abstract

“Teachers” are important personnel in school educational and learning development and the quality of the whole education system. This is because the teachers’ role are to contribute learning and developing experience in order to foster knowledge, abilities, and academic experiences which lead to better life quality. At the social level, teachers also play a great role in making qualified social members. Consequently, it could be claimed that quality of learners depends of quality of teachers. Particularly, competency and expertise of teachers include knowledge, skills, and positive attitude toward the consistently developed. Therefore, quality education development needs teachers who have both teacher qualification and teachers’ professional. Teachers’ competencies that contribute to learning environment in the 21st century in northeastern region of Thailand include 1) personal competency, 2) leadership competency, 3) moral and ethical competency, 4) classroom management competency, and 5) learning management competency. These 5 competencies are theoretical believed to benefit learners qualities in terms of 1) good citizenship, 2) skills and knowledge determined in the curriculums, 3) thinking skills, and 4) life skills which could lead to a successful life in the 21st century.

Keywords : Students’ Quality, Teachers’ Competencies, the 21st Century

บทนำ

การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ นั้นควรพัฒนาด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะการศึกษาคือเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คุณภาพผู้เรียนเป็นคำสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากได้รับการศึกษาในหลักสูตร หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะมุ่งประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียน โดยเฉพาะในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลักการ สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทางการมีส่วนร่วม สร้างสรรค์สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” โดยนิยามของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด คือ มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนจะต้องสนใจและให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (head) จิตใจ (heart) มือ (hand) และสุขภาพองค์รวม (health) ความหลากหลายของสติปัญญา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548 : 75)

นโยบายสำคัญที่ต้องเร่งรัดปฏิรูปเกี่ยวกับครู คือ การยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและความไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 1) การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน ตามกระแสการกระจายและพัฒนาการของเทคโนโลยีที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว (Enriquez, 2001 : 211) และต้องมุ่งพัฒนา ให้คนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีส่วนร่วม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะทุกส่วนและทุกฝ่ายจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ และผู้รับความรู้ที่ต้องมีการใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินงาน พลังการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ งานที่เน้น ความรู้ เครื่องมือ ดิจิทัล วิถีชีวิต ผลการวิจัยด้านการเรียนรู้ และความต้องการทักษะในการดำรงชีวิตสมัยใหม่ ได้แก่ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม การสื่อสาร การร่วมมือ ความยืดหยุ่นและอื่น ๆ พลังเหล่านี้ เรียกร้องให้การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องให้หน้าหนักกับสมองซีกขวาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ครูต้องมีสติระลึกรู้อยู่ตลอดเวลาว่า การเรียนการสอนต้องไม่ใช่เรื่องความรู้ของตน แต่เป็นเรื่องการคิดและทักษะของศิษย์ จุดเน้นต้องเปลี่ยนจากการสอน ของครูไปสู่การเรียนรู้ของศิษย์ (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 62-63) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนไป ครูต้องเรียนรู้ ทักษะใหม่ในเนื้อหาวิชาชีพการเป็นครู

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะครู

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2557 : 11) ให้ความหมาย สมรรถนะไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานที่โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร สอดคล้องกับเจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม (2553 : 25) ให้ความหมายสมรรถนะไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ต่าง ๆ ที่สร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป ส่วนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2557: 11) กล่าวว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับ Boam and Sparrow (อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2557 : 11) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่บุคคลจำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่ง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับ L.M. Spencer and S.M. Spencer (อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2557 : 11) กล่าวว่า สมรรถนะหมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัตมโนทัศน์ (Self-concept) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ/หรือ สูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion – reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ของบุคคลที่แสดงออกในเชิงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความหมาย สมรรถนะครูว่า หมายถึงความสามารถที่ครอบคลุม

ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของครูในการปฏิบัติงานตามภารกิจ พฤติกรรมการทำงานในบทบาท และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลดีเยี่ยม ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ความหมายของคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ได้แก่ 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ วิจารณ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร 5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ 6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ 1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย 3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย 4) สุขภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 2) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 5)

สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558 : 23) ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพผู้เรียนของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ คือ การมีความรู้ตามหลักสูตรและการประยุกต์ใช้ความรู้ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีทักษะทางการคิด การมีทักษะทางสังคม และการมีทักษะการใช้เทคโนโลยี

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีความสามารถในการคิด และมีทักษะชีวิต

ความสำคัญของคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และมีหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) มีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ (1) 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) (2) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : จ-ฉ) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 3-4) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด คุณภาพการศึกษาเป็นภาพรวมของผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะปฏิบัติ และคุณธรรม จริยธรรมตามผู้เรียนแต่ละระดับได้รับการพัฒนา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2553 : 1) ดังที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 4) จะเห็นได้ว่า คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมาย และผลของการจัดการศึกษา

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 3) องค์ประกอบของแต่ละสมรรถนะที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทำให้ได้ข้อสรุปเพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเบื้องต้น ดังนี้

1. คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1.1 การเป็นคนดี สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ ภัคพร บุญเกล้า (2555), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555), สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558) และ อรัญญา ชนะเพ็ญ (2558)

1.2 การมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ ภัคพร บุญเกล้า (2555), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555), สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558) และอรัญญา ชนะเพ็ญ (2558)

1.3 การมีความสามารถในการคิด สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ ภัคพร บุญเกล้า (2555), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555), สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558), อรัญญา ชนะเพ็ญ (2558), พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) และ วิจารย์ พานิช (2559)

1.4 การมีทักษะชีวิต สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ ภัคพร บุญเกล้า (2555), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555), สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558), อรัญญา ชนะเพ็ญ (2558), พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) และ วิจารย์ พานิช (2559)

2. สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 5 สมรรถนะ คือ สมรรถนะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ชั้นเรียน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ การศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้คัดเลือกสมรรถนะที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

2.1 สมรรถนะส่วนบุคคล สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ อัญชลิกา ผิวเพชร (2554), ประสงค์ ปุกคำ (2554) และสุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558) นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ สมศิริ ระวีวรรณ (2556) พบว่า สมรรถนะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ

2.2 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ อรัญญา ชนะเพ็ญ (2558) นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ กุลนิตา ศรีคำเวียง (2554) พบว่า สมรรถนะด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

2.3 สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ อัญชลิกา ผิวเพชร (2554), พรสุดา ศรีปัญญา (2554), รุ่งนภา นักร้อง (2556) และสุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558) จากแนวคิด และผลการวิจัยดังกล่าวจึงกำหนดให้สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.4 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ เบ็ญจพร ภิรมย์ (2554), ยุพิน บุปผารัตนา (2556) และรุ่งนภา นักร้อง (2556) จากแนวคิด และผลการวิจัยดังกล่าวเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนส่งผลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.5 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ สันเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ ศิริพรรณ แก่นสาร (2555), สุภมาศ ถานโสภาส (2555), ยุพิน บุปผารัตนา (2556), รุ่งนภา นักร้อง (2556), รันทม ชูเมือง (2556), ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์ (2557), สุตามาส ศรีนอก (2557), อมรรัตน์ เขิงหอม (2558), อรัญญา ชนะเพ็ญ (2558) และสุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558) จากแนวคิด และผลการวิจัยดังกล่าวเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. องค์ประกอบของแต่ละสมรรถนะที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3.1 สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

3.1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อ้างอิงจากแนวคิด และงานวิจัยของ รุสนันท์ แก้วตา (2555), สมศิริ ระวีวรรณ (2556), จุฑารัตน์ บันดาลสิน (2557) และสุดารัตน์ อีธรรมธาดา (2557)

3.1.2 พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ กัลยภรณ์ ดารากร ณ อยู่ธยา (2554), พรทิพย์ ไชยฤกษ์ (2555), รุสนันท์ แก้วตา (2555), เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล (2557), จุฑารัตน์ บันดาลสิน (2557) และสุดารัตน์ อีธรรมธาดา (2558)

3.1.3 ความฉลาดทางอารมณ์ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ เนตรนุกูล โชคलग (2554), ประสิทธิ์ ชาญประไพ (2555), รุสนันท์ แก้วตา (2555) และสุดารัตน์ อีธรรมธาดา (2558)

3.2 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

3.2.1 วุฒิภาวะเหมาะสมกับความเป็นครู อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ UNESCO (2009), โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556), เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556), กษมน มังคละศิริ (2557), ศรัณยา ไครบุตร (2558), ไชยยศ วันอุทา (2559) และนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559)

3.2.2 การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ APEC (2012), Mc Connell MSP (2012), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553), รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556), เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556), กษมน มังคละศิริ (2557), ไชยยศ วันอุทา (2559) และนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559)

3.2.3 การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), วิจารย์ พานิช (2555), รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556), เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556), กษมน มังคละศิริ (2557), ศรัณยา ไครบุตร (2558), ไชยยศ วันอุทา (2559) และนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559)

3.2.4 การปฏิบัติงานอย่างไต่ตรง อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Schleieher (2010), APEC (2012), Mc Connell MSP (2012), วิจารย์ พานิช (2555), เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556) และนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559)

3.2.5 การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556), ไชยยศ วันอุทา (2559) และนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559)

3.3 สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

3.3.1 ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2555), ญัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2557), สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต (2558) และสุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558)

3.3.2 การมีวินัย และความรับผิดชอบในวิชาชีพ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2555), ธนวัฒน์ คงเมือง (2556), ญัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2557) และ สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558)

3.3.3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552), อีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2553) และธนวัฒน์ คงเมือง (2556)

3.3.4 การประพจน์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา (2553) และธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2553)

3.4 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

3.4.1 การจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Sanchez (2007), Schleieher (2010), SEMAO INNOTECH (2012), โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), ขนิษฐา ชัยประโคน (2556) และเทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556)

3.4.2 การกำกับ ดูแล ชั้นเรียน อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ ประทวน มูลกล้า (2552), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) และโฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555)

3.4.3 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียน อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ ประทวน มูลกล้า (2552), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) และโฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555)

3.5 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

3.5.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Lagrange and Foulke (2004), Edwag (2008), UNESCO (2009), รัชฎาพร พิมพิชัย (2555), ฐิติมา ไชยมหา (2556), ศิริพร กุลสานต์ (2557) และปทุมทริกา นิลพัฒน์ (2558)

3.5.2 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Lagrange and Foulke (2004), Edwag (2008), UNESCO (2009), โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), รัชฎาพร พิมพิชัย (2555), ฐิติมา ไชยมหา (2556), ศจี วงศ์ศรีเผือก (2556), ศิริพร กุลสานต์ (2557), ศรัณยา ไครบุตร (2558) และเกรียงศักดิ์ สิ้นเปียง (2558)

3.5.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), รัชฎาพร พิมพิชัย (2555), ศจี วงศ์ศรีเผือก (2556), และปทุมทริกา นิลพัฒน์ (2558)

3.5.4 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Lagrange and Foulke (2004), UNESCO (2009), ศจี วงศ์ศรีเผือก (2556), เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556), ศรัณยา ไครบุตร (2558), ปทุมทริกา นิลพัฒน์ (2558) และเกรียงศักดิ์ สิ้นเปียง (2558)

3.5.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อ้างอิงจากแนวคิดและงานวิจัยของ Edwag (2008), UNESCO (2009), โฉมทัย อุดมบุญญานุภาพ (2555), ฐิติมา ไชยมหา (2556), ศจี วงศ์ศรีเผือก (2556), และปทุมทริกา นิลพัฒน์ (2558)

บทสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน การเสริมสร้างพัฒนาการความรู้ที่เหมาะสมให้กับเด็กถือว่าการวางรากฐานที่ดีในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพเพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง อย่างไรก็ตามผู้เรียนจะมีคุณภาพได้ ย่อมอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้และหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน คือ สมรรถนะครู หากครูมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน คือ สมรรถนะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และสมรรถนะด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ย่อมเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าคุณภาพผู้เรียนจะดีขึ้นและส่งผลต่อไปถึงคุณภาพคนในสังคมและคุณภาพของประเทศในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2559, จาก URL: <http://www.wattana.ac.th/wwa/news/moe2-2559.pdf>
- _____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กษมน มังคละศิริ. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กัลยภรณ์ ดารากร ณ อยุธยา. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลศึกษาศาสนาจารย์ในเขตจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุลนิดา ศรีคำเวียง. (2554). *การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความทุ่มเทในการสอนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ สีนเปียง. (2558). *การจัดทบทวนการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพกลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ขนิษฐา ชัยประโคน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11*. ดุษฎีนิพนธ์ คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑารัตน์ บันดาลสิน. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจ การทำงานเป็นทีม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลผลิตในงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกองทัพบก*. วิทยานิพนธ์ พยาบาลมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2553). *การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน: สมรรถนะหลัก (Core Competency)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัย มทรส*, 2(2), 183 - 192.
- ไชยยศ วันอุทา. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐิติมา ไชยมหา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง. (2557). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(1), 534 - 548.
- โณทัย อุดมบุญญานุกาพ. (2560). *คุณลักษณะครูรุ่นใหม่กับการปฏิรูปหลักสูตรผลิตครูในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2560, จาก URL: <http://school.obec.go.th/nitest/article02.doc>
- เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2557). ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานและคุณลักษณะส่วนบุคคลต่อระดับความคิดสร้างสรรค์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 51(3), 1-10.
- เทพรังสรรค์ จันทร์ชี่. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธนวัฒน์ คงเมือง. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจริยธรรมครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นงลักษณ์ พิมพ์ศรี. (2559). *การพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำครู*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เบ็ญจพร ภิรมย์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(1), 63-70.
- ประทวน มูลกล้า. (2552). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 6(11), 15-24.
- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ปทุมทริกา นิลพัฒน์. (2558). *สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พรทิพย์ ไชยฤกษ์. (2555). *ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรสถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พรสุดา ศรีปัญญา. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด : การวิเคราะห์ห้พระระดับ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัคพร บุญเกล้า. (2555). *ยุทธวิธีการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในเขตตรวจราชการที่ 13*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุพิน บุบผาวรรณา. (2556). *การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รังสรรค์ สุทาร์มย์. (2556). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัชฎาพร พิมพ์ชัย. (2555). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัตนม ชูเมือง. (2556). *สมรรถนะครูคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- รุ่งนภา นกกกล้า. (2556). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความพอเพียงแห่งตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รุสนันท์ แก้วตา. (2555). *การพัฒนาตัวชี้วัดลักษณะครูที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ววรรษมณณ์ มีศรี. (2548). *ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ตามการประเมินของนักเรียนโรงเรียน*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นครปฐม: ชัน แพคเกจจิ้ง (2014).

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). *โรงเรียน: การบริหารสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทยวิสุทธิ์.
- ศจี วงศ์ศรีเผือก. (2556). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศรันยา ไครบุตร. (2558). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2560). *ครูมืออาชีพ : สิ่งจำเป็นที่ควรมีและควรเป็น*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2560, จาก URL: <http://www.kruthacheen.com/index.php?lay>.
- ศิริพร กุลสานต์. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพรรณ แก่นสาร. (2555). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศิริ ระวีวรรณ. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครูกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา. (2553). *คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)*. กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการวิจัย มรรณนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- _____. (2552). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2545-2559*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). *การพัฒนาดัชนีวัดสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุดามาต ศรินอก. (2557). *ปัจจัยสมรรถนะครูและทักษะชีวิตของนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุดารัตน์ อธิธรรมธาดา. (2558). ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ. (2558). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียน ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู ในศตวรรษที่ 21. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุสิตบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภมาศ ถานโสภาส. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรรัตน์ เชิงหอม. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(3), 193 - 200.
- อรัญญา ชนะเพ็ญ. (2558). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญชลิกา ผิวเพชร. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- APEC HRDWG Wiki. (2012). *21st Century Competencies*. Retrieved October 16, 2017. (online). Available : <http://hrd.apect.org/index.php/21st century Competencies>.
- Edwag. (2008). *Sanitation systems & Technologies*. Retrieved October 16, 2017.(online). Available : <http://www.sswm.info/sites/default>.
- Enriquez, J. (2001). *As the Future Catches You*. New York: Tuttle-Mori.
- Lagrange and Foulke. (2004). *The Canadian Association of Deans of Education (CADE) hosted a national Symposium in February 2004*. At the University of Calgary.
- Mc Connell, MSP. (2012). *A Teaching Profession for the 21st. Developing and Supporting the Profession*. Retrieved December 6, 2017. (online). Available : <http://www.eis.org.uk/glasgow/index.asp?>.
- Sanchez, L, L. (2007). *What Makes a good Teachers : Are We Looking the right direction for guidance*. Ph.D. Graduate school of George Fox university, Newberg: United States Code.
- Schleicher, A. (2010). *Preparing Teachers and Developing school Leaders for the 21st Century : Lessons from around the world*. OECD Publishing.

SEMAO INNOTECH. (2012). *RSU : Contract signing on UNESCO EFA study Project. Retrieved October 16, 2017.*(online). Available : <http://www.seameo-innotech.org/contents/news?id=112011-Silc>.

UNESCO. (2009). *ICT Competency Framework for Teachers UNESCO.Org. Retrieved October 16, 2017.* (online). Available : <http://www.Portal.UNESCO.org/Ci/en/ev.Phi-URL ID=22997 & URL DO=DO TopIC & URL SECTION = 201.htm/SZUCS.Eva U>.

แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
ตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์
Processing to The Musical Arranging of His Majesty the King Bhumibol
Adulyadej According by The Regularity's Thai Royal Department
of the Secretary General.

บพิตร เค้าหัน¹
Bopit Khawhan¹

Received : 22 เม.ย. 2561
Revised : 31 ส.ค. 2561
Accepted : 31 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งนำเสนอแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ และศึกษาวិเคราะห์ผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์และวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้อง

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เพื่อเผยแพร่ไม่ว่าจะในเชิงพานิชหรือไม่ก็ตามต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาธิการในพระองค์ก่อนทุกครั้ง การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นให้องค์หนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพิมพ์ครั้งที่ 3 โดยให้รักษาทำนอง คำร้อง และคอร์ด อย่างเคร่งครัด ส่วนจังหวะ รูปแบบดนตรี โครงสร้างบทเพลงท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั้น ท่อนวงดนตรีบรรเลง ท่อนบรรเลงเดี่ยวและการอิมโพรไวเซชั่น ท่อนจบ เคานท์เตอร์เมโลดี การเขียนแนวพื้นหลังนั้นสามารถสร้างสรรค์ได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถนำเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีพื้นบ้านสามารถผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากลได้แต่ควรเทียบเสียงให้กลมกลืนกับเครื่องดนตรีตะวันตก

คำสำคัญ : บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ การเรียบเรียงเสียงประสาน กรมราชเลขาธิการในพระองค์

¹ อาจารย์ประจำสาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: ner.mused2525@gmail.com

¹ Lecture in Department of Music Education Faculty of Education, Roi – Et Rajabhat University. ,
Email: ner.mused2525@gmail.com

Abstract

This article presents guidelines for the process of musical arrangement of the songs of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej according to the regulations of the Royal Thai Department of the Secretary General through interviews with experts who specialize in such arrangements. Analyzing the arrangements of King Bhumibol's songs creates knowledge and understanding of the regulations of the Royal Thai Department of the Secretary General and the correct methods of how to arrange King Bhumibol's songs.

Anyone wishing to arrange the songs of King Bhumibol for publication, whether for commercial purposes or otherwise, must receive permission from the Royal Thai Department of the Secretary General. Such arrangements must be based on the official versions found in the book "The Music Compositions of His Majesty King Bhumibol Adulyadej 3rd edition" and the correct melody, lyrics and chords must be strictly preserved. However, rhythm, musical styles and musical forms such as introduction, interlude, band instrumental and improvisation, ending, countermelody and background can be creatively adapted as appropriate. Also, Thai classical instruments and folk instruments can be combined with Western instruments but the tuning should conform to the Western tuning.

Keywords : Music Composition of His Majesty, Arranging, Thai Royal Department of the Secretary General.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงมีพระอัจฉริยภาพในหลายด้านโดยเฉพาะด้านดนตรีซึ่งได้รับการศึกษาด้านดนตรีตั้งแต่ทรงพระเยาว์ มีพระอัจฉริยภาพในการทรงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด อาทิ อัลโตแซกโซโฟน คลาริเน็ต ทรัมเป็ต เป็นต้น นอกจากพระอัจฉริยภาพในการทรงบรรเลงเครื่องดนตรีแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ยังทรงศึกษาพื้นฐานดนตรีคลาสสิกทั้งในด้านปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี จนกระทั่งสนพระทัยในดนตรีแจ๊ส โดยเริ่มจากการทรงแซกโซโฟนสอดแทรกไปพร้อมกับแผ่นเสียงของศิลปินดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียง (ภาธร ศรีกรานนท์, 2559 : 1) จนกระทั่งมีความสนพระทัยในการพระราชนิพนธ์ดนตรี ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เมื่อมีพระชนมพรรษา 18 พรรษา ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลง "แสงเทียน" เป็นเพลงแรก ในปีพุทธศักราช 2489 จนถึงปัจจุบันทรงพระราชนิพนธ์ไว้ 48 เพลง ทุกเพลงล้วนมีความไพเราะ ประทับใจผู้ฟัง สอดคล้องกับเนื้อร้องที่มีคติอันการและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย ในยามบ้านเมืองไม่สงบก็พระราชทานเพลงปลุกใจเพื่อเป็นกำลังใจแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ มิให้เกิดความท้อถอยในการทำความดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ต่อตนเองและต่อสังคม (สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ, 2544 : 4)

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรนั้น มีความหลากหลายด้านลีลาเพลง ทั้งลีลาแบบดนตรีแจ๊ส ดนตรีคลาสสิก เป็นต้น (แมนรัตน์ ศรีกรานนท์, 2544 : 46)

ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและแพร่หลายไปยังหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ ออกบรรเลงในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ได้มีการนำไปขับร้องและบรรเลงในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ วงบิกแบนด์แจ๊ส วงขับร้องประสานเสียง วงออร์เคสตรา วงโยธวาทิต เป็นต้น นอกจากนี้บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ยังได้มีการนำไปใช้ในการประกวดขับร้องและบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มาโดยตลอด อย่างไรก็ตามบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น เป็นบทเพลงที่ทรงคุณค่ามีเอกลักษณ์เฉพาะของทำนอง จังหวะและเสียงประสาน (Harmony) ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำไปเรียบเรียงเสียงประสานและนำไปบรรเลง เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม อันเป็นการเทิดพระเกียรติและเป็นการสมพระเกียรติในพระอัจฉริยภาพทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

อย่างไรก็ตามพบว่าในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปบรรเลงโดยขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้สื่อความหมายทางดนตรีและเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนจากต้นฉบับที่ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ก่อให้เกิดความสับสน เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับความถูกต้องเหมาะสมในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้องและบรรเลง แม้จะมีการเผยแพร่เอกสารต้นฉบับแล้วก็ตามแต่ยังคงเกิดความสับสนเกี่ยวกับแนวทางในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้องและบรรเลงที่เหมาะสม (ทิศา โปธิเวส, 2560 : สัมภาษณ์)

บทความฉบับนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาขั้นตอนในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ถูกต้องตามระเบียบของกรมราชเลขาการในพระองค์ เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแนวทางในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้องให้แก่ครู อาจารย์ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งเป็นการน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระอัจฉริยภาพทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

การนำบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ และศึกษาแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้อง ตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา

1.1 ทำการศึกษาระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ

1.2 ทำการศึกษาแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์ดังต่อไปนี้

1.2.1 เนื้อหาองค์ประกอบทางดนตรี ได้แก่ 1) ทำนองเพลง (Melody) 2) จังหวะ (Rhythmic) 3) คอร์ดและเสียงประสาน (Harmony) 4) รูปแบบทางดนตรี (Styles) 5) โครงสร้างบทเพลง (Forms)

1.2.2 การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน (Solo and Improvisation) ในการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

1.2.3 การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ โดยใช้เครื่องดนตรีไทย หรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลง

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารโน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่เป็นต้นฉบับและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์จากผู้เชี่ยวชาญ และแผนภูมิเพลง (Score) บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่เรียบเรียงเสียงประสาน

2.2 เอกสารระเบียบกรมราชเลขาณุกการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้

2.3 ทำการรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

2.3.1 อาจารย์วิรัช อยู่ถาวร กรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของกรมราชเลขาณุกการในพระองค์ พระบรมมหาราชวัง และศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล) ประจำปี พ.ศ. 2560

2.3.2 พันตำรวจโททีฆา โพธิเวส อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจ ผู้เคยถวายงานดนตรีรับใช้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ระเบียบกรมราชเลขาณุกการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เป็นบทเพลงที่ทรงคุณค่าทางดนตรี เป็นมรดกสำคัญของชาติที่ควรค่าแก่การยกย่องและควรแก่การศึกษาทั้งในด้านการประพันธ์และการเรียบเรียงเสียงประสาน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพทางการประพันธ์ทำนองและการกำหนดคอร์ดที่แตกต่างจากบทประพันธ์ดนตรีแจ๊สทั่วไป เมื่อมีผู้ที่นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเรียบเรียงเสียงประสานโดยขาดความเชี่ยวชาญ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งอาจทำให้เกิดการตีความที่ผิดเพี้ยนไปจากพระราชประสงค์ฯ ได้ ทั้งนี้ การขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตในการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเรียบเรียงเสียงประสานนั้น ปัจจุบันได้ใช้ระเบียบของสำนักราชเลขาณุกการปี พ.ศ. 2559 ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นกรมราชเลขาณุกการในพระองค์ โดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเผยแพร่ ดังที่ระบุในข้อ 3 ไว้ว่า

“ข้อ 3 ผู้ที่มีความประสงค์เชิญเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ ไม่ว่าจะมิวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรหรือไม่ก็ตาม จะต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน

3.1 ทำซ้ำหรือดัดแปลง เช่น บันทึกลงในซีดี ดีวีดี แปลเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เป็นภาษาอื่น จัดลำดับเรียงเสียงประสานใหม่

3.2 เผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น จำหน่ายซีดีหรือดีวีดีเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ขั้บร่องบรรเลงในงานคอนเสิร์ต เผยแพร่เพลงพระราชนิพนธ์ฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ

3.3 ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง เช่น นำซีดีหรือดีวีดีเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ออกให้เช่า” (กฤษณ์ กาญจนกุญชร, 2559 : 1)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปทำซ้ำหรือดัดแปลงและเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ตาม จะต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาธิการในพระองค์ก่อนทุกครั้ง โดยเฉพาะการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่มีสาระสำคัญในระเบียบที่ระบุตามข้อ 7.2 ว่าด้วยการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องไว้ว่า

“7.2 ส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ตรวจสอบความถูกต้องของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในด้านทำนองดนตรี (Melody) เนื้อร้อง (Lyric) เสียงประสานหรือคอร์ด การขับร้อง การแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน (Arranging)” (กฤษฎณ์ กาญจนกฤษ, 2559 : 3)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้องตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์นั้นจะให้ความสำคัญกับการรักษาความถูกต้องของทำนองหลักที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ซึ่งไม่สามารถดัดแปลงได้ สำหรับคำร้องนั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้คำและการสะกดตามต้นฉบับที่ได้ระบุไว้กับทำนองอย่างเคร่งครัด ส่วนเสียงประสานหรือคอร์ดที่ได้ทรงกำหนดเป็นอักษรและตัวเลข (Chords Symbols) นั้น ให้คงไว้ตามต้นฉบับอย่างเคร่งครัด คณะกรรมการจะพิจารณาจากแผ่นเสียงที่แนบมาพร้อมกับแผ่นภูมิเพลง ดังที่ระบุข้อ 6.3 วงเล็บ 1 และ 2 มีใจความว่า

(1) ตัวอย่างสิ่งบันทึกเสียงหรือสื่อบันทึกเสียง เช่น แลบบันทึกเสียง แลบบันทึกแผ่น ซีดี วีซีดี หรือดีวีดี จำนวน 2 ชุด

(2) โน้ตเพลงหรือแผ่นภูมิเพลง (Score) และ/หรือส่วนที่ได้แยกเสียงเครื่องดนตรี (Part) แล้ว (ถ้ามี)” (กฤษฎณ์ กาญจนกฤษ, 2559: 3)

ทั้งนี้คณะกรรมการจะทำการตรวจสอบการขับร้องที่ถูกต้องตามระดับเสียงของทำนองและการออกเสียงคำร้องให้ถูกต้องอย่างเคร่งครัด ส่วนโน้ตเพลงหรือแผ่นภูมิเพลงนั้นจะพิจารณาความถูกต้องของทำนองเพลงและคอร์ดที่ถูกต้องตามระเบียบดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ทั้งนี้ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะต้องส่งข้อมูลให้กรมราชเลขาธิการในพระองค์ก่อนการนำไปเผยแพร่เป็นเวลา 30 วัน หากกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามกรอบเวลา วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอว่าสามารถเชิญไปใช้ได้ แต่ต้องเรียบเรียงเสียงประสานอย่างถูกต้องโดยจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงคอร์ดเนื้อร้อง และไม่ให้มีการบันทึกวิดีโอหรือเสียงแล้วนำไปเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ

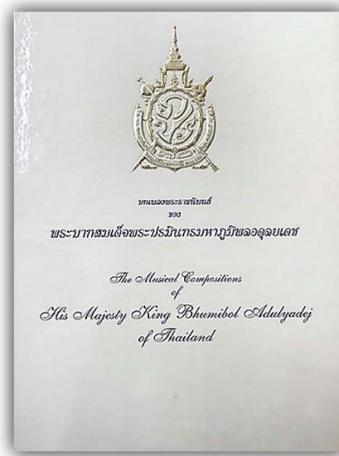
จากระเบียบของกรมราชเลขาธิการในพระองค์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นมีความสำคัญจำเป็นต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตผ่านกรมราชเลขาธิการในพระองค์ ซึ่งผู้มีความประสงค์เชิญเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ต้องดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ไม่ว่าเพื่อเผยแพร่ที่ก่อให้เกิดรายได้หรือไม่ก็ตาม ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตามกรอบเวลาที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของทำนอง คำร้อง และคอร์ด ที่จะนำไปเรียบเรียงเสียงประสานเผยแพร่ต่อไป

แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้อง ตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์

เนื่องจากในปัจจุบันบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ได้มีการเผยแพร่ผ่านสื่อหลายช่องทาง อาทิ หนังสือ โน้ตเพลงเสียง วิดีโอ ตลอดจนสื่อออนไลน์ก็ตาม แม้จะก่อให้เกิดผลดีในการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในฐานะมรดกของชาติ และทำให้ประชาชนทราบถึงพระอัจฉริยภาพทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นตามมานั้น คือ ได้มีการนำไปดัดแปลงแก้ไขบทเพลง

พระราชนิพนธ์ฯ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ทำให้เกิดความสับสนต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ทำให้สาระทางดนตรีและอัตลักษณ์ของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ถูกสื่อออกมานั้นไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ และยังเป็นการมิบังควรอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้กรมราชเลขาในพระองค์ ได้กำหนดโน้ตเพลงที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจากกรมราชเลขาในพระองค์ โดยใช้หนังสือรวมบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในรูปแบบเอกสารแสดงทำนองและคอร์ด (Lead sheet) มีชื่อหนังสือว่า “บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand” เผยแพร่โดยสำนักราชเลขาธิการ (เดิม)พระบรมมหาราชวัง ปีพ.ศ. 2559 เพื่อใช้ในการอ้างอิงความถูกต้องของโน้ตเพลงคอร์ด และคำร้องที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงเสียงประสานต่อไป ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงภาพปกหนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand ที่คณะกรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์ที่กรมราชเลขาในพระองค์ยอมรับที่มา กรมราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง (2559)

วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า “การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น มีวิธีการไม่แตกต่างจากเพลงแจ๊สทั่วไป เพียงแต่มีรายละเอียดที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้”

1. ทำนองเพลง (Melody)

ทำนองเพลงนับว่าเป็นส่วนสำคัญของบทเพลงเนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังสามารถจดจำรายละเอียดของบทเพลงได้เป็นอันดับแรก เช่นเดียวกับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มีทำนองที่ไพเราะและโดดเด่น เป็นสิ่งที่ผู้เรียบเรียงเสียงประสานต้องคงไว้ให้ถูกต้องตรงตามโน้ตต้นฉบับ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จากการสัมภาษณ์วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) และพันตำรวจโททีฆา โพธิเวส (2561 : สัมภาษณ์) เกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับทำนองเพลง พบว่ามีระเบียบข้อบังคับที่ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.1 ระดับเสียง (Pitch) ในการเรียบเรียงเสียงประสานทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลง ตัด หรือเพิ่มเติมระดับเสียงอื่นใดลงไปในการทำนองเพลงต้นฉบับทั้งสิ้น

1.2 จังหวะทำนอง (Melodic Rhythm) สามารถปรับเปลี่ยนความสั้น – ยาว (Duration) ของโน้ตได้ สามารถยืดขยายหรือย่อค่าตัวโน้ต (Augmentation and Diminution) ได้ กรณีที่ต้องการทำเป็นโน้ตขึ้นจังหวะ (Syncopation Note) สามารถทำได้แต่ต้องรักษาระดับเสียงเดิมและคงตำแหน่งคอร์ดไว้ตามต้นฉบับ

1.3 การปรับทำนองในลักษณะช่วงคู่แปด (Octave Transposition) สามารถทำได้ตามความเหมาะสม แต่ควรปรับทั้งประโยคเพลงหรือทั้งท่อนเพลง ส่วนการปรับช่วงคู่แปดของระดับเสียงโน้ตตัวใดตัวหนึ่งของทำนองหลักนั้นไม่สามารถกระทำได้

1.4 การปรับกุญแจเสียง (Transposition) สามารถทำได้เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเสียงของนักร้องและความสามารถของนักดนตรีหรือลักษณะของเครื่องดนตรี ทั้งนี้เมื่อทำการทดกุญแจเสียงแล้วคอร์ดทุกคอร์ดต้องปรับไปตามทำนองเพลงที่ได้ทำการปรับกุญแจเสียงด้วย

1.5 การเปลี่ยนกุญแจเสียง (Modulation) จากกุญแจเสียงหนึ่งไปยังกุญแจเสียงใหม่สามารถทำได้ โดยคอร์ดทุกคอร์ดต้องปรับตามทำนองที่เปลี่ยนกุญแจเสียง

1.6 การขับร้อง (Vocal) ทำนองเพลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้ทำการเรียบเรียงเสียงประสาน วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการขับร้องหรือบรรเลงทำนองเพลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ดีกว่าควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับโน้ตจร (Accidental note) หรือโน้ตโครมาติก โดยเฉพาะโน้ตที่เป็นลักษณะบลูส์ (Blues Note) เช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ชะตาชีวิต สำหรับการขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นสามารถเอื้อโน้ตทำนองได้ หรืออาจใช้โน้ตเปียด (Acciaccatura) โดยการร้องโน้ตระดับเสียงอื่นที่ไม่ใช่โน้ตหลักแล้วเคลื่อนที่หาโน้ตหลักของทำนองเพลงที่ถูกต้องเช่น เพลงสายฝน เป็นต้น

นอกจากนี้วิรัช อยู่ถาวร (2561: สัมภาษณ์) ยังกล่าวว่าโดยส่วนมากผู้ขับร้องบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มักไม่ลงตามค่าจังหวะของโน้ต (Duration) ที่ถูกต้องเช่นเพลงสายฝน อีกทั้งต้องให้ความสำคัญในการขับร้องขั้นคู่ที่ขับร้องยาก โดยเฉพาะโน้ตขั้นคู่ที่เป็นโน้ตจร ที่ไม่ได้อยู่ในบันไดเสียง ตัวอย่างเช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ แว่วหรือที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Echo” ที่ทำนองมีการเคลื่อนที่กระโดดในขั้นคู่ที่ขับร้องยาก ในขั้นคู่ 7 ดิมินิชด์ ซึ่งเป็นเสียงที่กระด้างไปสู่โน้ตจร แล้วหักเหกระโดดไปสู่โน้ตในบันไดเสียงที่ขั้นคู่ 6 ไมเนอร์

2. จังหวะ (Time and Meter)

บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มีความหลากหลายในด้านจังหวะอย่างมาก ตามรูปแบบทางดนตรีทั้งมิติของจังหวะด้านอัตราจังหวะและกระสวนจังหวะ ซึ่งผู้เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ต้องคำนึงถึงมิติดังต่อไปนี้ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

2.1 เครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถเปลี่ยนเครื่องหมายกำหนดจังหวะได้ แต่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปแบบทางดนตรี ประโยคเพลง ตัวอย่างเช่น บทเพลงรูปแบบมาร์ชซึ่งอยู่ในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ $\frac{2}{4}$ นำไปเรียบเรียงเป็นรูปแบบดนตรีวอลทซ์ (Waltz) ซึ่งอยู่ในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ $\frac{3}{4}$ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาของความต่อเนื่องของประโยคเพลงและอยู่ในอัตราความเร็วที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 อัตราความช้า - เร็ว (Tempo) เรียบเรียงเสียงประสานสามารถกำหนดได้อิสระโดยพิจารณาตามความเหมาะสมจากรูปแบบทางดนตรี เช่น บทเพลงในรูปแบบวอลท์ควอร์อยู่ในอัตราความช้า - เร็วที่ โน้ตตัวดำเท่ากับ 80 หรือบทเพลงรูปแบบมาร์ชก้าวเดินควอร์อยู่ในอัตราความช้า-เร็วที่ 112 และมาร์ชนั้นบรรเลงอาจจะเร็วกว่าเล็กน้อยตามความเหมาะสมเป็นต้น (ทีฆา โปธิเวส, 2561: สัมภาษณ์) นอกจากนี้การกำหนดอัตราความช้า-เร็วของบทเพลงต้องคำนึงถึงอารมณ์เนื้อหาและความหมายของเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ด้วย

3. คอร์ดและเสียงประสาน (Chords and Harmony)

3.1 คอร์ด (Chords) ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นไม่สามารถเปลี่ยนหรือตัดแปลงได้ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่สามารถแก้ไขสัญลักษณ์คอร์ดใด ๆ ที่ปรากฏในโน้ตเพลงต้นฉบับ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายเปลี่ยนตำแหน่งคอร์ดได้ เพราะจะทำให้เสียเอกลักษณ์ทางเสียงประสานของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ และเป็นการมิบังควร โดยวิรัช อยู่ถาวร (2561: สัมภาษณ์) ได้อธิบายว่า โดยทั่วไปการเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น สามารถเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดได้ แต่สำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ถ้าหากนักเรียบเรียงเสียงประสานมีความเชี่ยวชาญทำการเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดแล้วทำให้เพลงมีความไพเราะนั้นก็สามารยยอมรับได้ แต่หากนักเรียบเรียงเสียงประสานขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียบเรียงเสียงประสานเมื่อเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดแล้วทำให้ขาดความไพเราะจะทำให้เกิดความแตกต่างกันของมาตรฐานในการตัดสินใจของกรรมการที่ตรวจพิจารณา ดังนั้นจึงมีข้อสรุปไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งมีข้อพึงพิจารณาดังต่อไปนี้

3.1.1 การพลิกกลับคอร์ด (Inversions of Chord) เพื่อให้แนวเบสดำเนินอย่างต่อเนื่องและกลมกลืนนั้นสามารถใช้โน้ตสมาชิกอื่น ๆ ของคอร์ดได้ แต่ไม่ต้องระบุลงบนคอร์ดต้นฉบับ ภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงการใช้คอร์ดพลิกกลับในบทเพลงพระราชนิพนธ์ยามคำ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิรัช อยู่ถาวร ที่มา วิรัช อยู่ถาวร (ม.ป.ป.: 1)

ภาพประกอบ 2 แสดงการใช้คอร์ดพลิกกลับในบทเพลงพระราชนิพนธ์ยามคำ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิรัช อยู่ถาวร ที่มา วิรัช อยู่ถาวร (ม.ป.ป.: 1)

3.1.2 คอร์ดทบเจ็ดดิมินิช (Diminished Seventh Chords) นอกจากนี้ วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคอร์ดทบเจ็ดดิมินิช ที่ปรากฏในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ว่าควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากพบมากในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ หลาย ๆ บทเพลงซึ่งนักเรียบเรียงเสียงประสานต้องทำความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ยามคำ ห้องเพลงที่ 21 - 22 ที่ทรงใช้คอร์ดดิมินิชต่อเนื่อง

ได้แก่คอร์ด Adim Cdim และ F#dim ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าทั้ง 3 คอร์ดมีสมาชิกร่วมกันทั้งหมดแตกต่างกันแค่โน้ตในตำแหน่งพื้นฐาน (Root Position) เท่านั้น ดังที่แสดงในภาพประกอบ 3.1 และ 3.2

ภาพประกอบ 3.1

มีแต่ความมืดมน อับจนดวงม่าน
มีแต่ความมืดมน อับจนดวงใจ

ภาพประกอบ 3.2

แสดงสมาชิกร่วมของคอร์ด

ภาพประกอบ 3 แสดงคอร์ดดิมีนิชต์แบบต่อเนื่อง 3 คอร์ดในบทเพลงพระราชนิพนธ์ยามค่ำที่มีชื่อคอร์ดต่างกัน แต่มีสมาชิกคอร์ดร่วมกัน

ที่มา วิรัช อยู่ถาวร (ม.ป.ป.: 1)

3.2 วิธีการประสานเสียงแนวทำนอง (Harmonizing) ใช้วิธีการเดียวกันกับหลักการประสานเสียงทำนองและการেলাคอร์ดทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการประสานเสียงแบบ 4 แนวซิด การดรอป และการประสานเสียงแบบคอนเสิร์ต (สมชาย รัชมี, 2536 : 125) ซึ่งผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถประสานเสียงและเติมโน้ตที่เป็นเทนชัน (Tension) ของคอร์ด เช่น 6 7 9 11 และ 13 ได้โดยอิสระและไม่ต้องระบุสัญลักษณ์คอร์ดเพิ่มลงไปบนโน้ต ยกตัวอย่างภาพที่ 4 แสดงการประสานเสียงตอนจบของทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายลม เรียบเรียงเสียงประสานโดยปราจีน ทรงเผ่า ห้องเพลงที่ 55 และ 56 โดยในห้องเพลงที่ 55 คอร์ด EbMaj7 ที่โน้ต 3 พยางค์ และห้องเพลงที่ 56 คอร์ด EbMaj7 เช่นเดียวกันได้ทำการประสานเสียงโดยใช้โน้ต F ซึ่งเป็นโน้ตเทนชันตัวที่ 9 ของคอร์ด EbMaj7 โดยไม่จำเป็นต้องระบุเลข 9 กำกับหลังคอร์ด EbMaj7 เหนือบรรทัดห้าเส้น

ภาพประกอบ 4 แสดงการประสานเสียงทำนองเทนชันของคอร์ด F7 ในบทเพลงพระราชนิพนธ์สายลม

ที่มา ปราจีน ทรงเผ่า (ม.ป.ป.: 8)

3.3 เคานท์เตอร์เมโลดีและการเขียนแนวพื้นหลัง (Counter melody and Background) ในการเรียบเรียงเสียงประสานนั้น แนวเคานท์เตอร์เมโลดีช่วยทำให้บทเพลงมีความโดดเด่นน่าสนใจมากขึ้น สำหรับการแต่งแนวเคานท์เตอร์ - เมโลดีกับแนวพื้นหลังนั้นผู้เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ สามารถแต่งขึ้นเองอย่างอิสระสามารถเติมโน้ตที่เป็นแทนชั้นของคอร์ดเช่น 6 7 9 11 และ 13 ได้โดยอิงจากคอร์ดต้นฉบับของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ แล้วนำมาสร้างทำนองเคานท์เตอร์เมโลดีและแนวพื้นหลัง ยกตัวอย่างเช่น คอร์ด A7 สามารถแต่งทำนองเคานท์เตอร์เมโลดีด้วยโน้ตแทนชั้นของคอร์ดได้แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับโน้ตทำนองหลัก เป็นต้น ดังตัวอย่างภาพประกอบ 5 เป็นการแสดงตัวอย่างการแต่งเคานท์เตอร์เมโลดีเพลงพระราชนิพนธ์แก้วตาขวัญใจ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิจิตร จิตรังสรรค์ โดยห้องเพลงที่ 37 – 38 ที่ได้ใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ด Eb กับคอร์ด Bb7 ซึ่งปรากฏว่ามีการใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ด #9 และมีการใช้โน้ตนอกคอร์ด +5 และ 6 ของคอร์ด Eb ในห้องเพลงที่ 37 และโน้ต C ซึ่งเป็นโน้ตแทนชั้นตัวที่ 9 ของคอร์ด Bb7 ในห้องเพลงที่ 38 ซึ่งเป็นโน้ตสำคัญในการแต่งเคานท์เตอร์เมโลดี

The image shows a musical score for the song 'แก้วตาขวัญใจ'. It features a voice line and four trumpet lines. The voice line has lyrics: รอน อารมณ์ หวัง ชิม ชิด เขย ดวง ใจ. The trumpet parts show counter-melody lines with chord changes Eb, Bb7, Eb, #9, +5, 6, 9. The score is in 3/4 time and B-flat major.

ภาพประกอบ 5 แสดงการเขียนเคานท์เตอร์เมโลดีที่ใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ดที่แนวทริ้มเป็ต 1 ในบทเพลงพระราชนิพนธ์แก้วตาขวัญใจ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิจิตร จิตรังสรรค์ (ม.ป.ป.: 3)

4. รูปแบบดนตรี (Styles)

สำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ไม่ได้ทรงระบุรูปแบบทางดนตรีในบทเพลงอย่างเจาะจง จึงขึ้นอยู่กับผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะนำไปเรียบเรียงในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามวิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอแนะสิ่งที่ควรคำนึงในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางดนตรีสำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ต่อไปนี้

4.1 เพลงที่ระบุรูปแบบทางดนตรีในชื่อเพลงอยู่แล้วหากนำไปเรียบเรียงเสียงประสานรูปแบบอื่น อาจทำให้ความหมายของบทเพลงเปลี่ยนไป จึงต้องดูความเหมาะสมของทำนอง อารมณ์ของบทเพลง และชื่อบทเพลง เช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ Lay Kram Goes Dixies ควรเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบดิกซีแลนด์แจ๊ส (Dixieland Jazz) เป็นต้น

4.2 ควรคำนึงถึงความหมายและอารมณ์ของบทเพลง เช่น บทเพลงพระราชานิพนธ์แสงเดือนที่มีความหมายซาบซึ้งของพระจันทร์ยามค่ำ จะนำไปเรียบเรียงในรูปแบบดนตรีละตินก็ไม่เหมาะสมหรือเพลงรูปแบบมาร์ชจะนำไปเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีรูปแบบอื่นก็ไม่เหมาะสม (ทีฆา โปธิเวส, 2561 : สัมภาษณ์)

5. โครงสร้างบทเพลง (Forms)

ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ นั้นให้ยึดถือโครงสร้างของบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ ต้นฉบับไว้ โดยเรียบเรียงตามโครงสร้างที่ได้ทรงพระราชานิพนธ์ไว้ หลังจากท่อนเพลงที่วงดนตรี (Band) บรรเลงเสร็จแล้ว หากต้องการวนซ้ำ (Dal Segno หรือ D.S) ในท่อนใดท่อนหนึ่งสามารถทำได้แต่ต้องพิจารณาความเหมาะสมในการต่อเนื่องของคอร์ดและทำนอง (ทีฆา โปธิเวส, 2561 : สัมภาษณ์) สำหรับท่อนนำเสนอ (Intro) ท่อนบรรเลงคั่น (Interlude) ท่อนวงดนตรีบรรเลง (Band) และท่อนจบ (Outro) นักเรียบเรียงเสียงประสานสามารถประพันธ์ทำนอง เรียบเรียงคอร์ดขึ้นใหม่ได้อย่างอิสระ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

6. การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน (Solo and Improvisation)

ในการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ นั้น การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน มีหลักการเดียวกันกับการแต่งท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่นและท่อนจบ คือสามารถแต่งทำนองใหม่ได้สร้างการดำเนินคอร์ดขึ้นใหม่ หรือสร้างการดำเนินคอร์ดใหม่โดยอิงจากต้นฉบับของบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ ก็ได้ โดยผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถแต่งทำนองใหม่ลงบนคอร์ดในท่อนบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี หรือให้นักดนตรีทำการอิมโพรไวเซชันเพื่อแสดงความสามารถของนักดนตรีได้อย่างอิสระ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

7. การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ โดยใช้เครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลง

ในการนำเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลงในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ นั้น วิรัช อยู่ถาวรและทีฆา โปธิเวส (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอว่าสามารถทำได้แต่ต้องระมัดระวังกับโน้ตโครมาติกในทำนองเพลงพระราชานิพนธ์ฯ เนื่องจากเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านหลายชนิดไม่สามารถบรรเลงโน้ตโครมาติกหรือไม่สามารถบรรเลงในกัญแจเสียงที่มีชาร์ปแฟลทหลายตัวเหมือนเครื่องดนตรีตะวันตกและบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ มีโน้ตโครมาติกหลายตัวในบทเพลง ในกรณีที่ไม่สามารถบรรเลงโน้ตโครมาติกได้อย่างชัดเจนอาจจะใช้วิธีการให้เครื่องดนตรีดังกล่าวบรรเลงแนวที่ไม่ใช่ทำนองหลักในลักษณะแคนท์เตอร์เมโลดีหรือแนวพื้นหลัง และต้องปรับเทียบระดับเสียงของเครื่องดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน ให้ตรงกับระบบเสียงดนตรีตะวันตกอีกด้วย เพื่อให้ได้เสียงที่กลมกลืน

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชานิพนธ์ฯ แม้ว่าจะมีกฎเกณฑ์บางข้อที่เคร่งครัด ก็เพื่อคงไว้ซึ่งต้นฉบับที่ถูกต้องและเพื่อรักษาเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านเนื้อหาทางดนตรีที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร แต่อย่างไรก็ตามก็ได้เปิดโอกาสให้นักเรียบเรียงเสียงประสานได้สร้างสรรค์แต่งเติมองค์ประกอบทางดนตรีอื่น ๆ ได้ตามจินตนาการของนักเรียบเรียงเสียงประสาน

บทสรุป

จากที่ได้นำเสนอในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์ เกี่ยวกับการเผยแพร่ และการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ และแนวทางสำหรับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนั้น มีหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงคือ การนำไปเผยแพร่ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาธิการในพระองค์ทุกครั้งไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนทำการเผยแพร่ สำหรับการเรียบเรียงเสียงประสาน คือต้องคงไว้ซึ่งทำนองเพลง คำร้อง และคอร์ดของผลงานต้นฉบับไว้อย่างเคร่งครัด โดยอิงจากหนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand

สำหรับสิ่งที่สามารถสร้างสรรค์ตกแต่งหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ได้แก่ จังหวะ รูปแบบดนตรี โครงสร้างบทเพลงท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่น ท่อนวงดนตรีบรรเลง การบรรเลงเดี่ยวและการอิมโพรไวเซชัน ท่อนจบ เคาท์เตอร์เมโลดีและการเขียนแนวพื้นหลัง นอกจากนี้ยังสามารถเรียบเรียงเสียงประสานให้เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีพื้นบ้านบรรเลงร่วมได้ แต่ต้องคำนึงถึงโน้ตเสียงโครมาติคบางตัวที่ต้องหลีกเลี่ยงและต้องปรับเทียบระดับเสียงให้ตรงกับระบบเสียงดนตรีตะวันตก

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ กาญจนบุญชร. (2559). *ระเบียบสำนักพระราชเลขาธิการว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้*. กรุงเทพฯ: กรมราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง.
- ทีฆา โปธิเวส. *อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์*, (5 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.
- _____. *อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์*, (5 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.
- ปราจีน ทรงเผ่า. (ม.ป.ป.). *เพลงพระราชนิพนธ์สายลม (Think of You)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ภาธร ศรีกรานนท์. (2559). *บทเพลงพระราชนิพนธ์ : การวิเคราะห์และสังเคราะห์ทางดนตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- แมนรัตน์ ศรีกรานนท์. (2544). *การเรียบเรียง-ศิลป์ในขอบเขตในการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิจิตร จิตรังสรรค์. (ม.ป.ป.). *เพลงพระราชนิพนธ์ฯ แก้วตาขวัญใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- วิรัช อยู่ถาวร. (ม.ป.ป.). *เพลงพระราชนิพนธ์ฯ ยามค่ำ*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักดนตรีในพระบรมราชูปถัมภ์. (25 มกราคม 2561). สัมภาษณ์. *กรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์และศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล) ประจำปี พ.ศ. 2560*.
- สมชาย รัตมี. (2536). *คู่มือนักดนตรี การเรียบเรียงเสียงประสาน*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.

สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ. (2544). *การอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักราชเลขาธิการในพระองค์ พระบรมมหาราชวัง. (2559). *บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช The Music Compositions His Majesty King Bhumibol
Adulyadej of Thailand* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักราชเลขาธิการในพระองค์
พระบรมมหาราชวัง.

วิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลในศาลยุติธรรม

LEGAL PROCEDURE IN RELATION TO CONTEMPT OF COURT

กฤษณ์ ภูตลาดขาม¹ และนิสิต อินทมานอ²
Krit Phutaladkham¹ and Nisit Intamano²

Received : 27 ส.ค. 2561

Revised : 3 ก.ย. 2561

Accepted : 3 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

ประเทศไทยบัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึง 32 และกำหนดโทษในมาตรา 33 โดยศาลอาจไล่บุคคลนั้นออกจากบริเวณศาล หรือลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นการกำหนดความผิดและโทษไว้เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายอื่น ๆ มิได้บัญญัติขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล บุคคลอื่น ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่อาจนำเสนอสืบพยานหลักฐานและมีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกา ส่วนผู้พิพากษาที่ถูกพาดพิงมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ในกรณีไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล ซึ่งทำให้ไม่เป็นธรรม และศาลใช้อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงโดยไม่ได้กระทำต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา ไม่เปิดโอกาสให้แก่ข้อกล่าวหา หรือตั้งทนายความเข้ามาถามค้าน กับมีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกากรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลสูง โดยเฉพาะในศาลฎีกา นอกจากนี้ การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีความผิดทางอาญารวมอยู่ด้วย เมื่อศาลลงโทษจำเลยในคดีอาญา ไม่ถือเป็นพ้องข้ามกับคดีละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ได้หักวันที่ถูกคุมขังในคดีละเมิดอำนาจศาลออกจาก การลงโทษในคดีอาญา บทความวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลอันเป็นบทบัญญัติพิเศษ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไปให้มีการกำหนดวิธีพิจารณาไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อถ่วงดุลระหว่างอำนาจศาลและสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

คำสำคัญ : วิธีพิจารณา ละเมิดอำนาจศาล สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น อีเมล: Kris_nati60@windowslive.com

² ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม โทรศัพท์ 0 43 22 4111

¹ Graduate Student, Criminal Law and Criminal Justice, Faculty of Law, Sripatum University, Email: Kris_nati60@windowslive.com

² Dr., Director of Master of Law, Faculty of Law, Sripatum University, Tel +66 4322 4111

Abstract

In Thailand, the act constituting the contempt of court is explained in the Civil Procedural Code section 30 to 32 and section 33 allows a judge to punish a person who commits contempt of court by ordering him to go outside the courtroom, by imprisoning him for less than 6 months or by fining him for less than 500 Baht or both. Therefore, the provision of the contempt of court is provided as same as the criminal law. However, the legal procedure of contempt of court is not provided in the Civil Procedural Code or any other rules, leading to many discussed issues. Firstly, the contempt of court is the offence against the state, so the affected individual cannot demonstrate the evidence to the court and has a limited right to appeal. Secondly, the affected judge can punish the accused for contempt of court occurring outside the court, so this may cause the unfair judgment. Thirdly, the court can start its proceeding without the presence of the accused and the accused does not be allowed to defend himself or to appoint a lawyer. Fourthly, there is a limitation for appealing in case the contempt of court occurs in high court, especially in the Supreme Court. And lastly, if the court punishes the accused for the contempt of court which also violates the criminal law, the court can repunish him in criminal case and the accused can be imprisoned again. The contempt of court is the special provision, different from a criminal procedure and a civil procedure. There should be the specific provision of its procedure to balance the power and freedom of the court and the right and liberty of the accused as same as the defendant in a criminal case.

Keyword : Contempt of court, Court proceeding, Rights of Accused

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อำนาจตุลาการเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นประมุขของประเทศทรงใช้อำนาจตุลาการโดยทางศาล การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188 วรรคหนึ่ง) ในการทำหน้าที่ผู้พิพากษาหรือตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188 วรรคสอง) เมื่อผู้พิพากษามีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยปราศจากการแทรกแซงจากคู่ความหรือบุคคลอื่นจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องละเมิดอำนาจศาลซึ่งให้อำนาจศาลไว้เป็นพิเศษโดยคำนึงถึงการคุ้มครองรักษาความยุติธรรม ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ในบริเวณศาล และให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว และเป็นธรรม (อุดม เพ็ญพูน, 2552 : 241)

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา หากเป็นคดีแพ่งมีบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 โดยบทบัญญัติมาตรา 30 ถึงมาตรา 32 บัญญัติถึงลักษณะของการกระทำ

อันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และมาตรา 33 บัญญัติให้อำนาจศาลในการสั่งลงโทษคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใด ซึ่งกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยการไล่ออกจากบริเวณศาล หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ แต่หากเป็นคดีอาญามีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180 ซึ่งให้นำบทบัญญัติเรื่องการรักษาความเรียบร้อยในศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามไม่ให้ศาลสั่งให้จำเลยออกนอกห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยจะขัดขวางการพิจารณาคดี บทลงโทษของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ เช่นเดียวกับโทษทางอาญา ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา เช่นเดียวกับจำเลยในคดีอาญา

การละเมิดอำนาจศาลอาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลและไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล แต่การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลหาได้มีบทบัญญัติของกฎหมายระเบียบหรือข้อกำหนดใด กำหนดขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล ยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาทางกฎหมายอยู่หลายประการ ทั้งในแง่ของบุคคลที่มีอำนาจเป็นผู้กล่าวหาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่ง การไต่สวนข้อเท็จจริงที่มีความแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป รวมทั้งการอุทธรณ์ฎีกา ในกรณีที่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลฎีกา นอกจากนี้ยังมีข้อพิพาทพิจารณาเกี่ยวกับการลงโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลกับการลงโทษซ้ำในคดีอาญาด้วย

ผู้มีอำนาจกล่าวหาในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล การกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหลายกรณี เช่น การเรียกรับเงินจากคู่ความในบริเวณศาล หรือการทำร้ายร่างกายบุคคลที่มาเบิกความเป็นพยานของฝ่ายตรงข้ามในบริเวณศาล ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยตรง แต่การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นอำนาจเฉพาะของศาล บุคคลอื่นไม่ใช่ผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิฟ้องเพื่อให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1142/2516) และไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งของศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3249/2536) จึงมีประเด็นพิพาทพิจารณาว่าหากให้ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีอำนาจเป็นผู้กล่าวหาจะทำการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลและทำให้การรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นไปโดยครบถ้วนหรือไม่

ผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น หากมีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นต่อหน้าศาล เพื่อเป็นการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาจึงมีความจำเป็นต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งลงโทษได้ แต่บางกรณีการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าผู้พิพากษาที่ถูกกล่าวหาผิดพึงถึง มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 639/2559) จึงมีประเด็นพิพาทพิจารณาว่าการให้อำนาจผู้พิพากษาที่ถูกผิดพึง มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น จะทำให้เกิดการลงโทษในลักษณะที่เป็นการแก้แค้นอันเป็นการผิดหลัก การพิจารณาพิพากษาคดีที่ว่า “บุคคลไม่ควรเป็นผู้ตัดสินในคดีซึ่งตนมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย” หรือไม่

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาล การไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีละเมิดอำนาจศาลซึ่งปรากฏข้อโต้แย้งเป็นประเด็นขึ้นสู่ศาลฎีกาว่า ศาลไต่สวนและออกคำสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหา โดยไม่ได้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหา และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาในการตั้งทนายถามค้าน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1324/2539) หรือแม้กระทั่งการนำพยานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเข้าสืบ

เป็นกระบวนการที่สวนที่ชอบหรือไม่ โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยวางแนวทางว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษต่างจากคดีอาญาทั่วไป การไต่สวนโดยวิธีการดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ดังนี้ จึงมีประเด็นพึงพิจารณาว่ากระบวนการไต่สวนในคดีละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวขัดต่อหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่

การอุทธรณ์ฎีกาในคดีละเมิดอำนาจศาล แม้กรณีศาลลงโทษผู้ถูกกล่าวหาจะไม่อยู่ในข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา แต่กรณีการกระทำละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลสูง เช่น การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของศาลฎีกา หรือการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คำสั่งลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวเป็นคำสั่งของศาลสูงสุดซึ่งเป็นที่สุดไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาได้ ดังนี้ จึงมีประเด็นพึงพิจารณาว่ากรณีดังกล่าวจะขัดต่อหลักการทบทวนเนื้อหาของคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือไม่

การลงโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลกับการลงโทษซ้ำในคดีอาญา ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบางกรณีถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาในตัว หากศาลลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้วต่อมาผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากรณีดังกล่าวไม่เป็นฟ้องซ้ำ ดังนี้ ในคดีอาญาศาลจึงลงโทษจำเลยอีกได้ กรณีดังกล่าวจึงมีประเด็นพึงพิจารณาว่าขัดต่อหลักกฎหมายที่ว่าผู้กระทำความผิดอาญาจะถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำความผิดกรรมเดียวกันอีกไม่ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์

โดยมีวัตถุประสงค์บทความวิชาการนี้ เกิดจากการวิจัยซึ่งได้นำมาเรียบเรียงเป็นบทความวิชาการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหลักการของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หลักการดำเนินคดี หลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล
4. เพื่อเสนอแนวทางหรือวิธีพิจารณาที่เหมาะสมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสารทั้งตำรากฎหมาย บทความทางนิติศาสตร์ คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับความเห็นของนักกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางหรือวิธีพิจารณาที่เหมาะสมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล

บทวิเคราะห์

ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจกล่าวหาในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ ในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล การกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงถือได้ว่า เป็นความผิดต่อศาลหรือผู้พิพากษาโดยตรง การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจึงเป็นอำนาจเฉพาะของศาล แต่บางกรณีการกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยตรง เช่น ผู้ถูกกล่าวหาเรียกเก็บเงินจากคู่ความในบริเวณศาล

หรือการทำร้ายร่างกายบุคคลที่มาเบิกความเป็นพยานของฝ่ายตรงข้ามในบริเวณศาล ทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายโดยตรง แต่บุคคลนั้นหาวิธีหลีกเลี่ยงเพื่อให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1142/2516) และแม้ว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนและลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลได้ แต่หากศาลเห็นว่าไม่มีเหตุสมควรที่จะทำการไต่สวนและมีคำสั่งยกคำร้อง หรือศาลไต่สวนตามคำร้องแล้วต่อมามีคำสั่งยกคำร้อง คำสั่งของศาลดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ผู้ยื่นคำร้องซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4600/2531) กรณีดังกล่าวอาจทำให้ประชาชนในสังคมมองได้ว่าศาลซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนไม่ได้ให้ความสนใจหรือใส่ใจ ต่อความเดือนร้อนที่ประชาชนในสังคมได้รับจากการมาติดต่อราชการศาล การให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายมีอำนาจเป็นผู้กล่าวหาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ยังจะส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลของศาลมีการแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ตลอดจนการก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรง จากการกระทำละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในบริเวณศาลได้ นอกจากนี้ กรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหา แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความผิดและพิพากษากลับเป็นว่าไม่ลงโทษ ปัจจุบันพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฎีกาในกรณีดังกล่าว การให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายมีอำนาจเป็นผู้กล่าวหา มีสิทธินำเสนอพยานหลักฐาน และมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ปัญหาเกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล

หลักการของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมุ่งเน้นการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล ดังนั้นหลายประเทศจึงกำหนดให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีมีอำนาจออกคำสั่งลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาล ในกรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นต่อหน้าศาลได้ เช่น ประเทศอังกฤษ หากการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นในศาลสูง ศาลสูงมีอำนาจที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ทันที โดยศาลจะถือเอาเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเป็นหลัก แต่ถ้าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลล่าง เช่น County Court ศาลเคาน์ตีคอร์ทจะมีอำนาจที่จะพิพากษาปรับได้ไม่เกิน 20 ปอนด์ และจำคุกได้ไม่เกิน 3 เดือน และหากความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นใน Magistrate Court ศาลชั้นต้นมาจิสเตรทคอร์ทไม่มีอำนาจลงโทษทางอาญา เพียงแต่สามารถนำตัวผู้ที่ประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลนั้นออกไปจากห้องพิจารณาคดีหรือออกไปจากบริเวณศาลได้เท่านั้น แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจของศาลสูงที่จะมีมาตรการคุ้มครองศาลล่างโดยมีคำสั่งให้ลงโทษบุคคลที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในศาลใดศาลหนึ่งได้เสมอ (ปวีณา เจตียวงศ์, 2536 : 125) ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดต่อหน้าศาลโดยใช้กระบวนการพิจารณาแบบบรรทัดได้ (Federal Rules of Criminal Procedure Rule 42. Criminal Contempt (b)) ประเทศเยอรมัน ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะมุ่งเน้นไปในเรื่องรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลเท่านั้น โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะเป็นผู้มีอำนาจที่จะออกคำสั่งหรือข้อกำหนดใด ๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลได้ และมีอำนาจที่จะใช้มาตรการบังคับทันทีกับผู้รบกวนการพิจารณาคดีของศาล (ปวีณา เจตียวงศ์, 2536 : 125) ประเทศฝรั่งเศส ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศเยอรมัน กล่าวคือศาลสามารถใช้อำนาจลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลได้เฉพาะกรณีมีการกระทำความผิดระหว่างพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น ส่วนการละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล ประเทศอังกฤษกำหนดให้เริ่มต้นจาก Divisional Court of the Queen's Bench Division โดยการฟ้องของอัยการสูงสุด อัยการสูงสุด หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (Attorney General) หรือฟ้องร้องโดยผู้เสียหายเอง การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลประเภทนี้มีการดำเนินคดีเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป (ปวีณา เจตียวงศ์, 2536 : 125) ประเทศสหรัฐอเมริกาบัญญัติไว้ในประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชัดเจนว่าหากการละเมิดอำนาจศาลเกี่ยวข้องกับการไม่เคารพหรือการวิพากษ์วิจารณ์ผู้พิพากษา ผู้พิพากษานั้นไม่อาจพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากจำเลย (Federal Rules of Criminal Procedure Rule 42. Criminal Contempt (a) (3)) ส่วนประเทศเยอรมันและฝรั่งเศสการดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลคุ้มครองเฉพาะกรณีการกระทำความผิดในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น

การกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 32 สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นต่อหน้าศาล และกรณีการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล เช่นเดียวกันกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศ การที่จะให้คงไว้ซึ่งหลักการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาลและหลักการคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิพากษา โดยคำนึงถึงหลักการดำเนินคดีและหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาประกอบด้วยแล้วนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลจึงควรแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) กรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นต่อหน้าศาล

กรณีการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นต่อหน้าศาลย่อมเห็นได้ชัดว่าการละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นการรบกวนหรือขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีของศาลซึ่งต้องดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ดังนั้น หากมีผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในลักษณะดังกล่าว ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในขณะนั้นมีอำนาจเพียงพอที่จะป้องกันไม่ให้มีการใช้ศาลหรือวิธีพิจารณาความไปในทางที่ผิด และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะคงต้องให้อำนาจผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในขณะนั้นมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ในทันทีทันใด (อุตม เฟื่องฟูง, 2552 : 271) ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือพิเศษไปจากธรรมดา

2) กรณีการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล

กรณีการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลจะเห็นว่าการละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวไม่ได้เป็นการรบกวนหรือขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีของศาลซึ่งต้องดำเนินไปในขณะนั้น ดังนั้น การให้ผู้พิพากษาของคณะอื่นที่ไม่ได้ถูกกระทบจากการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษา ย่อมจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการแก้แค้น และเป็นไปตามหลักความยุติธรรมโดยทั่วไปซึ่งมีหลักว่าบุคคลไม่ควรเป็นผู้ตัดสินในคดีซึ่งตนมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย (อุตม เฟื่องฟูง, 2552 : 271)

ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาล

การไต่สวนคดีละเมิดอำนาจศาลของไทย ศาลทำการไต่สวนโดยไม่ได้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาหรือให้โอกาสตั้งทนายถามค้าน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1324/2539) การที่ศาลใช้อำนาจพิเศษดังกล่าวจึงทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเลยซึ่งแตกต่างจากกระบวนการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา หลักการดำเนินคดีหลายประการที่ถือว่าเป็นคุณภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น หลักการได้รับฟังหรือหลักฟังความสองฝ่าย หลักการนี้เป็นหลักทั่วไปในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่สำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม เพราะหากการพิจารณาคดีกระทำโดยฟังความข้างเดียวหรือไม่เปิดโอกาสให้คู่ความโต้แย้งหรือต่อสู้คดีแล้วย่อมเห็นได้ชัดว่าจะไม่เกิดการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมกับคู่ความ ในแง่มุมของศาลเองซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีให้เกิดความเป็นธรรมกับคู่ความหากพิจารณาคดีโดยขาดหลักการนี้แล้วก็จะทำให้ศาลไม่มีข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะนำมาประกอบ

การวินิจฉัยคดีให้ครบถ้วนรอบด้าน และเกิดโอกาสในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ง่าย นอกจากนี้หลักฟังความสองฝ่ายยังมีความหมายหรือขอบเขตรวมไปถึงสิทธิของคู่ความในการได้รับการแจ้งว่ามีฟ้องคดีต่อตน และได้รับการแจ้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดี สิทธิของคู่ความในการเสนอหรือโต้แย้งพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่าย สิทธิที่จะต้องมีคู่ความอยู่ด้วยในขณะนำสืบพยานข้อเท็จจริง และสิทธิที่จะไม่ถูกผูกพันโดยคำพิพากษาที่ตนไม่ได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย หลักการฟังความสองฝ่ายจึงนับได้ว่าเป็นหลักการสากลที่เป็นมาตรฐานในการคุ้มครองคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่ง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ หลัก Due Process of Law ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ความคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะจำเลยซึ่งเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องอาศัย Due Process of Law ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ถูกกระทบสิทธิทราบ ต้องให้ผู้ถูกกระทบสิทธิมีโอกาสคัดค้าน ต้องรับฟังพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกระทบสิทธิเสนอและต้องวินิจฉัยชี้ขาดโดยผู้ไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง (นริศ ชำนาญพานันท์, 2539 : 140)

การลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจซึ่งมีทั้งโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ เช่นเดียวกับการลงโทษในคดีอาญา ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงสมควรได้รับความคุ้มครองตามหลักการดำเนินคดีและหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าว โดยควรได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นหลักที่มุ่งจะคุ้มครองคู่ความจากการพิจารณาที่เป็นการลับและตามอำเภอใจด้วยการพิจารณาที่โปร่งใสและประชาชนสามารถควบคุมได้ ควรได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา ควรมีสิทธิในการมีทนายความให้ความช่วยเหลือ และควรมีสิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐานของฝ่ายตน เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา

หลักในการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยหลักแล้วต้องถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความที่สามารถโต้แย้งคำพิพากษาของศาลล่างได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนและเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของศาลนั้น ๆ ซึ่งหมายถึงการแก้ไขความไม่ถูกต้องในเนื้อหาของคำพิพากษาหรือคำสั่ง หลักดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

ในคดีละเมิดอำนาจศาล แม้จะเป็นบทบัญญัติพิเศษไม่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไป และไม่อยู่ในบังคับของข้อจำกัดเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกา (คำสั่งคำร้องฎีกาที่ 1926/2548) และคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 228(1) จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (คำสั่งคำร้องฎีกาที่ 66/2516) ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1316/2519) แต่ในปัจจุบันการพิจารณาคดีโดยการสืบพยานหลักฐานไม่ได้มีขึ้นเฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น คดีพิเศษหลายประเภทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลสูง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 226 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 195 วรรคสอง กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในศาลฎีกาซึ่งเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวแล้ว ต้องถือว่าคดีถึงที่สุดไม่สามารถที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ ทำให้คู่ความไม่สามารถโต้แย้งเนื้อหาของคำพิพากษาได้

ดังนั้น หากคดีหลัก เช่น คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 195 วรรคสี่ กำหนดให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีคำพิพากษา การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจึงควรนำหลักการดังกล่าวมาใช้ด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลกับการลงโทษซ้ำในคดีอาญา

การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบางกรณีถือว่าเป็นความผิดอาญาในตัว เช่น จำเลยใช้รื่องเท้าตีผู้เสียหายในบริเวณศาล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 87/2484) นายประกันปลอมสำเนาทะเบียนบ้านและมรณบัตรว่าจำเลยถึงแก่ความตายเพื่อขอลถอนหลักประกันคืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2302/2523, 1120/2539) แม้ศาลจะลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล แต่เมื่อในคดีก่อนเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นเรื่องที่จำเลยทำตัวไม่เรียบร้อยละเมิดอำนาจศาลศาลจึงได้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาแพ่ง โดยไม่มีโจทก์ฟ้อง เมื่อในคดีก่อนไม่มีฟ้อง พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีหลังก็ย่อมมีสิทธิมาฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาอีกได้ สิทธิของโจทก์ที่จะนำคดีอาญามาฟ้องได้ระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) ไม่ และศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ยังมีหมายเหตุท้ายฎีกาว่า ที่กฎหมายให้อำนาจศาลลงโทษการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ทันทีโดยไม่ต้องมีโจทก์ฟ้องนั้นก็เพื่อจะให้มีมาตรการพยามเกรงศาลเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี หลักการลงโทษทางอาญาอันเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งมีอยู่ว่า ผู้กระทำผิดไม่ควรถูกลงโทษสองครั้งในความผิดเดียวกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) ได้บัญญัติรับรองหลักกฎหมายดังกล่าวไว้ (ประภาสัน อวยชัย, 2531 : 61) การละเมิดอำนาจศาลกรณีดังกล่าวข้างต้นแม้สามารถดำเนินคดีอาญาได้ แต่การมีบทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีโทษทางอาญาก็ยังถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น (ธีระวัฒน์ สินธุวงศ์, 2556 : 116)

ในมุมมองของกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมันซึ่งมีบัญญัติกฎหมายเรื่องละเมิดอำนาจศาลไว้ในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล ตั้งแต่มาตรา 176 ถึง 182 ได้มีการบัญญัติถึงกรณีการลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซ้ำกับการลงโทษในคดีอาญาไว้ในมาตรา 178 (3) ว่ากรณีที่ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลถูกพิพากษาลงโทษในทางอาญาเนื่องจากการกระทำเดียวกันนั้นในเวลาต่อมา ให้หักจำนวนวันที่คุมขังผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นออกจากโทษที่ต้องรับผิดในทางอาญา แนวทางดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาปรับแก้กฎหมายต่อไป ทั้งนี้ หลักการหักจำนวนวันที่คุมขังผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลออกจากโทษที่ต้องรับผิดในทางอาญานั้นจะทำให้เห็นได้ว่าการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งให้อำนาจศาลลงโทษได้ในทันทียังคงเป็นสิ่งจำเป็นในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงไว้ในหลักกฎหมายที่ว่าผู้กระทำผิดไม่ควรถูกลงโทษสองครั้งในความผิดเดียวกัน

ข้อแตกต่างหลายประการของการดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไปทำให้การพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลบางประการขัดแย้งต่อหลักการดำเนินคดีแพ่งและขัดแย้งต่อหลักกระบวนการอันควรแห่งกฎหมายซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทบัญญัติในเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษที่ให้ศาลใช้เป็นมาตรการหรือเครื่องมือในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล ในขณะที่เกี่ยวกับบทลงโทษของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลก็มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับเช่นเดียวกับบทลงโทษในทางอาญา การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลนอกจากจะพิจารณาตามหลักการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาลและหลักการคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิพากษาแล้ว ต้องคำนึงถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกล่าม اتهامตามหลักการดำเนินคดีและหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย ดังนั้น การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างหากจากการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป จึงควรมีการออกข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาล โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 34/1 เพื่อกำหนดเกี่ยวกับการกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาล การสืบพยาน การรับฟังพยานหลักฐาน การวินิจฉัยคดี ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับการดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผู้มีอำนาจกล่าวหาในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ควรกำหนดให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นผู้มีอำนาจกล่าวหาเพื่อให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล อันจะเป็นประโยชน์ในการไต่สวนและแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลและมีสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายไปยังศาลสูงเพื่อเกิดแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นต่อไป

2. ผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาล แยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 กรณีการละเมิดอำนาจศาลที่เกิดต่อหน้าศาล ควรกำหนดให้อำนาจผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีมีอำนาจออกคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้ เพื่อการจะรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอันเป็นการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล ทั้งนี้ ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นต้องได้รับรองไว้ในสำนวนว่ามีการกระทำละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นและผู้พิพากษานั้นได้พบเห็นการกระทำด้วยตนเอง

2.2 กรณีการละเมิดอำนาจศาลไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล ควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าหากการกระทำนั้นมิผลกระทบต่อผู้พิพากษาคณะหนึ่งคนใด ผู้พิพากษาคณะที่ถูกกระทบจากการกระทำนั้นจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษาไม่ได้ ทั้งนี้ ถือว่าผู้พิพากษาที่ถูกกระทบกระเทือนจากการกระทำนั้นเป็นผู้มีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องอยู่ในคดีนั้น

3. กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกล่าม اتهامในคดีละเมิดอำนาจศาล แยกพิจารณาออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

3.1 สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกล่าม اتهام การดำเนินอาญาและคดีละเมิดอำนาจศาลต่างก็มีโทษทางอาญาอันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาล ควรกำหนดให้ผู้ถูกล่าม اتهامมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าของผู้ถูกล่าม اتهมาเช่นเดียวกับสิทธิของจำเลยในคดีอาญา

3.2 สิทธิในการได้รับแจ้งข้อกล่าวหา การได้รับแจ้งข้อกล่าวหาเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการ Due Process of Law ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ความหมายหรือขอบเขตของหลักการฟังความสองฝ่ายยังรวมถึงสิทธิของคู่ความในการได้รับแจ้งว่ามีการฟ้องคดีต่อตน และได้รับการแจ้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีด้วย การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลจึงควรกำหนดให้ผู้ถูกล่าม اتهมาสิทธิที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา ตลอดจนสิทธิในการแก้ข้อกล่าวหา ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

3.3 สิทธิในการมีทนายความให้ความช่วยเหลือ การดำเนินกระบวนการพิจารณาซึ่งต้องดำเนินไปตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายมีความจำเป็นที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรต้องมีทนายความ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางกฎหมายคอยให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดี สิทธิในการมีทนายความให้ความช่วยเหลือเป็นสิทธิประการหนึ่งของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลจึงควรกำหนดให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาในการมีทนายความคอยช่วยเหลือด้วย

3.4 สิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐานของฝ่ายตน ถือว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลเป็นไปโดยครบถ้วนรอบด้าน การดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลจึงควรกำหนดให้นำหลักการดังกล่าวมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอำนาจศาลควรมีสิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐานของฝ่ายของตนเข้าไต่สวนเพื่อหักล้างพยานหลักฐานของอีกฝ่ายด้วย

4. การอุทธรณ์ฎีกา หลักในการอุทธรณ์ฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งเป็นหลักที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการแก้ไขข้อบกพร่องในเนื้อหาของคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่การละเมิดอำนาจศาลในปัจจุบันหาไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น ดังนั้น หากการละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นในศาลฎีกาซึ่งพิจารณาคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงควรกำหนดให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาในการอุทธรณ์ฎีกาไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ด้วย

5. การลงโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลกับการลงโทษซ้ำในคดีอาญา การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบางกรณีถือว่าเป็นความผิดอาญาในตัว บุคคลที่ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลจึงอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาอีกส่วนหนึ่งได้ ไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) แต่การลงโทษทางอาญามีหลักกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งว่า ผู้กระทำความผิดอาญาจะถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำความผิดกรรมเดียวกันไม่ได้ แม้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษที่กฎหมายให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำความผิดอำนาจศาลได้ในทันที แต่เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างหลักการลงโทษทางอาญากับหลักการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมในศาล จึงควรกำหนดให้มีการหักวันคุมขังในคดีละเมิดอำนาจศาลออกจากโทษจำคุกหรือกักขังในคดีอาญาในกรณีที่ศาลใช้อำนาจลงโทษผู้ถูกกล่าวหาในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและต่อมาผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาอีกฐานหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กุลพล พลวัน. (2521). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วารสารอัยการ.
- คณิต ณ นคร. (2522). *ละเมิดอำนาจศาลในเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พาสโก.
- คณิต ณ นคร. (2548). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิราพร ศิริพงษ์. (2547). *ละเมิดอำนาจศาล : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการวิพากษ์ที่เป็นธรรม*. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณปภา ตูลารักษ์. (2553). *ขอบเขตและวิธีพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีระวัฒน์ สินธวงษ์. (2556). *บทลงโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นริศ ชำนาญชานันท์. (2539). *ละเมิดอำนาจศาล โทษที่ขัดต่อกระบวนการ Due Process of Law*. กรุงเทพฯ:
วารสารอัยการ.
- ประภาสน์ อวยชัย. (2531). *ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล*. กรุงเทพฯ: ดุลพาท.
- ปวีณา เจตีย์วงศ์. (2536). *ละเมิดอำนาจศาล*. กรุงเทพฯ: ดุลพาท.
- ปิตติ โภธิวิจิตร. (2552). *ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล รายงานการศึกษาระดับสมบูรณั โครงการวิชาการ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิตีกุล จีระมงคลพาณิชย์. (2554). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1-2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- พนัส ทศนียนันท์. (2521). *การลงโทษการวิพากษ์วิจารณ์ศาลหรือตีพิมพ์หลักฐานละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา*.
กรุงเทพฯ: วารสารอัยการ.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2522). *ละเมิดอำนาจ: บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้ใด ใน ละเมิดอำนาจศาลกับสังคมไทย*.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2546). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2549). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 บททั่วไป*. กรุงเทพฯ:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไมตรี ศรีอรุณ. (2521). *ละเมิดอำนาจศาล*. กรุงเทพฯ: ดุลพาท.
- รองพล เจริญพันธ์. (2522). *ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในระบบคอมมอนลอว์ ใน ละเมิดอำนาจศาลกับสังคมไทย*.
- วรรณชัย บุญบำรุง, ธนกฤต วรณัชชากุล และสิริพันธ์ พลรบ. (2556). *หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วรรณวิสาข์ สิทธิวาริ. (2554). *ขอบเขตการกระทำที่เป็นการละเมิดอำนาจศาล*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชชกานต์ เสาภายน. (2558). *ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล: ศึกษากรณีการละเมิดอำนาจศาล
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- วิชัย ตูมิเชียร. (2525). *ละเมิดอำนาจศาล*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- สรชา สันตติรัตน์. (2556). *คดีละเมิดอำนาจศาลกับหลักความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรารุช เบญจกุล. (2551). *การละเมิดอำนาจศาล ตามกฎหมายสหราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: ดุลพาท.
- สุชาย จอกแก้ว. (2551.) *ละเมิดอำนาจศาล*. กรุงเทพฯ: บทบัณฑิตย์.
- อภิศักดิ์ พรหมสวาสดี. (2534). *ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม เพ็ญพุ่ม. (2552). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- อุดมศักดิ์ นิติมนตรี. (2545). *ละเมิดอำนาจศาล*. กรุงเทพฯ: บทบัณฑิตย์.

การพัฒนาแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

The Development of an Internal Quality Assurance Operation Model for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 23

อมรรัตน์ ไชยตะมาตย์¹ วสันิกา ฉลากบาง² และ นิภาพร แสนเมือง³
Amonrat Chaitamat¹, Wannika Chalakbang² and Nipaporn Saenmoung³

Received : 22 เม.ย. 2561

Revised : 25 มิ.ย. 2561

Accepted : 29 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1.1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 1.2) การทำงานเป็นทีม 1.3) ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และ 1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 2.1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2.4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2.5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 2.8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งเกิดจากความพยายามในการร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วย 3.1) ขั้นการร่วมเตรียมการ 3.2) ขั้นการร่วมวางแผนการดำเนินการ 3.3) ขั้นการร่วมดำเนินการตามแผน 3.4) ขั้นการร่วมตรวจสอบประเมินผล 3.5) ขั้นการร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
โทรศัพท์ 09 8218 9656 อีเมล: Tonnam501122106@gmail.com

² ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ กรรมการวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ M.Ed. Student in Educational Administration Innovation, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University. Tel.+669 8218 9656 Email: Tonnam501122106@gmail.com.

² Chair of the Thesis Committee for Educational Administration Innovation Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.

³ Thesis Committee for Educational Administration Innovation Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.

และ 3.6) ขั้นการร่วมรายงานผล 4) ผลลัพธ์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 4.1) คุณภาพผู้เรียน 4.2) คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร และ 4.3) คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบ การดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The internal quality assurance operation model, developed from the study and analysis of relevant documents, comprised 4 components namely 1) supporting factor on the success of school internal quality assurance, which consisted of 1.1) school director leadership, 1.2) teamwork, 1.3) awareness and understanding of relevant personnel on school internal quality assurance operation and 1.4) the assignment of responsible personnel in school internal quality assurance operation. 2) scope of school internal quality assurance consisted of 2.1) school educational standard setting, 2.2) development of school educational management development plan which focused on educational quality in accordance with school educational standard, 2.3) administration and information system management, 2.4) the implementation of school education management development plan, 2.5) educational quality monitoring, 2.6) internal quality evaluation in accordance with school educational standard, 2.7) annual report on educational quality and 2.8) continuous educational quality development. 3) School internal quality assurance operational process which consisted of 6 steps that were all a collaborative effort of school directors and teachers, namely 3.1) need assessment and preparing, 3.2) operational planning, 3.3) plan implementation, 3.4) evaluation and assessment, 3.5) assessment result implementation for improvement and 3.6) result reporting. 4) school internal quality assurance operation result consisted of 4.1) student quality, 4.2) director administration and management quality and 4.3) student centered educational management process quality which affected school quality.

Keywords : Model, Operation, Internal Quality Assurance

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยได้กำหนดในหมวดที่ 6 มาตรฐาน 47 บรรทัดแรก บัญญัติไว้ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและวิธีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งต้องนำสาระที่กล่าวไว้ไปสู่การปฏิบัติ ให้มีคุณภาพโดยกำหนดหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน วิชัย ตันศิริ (2553 : 52-53) และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ครรชิต วงค์แต้ม (2557 : 2)

จากการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 45 โรงเรียน พบว่า ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและมีผู้ที่รับผิดชอบแค่คนเดียวหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่มีการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน ครูที่ไม่ได้รับผิดชอบจึงไม่ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเท่าที่ควร ในการดำเนินงานมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอกับความต้องการ และการเขียนรายงานส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัดซ้ำ เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูนั้นมีมาก อีกทั้งสภาพการติดต่อสื่อสารการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่กับสถานศึกษาไม่ค่อยสะดวก โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ไกลจากตัวเมือง(กลุ่มนิเทศผลติดตามและประเมินผล, 2559 : 3); (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 92)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวการไม่มีรูปแบบในการดำเนินงานการประกันคุณภาพที่ชัดเจนทำให้ครูไม่ตระหนักและไม่เห็นความสำคัญ ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเท่าที่ควรทำให้การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีปัญหา ดังนั้น ถ้ามีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอเสนอรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ทั้งนี้เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้สูงขึ้น และจะได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง

ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

หากสรุปความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จากทัศนะของนักวิชาการ เช่น พริ้มรัตน์ สุกุมณีฤทธิ์ (2555 : 23) อุทัยวรรณ สอนเจริญ (2555 : 34) (Juran, J. M. and Gryna, F.M., 1993 : 565) และ Stabbing, L., (1993 : 9-22) พบว่า โรงเรียนจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาและต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนเอง เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง นักเรียนที่เข้ามาใช้บริการว่าสถานศึกษานั้นมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในปัจจุบัน

จากการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 45 โรงเรียน คือ โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่แน่นอน ผู้ดำเนินงานจึงดำเนินงานตามความเข้าใจ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และผู้ที่รับผิดชอบแค่คนเดียวหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่มีการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน ครูที่ไม่ได้รับผิดชอบจึงไม่ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเท่าที่ควร การดำเนินงานมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอกับความต้องการ และการเขียนรายงานส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัดซ้ำ เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูนั้นมีมาก อีกทั้งสภาพการติดต่อสื่อสารการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่กับสถานศึกษาไม่ค่อยสะดวก โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ไกลจากตัวเมือง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 19-20 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 92)

องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพหรือสถานการณ์ที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จากการสังเคราะห์แนวคิดของ พัทธานันท์ อรรถชัย (2555 : 60-61) และกิตติรัตน์ เบ้าลี (2557 : 48) ประกอบด้วย

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำของผู้บริหาร โดยเป็นผู้นำในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กำกับ ติดตาม ปรับปรุงงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

1.2 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูทำงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ทำงานด้วยความเชื่อมั่น ไว้วางใจ โดยผู้บริหารสนับสนุน ช่วยเหลือคณะดำเนินงานการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน คณะดำเนินงานร่วมกันปรึกษาหาแนวทาง และร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนทุกขั้นตอนทั้งการวางแผน การตัดสินใจ และการปรึกษาหารือ

1.3 ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญและมีความรู้สึกที่ดี ต่องานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เช่น การประชุม การอบรม การจัดนิทรรศการ และการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยนำผลมาพัฒนาในการดำเนินงานการประกันภายในของโรงเรียนและพัฒนาความรู้ของตนเอง

1.4 การกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยกำหนดบทบาทให้ตรงกับความสามารถของแต่ละคน ประสานงาน กำกับ ติดตาม การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2. ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ขอบเขตในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 5) ประกอบด้วย

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์หรือแนวปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของชาติ มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกลักษณ์ของโรงเรียนและครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งยึดคุณภาพของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน โดยมีการประชุมชี้แจงและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนา กำหนดกิจกรรม โครงการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและลงนามให้ความเห็นชอบ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและเสนอแผนประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ คือ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป และครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามแผนของโรงเรียน โดยมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ประชุมวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และกำกับ ติดตาม และนิเทศการจัดการศึกษาของครูตามปฏิทินการปฏิบัติงาน ที่กำหนด

2.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมตามขอบข่ายการติดตามตรวจสอบให้ครอบคลุมสภาพการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากร ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารจะแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและประชุมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ กำกับดูแล การปฏิบัติงานตามแผนจนสำเร็จ

2.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การตรวจสอบ ผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งวางแผนกำหนดกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายใน อย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนทุกระดับการศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพภายในเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประจำปี (SAR)

2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง การสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน ประจำปีที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด โดยนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ แล้วนำมาติดตามและรับข้อมูลย้อนกลับ โดยสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อเนื่อง เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผย ต่อสาธารณชน

2.8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การที่โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาและงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยผู้บริหารส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานปกติของโรงเรียน นำผลการประเมิน คุณภาพการศึกษาจากการประเมินตนเองมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนา

3. กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในทุกชั้นตอนของกระบวนการ ซึ่งเกิดจาก

การสังเคราะห์แนวคิดของ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2554 : 13-16) พัทธานันท์ อรรถชัย (2555 : 13-14) เอื้องฟ้า บัวชุม (2557 : 29-30) และ Sallies, E., (1996 : 27) ประกอบด้วย 6 ชั้นดังนี้

3.1 ชั้นการร่วมเตรียมการ คือ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการเตรียมความพร้อมและการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในให้มีความรู้ ความเข้าใจประกอบด้วย 1) สำรวจและแต่งตั้ง คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้และสามารถของแต่ละคน 2) จัดเตรียมงบประมาณในการดำเนินงาน 3) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

3.2 ชั้นการร่วมวางแผนการดำเนินการ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดแนวทาง หรือวิธีปฏิบัติงานในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนไว้ล่วงหน้า เช่น ระยะเวลา การออกแบบและขอบเขตเนื้อหา ในการประเมินการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3 ชั้นการร่วมดำเนินการตามแผน หมายถึง การลงมือดำเนินการร่วมกันของทุกฝ่ายตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน นิเทศการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและครูทุกคนในโรงเรียนร่วมกันดำเนินการตามแผน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่วางไว้

3.4 ชั้นการร่วมตรวจสอบประเมินผล หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมตรวจสอบความสำเร็จ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน

3.5 ชั้นการร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันนำผลการประเมิน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมาวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อยและสังเคราะห์ ตลอดจนหาวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียนต่อไป

3.6 ชั้นการร่วมรายงานผล หมายถึง คณะดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จัดทำ รายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในรอบปีการศึกษา เสนอต่อผู้บริหาร คณะครู หน่วยงาน ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยรวบรวมผลการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือเป้าหมาย วางแนวทางการเขียนรายงาน จัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนและเผยแพร่ให้บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ผลลัพธ์ของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ผลลัพธ์ของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินการ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิดของทิมมพร ยศสมบัติ (2557: 4) และสำนักทดสอบทางการศึกษา (2559 : 2) ประกอบด้วย

4.1 คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด มีทักษะ

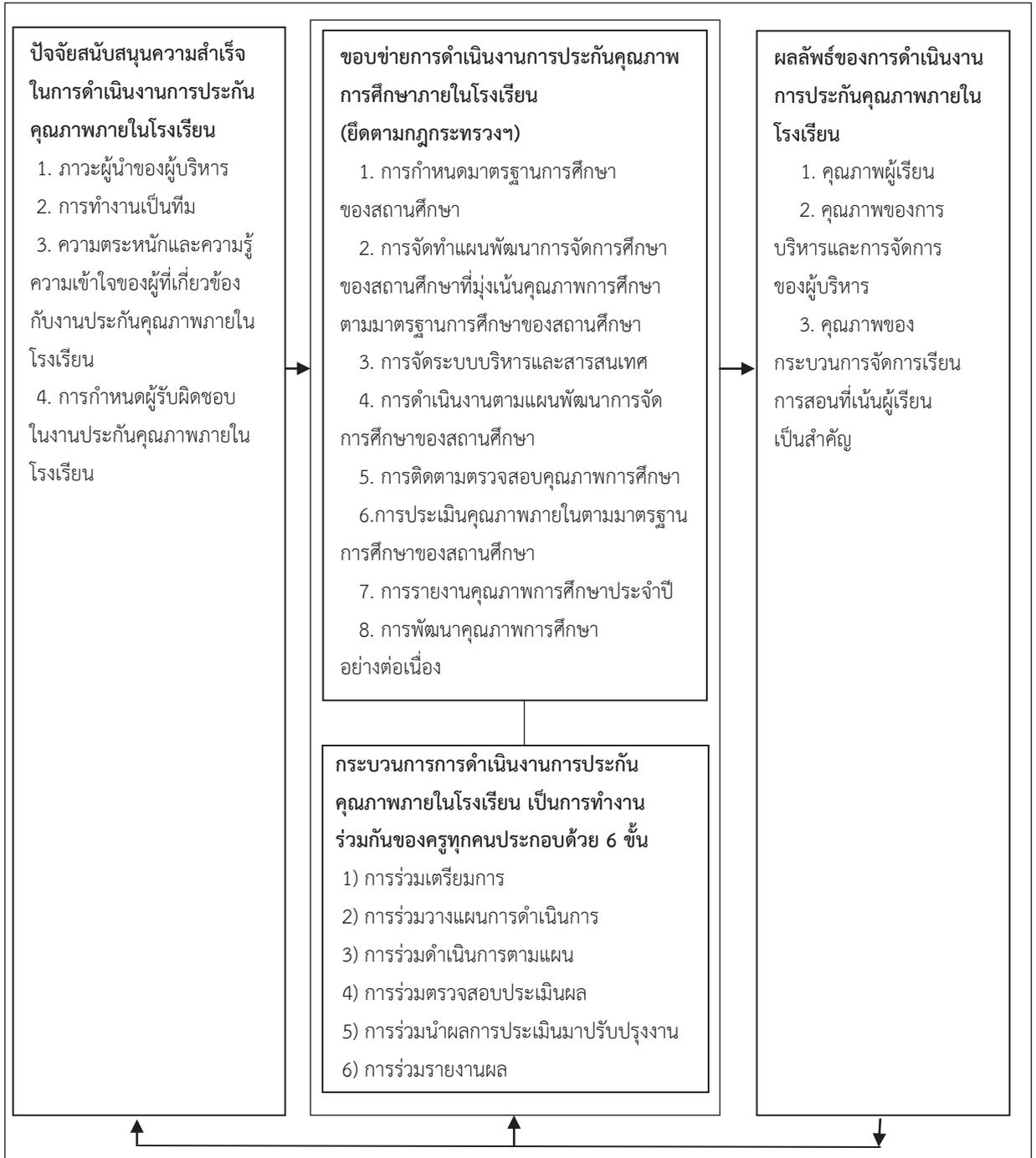
ในการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถแก้ไขปัญหา แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.2 คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร คือ กลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงาน บรรลุเป้าหมาย โดยผู้บริหารเป็นแกนนำในการดำเนินงาน คอยสนับสนุน ส่งเสริมอำนวยความสะดวกให้กับการดำเนินงาน ให้เกิดความสะดวก ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจด้านคุณภาพการศึกษา

4.3 คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียน การสอนให้ตรงกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียนมากที่สุดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมผู้เรียน อย่างเต็มศักยภาพ ครูมีแผนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด

จากองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบที่เสนอสามารถแสดงเป็นแผนภาพดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บทสรุป

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน คือ โรงเรียนไม่มีรูปแบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่แน่นอน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบทำงานคนเดียว ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูอื่น ๆ เท่าที่ควร เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จึงควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และการกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน (ยึดตามกฎกระทรวงฯ) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เป็นการทำงานร่วมกันของครูทุกคนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การร่วมเตรียมการ การร่วมวางแผนการดำเนินการ การร่วมดำเนินการตามแผน การร่วมตรวจสอบประเมินผล การร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการร่วมรายงานผล 4) ผลลัพธ์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร และคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ครูเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและโรงเรียนมีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล. (2559). *รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี*. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 23.
- กิตติรัตน์ เป้าลี. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอนุบาลโสตถยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ครรชิต วงศ์แต่ม. (2557). *การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกุดแฮดวัฒนราษฎร์ผดุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิฆัมพร ยศสมบัติ. (2557). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในอำเภอสามชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พร้อมรัตน์ สกุลมฤทธิ. (2555). *กระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1: พุทธิณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิธานันท์ อร ยนต์ชัย. (2555). *สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชัย ต้นศิริ. (2553). *การปฏิรูปการเมืองไทย: มุมมองของการศึกษาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2554). *การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เล่ม 6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2559). *คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- อุทัยวรรณ สอนเจริญ. (2555). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น : พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอื้องฟ้า บัวชุม. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Juran J.M. and Gryna F.M. (1993). *Quality planning and analysis*. 3rd ed. Singapore: McGraw-Hill.
- Sallies, E. (1996). *Total quality management in education*. 3rd. ed. London: kogan.
- Stabbing, L. (1993). *Quality assurance: The route to efficiency and competitiveness*. 3rd ed. Englewood Cliffs, NJ: Ellis Harwood.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทความหนังสือที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.2 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.3 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปต่อบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ดีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสี่ขนาดเอ 4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)
เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวา และซ้าย 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 เค้โครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายใต้ชื่อเรื่อง

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ. : หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. (ค.ศ. : หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, ค.ศ. : หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้พิมพ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมล ขนาด 12 Point
ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณี : นิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point
ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 **ชื่อเรื่อง** ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2 **ชื่อผู้เขียนและที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ E-mail ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3 **บทคัดย่อ** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้ว เข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ ข้อมูล ผลการศึกษา

4.4 **คำสำคัญ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับ คำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.5 **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่น ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.6 **วัตถุประสงค์** ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.7 **วิธีดำเนินการวิจัย** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.8 **สรุปผล** สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดี่ยว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็น อาจใช้ภาพสีได้

4.9 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.11 ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
- 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.12 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วยและคณะหรือ and others

5. บทความวิชาการ

- 5.1 ชื่อเรื่อง
- 5.2 ผู้แต่ง
- 5.3 บทคัดย่อ
- 5.4 คำสำคัญ
- 5.5 บทนำ
- 5.6 เนื้อหา
- 5.7 บทสรุป
- 5.8 เอกสารอ้างอิง

6. บทความทั่วไป

- 6.1 ชื่อเรื่อง
- 6.2 ผู้แต่ง
- 6.4 คำสำคัญ
- 6.5 บทนำ
- 6.6 เนื้อหา
- 6.7 บทสรุป
- 6.8 เอกสารอ้างอิง

7. บทวิจารณ์หนังสือ

- 7.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
- 7.2 ชื่อผู้วิจารณ์
- 7.3 บทวิจารณ์

8. บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่น่าสนใจโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

8.1 ชื่อเรื่อง

8.2 ชื่อผู้เขียน

8.3 คำสำคัญ

8.4 บทนำ

8.5 บทสรุป

9. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://rerujournal.reru.ac.th>

10. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009
เว็บไซต์ <https://rerujournal.reru.ac.th> E-mail : reru.journal101@gmail.com

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกอลผู้เขียน (ภาษาไทย)¹ ชื่อ สกอลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย² และ ชื่อ สกอลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย³

ชื่อ สกอล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹, ชื่อ สกอล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1² และ ชื่อ สกอล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2³

บทคัดย่อ

เริ่มเนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ....

คำสำคัญ : คำที่1 คำที่ 2 คำที่ 3

Abstract

เริ่มเนื้อหา.....

Keywords : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

เริ่มเนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. เริ่มเนื้อหา.....

2. เริ่มเนื้อหา.....

วิธีดำเนินการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

เริ่มเนื้อหา.....

¹ สังกัด ผู้นิพนธ์ ข้อมูลภาษาไทย (ข้อมูลภาษาไทย)

² สังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาไทย)

³ สังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาไทย)

¹ สังกัด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

² สังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

³ สังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เริ่มเนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 เริ่มเนื้อหา.....

2.2 เริ่มเนื้อหา.....

2.3 เริ่มเนื้อหา.....

2.4 เริ่มเนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 เริ่มเนื้อหา.....

3.2 เริ่มเนื้อหา.....

3.3 เริ่มเนื้อหา.....

3.4 เริ่มเนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 เริ่มเนื้อหา.....

4.2 เริ่มเนื้อหา.....

4.3 เริ่มเนื้อหา.....

4.4 เริ่มเนื้อหา.....

สรุปผล

เริ่มเนื้อหา.....

1. เริ่มเนื้อหา.....

1.1 เริ่มเนื้อหา.....

1.2 เริ่มเนื้อหา.....

2. เริ่มเนื้อหา.....

2.1 เริ่มเนื้อหา.....

2.2 เริ่มเนื้อหา.....

อภิปรายผล

เริ่มเนื้อหา.....

1. เริ่มเนื้อหา.....

2. เริ่มเนื้อหา.....

3. เริ่มเนื้อหา.....

4. เริ่มเนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

เริ่มเนื้อหา.....

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เริ่มเนื้อหา.....

1.2 เริ่มเนื้อหา.....

1.3 เริ่มเนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 เริ่มเนื้อหา.....

1.2 เริ่มเนื้อหา.....

1.3 เริ่มเนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) *ชื่อหนังสือ* (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ใช้กรณี พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา (ชื่อเต็ม) สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้ง: สถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา (ชื่อเต็ม) สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้ง: สถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น.

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม*. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: สำนักพิมพ์.
เลขหน้า.

ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มีนา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

